

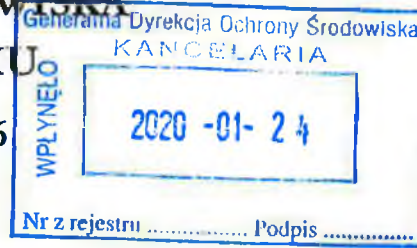

DOOŚ

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
WE WROCLAWIU**

AL. JANA MATEJKI 6
50-333 WROCLAW

Wrocław, dnia 21 stycznia 2020 r.

WOOS.4235.1.2015.53

DECYZJA

Na podstawie art. 71 ust. 2 pkt 1, art. 75 ust. 1 pkt 1 lit. j, art. 82, art. 85 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 2081 ze zm.) w związku z art. 104 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 2096 ze zm.), a także § 2 ust. 1 pkt 27 lit. a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 71), po rozpatrzeniu wniosku PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. z dnia 2 marca 2015 r.,

ustalam

środowiskowe uwarunkowania dla przedsięwzięcia polegającego na **kontynuacji eksploatacji złoża węgla brunatnego „Turów”**, realizowanego w gminie Bogatynia.

I. Określam:

1. Rodzaj i miejsce realizacji przedsięwzięcia:

Planowane przedsięwzięcie będzie polegało na kontynuacji wydobycia pozostałej części złoża węgla brunatnego „Turów” położonej w obrębie granic istniejącego obszaru górniczego. Zakładany czas eksploatacji to 24 lata. Zależy on od zapotrzebowania na energię elektryczną produkowaną z węgla brunatnego. Kopalnia Węgla Brunatnego Turów (dalej zwana Kopalnią) oraz obszar planowanej kontynuacji eksploatacji złoża węgla brunatnego „Turów” położone są w całości w granicach administracyjnych gminy Bogatynia.

Wydobycie będzie odbywało się, jak to ma miejsce obecnie, w ciągłym i połączonym układzie technologicznym koparka – taśmociąg – zwałowarka w obrębie projektowanego obszaru górniczego o łącznej powierzchni około 30,9 km². Ponieważ będzie to kontynuacja obecnie prowadzonej działalności, znaczną część infrastruktury technicznej niezbędnej do jej prowadzenia stanowią istniejące obiekty i urządzenia, jak np. taśmociągi, koparki, zwałowarki, systemem odwadniania, systemem oczyszczania ścieków, a także zaplecze socjalne i techniczne. Dalsza eksploatacja złoża węgla brunatnego „Turów” będzie prowadzona na terenach zajętych już pod wyrobisko i zwałowiska wewnętrzne oraz we fragmencie złoża udokumentowanego na południowy wschód od aktualnych granic wyrobiska. W projektowanym docelowym zasięgu eksploatacji zlokalizowane

są miejscowości Opolno-Zdrój i Białopole. Wyrobisko odkrywkowe wraz ze zwałowiskiem wewnętrznym zajmuje aktualnie powierzchnię około 26 km². Docelowo powierzchnia przekształcona robotami odkrywkowymi wyniesie około 30 km².

Współrzędne geodezyjne obszaru przedsięwzięcia wskazano w załączniku do niniejszej decyzji - „Charakterystyka przedsięwzięcia”. W obrębie planowanego przedsięwzięcia, w decyzji o przedłużeniu koncesji lub w nowej koncesji, organ koncesyjny wyznaczy granice nowego obszaru górniczego.

2. Istotne warunki korzystania ze środowiska w fazie realizacji i eksploatacji przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich:

1. Wydobyć węgla prowadzić do 11 500 000 Mg/rok w latach 2020-2038 r. oraz 7 000 000 Mg/rok w latach 2039-2044 r.
2. Eksploatację złoża węgla brunatnego prowadzić do rzędnej 30 m p.p.m.
3. Do 1 lutego 2023 r. wykonać ekran przeciwfiltracyjny, zlokalizowany na południowym zboczu odkrywki, o następujących minimalnych parametrach:
 - długości około 1100 m,
 - szerokości około 1,0 m,
 - wysokości minimum do 65,0 m w miejscu najniższym, do minimum 117,0 m w miejscu najwyższym,
 - ekran winien być wykonany w sposób gwarantujący osiągnięcie współczynnika filtracji o wartości co najmniej 0,0016 m/dobę,
 - w lokalizacji określonej współrzędnymi w układzie lokalnym: $Y_1=22603$, $X_1=-24778$; $Y_2=23232$, $X_2=-2551$.
4. Istniejące urządzenia ochrony środowiska, jak ekrany akustyczne, obudowy przenośników, krążniki cichobieżne i inne systemy ograniczania pylenia, w tym systemy mgły wodnej, zraszania dróg, które zrealizowano na terenie zasobnika, sortowni i przenośników węglowych oraz przenośników nadkładowych, należy monitorować pod względem sprawności, regularnie konserwować, a stwierdzone uszkodzenia natychmiast naprawiać celem zapewnienia ciągłej ich sprawności.
5. Nowo budowane przenośniki wyposażyć w systemy zraszania przesypów oraz zapewnić szczelność tych przesypów.
6. Część wierzchowiny zwałowiska wewnętrznego należy zabezpieczyć przed pyleniem, np. poprzez zadarnienie tej powierzchni przy użyciu humusu pozyskiwanego na przedpolu odkrywki w powiązaniu z innymi zabiegami agrotechnicznymi zmierzającymi do poprawy struktury utworów zwałowiskowych umożliwiającą utrzymanie roślinności.
7. Należy utrzymywać drogi Kopalni (w szczególności drogi węglowe) w dobrym stanie technicznym, celem ograniczenia wtórnej emisji pyłu i hałasu.
8. Ograniczyć prędkość poruszania się pojazdów po terenie Kopalni do 30 km/h.
9. W 2020 r. zamontować system zabezpieczeń przed emisją pyłów w rejonie zasobnika węglowego składający się z:
 - a. półprzepustowych ekranów zmniejszających prędkość wiatru, zamontowanych na całej długości zasobnika węglowego, o minimalnych parametrach: długość 700 m od strony północnej i 800 m od strony południowej oraz minimalnej wysokości 15 m (jednak nie niższej niż wysokość składowania węgla). Ekran powinny zostać skonstruowane w taki sposób, aby uniknąć turbulentnego

przepływu powietrza w okolicy źródła emisji (zasobnika węglowego). Ostateczny dobór parametrów poprzedzić analizą dotyczącą profili oraz pola wiatru (kierunek i prędkość wiatru w pionie i poziomie),

- b. systemu opomiarowania pracy zasobnika węglowego obejmującego instalację co najmniej 2 czujników mierzących stężenie pyłu PM_{2,5} i PM₁₀ w sposób optyczny w pobliżu zasobnika węglowego oraz stacji meteorologicznej monitorującej temperaturę, wilgotność oraz kierunek i prędkość wiatru (możliwe jest wykorzystanie stacji istniejących). Celem działania systemu będzie sygnalizowanie Dyspozytorowi Ruchu Kopalni konieczności reakcji poprzez podjęcie adekwatnych działań minimalizujących oddziaływanie, takich, jak: obniżenie wysokości zrzutu węgla, włączenie systemu zraszania armatkami wodnymi lub zatrzymanie pracy poszczególnych elementów układu zasobnika, w zależności od warunków atmosferycznych i stężenia zapylenia powietrza generującego możliwość przekroczenia poziomów dopuszczalnych poza terenem przedsięwzięcia.
10. Od roku 2020, w celu ograniczenia emisji niezorganizowanej pyłów z Kopalni, w czasie bezdeszczowej pogody, zraszać poziomy robocze.
 11. W 2020 r. punkt przesypowy TZ2.5 na TW1.4 i TW.2.4 obudować szczelną konstrukcją ograniczającą wydostawanie się z niego zanieczyszczeń pyłowych.
 12. Zatrzymać w porze nocnej ciągi przenośników zwałowych transportujących nadkład na zwałowarkę Z-49 i samą zwałowarkę Z-49 podczas jej pracy na zwałowisku południowo-zachodnim.
 13. Ciąg transportu węgla: MW1.3 – MW1.2 – MW1.1, ciąg transportu węgla: MW2.3 – MW2.2 – MW2.1 oraz ciąg transportu węgla: TZ2.3 - TZ2.4 – TZ2.5 z prowadzić w porze nocy z obniżoną prędkością transportową, tj. z prędkością równą 80% prędkości znamionowej.
 14. Do 1 lutego 2021 r. należy zastosować krążniki cichobieżne (gwarantujące zmniejszenie poziomu emitowanego hałasu do wartości podanych poniżej) na następujących ciągach transportowych:

Źródło hałasu	Odcinek poziomy	Przy stacji	Zespoły napędowe
	[dB/m]	[dB/m]	[dB]
MW1.0, MW1.1, MW1.2,	84	86	104/107,6
MW2	84,8		101,5/107,6
ON1, ON2, ON5	84	86	105
ON3, ON4	80	82	105
OW2.1	84,5	86	104
P5.5.1a	84	84	103
TW1.2a	84	84	110
TW1.4	80	80	110
TW1.4/2.4	67,7	67,7	110
TZ2.4	85	85	112
TZ2.5	89	89	105

15. Systematycznie kontrolować zainstalowane krążniki cichobieżne na trasach przenośników i niezwłocznie wymieniać w przypadku stwierdzenia podwyższonej emisji hałasu.
16. Do końca 2025 roku zrealizować następujące rozwiązania ograniczające emisję hałasu:

- a) Wykonać następujące ekrany akustyczne dla obwodnicy nadkładowej:
- ekran akustyczny przenośnika ON5, na całej trasie przebiegu, o wysokości nie mniejszej niż 4 m, zakończony oktagonem lub ekran akustyczny o wysokości 4,5 m bez oktagonu, zlokalizowany od strony Bogatyni. Wypełnienie pochłaniające. Jednolity wskaźnik ważony izolacyjności i widmowe wskaźniki adaptacyjne $R_w(C;Ctr) \geq 30(-1, -4)$ dB. Klasa izolacyjności ekranu B3, klasa właściwości pochłaniających A3,
 - ekran akustyczny przenośnika ON4 na całej trasie przebiegu o wysokości nie mniejszej niż 4 m, zakończony oktagonem lub ekran akustyczny o wysokości 4,5 m bez oktagonu, zlokalizowany od strony Bogatyni. Wypełnienie pochłaniające. Jednolity wskaźnik ważony izolacyjności i widmowe wskaźniki adaptacyjne $R_w(C;Ctr) \geq 30(-1, -4)$ dB. Klasa izolacyjności ekranu B3, klasa właściwości pochłaniających A3,
 - ekran akustyczny przenośnika ON3, będący przedłużeniem istniejącego ekranu panelowego, o długości nie mniejszej niż 200 m począwszy od istniejącego ekranu akustycznego, o wysokości nie mniejszej niż 4 m, zakończony oktagonem lub ekran akustyczny o wysokości 4,5 m bez oktagonu, zlokalizowany od strony Bogatyni. Wypełnienie pochłaniające. Jednolity wskaźnik ważony izolacyjności i widmowe wskaźniki adaptacyjne $R_w(C;Ctr) \geq 30(-1, -4)$ dB. Klasa izolacyjności ekranu B3, klasa właściwości pochłaniających A3,
 - ekran akustyczny stacji napędowej przenośnika ON5, połączony z ekranem trasy przenośnika, o wysokości nie mniejszej niż 8 m. Wypełnienie pochłaniające. Jednolity wskaźnik ważony izolacyjności i widmowe wskaźniki adaptacyjne $R_w(C;Ctr) \geq 30(-1, -4)$ dB. Klasa izolacyjności ekranu B3, klasa właściwości pochłaniających A3,
 - ekran akustyczny stacji napędowej przenośnika ON4, połączony z ekranem trasy przenośnika ON 4 i ON3, o wysokości nie mniejszej niż 8 m. Wypełnienie pochłaniające. Jednolity wskaźnik ważony izolacyjności i widmowe wskaźniki adaptacyjne $R_w(C;Ctr) \geq 30(-1, -4)$ dB. Klasa izolacyjności ekranu B3, klasa właściwości pochłaniających A3.
- a) Wykonać ekran akustyczny stacji napędowej przenośnika P5.5.1a i P5.3.1 o wysokości nie mniejszej niż 10 m z wypełnieniem pochłaniającym. Jednolity wskaźnik ważony izolacyjności i widmowe wskaźniki adaptacyjne $R_w(C;Ctr) \geq 30(-1, -4)$ dB. Klasa izolacyjności ekranu B3, klasa właściwości pochłaniających A3.

Lokalizacja ekranów akustycznych w układzie współrzędnych PL-2000:

Lp.	Lokalizacja ekranu	Wysokość ekranu [m]	Współrzędne	
			początku/końca/punktów załamania	
			Układ współrzędnych PL-2000	
			x	y
1	ON3	4,0 m z oktagonem lub 4,5 m bez oktagonu	5496133,69	5642660,86
			5496197,33	5642447,14
2	ON4	8,0	5496298,13	5642109,85
			5496311,94	5642072,62
			5496307,08	5641995,80
3	ON4	4,0 m z oktagonem lub 4,5 m bez oktagonu	5496307,08	5641995,80
			5496302,50	5641996,01

Lp.	Lokalizacja ekranu	Wysokość ekranu [m]	Współrzędne początku/końca/punktów załamania Układ współrzędnych PL-2000	
			x	y
4	ON5	8,0	5496210,62	5640505,17
			5496211,65	5640484,43
			5496178,14	5640448,96
5	ON5	4,0 m z oktagonem lub 4,5 m bez oktagonu	5496178,14	5640448,96
			5496171,69	5640448,68
			5495847,91	5640099,75
6	P5.5.1a i P5.3.1	10,0	5495838,28	5640110,56
			5495831,80	5640125,57
			5495842,37	5640143,79
			5495820,80	5640192,98

b) Zastosować krążniki cichobieżne (gwarantujące zmniejszenie poziomu emitowanego hałasu do wartości podanych poniżej) na następujących ciągach transportowych:

Źródło hałasu	Odcinek poziomy	Przy stacji	Zespoły napędowe
	[dB/m]	[dB/m]	[dB]
ON1, ON2, ON5	84	86	105
ON3, ON4	80	82	105
C1.1, C1.2	77	79	102
C1.3, C1.4	77	79	110
C2.1, C2.2	77	79	102
C2.3, C2.4	77	79	112,2/110
C4.1, C4.2	77	79	102
C4.3	77	79	110
C4.4	77	79	114,9/115,5
P5.1.3, P5.2.3	84	84	107,3/107,2
P5.5.1b	84	84	103
P5.4.1, P5.4.2	84	84	103
P5.5.2	84	84	103
P5.5.3	84	84	106

d) Użytkowanie przonośnika ON3, przonośnika ON5, przonośnika ON4, stacji napędowej przonośnika ON5 i ON4 oraz stacji napędowej przonośnika P5.5.1a i P5.3.1 rozpocząć po wykonaniu wymienionych w niniejszym punkcie działań.

17. Do końca 2030 roku zrealizować ekran akustyczny przestawny od strony Opolna-Zdroju. Ekran akustyczny należy zlokalizować w sąsiedztwie krawędzi wyrobiska o wysokości nie mniejszej niż 10 m. Pierwotną lokalizację ekranu określono poniżej w tabeli. Następne lokalizacje powinny obejmować tereny zabudowy mieszkaniowej przy ul. Kościelnej i końcowej części ulicy Kasztanowej (numery 23–27). Całkowita długość ekranu nie może być mniejsza od 900 m. Powstały ekran, wraz z postępowaniem prac górniczych, należy przemieszczać w części lub w całości w kierunku zabudowy mieszkaniowej. Jednolity wskaźnik ważony izolacyjności i widmowe wskaźniki

adaptacyjne ekranu $R_w(C;Ctr) \geq 30(-1, -4)$ dB. Klasa izolacyjności ekranu B3, klasa właściwości pochłaniania A3.

Lokalizacja pierwotnej instalacji ekranu akustycznego w układzie współrzędnych PL-2000:

Lp.	Lokalizacja ekranu	Wysokość ekranu m	Współrzędne początku/końca/załamania	
			Układ współrzędnych PL-2000	
			x	y
1	Opolno-ekran przestawny	min. 10 m	5494841,60	5639167,71
			5494801,92	5638508,53
			5494738,11	5638397,16
			5494613,78	5638244,99

18. Wycinkę drzew i krzewów prowadzić poza okresem lęgowym ptaków, tj. w terminie od 15 września do końca lutego.
19. Przed przygotowaniem przedpola odkrywki do eksploatacji należy wykonać wyprzedzające kontrole przyrodnicze przy udziale specjalistów:
 - lichenologa, który dokona rozpoznania terenowego pod kątem występowania chronionych gatunków porostów,
 - botanika, który dokona identyfikacji chronionych gatunków roślin i grzybów,
 - entomologa, który zbada teren pod kątem chronionych gatunków owadów,
 - chiropterologa, który skontroluje budynki przeznaczone do wyburzenia oraz dziuplaste drzewa wyznaczone do wycinki pod kątem zasiedlenia przez nietoperze,
 - ornitologa, który sprawdzi budynki zakwalifikowane do wyburzenia oraz drzewa i krzewy przeznaczone do wycinki pod kątem występowania ptaków,
 którzy wskażą sposób postępowania ze zinwentaryzowanymi gatunkami.
20. Przed zdejmowaniem nadkładu, w okresie od początku czerwca do końca sierpnia, wykaszac raz w miesiącu tereny, na których specjalista entomolog potwierdzi występowanie modraszka nausitiusa *Phengaris nausithous* (*Maculinea nausithous*) i modraszka telejusa *Phengaris telejus* (*Maculinea telejus*).
21. Wykonać harmonogram budowy ekranu przeciwfiltracyjnego (o którym mowa w punkcie 1.2.3) oraz przekazać ww. harmonogram Stronie czeskiej, za pośrednictwem Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, w terminie do sześciu miesięcy od wydania niniejszej decyzji.
22. Prowadzić stałą ewidencję (rejestr) pracujących istotnych źródeł hałasu. W przypadku wystąpienia Strony czeskiej o udostępnienie wykazu pracujących źródeł hałasu we wskazanym dniu (dniu, w którym Strona czeska przeprowadzać będzie pomiary hałasu) należy, bazując na ww. ewidencji, taką informację przekazać.
23. Do roku 2025 zastosować na przenośniku III zwałowarki Z49 i końcowym odcinku (80 m) przenośnika Z11.01 krążniki cichobieżne, gwarantujące uzyskanie poziomu mocy akustycznej w wysokości nie większej niż 83 dB/m.
24. Do roku 2025 usypać ziemny filar ekranujący na górnym poziomie zwałowiska południowo-zachodniego (który wprowadzi dodatkowy efekt barierowy dla hałasu emitowanego w kierunku zachodnim i północno-zachodnim) o następujących parametrach:
 - rzędne wysokościowe: 255-275 m n.p.m.,
 - minimalna długość 1000 m,
 - szerokość 150 do 250 m,

- lokalizacja: według współrzędnych charakterystycznych punktów w układzie 2000(X/Y): P1 5641000.10/5489725.80, P2 5641151.24/5489844.41, P3 5640041.83/5490182.94, P4 5640102.97/5489890.37.
25. W przypadku ujawnienia jakichkolwiek zabytków, w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r., poz. 2067 ze zm.), należy:
- niezwłocznie zawiadomić o tym właściwy organ ochrony zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta),
 - zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków, zabytek i miejsce jego odkrycia,
 - wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty zabytek do czasu ustalenia dalszego postępowania z właściwymi służbami ochrony zabytków.

3. Warunki korzystania ze środowiska w fazie likwidacji przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich:

1. W trakcie sukcesywnej rekultywacji terenów pokopalnianych do nasadzeń wykorzystać rodzime gatunki drzew i krzewów.
2. Po zakończeniu eksploatacji złoża przeprowadzić przygotowanie wyrobiska do rekultywacji końcowej poprzez wykonanie między innymi podparcia i ukształtowania zboczy wyrobiska, w sposób umożliwiający bezpieczeństwo geotechniczne terenów znajdujących się w bezpośrednim otoczeniu odkrywki.
3. Do przygotowania wyrobiska do rekultywacji końcowej należy wykorzystać także masy ziemne ze zwałowiska wewnętrznego.
4. Na etapie przygotowania wyrobiska do rekultywacji końcowej przy udziale specjalistów ornitologa, chiropterologa i herpetologa dokonać oglądu terenu, w szczególności czaszy, skarp i podziemnych elementów Kopalni, pod kątem występowania chronionych gatunków ornitofauny, chiropterofauny i herpetofauny, a w przypadku stwierdzenia ich występowania zakres i terminy planowanych prac zaplanować przy udziale ww. specjalistów.

II. Nakładam obowiązek monitorowania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko:

1. Raz na dwa lata przeprowadzać pomiary równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi, emitowanego z terenu Kopalni w następujących punktach kontrolnych:
 - a) Punkt nr 1 – teren zabudowy mieszkaniowej przy ul. Kasztanowej (przy czym dokonywać korekty lokalizacji punktu na bieżąco, w ślad za postępem prac górniczych), wyznaczyć punkt najdalej wysunięty w stronę Kopalni, reprezentatywny dla terenu chronionego akustycznie.
 - b) Punkt nr 2 – teren zabudowy mieszkaniowej przy końcu ul. Włókienniczej (na wysokości posesji Włókiennicza 21) – punkt zlokalizować na granicy działki od strony odkrywki.
 - c) Punkt nr 3 – teren zabudowy mieszkaniowej przy ul. Kochanowskiego, położonej najbliższej odkrywki (posesja Kochanowskiego 10) – punkt zlokalizować na granicy działki najbliższej Kopalni.

- d) Punkt nr 4 - teren zabudowy mieszkaniowej przy ul. Konrada 7a - punkt zlokalizować na granicy posesji najbliższej Kopalni.
 - e) Punkt nr 5 - teren zabudowy mieszkaniowej przy ul. Mickiewicza 19a - punkt zlokalizować na granicy posesji od strony Kopalni.
 - f) Punkt nr 6 – teren zabudowy mieszkaniowej przy ul. Łużyckiej – punkt zlokalizować na granicy zabudowy mieszkaniowej, przy granicy posesji Łużycka 14 od strony Kopalni.
 - g) Punkt od strony Republiki Czeskiej (GC2) - teren przy granicy Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Czeską na wysokości skrzyżowania ul. Granicznej z ul. Bogatyńską, ww. punkt należy włączyć do regularnego monitoringu pomiarów poziomu dźwięku A i widma tercjowego, przy czym w 2030 r. pomiary w punkcie GC2 wykonać trzykrotnie. Przed przystąpieniem do wykonywania pomiarów poziomu dźwięku A i widma tercjowego w punkcie GC2 należy skontaktować się ze Stroną czeską w celu uzgodnienia technicznych warunków pomiarów oraz oceny wyników.
 - h) Punkt nr (1) 7 – rejon granicy Państwa po stronie polskiej, na wysokości miejscowości Hirschfelde – punkt zlokalizowany na wysokości zasobnika węgla nr 2.
 - i) Punkt nr (2) 8 – rejon granicy Państwa po stronie polskiej, na wysokości miejscowości Drausendorf – punkt zlokalizowany na wysokości południowo-zachodniego zwałowiska wewnętrznego.
2. Sprawozdania z pomiarów poziomu dźwięku A w punkcie GC2 należy przekazywać Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Stronie czeskiej przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w terminie 1 miesiąca od wydania sprawozdania. Sprawozdanie powinno zawierać wykaz i lokalizację pracujących źródeł hałasu na terenie Kopalni.
 3. Prowadzić bieżący monitoring poziomu wody podziemnej w odwiertach pomiarowych wzdłuż planowanego ekranu (przed i za ekranem), nie mniej niż 5 piezometrów, w celu kontrolowania jego skuteczności.
 4. Po zakończeniu realizacji ekranu, informację o zmianach poziomu wód z ww. punktów monitoringowych przekazywać co kwartał Stronie czeskiej za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.
 5. Każdego roku przekazywać Stronie czeskiej za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska wyniki monitoringu: pomiarów poziomu wód podziemnych, monitoringu hałasu prowadzonego w pkt. GC2, monitoringu zapylenia prowadzonego poza terenem Kopalni (jeżeli będzie prowadzony). Częścią monitoringu powinna być zwięzła ocena wyników.
 6. Każdego roku przekazywać Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu wyniki monitoringu: pomiarów poziomu wód podziemnych, monitoringu hałasu, monitoringu zapylenia prowadzonego poza terenem Kopalni (jeżeli będzie prowadzony). Częścią monitoringu powinna być zwięzła ocena wyników.

III. Nakładam obowiązek wykonania analizy porealizacyjnej w następującym zakresie:

1. Po roku od oddania do użytkowania ekranów akustycznych wskazanych w warunku nr 2.16 pkt a i b wykonać analizę porealizacyjną w zakresie oddziaływania akustycznego na tereny chronione akustycznie położone w Bogatyni, w bezpośrednim sąsiedztwie ww. ekranów. W ramach analizy należy wykonać

pomiary równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi, na granicach terenów chronionych akustycznych, a w szczególności w punktach monitoringowych nr 2 i 3 oraz dokonać oceny skuteczności zastosowanych rozwiązań. W przypadku stwierdzenia przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomu hałasu należy zastosować odpowiednie środki ochrony. Analizę porealizacyjną przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu w terminie 18 miesięcy od oddania do użytkowania ww. ekranów.

2. Po roku od usypania wskazanego w warunku nr I.2.24 filara wykonać analizę porealizacyjną w zakresie oddziaływania akustycznego na tereny chronione akustycznie położone za granicą Republiki Federalnej Niemiec, na wysokości miejscowości Drausendorf. W ramach analizy należy wykonać pomiar równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi w punkcie pomiarowym nr (2) 8 oraz dokonać oceny skuteczności zastosowanych rozwiązań. W przypadku stwierdzenia przekroczeń lub ryzyka wystąpienia przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomu hałasu należy zastosować odpowiednie środki ochrony. Analizę porealizacyjną przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu w terminie 18 miesięcy od usypania wskazanego w warunku I.2.24 filara.
3. Do końca 2021 roku, wykonać analizę porealizacyjną w zakresie oddziaływania akustycznego na tereny chronione akustycznie położone na terenie osiedli Trzciniec i Zatonie. W ramach analizy należy wykonać pomiar równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi na granicach terenów chronionych akustycznych, a w szczególności w punktach monitoringowych nr 4, 5 i 6 oraz dokonać oceny skuteczności zastosowanych rozwiązań. W przypadku stwierdzenia przekroczeń lub ryzyka wystąpienia przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomu hałasu należy zastosować odpowiednie środki ochrony. Analizę porealizacyjną przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu terminie do końca czerwca 2022 r.
4. Po roku od oddania do użytkowania ekranu, o którym mowa w warunku nr I.2.17 (dla Opolna-Zdroju) wykonać analizę porealizacyjną w zakresie oddziaływania akustycznego na tereny chronione akustycznie położone na terenie Opolna-Zdroju. W ramach analizy należy wykonać pomiar równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi na granicach terenów chronionych akustycznie, a w szczególności w punkcie monitoringowym nr 1, oraz dokonać oceny skuteczności zastosowanych rozwiązań. W przypadku stwierdzenia przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomu hałasu należy zastosować odpowiednie środki ochrony. Analizę porealizacyjną przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Stronie czeskiej za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w terminie 18 miesięcy od oddania ekranu do użytkowania.
5. Po roku monitorowania poziomu wód podziemnych od czasu budowy ekranu zaktualizować model hydrogeologiczny Kopalni przedstawiony w raporcie o oddziaływaniu na środowisko dla kontynuacji eksploatacji z roku 2015 r. na podstawie aktualnych poziomów wód podziemnych we wszystkich punktach pomiarowych, przepływów wód powierzchniowych, infiltracji, poborów wody, odwodnienia. Wykonany model przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony

Środowiska we Wrocławiu oraz Stronie czeskiej za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w terminie dwóch lat od czasu budowy ekranu przeciwfiltracyjnego, o którym mowa w warunku nr I.2.3.

6. W ciągu roku od oddania do użytkowania systemu zabezpieczeń przed emisją pyłu w rejonie zasobnika węglowego, o którym mowa w pkt. I.2.9, wykonać analizę porealizacyjną jego działania, obejmującą analizę skuteczności tego środka zabezpieczającego, w zależności od warunków pogodowych i wykazanie zmniejszenia przepływu turbulentnego w okolicy źródła emisji (zasobnika węglowego), a także ostateczne parametry ekranu półprzepustowego, tj. położenie, wysokość, długość i parametry materiału (przepuszczalność). Analizę przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Stronie czeskiej za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w terminie 18 miesięcy od oddania ekranu do użytkowania.

IV. Integralną częścią decyzji jest Załącznik, będący charakterystyką przedsięwzięcia.

UZASADNIENIE

Danuta Makos, działająca w imieniu i na rzecz Inwestora PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A., Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów (dalej: Inwestor), wnioskiem z dnia 2 marca 2015 r. wystąpiła do Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia polegającego na kontynuacji eksploatacji złoża węgla brunatnego „Turów”.

Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia, postanowieniem z dnia 19 marca 2015 r., znak: BZI.IOP.6220.3.2015.KG, przystąpił do przeprowadzenia postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania ww. przedsięwzięcia na terytorium Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec. Ponadto Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia w wymienionym postanowieniu z dnia 19 marca 2015 r. ustalił zakres dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia tego postępowania oraz nałożył obowiązek sporządzenia dokumentacji przez wnioskodawcę w języku czeskim i niemieckim.

Zgodnie z art. 75 ust. 1 pkt 1 lit. j ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dalej zwaną ustawą ooś), organem właściwym do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedmiotowego przedsięwzięcia jest regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Z uwagi na powyższe Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia pismem z dnia 30 marca 2015 r., znak: BZI.IOP.6220.3.2015.KG, przekazał organowi właściwemu, tj. Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu, wniosek o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla inwestycji polegającej na kontynuacji eksploatacji złoża węgla brunatnego „Turów” wraz z załącznikami, w tym *Kartą informacyjną przedsięwzięcia polegającego na kontynuacji eksploatacji złoża węgla brunatnego „Turów” [A. Runiewicz, M. Prus, grudzień 2014 r.]* (dalej zwaną *Kip*).

Pismem z dnia 22 kwietnia 2015 r., WOOŚ.4235.1.2015.AN.2, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu powiadomił Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o właściwości organu prowadzącego postępowanie.

Stroną w niniejszym postępowaniu jest każdy, czyjego interesu prawnego dotyczy postępowanie. W oparciu o przedłożoną w sprawie dokumentację, tutejszy organ ustalił strony postępowania, do których zaliczył właścicieli oraz użytkowników wieczystych działek,

na których będzie realizowane przedsięwzięcie oraz na które będzie oddziaływać przedsięwzięcie.

Z uwagi na fakt, iż liczba stron przedmiotowego postępowania o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przekroczyła 20, na podstawie art. 74 ust. 3 ustawy oś stosuje się przepis art. 49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 2096 ze zm., (dalej: k.p.a.).

Mając na uwadze powyższe, obwieszczeniem z dnia 22 kwietnia 2015 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.AN.1, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu powiadomił strony postępowania o etapach niniejszego postępowania, w tym o możliwości zapoznania się z dokumentacją sprawy i wniesienia uwag, właściwości organu oraz prowadzonym postępowaniu transgranicznym.

Wymienione obwieszczenie (jak i kolejne obwieszczenia w niniejszym postępowaniu) zostało wywieszane na okres 14 dni na tablicy ogłoszeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni, a także zamieszczone na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej RDOŚ we Wrocławiu (www.wroclaw.rdos.gov.pl).

W piśmie z dnia 13 maja 2015 r., DOOŚ-tos.440.4.2015.az3, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przedstawił informacje o przekazaniu Republice Czeskiej i Republice Federalnej Niemiec informacji o planowanym przedsięwzięciu wraz z Kip. Strona niemiecka (reprezentowana przez Saksoński Główny Urząd Górniczy) wyraziła zainteresowanie uczestnictwem w postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko. Strona czeska poprosiła o przedłużenie terminu przedstawienia stanowiska w sprawie.

W piśmie z dnia 16 czerwca 2015 r., znak: DOOŚ-tos.440.4.2015.az5, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska poinformował tutejszy organ o deklaracji Republiki Czeskiej do przystąpienia do postępowania transgranicznego oraz o przedłożeniu uwag i opinii zainteresowanych urzędów administracji oraz jednostek samorządu terytorialnego z prośbą o ich uwzględnienie przy ustalaniu zakresu raportu. Strona czeska przekazała również do wykorzystania opracowanie pn.: „Společný monitoring v oblasti vlivu dolu Turów na území CR” (Wspólny monitoring w rejonie oddziaływania wpływu odkrywki Turów na terytorium RC), dotyczący monitorowania wpływu Kopalni na tereny Republiki Czeskiej.

W dniu 20 lipca 2015 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu, biorąc pod uwagę cały materiał dowodowy zebrany w przedmiotowej sprawie, wydał postanowienie, znak: WOOŚ.4235.1.2015.AN.2, w którym ustalił zakres raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, o czym poinformował strony przedmiotowego postępowania obwieszczeniem z dnia 20 lipca 2015 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.AN.4. Ponadto, w piśmie z dnia 20 lipca 2015 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.AN.3, tutejszy organ przekazał Inwestorowi pismo Ministerstwa Środowiska Republiki Czech z dnia 22 maja 2015 r., znak: 53030/ENV/15, wraz z załącznikami oraz ww. opracowanie pn.: „Společný monitoring v oblasti vlivu dolu Turów na uzemi CR”.

Wypełniając dyspozycję ustawową art. 69 ust. 4 ustawy oś, tutejszy organ, postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2015 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.AN.5, zawiesił postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedmiotowego przedsięwzięcia, do czasu przedłożenia przez wnioskodawcę raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Strony postępowania zostały poinformowane o powyższym fakcie obwieszczeniem z dnia 13 sierpnia 2015 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.AN.6.

W piśmie z dnia 5 lipca 2018 r. Inwestor powiadomił tutejszy organ o zmianie wniosku o wydanie decyzji poprzez ograniczenie zakresu (powierzchni) przedsięwzięcia objętego przedmiotowym wnioskiem (w *Kip* dołączonej do wniosku jako proponowany przez wnioskodawcę do realizacji był wskazany był wariant trzeci, obecnie wariantem wnioskowanym jest drugi, w którym powierzchnia objęta wnioskiem jest mniejsza o 88 ha). Inwestor ponadto przedłożył opracowanie pt.: „*Kontynuacja eksploatacji złoża węgla brunatnego Turów. Raport o oddziaływaniu na środowisko [zespół autorski pod przewodnictwem: A. Kuliś, J. Tomaszewicz, M. Kilińska, czerwiec 2018 r.]*” (dalej: Raport) wraz z niezbędnymi załącznikami oraz poinformował o zmianie pełnomocnika (od dnia 17 stycznia 2017 r. nowym pełnomocnikiem został Pan Leszek Sondaj).

Ze względu na to, że ustąpiły przyczyny uzasadniające zawieszenie postępowania, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu w postanowieniu z dnia 19 lipca 2018 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.7, podjął postępowanie z urzędu. Strony postępowania zostały poinformowane o powyższym obwieszczeniu z dnia 20 lipca 2018 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.8.

W postanowieniu z dnia 26 lipca 2018 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.10, tutejszy organ (zgodnie z zakresem wniosku z dnia 21 marca 2018 r.) dopuścił, na podstawie art. 44 ustawy ooś, organizację ekologiczną - Fundację Frank Bold do udziału na prawach strony w niniejszym postępowaniu.

W piśmie z dnia 27 lipca 2018 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.11, tutejszy organ wystąpił do Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia z zapytaniem, czy Burmistrz, jako organ niewłaściwy w sprawie, umorzył wszczęte postępowanie w przedmiocie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedmiotowego przedsięwzięcia.

Obwieszczeniem z dnia 27 lipca 2018 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.12, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu powiadomił strony postępowania o wymienionych wyżej etapach niniejszego postępowania.

W piśmie z dnia 6 sierpnia 2018 r., znak: IZO.6220.3.2015.2018.KG, Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia wskazał, iż przedmiotowe postępowanie nie zostało umorzone przez Burmistrza, a jedynie przekazane według kompetencji organowi właściwemu w sprawie.

W piśmie z dnia 7 sierpnia 2018 r. Fundacja „Rozwój Tak – Odkrywki Nie”, na podstawie art. 44 ust. 1 ustawy ooś, wystąpiła o dopuszczenie do udziału w niniejszym postępowaniu na prawach strony. Postanowieniem z dnia 14 września 2018 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.13, tutejszy organ, z uwagi na niespełnienie wymogów ustawowych art. 44 ust. 1 ustawy ooś, odmówił dopuszczenia do udziału w postępowaniu na prawach strony Fundacji „Rozwój Tak – Odkrywki Nie”.

W piśmie z dnia 23 października 2018 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.14, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu, na podstawie art. 50 § 1 *k.p.a.*, wezwał Inwestora do złożenia wyjaśnień do Raportu w zakresie, między innymi, oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko przyrodnicze, wody i ustanowione dla nich cele środowiskowe, powietrze atmosferyczne, a także w zakresie emisji hałasu, uszczegółowienia i doprecyzowania elementów przedsięwzięcia oraz wpływu inwestycji na powierzchniowe ruchy masowe.

Jak wcześniej wspomniano, Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia postanowieniem z dnia 19 marca 2015 r., znak: BZI.IOP.6220.3.2015.KG, przystąpił do przeprowadzenia postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania ww. przedsięwzięcia na terytorium Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec. Wymienione postanowienie wydane zostało przez organ niewłaściwy w sprawie, dotknięte było zatem wadą nieważności, co stwierdziło w drodze decyzji z dnia 5 października 2018 r. Samorządowe Kolegium

Odwoławcze w Jeleniej Górze, sygnatura akt: SKO/41/OŚ-74/2018, sprostowanej postanowieniem z dnia 29 listopada 2018 r., sygnatura akt: SKO/41/OŚ-74/2018.

Mając na uwadze fakt, że ustały przesłanki stwarzające ryzyko wydania drugiego postanowienia w sprawie już rozstrzygniętej innym ostatecznym postanowieniem (art. 156 § 1 pkt 3 w związku z art. 126 k.p.a.) tutejszy organ, postanowieniem z dnia 19 grudnia 2018 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.16, nałożył obowiązek przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego przedsięwzięcia, z uwagi na lokalizację planowanej inwestycji na terenie graniczącym z Republiką Federalną Niemiec oraz Republiką Czeską oraz na wskazane w Raporcie możliwe oddziaływanie przedmiotowej inwestycji na terytorium wymienionych państw. W wymienionym postanowieniu z dnia 19 grudnia 2018 r. tutejszy organ nałożył na Inwestora obowiązek sporządzenia dokumentacji w języku państw narażonych.

Obwieszczeniem z dnia 20 grudnia 2018 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.17, tutejszy organ zawiadomił strony o etapach postępowania, w tym o wydaniu ww. postanowienia z dnia 19 grudnia 2018 r. oraz o możliwości wniesienia zażalenia do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, za pośrednictwem tutejszego organu, w terminie siedmiu dni od daty jego doręczenia, przy czym zgodnie z art. 49 k.p.a. zawiadomienie uważa się za dokonane po upływie czternastu dni od dnia publicznego ogłoszenia.

W piśmie z dnia 30 listopada 2018 r., znak: KWT/TGS/TGO.502-1/2018.787(III) oraz z dnia 19 grudnia 2018 r., znak: KWT/TGS/TGO.502-10/2018.833(III) Inwestor przedłożył wyjaśnienia do Raportu oraz załączniki graficzne, o które wezwał tutejszy organ w piśmie z dnia 23 października 2018 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.14. Pismem z dnia 7 stycznia 2019 r., znak: KWT/TGS/TGO.502-1/2019.17(III) Inwestor, realizując obowiązki wynikające z postanowienia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 19 grudnia 2018 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.16, przedłożył przetłumaczony wniosek o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz przetłumaczone części Raportu umożliwiające oceną oddziaływania inwestycji krajom narażonym. Jednocześnie Inwestor wniósł o niezwłoczne przekazanie dokumentów Republice Czeskiej i Republice Federalnej Niemiec.

W związku z powyższym, tutejszy organ pismem z dnia 11 stycznia 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.19, zgodnie z dyspozycją ustawową art. 108 ust. 3 ustawy ooś, przekazał ww. dokumenty Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska celem kontynuacji postępowania transgranicznego w niniejszej sprawie.

Planowane przedsięwzięcie kwalifikuje się do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 27 lit. a *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko*, dla których przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko i sporządzenie raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko jest wymagane.

Zgodnie z art. 79 ust. 1 ustawy ooś, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu w oparciu o art. 33 ustawy ooś, obwieszczeniem z dnia 21 stycznia 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.21, podał do publicznej wiadomości informacje o planowanym przedsięwzięciu, tj. o:

- przystąpieniu do przeprowadzenia oceny oddziaływania przedmiotowego przedsięwzięcia na środowisko,
- wszczęciu postępowania,
- przedmiocie decyzji, która ma być wydana w sprawie,

- organie właściwym do wydania decyzji oraz organach właściwych do wydania opinii dokonania uzgodnień,
- możliwości zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu,
- możliwości składania uwag i wniosków,
- sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie 21-dniowy termin ich składania,
- organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków,
- zamieszczeniu danych o wniosku o wydanie decyzji, Raportcie ooś w publicznie dostępnym wykazie danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie,
- postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko.

W ww. obwieszczeniu organ wskazał między innymi, że: postępowanie w przedmiocie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedmiotowego przedsięwzięcia prowadzone jest na rzecz PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A., w imieniu którego działał na dzień wydania obwieszczenia Pan Leszek Sondaj. Wyjaśnił, iż organem właściwym do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla planowanego przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z art. 75 ust. 1 pkt 1 lit. j, ustawy ooś jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Ponadto wskazał, że od dnia 24 stycznia 2019 r. do dnia 13 lutego 2019 r. (włącznie) każdy może zapoznawać się z wnioskiem oraz z niezbędną dokumentacją sprawy (w tym z Raportem). Wskazał także, iż organem właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz poinformował o prowadzonym postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Ponieważ postanowienie o zakresie raportu z dnia 20 lipca 2015 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.AN.2, zostało wydane przed wejściem w życie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1936 ze zm.) zastosowanie miał art. 6 ust. 2 wymienionej ustawy, zgodnie z którym do spraw wszczętych na podstawie ustawy zmienianej, dla których wydano postanowienie określające zakres raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, stosuje się przepisy dotychczasowe. Mając powyższe na uwadze, zasadnym było wyznaczenie 21 dniowego terminu składania uwag i wniosków przez społeczeństwo.

Stosownie do dyspozycji art. 3 ust. 1 pkt 11 ustawy ooś informacje o planowanym przedsięwzięciu zostały podane do publicznej wiadomości poprzez:

- ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w siedzibie organu właściwego w sprawie, tj. na tablicy ogłoszeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- udostępnienie informacji na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (www.wroclaw.rdos.gov.pl).
- ogłoszenie informacji o planowanym przedsięwzięciu poprzez obwieszczenie w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscu realizacji planowanego przedsięwzięcia
- ogłoszenie w prasie.

Powyższe obwieszczenie umieszczono od dnia 22 stycznia 2019 r. do 13 lutego 2019 r. (włącznie) na:

- tablicy ogłoszeń oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta i Gminy Bogatynia,

- w miejscu realizacji inwestycji: na tablicach ogłoszeń w miejscowościach: Porajów, Jasna Góra, Sieniawka, Białopole, Kopaczów, Bogatynia,
- tablicy ogłoszeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz opublikowano w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu, (www.wroclaw.rdos.gov.pl).

Obwieszczenie w dniu 23 stycznia 2019 r. zostało opublikowane w prasie – wydanie Gazety Wyborczej.

W trybie art. 21 ust. 2 ustawy ooś, dane o wniosku o wydanie decyzji, Raporcie oraz postanowieniu o przeprowadzeniu postępowania transgranicznego zostały zamieszczone w publicznie dostępnym wykazie danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie kolejno pod numerami: 558/2018, 559/2018 oraz 936/2018.

W trakcie trwania udziału społeczeństwa, tj. od dnia 22 stycznia 2019 r. do 13 lutego 2019 r. złożono uwagi i wnioski, których krótkie streszczenie zawarto poniżej.

Przemysław Kiślak, Krystyna Kiślak, Skalczyński Zygmunt, Chodkiewicz Stanisław, Elżbieta Gwóźdź, Cecylia Krzykowska, Jan Olek, Agnieszka Gajos, Krystyna Legeżyńska, Adela Senetra, Franciszka Gajak, Agnieszka Poptarska, Danuta Wołowska, Monika Sawicka, Piotr Wójcik oraz siedem innych osób, których nazwiska były nieczytelne (pismo z dnia 12 lutego 2019 r.), Karolina Wilczyńska (email z dnia 13 lutego 2019 r.) – wskazali brak analizy kryteriów wymienionych w art. 62 ust 1. ustawy ooś, tj: bezpośredniego i pośredniego wpływu przedsięwzięcia na środowisko oraz ludność, w tym zdrowie i warunki życia ludzi, dobra materialne, zabytki, krajobraz, w tym krajobraz kulturowy a także wzajemne oddziaływanie między powyższymi elementami.

Przemysław Kiślak, Krystyna Kiślak, Skalczyński Zygmunt, Chodkiewicz Stanisław, Elżbieta Gwóźdź, Cecylia Krzykowska, Jan Olek, Agnieszka Gajos, Krystyna Legeżyńska, Adela Senetra, Franciszka Gajak, Agnieszka Poptarska, Danuta Wołowska, Monika Sawicka, Piotr Wójcik oraz siedem innych osób, których nazwiska były nieczytelne (pismo z dnia 12 lutego 2019 r.), Karolina Wilczyńska (email z dnia 13 lutego 2019 r.), Tomasz Waśniewski Fundacja „Rozwój Tak - Odkrywki Nie” (email z dnia 13 lutego 2019 r.), Jakub Gogolewski Fundacja „Rozwój Tak - Odkrywki Nie” (email z dnia 13 lutego 2019 r.) – wskazali brak należytego zbadania wpływu planowanego przedsięwzięcia na ludność w tym ich stan zdrowia (zintensyfikowanych i skumulowanych emisji, wystąpienia licznych zachorowań na astmę oskrzelową) i warunki życia, uwzględniając zmiany społeczno-gospodarcze spowodowane dalszą eksploatacją, szczególnie poszerzeniem się zasięgu wyrobiska.

Przemysław Kiślak, Krystyna Kiślak, Skalczyński Zygmunt, Chodkiewicz Stanisław, Elżbieta Gwóźdź, Cecylia Krzykowska, Jan Olek, Agnieszka Gajos, Krystyna Legeżyńska, Adela Senetra, Franciszka Gajak, Agnieszka Poptarska, Danuta Wołowska, Monika Sawicka, Piotr Wójcik oraz siedem innych osób, których nazwiska były nieczytelne (pismo z dnia 12 lutego 2019 r.), Karolina Wilczyńska (email z dnia 13 lutego 2019 r.), Rudolf Kuczyc (pismo z dnia 13 lutego 2019 r.) – podnieśli, że analiza wpływu inwestycji na zabytki jest niepełna, w tym zarzucono pominięcie części zabytków, w tym dawnej szkoły – obecnie przedszkola przy ul. Narutowicza 7 w Opolnie-Zdroju i Willi Heimat przy ul. Narutowicza 3 w Opolnie-Zdroju, które to zabytki widnieją w Wykazie Zabytków Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

Przemysław Kiślak, Krystyna Kiślak, Skalczyński Zygmunt, Chodkiewicz Stanisław, Elżbieta Gwóźdź, Cecylia Krzykowska, Jan Olek, Agnieszka Gajos, Krystyna Legeżyńska, Adela Senetra, Franciszka Gajak, Agnieszka Poptarska, Danuta Wołowska, Monika

Sawicka, Piotr Wójcik oraz siedem innych osób, których nazwiska były nieczytelne (pismo z dnia 12 lutego 2019 r.), Karolina Wilczyńska (email z dnia 13 lutego 2019 r.):

- wskazali, że na skutek działalności Kopalni istnieje problem z niedoborem wody, co powoduje wysokie opłaty za jej korzystanie, a stan ten, ze względu na planowane przedsięwzięcie, z pewnością będzie się pogłębiać,
- wskazali, że nieznana jest lokalizacja granicy końcowego wyrobiska oraz obszaru górniczego,
- podnieśli, że w wykonanych prognozach za czas bazowy przyjęto lata 2016-2018, w których, zdaniem społeczeństwa, prace górnicze były mniej intensywne, niż w latach ubiegłych oraz w latach planowanej eksploatacji,
- wskazali, że w wyniku zmian klimatu mogą występować długotrwałe susze i silne wiatry sprzyjające rozprzestrzenianiu się pyłu z wyrobiska,
- wniesli, że planowany (jako opcjonalna forma rozwiązania chroniącego środowisko) wał ziemny od strony Opolna-Zdroju może stworzyć, w sytuacji wystąpienia z brzegu potoku Jasienica, dodatkowe zagrożenie związane z zablokowaniem odpływu wód; ponadto wskazali, że nie jest to akceptowany przez społeczność lokalną środek zaradczy,
- podnieśli brak w Raporcie analizy odnoszącej się do spadku zatrudnienia w Kopalni,
- przedstawili obawy o swoje bezpieczeństwo z uwagi na fakt, iż eksploatacja złoża zmierza w kierunku Opolna-Zdroju,
- wniesli żądanie wskazania, w jaki sposób Inwestor zagwarantuje zaspokojenie potrzeb społeczności (dotyczy Opolna-Zdroju) zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- zgłosili potencjalną alternatywę będącą perspektywą rozwoju Opolna-Zdroju – pozostawienie miejscowości w całości i jej odbudowa wraz z rekultywacją końcową wyrobiska,
- zgłosili żądanie wykupu nieruchomości od wszystkich mieszkańców Opolna-Zdroju.

Maria Muszyńska (email z 13 lutego 2019 r.), Radosław Gawlik Stowarzyszenie Ekologiczne „Eko-Unia” (email z dnia 13 lutego 2019 r.), Jakub Gogolewski Fundacja „Rozwój Tak- Odkrywki Nie” (email z dnia 13 lutego 2019 r.) – w związku z przekroczeniami stężenia pyłu zawieszonego zawnioskowali, aby tutejszy organ wezwał Inwestora do przedstawienia takiego wariantu prowadzenia działalności górniczej, który zapewni, że na obszarach zamieszkałych nie będą występować przekroczenia dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego.

Rudolf Kuczyc (pismo z dnia 13 lutego 2019 r.):

- wskazał brak w Raporcie identyfikacji obszarów objętych wstrząsami,
- zawnioskował o przeanalizowanie wpływu planowanego przedsięwzięcia na konflikty społeczne w kontekście turystyki oraz o rozpoznanie i przeanalizowanie wpływu Kopalni na turystykę wodną,
- zawnioskował o przeanalizowanie wpływu zanieczyszczenia światłem na zwierzęta (owady, nietoperze, migrujące ptaki),
- wskazał brak w Raporcie działań minimalizujących zanieczyszczenie światłem. Inwestor bowiem ogranicza się do twierdzenia „KWBT może ograniczyć wpływ na walory widokowe stosując np. oświetlenie kierunkowe w obrębie terenu Kopalni, nie ma jednak wpływu na inne podmioty”. Podniósł brak w Raporcie odniesienia do zagrożeń generowanych przez Kopalnię dla Izerskiego Parku Ciemnego Nieba,
- zawnioskował o uzupełnienie Raportu w zakresie emisji pyłu z Kopalni w okresie jej eksploatacji dla pyłów PM10 i PM2,5 z uwzględnieniem oddziaływania na obszar wsi Sieniawka,

- zawnioskował o przeanalizowanie pogorszenia stanu JCWPd 105 na zdrowie i życie ludzi w myśl art. 62 ust. 1 i art. 66 ustawy ooś,
- zawnioskował o zaprzestanie działalności w celu ochrony środowiska wodnego oraz korzystających z jego zasobów mieszkańców przed dalszymi negatywnymi zmianami spowodowanymi przez działalność Kopalni (sprzeciw wobec dalszemu zaburzaniu stosunków wodnych),
- przedstawił uwagi dotyczące JCW, podważył stwierdzenie, że potrzeby w zakresie ochrony środowiska, społeczne czy gospodarcze, zaspokajane przez Kopalnię, nie mogą być zaspokojone za pomocą innych działań bez generowania nieproporcjonalnych kosztów. Podano przykład, że potrzeby energetyczne mogą być zaspokajane choćby przez odnawialne źródła energii. Wskazał brak uzasadnienia dla udzielenia odstępstwa dla JCW w aktualizacji planu gospodarowania wodami.

Tomasz Waśniewski Fundacja „Rozwój Tak - Odkrywki Nie” (email z dnia 13 lutego 2019 r.), Jakub Gogolewski Fundacja „Rozwój Tak- Odkrywki Nie” (email z dnia 13 lutego 2019 r.) – wskazali na prognozowane skutki zdrowotne dla ludzi wynikające z eksploatacji Kopalni i Elektrowni – uwagi przedstawione do Raportu na podstawie dołączonej „Ekspertyzy o wpływie kopalni odkrywkowej i elektrowni Turów na zdrowie”.

Jakub Gogolewski Fundacja „Rozwój Tak - Odkrywki Nie” (email z dnia 13 lutego 2019 r.) – wskazał brak należytego zbadania skumulowanego oddziaływania Kopalni i Elektrowni Turów.

Obwieszczeniem z dnia 30 stycznia 2019 r., znak pisma: WOOŚ.4235.1.2015.MS.22, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu poinformował strony o etapach postępowania, w tym o przystąpieniu do procedury udziału społeczeństwa.

W piśmie z dnia 1 lutego 2019 r., WOOŚ.4235.1.2015.MS.22, tutejszy organ ponownie wezwał Inwestora do złożenia wyjaśnień do Raportu w zakresie wpływu wód z odwadniania wyrobiska na stan cieków powierzchniowych, przeprowadzonej analizy oddziaływania akustycznego, przeprowadzonego modelowania stężeń imisyjnych pyłów oraz w zakresie doprecyzowania środków mających na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania.

Pismami z dnia 12 lutego 2019 r. (znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.12-14) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazał dokumentację oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 109 ust. 3 pkt 2 ustawy ooś oraz art. 4 ust. 2 art. 5 *Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 96, poz. 1110 ze zm.)* (dalej: *Konwencja z Espoo*), krajom narażonym, tj. Republice Federalnej Niemiec i Republice Czeskiej, w celu uczestnictwa w procedurze oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego przedsięwzięcia.

W postanowieniu z dnia 26 lutego 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.24, tutejszy organ (zgodnie z zakresem wniosku z dnia 7 lutego 2019 r.) dopuścił, na podstawie art. 44 ustawy ooś, organizację ekologiczną – Stowarzyszenie Ekologiczne „Eko-Unia” z siedzibą we Wrocławiu do udziału na prawach strony w niniejszym postępowaniu.

Obwieszczeniem z dnia 28 lutego 2019 r., znak pisma: WOOŚ.4235.1.2015.MS.25, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu poinformował strony o wymienionych etapach postępowania.

W piśmie z dnia 14 marca 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.26, tutejszy organ przesłał Inwestorowi uwagi, które złożono w trakcie udziału społeczeństwa celem umożliwienia odniesienia się do wymienionych uwag.

W piśmie z dnia 14 marca 2019 r., znak: KWT/TGO.502-1/2018.183(III), Inwestor poinformował o ustanowieniu nowego pełnomocnika – Pana Sławomira Wochny, przedstawił

załączniki mapowe, o które został wezwany w piśmie z dnia 1 lutego 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.22.

W piśmie z dnia 14 marca 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.16, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska poinformował tutejszy organ o wspomnianym wcześniej przekazaniu dokumentacji wraz z odpowiednimi tłumaczeniami Republice Federalnej Niemiec i Republice Czeskiej. W ww. piśmie Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska poinformował także, że Strona niemiecka pismem z dnia 4 marca 2019 r., znak: PGBK-0522/502/1-2019-6127, potwierdziła otrzymanie dokumentacji, ponadto wyznaczono termin na udzielenie odpowiedzi przez organy niemieckie do dnia 29 marca 2019 r. oraz wyznaczono termin dla społeczeństwa niemieckiego na składanie uwag i zastrzeżeń od dnia 1 kwietnia do dnia 23 kwietnia 2019 r. W wyżej wymienionych terminach wniesiono uwagi i wnioski. Poniżej tutejszy organ przedstawił skrótowo składane uwagi, aby nakreślić ich zakres i charakter, natomiast oryginalne treści uwag znajdują się w aktach sprawy.

Thomas Zenker (Große Kreisstadt Zittau Der Oberbürgermeister, pismo z dnia 29 marca 2019 r.):

- złożył uwagi do treści Raportu, zarzucił brak analizy oddziaływań na dobra materialne na terytorium Republiki Federalnej Niemiec w związku z prognozowanymi procesami podnoszenia powierzchni ziemi. Wskazał, że nie podano, na podstawie jakich danych dokonano ustaleń dotyczących procesów podnoszenia lub obniżania terenu na obszarze miasta Zittau. Podważył zapisy Raportu wskazujące, że procesy podnoszenia terenu w Niemczech będą następowały tylko w małej części Doliny Nysy Łużyckiej na wysokości terenu przemysłowego Zittau (ocena oddziaływania na środowisko, s. 132). Wskazał, że przewidywania te są sprzeczne z danymi pomiarowymi Saksońskiego Wyższego Urzędu Górniczego (Sächsisches Oberbergamt), które wykazują obniżenia na znacznych obszarach miasta Zittau;
- wskazał, że zgodnie z Raportem, na terenie miasta Zittau, w poszczególnych poziomach, występują znaczne obniżenia wód podziemnych, do 15 m. Stwierdził, że obniżenia wód podziemnych są regularnie powiązane z obniżeniami poziomu (wysokości), jednak według oceny oddziaływania na środowisko, mimo wielkopowierzchniowych obniżeń wód podziemnych, nie nastąpi obniżenie poziomu (wysokości).

Andreas Biesold Landesamt für Straßenbau und Verkehr Freistaat Sachsen (pismo z dnia 25 marca 2019 r.):

- wskazał, że nie zostaną naruszone interesy podmiotu odpowiedzialnego za budowę i utrzymanie dróg w zakresie dróg federalnych dalekiego ruchu, dróg federalnych lub krajowych oraz nie wniósł zastrzeżeń do przedłożonej dokumentacji.

Antie Seidler (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.), Wolfgang Domeyer (pismo z dnia 21 kwietnia 2019 r.), Horst Schiermeyer (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- wskazali, że dalsza rozbudowa kopalni odkrywkowej spowoduje dalsze obniżanie się poziomów wód podziemnych i prowadzi do zwiększenia skali występujących już teraz w Zittau pęknięć wskutek osiadania. Horst Schiermeyer dodał ponadto, że w czasie zalania Kopalni wodą po roku 2044 wystąpi podnoszenie gruntu, co również doprowadzi do pęknięć/rys na budynkach.

Axel Heinzl-Berndt BUND Brandenburg (pismo z dnia 25 kwietnia 2019 r.), Hermann E. Ott ClientEarth Anwälte der Erde (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- poruszyli kwestię wypełniania kopalni odkrywkowej materiałami odpadowymi z elektrowni, w tym stwierdzili, że brakuje informacji, jakie są to odpady (według rozporządzenia w sprawie europejskiego wykazu odpadów AVV), w jakim stopniu

magazynowane są substancje, w jaki sposób i w jakiej perspektywie czasowej będą podlegały stabilizacji, utwardzeniu lub immobilizacji. Axel Heinzl-Berndt dodał, że w Niemczech te procesy, a szczególnie długoterminowa stabilność/stałość substancji, są kontrowersyjne, długoterminowa stabilność/stałość istnieje tylko wtedy, gdy fazy mineralne występujące w stabilizacji są identyczne z fazami chemicznego stanu równowagi. Hermann E. Ott wniósł o przedstawienie sposobu zabezpieczenia przed przedostaniem się odpadów do wód,

- przedstawili, że według nich Raport wykazuje prognozowane podniesienie powierzchni terenu po stronie niemieckiej i w związku z tym wymagane są dalsze działania mające na celu stabilizację zwałowiska i płyty, które skutecznie wyeliminują osuwisko lub poziomo ukierunkowane zagęszczenie płyty/zwałowiska z podniesieniami po stronie Nysy na terytorium Niemiec.

Norbert Eichkorn Landesamt für Umwelt, Landwirtschaft und Geologie Freistaat Sachsen (pismo z dnia 27 marca 2019 r.):

- zarzucił brak pełnej analizy oddziaływania przedsięwzięcia na powierzchnię ziemi w tym gleby oraz zalecił wypracowanie koncepcji monitoringu wód podziemnych dostosowanej do przeprowadzonych rachunków prognoz oraz udokumentowanie w formie szczegółowego, fachowo rozumianego dokumentu.

Frank Dingeldey (pismo z dnia 24 kwietnia 2019 r.):

- stwierdził, że jego wątpliwość budzi fakt, że nie może być zapewniona stabilność geologiczna w kierunku Grzbietu Jesztiedzkiego i Nysy.

Jens Nitscheke (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- stwierdził, iż prognozowane wznoszenie i osiadanie gruntu na wysokość około 5 cm będzie oddziaływać na infrastrukturę, np. na drogi i linie kolejowe i zapytał, jakie działania będą podjęte, aby nie dopuścić do powstania takich zagrożeń.

Frank Peuker Naturpark Zittauer Gebirge (pismo z dnia 15 kwietnia 2019 r.):

- wyraził stanowisko, że na terenie miasta Zittau, w poszczególnych poziomach, występują znaczne obniżenia wód podziemnych do 15 m, a obniżenia wód podziemnych są regularnie powiązane z obniżeniami poziomu (wysokości) terenu, niezrozumiałe jest dla niego stwierdzenie w Raporcie, że nie nastąpi obniżenie poziomu (wysokości) terenu.

Sylvio Nickel Deutsche Bahn AG (pismo z dnia 29 kwietnia 2019 r.):

- wskazał, że od czasu rozpoczęcia monitoringu w roku 1994 odnotowano dramatyczne przypadki osiadania, które oddziałują na wiadukt w Zittau, zagrażając jego stateczności i że konieczne jest ponoszenie wysokich nakładów, aby obiekt ten mógł być użytkowany przez kolej. Przedłużenie pozwolenia na eksploatację kopalni odkrywkowej o dalsze 20 lat oznacza dla kolei, że zachodzi znaczne ryzyko dla eksploatacji sieci kolejowej oraz konieczność ponoszenia nakładów finansowych na jej utrzymanie (biorąc pod uwagę stwierdzone już przypadki osiadania, których wielkość wynosiła dotychczas ponad 20 cm. Sylvio Nickel zakłada wystąpienie w najbliższych 25 latach osiadań o tym samym rzędzie wielkości). Stwierdził także, iż istotna część szkód budowlanych w obrębie wiaduktu Zittau powodowana jest przez eksploatację wyrobiska odkrywkowego węgla w Kopalni i jej urządzenia odwadniające. W związku z rozszerzeniem planu eksploatacji Kopalni, ze strony użytkownika niezbędne są rekompensaty lub odpowiednie działania techniczne. Wniósł, aby zobowiązać Inwestora do powyższych rekompensat lub działań w ramach udzielanego pozwolenia (koncesji).

Andreas von Roehl Landesdirektion Sachsen Freistaat Sachsen (pismo z dnia 28 marca 2019 r.):

- zaznaczył, że pod kątem zagospodarowania przestrzennego przebieg obszaru zagrożonego zalaniem na wschód od Nysy nie może się prawie wcale rozwijać ze względu na bezpośrednią granicę wydobywania względnie wały ochronne, w tym ścianki szczelne.

Wolfgang Domeyer (pismo z dnia 21 kwietnia 2019 r.):

- wskazał, że w skutek powodzi może dojść do przerwania meandra rzeki Nysy Łużyckiej i zapytał, w jaki sposób Inwestor chce zapobiegać temu zjawisku.

Joachim Schruth NABU (pismo z dnia 18 kwietnia 2019 r.):

- stwierdził, że przedsięwzięcia nie da się pogodzić z regulacjami normalizacyjnymi sformułowanymi w Ramowej Dyrektywie Wodnej (przez Ramową Dyrektywę Wodną tutejszy organ rozumie *dyrektywę 2000/60/We Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. U. UE. L. z 2000 r. Nr 327, str. 1 ze zm.)* dalej zwaną RDW).

Wolfgang Domeyer (pismo z dnia 21 kwietnia 2019 r.), Jens Nitscheke (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.), Frank Dingeldéy (pismo z dnia 24 kwietnia 2019 r.):

- wskazali, że dalsza eksploatacja złoża Turów spowoduje pogłębianie się niedoborów wody, w tym wody pitnej, wokół odkrywki na terytorium trzech państw oraz pogorszenie jakości wód podziemnych i powierzchniowych (zrzut odpompowanych wód). Jens Nitscheke zapytał dodatkowo o rozwiązania ograniczające ww. oddziaływanie.

Axel Heinzel-Berndt BUND Brandenburg (pismo z dnia 25 kwietnia 2019 r.), Hermann E. Ott ClientEarth Anwälte der Erde (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- zgłosili uwagi odnośnie wody pitnej. Wskazali, że w Niemczech występują liczne obszary chronione wody pitnej oraz znajdują się one w leju depresji kopalni odkrywkowej i w związku z tym niezbędna jest szczegółowa analiza, które z tych obszarów i jak dalece, będą dotknięte oddziaływaniem przedsięwzięcia.

Axel Heinzel-Berndt BUND Brandenburg (pismo z dnia 25 kwietnia 2019 r.):

- złożył zastrzeżenia do wskazanego w Raporcie projektowanego ekranu przeciwfiltracyjnego, między innymi zarzucił niewłaściwą lokalizację filara oraz jego głębokość, a także zakwestionował fakt, że ma być on w odkrywce, a powinien okalać całe wyrobisko. Powołując się na zapisy Raportu wyraził obawy co do możliwości wprowadzania zmian (zgodnie z opisem zawartym w Raporcie parametry ekranu, jego położenie, liczba otworów oraz termin wykonania prac mogą zostać zmienione).

Judith Nicolai (pismo z dnia 17 kwietnia 2019 r.):

- podniosła kwestię niewyjaśnienia oddziaływania rozszerzenia Kopalni na zwierciadło wód podziemnych w i wokół Zittau, jak i na jakość wody pitnej.

Hermann E. Ott ClientEarth Anwälte der Erde (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- wniósł o zobowiązanie Inwestora do prowadzenia monitoringu skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego, który w przypadku wystąpienia odchyleń od modelowanych wartości depresji będzie zobowiązywał do podjęcia dalszych środków, np. pogłębienia ekranu przeciwfiltracyjnego.

Holger Freymann Mein Zuhause Landkreis Görlitz (pismo z dnia 28 marca 2019 r.):

- przedstawił, że ze względu na planowane przedsięwzięcie, zakładając budowę ekranu przeciwfiltracyjnego, zgodnie z przedłożonym numerycznym modelem wód podziemnych dla okresu 2020–2044, nie należy liczyć się ze znacznymi oddziaływaniami na ilościowy stan tej jednolitej części wód podziemnych w jej neogeńskich kompleksach warstw wodonośnych. Przypowierzchniowy

czwartorzędowy kompleks warstw wodonośnych, w którym mają miejsce liczne przypowierzchniowe, mniejsze użytkowania wód podziemnych, prognostycznie do roku 2044 nie jest dalej „dotknięty” przedsięwzięciem,

- wniósł uwagi w zakresie wód podziemnych, w tym wskazał, że w obszarze jednolitej części wód podziemnych DE_SN NE 2 nie ma żadnych ujęć wody publicznego zaopatrzenia w wodę pitną, które pobierają wodę z warstw wodonośnych miocenu. Miasto Zittau oraz gminy sąsiednie będą zaopatrywane w wodę pitną, która pochodzi ze znajdujących się w Górach Żytawskich obszarów ochronnych wody pitnej jednolitej części wód podziemnych DE_SN NE 3, która znajduje się poza lejem depresji kopalni węgla brunatnego.
- wskazał, że należy kontynuować monitoring wód podziemnych dla niemiecko-polskiego obszaru przygranicznego w celu monitorowania oddziaływań odwadniania kopalni odkrywkowej na stan ilościowy oraz chemiczny jednolitej części wód podziemnych DE_SN DE2; wskazał także że w Raporcie brakuje prognozy procesów geochemicznych.
- wniósł uwagi w zakresie wód powierzchniowych, w tym wskazał, że należy kontynuować monitoring wód powierzchniowych (obserwacja jakości i ilości odprowadzanej wody). Podkreślił, że dla jednolitych części wód powierzchniowych dotkniętych oddziaływaniem trzeba przestrzegać wymogów i wytycznych dotyczących badań (zakaz pogorszenia) odpowiednio do RDW. Prosił o coroczne przekazywanie raportów z monitoringu do dyspozycji Urzędu ds. wód niższego szczebla (Untere Wasserbehörde) powiatu Görlitz;
- zalecił zapewnienie należytej pracy instalacji oczyszczania wód kopalnianych, ponieważ, w przeszłości wielokrotnie występowały wprowadzenia substancji zmętniających do Nysy Łużyckiej. Wskazał, że nie wie, czy były one spowodowane przez instalacje oczyszczające, czy też przez odpływającą w sposób niekontrolowany wodę z obszarów zwałów nadkładu po wystąpieniu deszczy nawalnych. Dodał, że oczyszczanie wody musi odbywać się w taki sposób, żeby nie występowało zmętnienie Nysy Łużyckiej.

Norbert Eichkorn Landesamt für Umwelt, Landwirtschaft und Geologie Freistaat Sachsen (pismo z dnia 27 marca 2019 r.):

- stwierdził, że nie może ocenić/sprawdzić Raportu w zakresie wpływu inwestycji na wody powierzchniowe, gdyż nie przetłumaczono rozdziałów odnoszących się tego oddziaływania, w tym metodyki oraz nie podano konkretnych wartości liczbowych zanieczyszczeń zawartych w odprowadzanych wodach itp.,
- w zakresie wód podziemnych stwierdził, że planowane powiększenie kopalni węgla brunatnego ma wpływ na warunki wód podziemnych w jednolitej części wód podziemnych DE_GB_DESN_NE 2 (Zittau-Goerlitz) i że oddziaływania na ww. wody należy zmniejszyć tak dalece, jak to możliwe. Poprosił o przekazanie danych dotyczących poziomu wód podziemnych i odpowiednich raportów z monitoringu, o ile nie jest to już całościowo dokonywane poprzez gremia robocze niemiecko-polskiej Komisji ds. Wód Granicznych.

Thomas Zenker Große Kreisstadt Zittau Der Oberbürgermeister (pismo z dnia 29 marca 2019 r.):

- wniósł uwagi do treści Raportu w zakresie oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na wody podziemne (ocena oddziaływania na środowisko, s. 56-113), uwagi dotyczyły przede wszystkim trudności związanych ze spójnością i czytelnością przedstawionego modelu hydrogeologicznego,

- podniósł brak analizy kumulacji emisji hałasu Kopalni i Elektrowni,
- zarzucił brak analizy hałasu dla miejscowości Drausendorf, która jest położona bliżej Kopalni niż Hirschfelde.

Axel Heinzl-Berndt BUND Brandenburg (pismo z dnia 25 kwietnia 2019 r.), Hermann E. Ott ClientEarth Anwälte der Erde (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- zgłosili zarzuty niewystarczającego tłumaczenia i zgłoszono niejasności co do oddziaływania inwestycji na wody powierzchniowe, wynikające głównie z niepełnego tłumaczenia (nie wszystkich części Raportu), w tym brak wskazania, gdzie i w jakim zakresie wprowadzane będą wody z odwadniania Kopalni i ewentualnie osad wodorotlenków żelaza z oczyszczania wód kopalnianych,
- zgłosili uwagi do modelu hydrogeologicznego przedstawianego w Raporcie, w szczególności: zasugerowali powiększenie granic modelu oraz wskazanie wahań poziomu wód dla wartości 0,25 m, wskazanie kierunków przepływu wód podziemnych dla każdej warstwy modelu. Ponadto zażądali przedstawienia poziomu wód dla: stanu wyjściowego (sprzed inwestycji), tła (czyli roku 2015), maksymalnego rozprzestrzeniania się obniżenia, zakończenia zalewania Kopalni i stanu pogórniczego. Dla powyższych etapów projektu należałoby wskazać dynamikę wód podziemnych, wpływy uwarunkowań górniczych, głębokość występowania wód podziemnych oraz przepływy substancji i zmiany chemiczne. Ponadto poprosili o wyjaśnienie, dlaczego liczne dalsze miejsca pomiarów poziomów wód podziemnych po stronie niemieckiej nie zostały wzięte pod uwagę przy kalibracji modelu. Wskazali także dane, o które należy uzupełnić model (w szczególności wymienili, że należy podać ilości wody na rok i minutę wydobywanej i odprowadzanej do odbiorników, wskazać odbiorniki oraz parametry chemiczne). Wnoszący uwagę postulowali także dokonanie dalszych rozpoznań budowy geologicznej południowej części Kopalni i włączenie uzyskanych danych do modelu. Wnieśli o wyjaśnienie założenia warunku brzegowego II rodzaju $Q=0$, a także stwierdzili, że według nich jest niedopuszczalne przyjęcie, że wody w poszczególnych warstwach wodonośnych nie oddziałują na siebie (brak przesiąkania/infiltracji w kopalni odkrywkowej), zażądali wyjaśnień na temat nieaktywnej części modelu oraz wskazali, że prezentacje map są niejasne,

wskazali, że niektóre części Raportu były trudne do zrozumienia lub niezrozumiałe, Hermann E. Ott ClientEarth Anwälte der Erde (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- wymienił części Raportu, które jego zdaniem należało przetłumaczyć na język niemiecki, tj. rozdziały dotyczące oddziaływania pionowych deformacji terenu na przepływy w Nysie Łużyckiej, oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na wody powierzchniowe, oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na różnorodność biologiczną, na dobra materialne na terytorium Republiki Federalnej Niemiec oraz na ludzi, a także rozszerzenie tłumaczenia w zakresie oddziaływania na powietrze, na klimat akustyczny;
- stwierdził, iż Raport należy uzupełnić o informacje, czy i jak dalece powinno nastąpić pogórniczne perforowanie lub usunięcie ekranu przeciwfiltracyjnego, względnie jak długo powinno utrzymywać się działanie i jakie działanie będzie wychodziło pogórniczko z ekranu przeciwfiltracyjnego;
- skonstatował, że argumentacja zawarta w Raporcie, odrzucająca wariant zerowy (nieprzeprowadzenie wnioskowanej działalności), nie jest przekonująca i jest nieskuteczna.

Holger Freymann Mein Zuhause Landkreis Görlitz (pismo z dnia 28 marca 2019 r.):

- wskazał, że nie przedłożono prognozy procesów geochemicznych (przebiegających przy ponownym podnoszeniu poziomu wód podziemnych) w warstwie wodonośnej w zakresie utleniania faz siarczku żelaza i ich wpływu na przyszły chemizm wód podziemnych;
- zarzucił, że w Raporcie nie przeanalizowano oddziaływań związanych z wprowadzaniem wód kopalnianych do zbiorników wodnych będących odbiornikami w czasie aktywnej fazy eksploatacji kopalni odkrywkowej, w tym nie zaprezentowano miejsc zrzutów wód kopalnianych. Stwierdził, że udział działalności górniczej wraz ze związanymi z nią negatywnymi oddziaływaniami na stan jednolitych części wód powierzchniowych powinien być dokładniej opisany.

Falk Ebersbach Sävhsisches Oberbergamt Freistaat Sachsen (pismo z dnia 29 marca 2019 r.):

- przytoczył wyniki monitoringu osiadań terenu prowadzonego na terenie miasta Zittau, z którego wynika, że od 2000 roku największe obniżenia wynoszą ok. 110 mm. Wskazał, że w Raporcie brakuje badań i prognoz dotyczących spodziewanych ruchów (osuwania się) gleby na terytorium Niemiec oraz oddziaływań tych ruchów na budynki i inne obiekty infrastruktury. Wskazał także, że przy pomocy planowanych ścian uszczelniających powinno dojść do zatrzymania dalszego obniżania się poziomu wód podziemnych i doprowadzić do ponownego podniesienia się poziomu wód podziemnych i dlatego należy taką analizę także zawrzeć w Raporcie,
- wskazał na istniejące, według niego, braki w Raporcie dotyczące: analizy oddziaływań na dobra materialne na terytorium Republiki Federalnej Niemiec, mapy obrazującej podnoszenia/osiadania terenów, dokumentów, z których wynika, na podstawie jakich danych dokonano ustaleń dotyczących procesów podnoszenia lub obniżania terenu na obszarze Niemiec (informacje zwarte w Raporcie są sprzeczne z danymi pomiarowymi z Saksońskiego Urzędu Górniczego). Zarzucił brak spójności informacji w rozdziale dotyczącym oddziaływania na wody podziemne (niezrozumiałe przedstawienie informacji i rysunków).

Frank Peuker Naturpark Zittauer Gebirge e.V.(pismo z dnia 15 kwietnia 2019 r.):

- wskazał, że w Raporcie brakuje danych, gdzie, kiedy i jak ustalono wartości pomiarów pyłu zawieszonego po stronie niemieckiej, które są podstawą oceny oddziaływania na środowisko.

Markus Will (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- złożył uwagi na temat Raportu, stwierdził, że przedłożone dokumenty „w niektórych miejscach” są niewiarygodne i muszą zostać ponownie opracowane. Są to w szczególności informacje dotyczące jakości powietrza (niezrozumiałe oznaczenia w dokumentacji, niezrozumiałe stwierdzenia, np. ryzyko wystąpienia przekroczeń „średnio wysokie”), bilansu klimatycznego i śladu węglowego (brak metodyki, wskaźników emisji i poszczególnych etapów obliczeń), informacje dotyczące oddziaływania na wody powierzchniowe (brak analizy wpływu na jednolite części wód i ich celów, brak informacji o dotyczących przemieszczania substancji szkodliwych, np. siarczków i wodorotlenków żelaza, brak danych na etapie po ukończeniu wydobywania), informacje dotyczące oddziaływania na wody podziemne (brak informacji argumentujących zawarte tezy odnoszące się do modelu hydrogeologicznego), informacje dotyczące działań na rzecz ograniczenia zasięgu leja depresji (brak opisu oddziaływania ściany szczelnej na obszar po stronie niemieckiej).

Joachim Schruth NABU (pismo z dnia 18 kwietnia 2019 r.):

- złożył uwagę do Raportu, brak informacji gdzie i w jakim zakresie wprowadzane będą wody kopalniane i ewentualnie osad wodorotlenku żelaza pochodzącego z oczyszczania wód kopalnianych.

Astrid Günther-Schmidt (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.) Petra Neumann i Helmut Kaires (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- podnieśli zarzut, że przedsięwzięcie rozbudowy w przedłożonej formie jest nie do pogodzenia z wymaganiami europejskiego prawa ochrony przyrody i gatunków i w związku z tym pozytywna decyzja nie powinna zostać wydana.

Axel Heinzl-Berndt BUND Brandenburg (pismo z dnia 25 kwietnia 2019 r.):

- wniósł o ponowne przeanalizowanie oddziaływania inwestycji na obszary ochrony przyrody, w tym w szczególności siedliska zależne od wód, po dokonaniu zmian w model hydrogeologicznym zgodnie ze wskazówkami zawartymi w jego piśmie.

Hermann E. Ott ClientEarth Anwälte der Erde (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- wniósł o przeanalizowanie wpływu inwestycji na obszary chronione według *dyrektywy siedliskowej Dolina Nysy i Obszar Nysy (Neißeetal i Neißegebiet)*. Powyższe uargumentował stwierdzeniem, że brak wpływu inwestycji na te formy ochrony przyrody stwierdzony w Raporcie został oparty na modelu hydrogeologicznym przeprowadzonym na podstawie (według wnoszącego uwagę) błędnych założeń, ponadto do Nysy Łużyckiej odprowadzane są substancje, które mogą wpływać na obszary chronione.

Holger Freymann Mein Zuhause Landkreis Görlitz (pismo z dnia 28 marca 2019 r.):

- złożył uwagę, że należy wykluczyć znaczącego negatywnego oddziaływania lub pogorszenia stanu zachowania dóbr chronionych Republiki Federalnej Niemiec, podlegających prawu ochrony przyrody, poprzez rozszerzenie kopalni odkrywkowej Turów (np. przez zanieczyszczenie cieków wodnych lub powietrza, obniżenie zwierciadła wód podziemnych). Dotyczy to przede wszystkim obszarów chronionych na podstawie dyrektywy siedliskowej „Neißegebiet”, „Mandautal”, „Eichgrabener Feuchtgebiet”; obszar ochrony ptaków „Neißeetal”; obszary chronionego krajobrazu „Neißeetal und Klosterwald”, „Görlitzer Neißeau”, „Zittauer Gebirge”; park krajobrazowy „Zittauer Gebirge”; jak i ustawowo chronionych biotopów (chronionych zgodnie z § 30 federalnej ustawy o ochronie przyrody w związku z § 21 *saksońskiej ustawy o ochronie przyrody*),
- wskazał, że na północ od Hirschfelde do Marienthal Nysa jest habitatem trzepli zielonej (gatunek z załącznika II *Dyrektywy siedliskowej 92/43/EWG*, Czerwona Lista Saksonia: zagrożony). W swoim siedlisku toleruje ona tylko względnie niskie zanieczyszczenie wody i potrzebuje podłoża piaszczysto-żwirowego. Podwyższone zmeńnienia wody lub spowodowane antropogenicznie wprowadzanie drobnych osadów wpływają niekorzystnie na siedlisko tego gatunku oraz mogą szkodzić innym organizmom wodnym. Ichiofauna i organizmy żywe - makrobezkręgowce bentosowe/fitoplankton w Nysie - są zdane na zachowanie (lub poprawę) obecnej jakości wody. W związku z tym należy zwracać uwagę na należyte funkcjonowanie instalacji oczyszczania wód kopalnianych i uniemożliwiać nanoszenie osadów ze zwałowiska nadkładu do Nysy. Dlatego z punktu widzenia fachowej ochrony przyrody popiera się kontynuację monitoringu wód powierzchniowych,
- wskazał, że należy zapobiegać zmianom morfologii terenu (również pośrednim), które na przykład mogą powodować oddziaływania na stabilność drzew (możliwe podniesienie powierzchni do 5 cm w Dolinie Nysy na wysokości terenu przemysłowego Zittau, str. 132 Raportu).

Norbert Eichkorn Landesamt für Umwelt, Landwirtschaft und Geologie Freistaat Sachsen (pismo z dnia 27 marca 2019 r.):

- odniósł się do zawartej w Raporcie analizy oddziaływania planowanej inwestycji na obszary ochrony przyrody i walorów krajobrazowych. Stwierdził brak analizy pośredniego oddziaływania na różnorodność biologiczną, niedokładnego, zbyt ogólnego opisanie obszarów Natura 2000 i w związku z tym podważył rzetelność analizy oddziaływania na obszary ochrony przyrody,
- wskazał, aby ograniczyć wprowadzanie nieoczyszczonej lub niefiltrowanej wody (zjawiska ulewnych deszczy) do Nysy Łużyckiej do możliwie najniższego poziomu oraz zapewnić, że nie dojdzie do znaczących infiltracji (przesiákania) Nysy Łużyckiej do kopalni odkrywkowej Turów w celu ograniczenia oddziaływania inwestycji na gatunki ryb i gospodarkę rybacką. Podkreślił, że wprowadzanie znacznych ilości drobnych osadów w rezultacie odwadniania odkrywki do Nysy Łużyckiej prowadzi do silnego naruszenia ekologii cieków wodnych.

Frank Dingeldey (pismo z dnia 24 kwietnia 2019 r.):

- stwierdził, że dalsze obniżenie poziomu wód podziemnych naruszy przestrzeń życiową roślin i zwierząt, spowoduje wystąpienie negatywnych zmian mikroklimatu, a rolnictwo będzie musiało liczyć się z obniżką plonów.

Markus Will (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- wniósł o szersze przeanalizowanie wpływu przedsięwzięcia na przyległe obszary Natura 2000 oraz obszary chronionego krajobrazu. Według niego, z uwagi na niepewności metodyczne przy prognozowaniu zasięgu leja depresji, niewystarczające jest argumentowanie braku wpływu na te obszary ze względu na realizację inwestycji poza granicami tych obszarów (w odległości częściowo od 50 do 100 m).

Andreas von Roehl Landesdirektion Sachsen Freistaat Sachsen (pismo z dnia 28 marca 2019 r.):

- nadmienił, że oddziaływania kopalni odkrywkowej na sąsiadujące niemieckie obszary chronione nie mogą być ostatecznie fachowo ocenione na podstawie przedłożonych dokumentów, ponieważ w przypadku utrzymania czystości powietrza brakuje programów obliczeniowych do sprawdzenia danych.

Antje Seidler (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.), Horst Schiermeyer (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- wskazali silne zanieczyszczenie drobnym pyłem w Zittau, które zwiększa dodatkowo bezwietrzna pogoda i niekorzystna sytuacja pogodowa. Antje Seidler stwierdziła ponadto, że wyniki pomiarów monitoringowych na terenie Niemiec wykazują przekroczenia w stężeniu nie tylko drobnego pyłu, ale też ozonu, arsenu i benzopirenu, i że są one spowodowane przez elektrownię.

Horst Schiermeyer (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.)

- wskazał, że należy zobowiązać Inwestora do wiązania pyłu zawieszzonego przy emisji powstałej zarówno podczas wydobywania, jak i podczas usypywania nadkładu.

Frank Peuker Naturpark Zittauer Gebirge (pismo z dnia 15 kwietnia 2019 r.):

- wskazał zanieczyszczenie powietrza drobnym pyłem w Zittau, które to zanieczyszczenie potwierdzają wyniki pomiarów monitoringowych prowadzonych na terenie Niemiec.

Joachim Schruth NABU (pismo z dnia 18 kwietnia 2019 r.):

- podkreślił zanieczyszczenie powietrza drobnym pyłem w Zittau i Görlitz oraz stwierdził, że na skutek inwestycji zanieczyszczenie to jeszcze wzrośnie.

Frank Peuker Naturpark Zittauer Gebirge (pismo z dnia 15 kwietnia 2019 r.):

- stwierdził, że niezrozumiała jest teza zawarta w Raporcie, że dopuszczalne poziomy dla pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 na terytorium Niemiec nie są przekroczone. Stwierdził, że jest to sprzeczne z danymi pomiarowymi Wolnego Kraju Saksonii, które wykazują, że na stacji pomiarowej Zittau-Wschód (Zittau-Ost) w roku 2016 zmierzono 8 dni z przekroczeniem dopuszczalnej wartości granicznej, średnio w latach 2013-2018 nawet znacznie więcej. Dodał, że należy wyjść z założenia, że stężenia pyłu zawieszonego w północnych dzielnicach miasta Zittau, które są położone bliżej Kopalni niż stacja pomiarowa Zittau-Wschód, są znacznie większe.

Astrid Günther-Schmidt (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.) Petra Neumann i Helmut Kaires (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.), Wolfgang Domeyer (pismo z dnia 21 kwietnia 2019 r.), Judith Nicolai (pismo z dnia 17 kwietnia 2019 r.), Horst Schiermeyer (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.), Markus Will (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.), Joachim Schruth NABU (pismo z dnia 18 kwietnia 2019 r.):

- wskazali brak zgodności inwestycji z ustaleniami Paryskiego porozumienia klimatycznego, mającymi na celu rezygnację z paliw kopalnych.

Jens Nitscheke (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- wezwał do stopniowego zakończenia działalności elektrowni i kopalni Turów i nierozszerzenia kopalni Turów z uwagi na obowiązek, zgodnie z Paryskim Porozumieniem Klimatycznym, rezygnacji z wydobywania i spalania paliw kopalnych;
- wskazał znaczne zanieczyszczenie pyłem w Zittau oraz stwierdził, że wpływa to na wzrost zachorowań członków jego rodziny oraz innych ludzi na choroby układu oddechowego. Wniósł więc o podjęcie działań zmniejszających zanieczyszczenie środowiska drobnym pyłem.

Axel Heinzl-Berndt BUND Brandenburg (pismo z dnia 25 kwietnia 2019 r.), Hermann E. Ott ClientEarth Anwälte der Erde (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- stwierdzili, że zanieczyszczenie pyłem opisane w Raporcie dla roku 2016 jest sztucznie zaniżone, powołując się na wyniki monitoringu stanu powietrza prowadzone w Republice Federalnej Niemiec. Wnieśli o przeprowadzenie analizy sprawcy emisji pyłu monitorowanego na stacjach pomiarowych w Działoszynie i Zittau-Ost;
- wnieśli o zintensyfikowanie środków chroniących środowisko przed emisją pyłów z Kopalni.

Wolfgang Domeyer (pismo z dnia 21 kwietnia 2019 r.):

- wskazał na występujące w Zittau zanieczyszczenie drobnym pyłem, którego źródłem są, według niego, kopalnie węgla brunatnego i elektrownie opalane węglem zlokalizowane w pobliżu miasta. Dodał, że węgiel brunatny z Kopalni Turów zawiera izotopy radioaktywne, które mogą utleniać się wskutek wzbijania się pyłów z Kopalni, uwalniania się gazów odlotowych przy spalaniu węgla w elektrowni oraz wzbijania suchego popiołu. W związku z powyższym wniósł o środki minimalizujące pylenie z Kopalni;
- wskazał, że Kopalnia poprzez emisję drobnego pyłu zmienia mikroklimat, co z kolei powoduje powstawanie ekstremalnych zjawisk pogodowych, w tym powodzi, co również powoduje wzrost kosztów ubezpieczenia i spadek wartości gruntów;
- wskazał, że dalsza eksploatacja elektrowni Turów spotęguje zmianę klimatu w jej rejonie.

Frank Dingeldey (pismo z dnia 24 kwietnia 2019 r.):

- stwierdził, że wskutek planowanego wydobycia węgla brunatnego dojdzie do znacznych emisji pyłów, które w określonych warunkach pogodowych spowodują

dalsze pogorszenie się jakości powietrza, także na obszarze Obniżenia Żytawskiego (Zittauer Becken);

- wskazał, że wydobywany węgiel ma być spalany w elektrowni Turów, co spowoduje powstanie trwającej przez dziesięciolecia emisji CO₂, wskutek czego dojdzie do zwiększenia efektu cieplarnianego (do częstych, ekstremalnych zjawisk pogodowych).

Hermann E. Ott ClientEarth Anwälte der Erde (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- wskazał, że z uwagi na zmianę klimatu i wkład spalania węgla w emisje CO₂ należy zrezygnować z węgla. Planowanie kopalni odkrywkowej do roku 2044 jest zatem dla niego niemożliwe do zaakceptowania.

Andreas von Roehl Landesdirektion Sachsen Freistaat Sachsen (pismo z dnia 28 marca 2019 r.):

- wskazał, że w przypadku ochrony przed hałasem nie jest widoczne, czy uwzględniono istniejące źródła tła zanieczyszczeń (np. Firma FIT GmbH). Wskazano ponadto, że mapy hałasu ogólnie nie zawierają odpowiednich szczegółów i jedynie w niewystarczający sposób pokazują dotknięte obszary w Niemczech.

Frank Dingeldey (pismo z dnia 24 kwietnia 2019 r.):

- stwierdził, że Kopalnia powoduje znaczną emisję hałasu.

Axel Heinzl-Berndt BUND Brandenburg (pismo z dnia 25 kwietnia 2019 r.):

- zgłosił zarzut nieuwzględnienia zmian chemicznych wód podziemnych po zakończeniu wydobywania na skutek depresji (i wymaganych działań) na osiągnięcie celów RDW w przypadku jednolitych części wód podziemnych.

Axel Heinzl-Berndt BUND Brandenburg (pismo z dnia 25 kwietnia 2019 r.), Wolfgang Domeyer (pismo z dnia 21 kwietnia 2019 r.), Horst Schiermeyer (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- zgłosili uwagi i wątpliwości dotyczące zbiornika wodnego, jaki miałby powstać na etapie rekultywacji wyrobiska, w tym: zasugerowali sposoby wykonania tego zbiornika oraz zażądali szczegółowych informacji odnośnie napełniania zbiornika, a także zapotrzebowania wód na napełnianie innych łuzyckich jezior pogórnich.

Frank Dingeldey (pismo z dnia 24 kwietnia 2019 r.):

- w zakresie zalewania zbiornika powstałego po ukończeniu eksploatacji wskazał, że należy spodziewać się uwalniania składników utlenionych z gleby, co potem przypuszczalnie będzie skutkowało zbrązowieniem (w skutek zanieczyszczenia związkami żelaza) Nysy i Odry. Znacząco zakłóci to przestrzeń życiową roślin i zwierząt nad Odrą i Nysą i stworzy zagrożenie dla żyjących tam gatunków. Wody Nysy i Odry w ostatecznym rozrachunku wpływają do Morza Bałtyckiego, które charakteryzuje jedynie niewielka wymiana wód z Morzem Północnym. W perspektywie długoterminowej mogłoby zatem dojść do zagrożenia równowagi ekologicznej w Morzu Bałtyckim.

Horst Schiermeyer (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- stwierdził, że Kopalnia jest znacznie głębsza niż inne kopalnie, które do tej pory zostały przekształcone w jeziora, istnieje więc obawa, że z powodu masy wody powstanie zagrożenie trzęsieniami ziemi. Istnieje także obawa, że strome skarpy uwarunkowane głębokością Kopalni osuną się po namoczeniu/nasiąknięciu wodą. Horst Schiermeyer stwierdził, że mogłoby to również dotyczyć „filara Nysy”.

Joachim Schruth NABU (pismo z dnia 18 kwietnia 2019 r.):

- zgłosił, że obawia się, że po zakończeniu działalności górniczej dojdzie do wprowadzania siarczanów do wód Nysy Łuzyckiej.

Antje Seidler (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- wskazała, że na terenie całej Unii Europejskiej elektrownie opalane węglem brunatnym winny być likwidowane, a tym samym rozszerzanie elektrowni należy surowo wstrzymać.

Astrid Günther-Schmidt (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.), Petra Neumann i Helmut Kaires (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- stwierdzili, że przeprowadzenie udziału społecznego jest obarczone błędami procesowymi: podanie niekompletnej dokumentacji udziałowi społecznemu (brak ekspertyz, stanowisk podmiotów reprezentujących interesy publiczne itp.) za pośrednictwem portalu internetowego instytucji prowadzącej postępowanie, brak udostępnienia ogólnie zrozumiałego streszczenia wniosku dotyczącego inwestycji, brak przekonywującego uzasadnienia realizacji zamierzenia poważnie ingerującego w przyrodę.

Axel Heinzl-Berndt BUND Brandenburg (pismo z dnia 25 kwietnia 2019 r.), Wolfgang Domeyer (pismo z dnia 21 kwietnia 2019 r.):

- zaproponowali, aby zrealizować wariant tzw. zerowy, głównie z uwagi na krótszy całkowity czas wydobycia/podnoszenia wody dla celów Kopalni, co prowadzi do mniejszego czasu trwania napowietrzania gruntów rodzimych i tym samym do mniejszego wyprowadzania substancji, mniejsze zwałowisko idzie w parze z mniejszymi przemieszczeniami materiałów.

Wolfgang Domeyer (pismo z dnia 21 kwietnia 2019 r.):

- wskazał, że rozszerzenie kopalni odkrywkowej Turów w celu zaopatrzenia polskiej ludności i przemysłu jest zupełnie niepotrzebne, ponieważ przy pomocy energii ze źródeł odnawialnych zaopatrzenie to może być zapewnione w o wiele korzystniejszej cenie i w sposób bardziej przyjazny dla środowiska,
- podniósł aspekt negatywnego wpływu na turystykę elektrowni Turów, z uwagi na emitowane przez nią substancje szkodliwe oraz optyczną dominację chmur pary wodnej.

Frank Dingeldey (pismo z dnia 24 kwietnia 2019 r.):

- stwierdził, że oddziaływania górnictwa i późniejszej rekultywacji na przyrodę i środowisko, geologię, bilans wodny i zdrowie człowieka zaprezentowane są po części w sposób niewystarczający i tym samym nie jest możliwa szczegółowa ocena przedsięwzięcia.

Judith Nicolai (pismo z dnia 17 kwietnia 2019 r.)

- stwierdziła, że jako obywatelka miasta Zittau obawia się dodatkowych bezpośrednich zagrożeń, takich jak olbrzymie zwiększenie hałasu, szkodliwy dla zdrowia pył zawieszony oraz zagrożenie Nysy Łużyckiej dalszymi zanieczyszczeniami.

Markus Will (pismo z dnia 23 kwietnia 2019 r.):

- domagał się tymczasowego niewydania „pozwolenia na realizację przedsięwzięcia” oraz przedłożenia przetłumaczonego całego Raportu, ujawnienie i udostępnienie wszystkich wywodów (wniosków) i obliczeń oraz podanie źródeł i zapisów danych oraz przyjętych w dobrej praktyce naukowej podanie granic badania oraz przedyskutowanie ewentualnych źródeł błędów.

W piśmie z dnia 14 marca 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.16, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska poinformował także o potwierdzeniu przez Stronę czeską w dniu 25 lutego 2019 r. odbioru dokumentacji oraz o zwróceniu się przez ww. Stronę o przekazanie dodatkowych informacji, bez których w opinii Strony czeskiej nie jest możliwe rozpoczęcie udziału społeczeństwa w Republice Czeskiej. Zakres informacji, o które wniosła Strona czeska, wskazano w piśmie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia

12 marca 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.15, kierowanego do Dyrektora Departamentu Ocen Oddziaływania na Środowisko i Zintegrowanej Prewencji Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej (tutejszy organ otrzymał przedmiotowe pismo do wiadomości).

W ww. piśmie Strona czeska wniosła o przekazanie:

1. dokumentacji bazowej wszystkich warstw użytych w modelu w formie izolinii (np. w formacie plików GDR), jak również listy otworów wiertniczych użytych do stworzenia modelu,
2. listy 556 punktów pomiarowych użytych do kalibracji modelu hydrogeologicznego, razem ze współrzędnymi X, Y, Z, jak również lokalizacją perforowanej obudowy i informacją, dla której warstwy modelu został uwzględniony,
3. szczegółowego bilansu częściowego warstw modelu dla każdej z alternatyw,
4. rozkładu przestrzennego infiltracji do wód podziemnych,
5. metody określania zasobów naturalnych wód podziemnych,
6. wykresów historycznych poziomów wód podziemnych sprzed 1997 r. bądź od momentu zbudowania/utworzenia odwiertów monitoringowych,
7. szczegółowych informacji dotyczących parametrów i funkcjonowania ekranu przeciwiinfiltracyjnego (bariery podziemnej).

W ww. piśmie z dnia 12 marca 2019 r., Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska podkreślił, że organ prowadzący postępowanie, będącym organem eksperckim, przeanalizował przedłożony Raport i nie wzywał Inwestora o przedstawienie wyjaśnień w zakresie wymienionych wyżej zagadnień, w związku z czym dokumentacja w ww. zakresie spełnia wymogi wskazane przez prawodawstwo krajowe. W piśmie z dnia 27 marca 2019 r., DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.17, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska poinformował tutęjszy organ, że: Strona czeska w piśmie z dnia 20 marca 2019 r., MZP/2019/710/1007, wskazała, że Raport nie spełnia wymagań art. 4 ust. 1 *Konwencji z Espoo* i przekazała informacje dotyczące kluczowych wymagań, jakie, w jej opinii, powinna zawierać dokumentacja oddziaływania przedmiotowego przedsięwzięcia na środowisko, tj. dokumentacji wykorzystanych baz warstw modelowych (do modelu hydraulicznego sporządzonego przez dr. Janusza Fiszera) oraz dokładnych parametrów proponowanej w raporcie podziemnej bariery przeciwiinfiltracyjnej (czyli punkt 1 i 7 wymagań wymienionych w piśmie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 12 marca 2019 r.). Ponadto Strona czeska wyraziła nadal zainteresowanie zagadnieniami wymienionymi w punktach 2, 3, 4, 5 i 6 pisma Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 12 marca 2019 r., jednak zgodziła się na przekazanie tych informacji w późniejszym etapie postępowania.

Mając powyższe na uwadze tutęjszy organ, w piśmie z dnia 4 kwietnia 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.27, przekazał ww. informacje Inwestorowi, wnosząc o udzielenie niezwłocznej odpowiedzi na zagadnienia wymienione w pkt. 1 i 7 oraz przetłumaczenie ich na język czeski. Jednocześnie w ww. piśmie tutęjszy organ przekazał Inwestorowi uwagi organów Strony niemieckiej w celu umożliwienia odniesienia się do nich.

W postanowieniu z dnia 5 kwietnia 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.28, tutęjszy organ (zgodnie z zakresem wniosku z dnia 27 lutego 2019 r.) dopuścił, na podstawie art. 44 ustawy ooś, organizację ekologiczną - Fundację Greenpeace Polska z siedzibą we Wrocławiu - do udziału na prawach strony w niniejszym postępowaniu.

Obwieszczeniem z dnia 9 kwietnia 2019 r., znak pisma: WOOŚ.4235.1.2015.MS.29, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu poinformował strony o wymienionych wyżej etapach postępowania.

W piśmie z dnia 9 kwietnia 2019 r., znak: KWT/TGO.502-1/2019.256(III), Inwestor wyjaśnił i uszczegółowił informacje, o które wniosła Strona czeska. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, w piśmie z dnia 18 kwietnia 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.18, przekazał uzyskane informacje Stronie czeskiej, ponownie zwracając się z prośbą o niezwłoczne udostępnienie dokumentacji społeczeństwu Republiki Czeskiej, jak również poinformowanie Strony polskiej o terminie wyłożenia dokumentacji do udziału społeczeństwa.

W toku postępowania strona postępowania, tj. Fundacja Greenpeace Polska, w piśmie z dnia 1 maja 2019 r. przedłożyła opracowanie autorstwa dr hab. Leszka Pazderskiego, dotyczące wadliwości Raportu w zakresie zabytków. W ww. opracowaniu, datowanym na 23 kwietnia 2019 r., wskazano, iż analiza dokumentacji dostępnej w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków we Wrocławiu wykazała pominięcie w Raporcie dwóch istotnych zabytków architektury znajdujących się w miejscowości Opolno-Zdrój (budynku zabytkowej szkoły przy ul. Narutowicza 7 oraz budynku zabytkowej willi Heimat przy ul. Narutowicza 3), na terenie planowanego obszaru górniczego (zgodnie z proponowanym do realizacji wariantem II). Zaznaczono, że istnienie obiektów oraz ich dobry stan zachowania potwierdzono w trakcie wizji terenowej w dniach 10-12 listopada 2018 r. Ponadto w ww. opracowaniu wskazano, że w Raporcie, w Załączniku 5, nie zamieszczono karty zabytku nieruchomego - drewnianej altany ogrodowej na rogu ul. Narutowicza i Parkowej (adres Parkowa 1), wymienionej w Raporcie w Tab. 74 i Tab. 137 Raportu. Autor opracowania, powołując się na wymagania stawiane Raportowi określone w ustawie ooś (art. 66 ust. 1 pkt. 3, art. 66 ust. 1 pkt 6a lit. d ustawy ooś), wniósł żądanie do zobowiązania przez tutejszy organ Inwestora do uzupełniania Raportu w odniesieniu do opisu do powyższych trzech zabytków.

Ponieważ, jak wspomniano, postanowienie o zakresie raportu z dnia 20 lipca 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.AN.2, zostało wydane przed wejściem w życie *ustawy z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1936 ze zm.)*, w związku z tym zastosowanie miał art. 6 ust. 2 ww. ustawy, zgodnie z którym do spraw wszczętych na podstawie ustawy zmienianej, dla których wydano postanowienie określające zakres raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Mając na uwadze powyższe, zagadnienia związane z ochroną zabytków należało przedstawić w Raporcie w oparciu o art. 66 ust. 1 pkt 3 oraz art. 66 ust. 1 pkt 7 lit. d ustawy ooś obowiązującej przed wejściem w życie ww. ustawy zmieniającej. Raport winien zawierać opis istniejących w sąsiedztwie lub w bezpośrednim zasięgu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia zabytków chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a także uzasadnienie proponowanego przez wnioskodawcę wariantu, ze wskazaniem jego oddziaływania na środowisko, w szczególności na zabytki i krajobraz kulturowy, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków. Uwzględniając powyższe, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu przychylił się do żądania strony i w piśmie z dnia 27 maja 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.30, wezwał Inwestora do złożenia wyjaśnień i uzupełnienia Raportu w wymienionym powyżej zakresie. Ponadto, z uwagi na obszerny zakres wymaganych wyjaśnień i uzupełnień, wezwał Inwestora do przedłożenia zarówno ujednoliconego Raportu, jak i jego streszczenia w języku niespecjalistycznym.

W piśmie z dnia 1 lipca 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.24, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazał tutejszemu organowi informacje o etapach

postępowania transgranicznego prowadzonego przez Republikę Czeską oraz przekazał pismo przewodnie Strony czeskiej (pismo Ministerstwa Republiki Czeskiej z dnia 14 czerwca 2019 r., znak: MPZ/2019/710/7078) wraz ze wszystkimi stanowiskami. Zgodnie z treścią ww. korespondencji Strona polska pismem z dnia 18 kwietnia 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.18, przekazała Stronie czeskiej informacje dodatkowe do Raportu (o które Strona czeska wniosła w piśmie z dnia 20 marca 2019 r., znak: MZP/2019/710/1007). Strona czeska przedłożyła wymienioną dokumentację do ustosunkowania się opinii publicznej, zainteresowanej społeczności, zainteresowanym organom i zainteresowanemu samorządowi terytorialnemu w dniach od 9 maja 2019 r. do 10 czerwca 2019 r. W wyżej wymienionym terminie złożono uwagi do dokumentacji zaprezentowane poniżej.

W większości przedłożonych pism wskazano na liczne braki, rozbieżności i nieprawidłowości w dokumentacji dotyczące oceny wpływu planowanej kontynuacji złoża węgla brunatnego. Wielokrotnie też zastrzeżono, że jeżeli dokumentacja nie zostanie uzupełniona, to dla przedmiotowego przedsięwzięcia należy wydać decyzję negatywną. W większości wskazywanych pism wyrażono brak zgody na kontynuację i dalsze poszerzenie eksploatacji kopalni węgla brunatnego Turów argumentując to ubytkiem wody podziemnej na terytorium Republiki Czeskiej, a w szczególności na terenie:

- miejscowości Uhelná – co zostało podniesione w pismach: Kraju Libereckiego z dnia 10 czerwca 2019 r. (703014), Hnutí Duha w piśmie nr 69899 z dnia 7 czerwca 2019 r., stowarzyszenia CHRÁNÍME VODU, z. s. w piśmie z dnia 10 czerwca 2019 r. (pismo nr 70409), Gminy Hermanice z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69876), Gminy Habartice z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69875), Gminy Višňová z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69878), Gminy Kunratice z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69939), Gminy Černousy z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 70314), Miasta Hrádek nad Nisou w piśmie z dnia 6 czerwca 2019 r. (pismo nr 69193), Miasta Nové Mesto pod Smrkem z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 70210), społeczeństwa czeskiego (pismo nr 67658, 67658),
- Gminy Mnišek – wskazano w piśmie Gminy Mnišek (pismo nr 60449),
- miejscowości Václavice – wskazano w piśmie Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 69193),
- rejonu miast Liberec i Jablonec nad Nysą – wskazano w piśmie Miasta Statutowe Liberec z dnia 6 czerwca 2019 r. (pismo nr 69670),
- regionów Frýdlantu oraz Hrádecku – wskazano przez społeczeństwo czeskie w uwagach wniesionych za pomocą wzorów A i B (nr 58889, nr 55861 i nr 69643) z uwagi na problem z wysychaniem studni w ww. regionach i obawą o dalsze pogłębianie tego problemu wskutek funkcjonowania Kopalni,
- miejscowości Hrádek nad Nisou – co wskazano w pismach: Gminy Habartice z dnia 7 czerwca 2019 r. (69684), Gminy Dolní Řasnice z dnia 4 czerwca 2019 r. (pismo nr 68676), Miasta Hejnice z dnia 2 czerwca 2019 r. (pismo nr 67453) oraz pismach społeczeństwa czeskiego: nr 67692, 67452, 67696, 69053, 69174, 69622, 69167, 69878_1, 69878_2, 69878_3, 70668, 70631 z jednoczesnym wskazaniem, że zaproponowane rozwiązania, tj. zbudowanie ekranu lub wodociągu nie rozwiążą omawianego problemu, a jedynie będą stanowić próbę ograniczenia negatywnych skutków poszerzenia Kopalni,
- osady Oldřichov – wskazano w piśmie Greenpeace Česka republika, z. s. (Greenpeace Republika Czeska, stowarzyszenie zarejestrowane) z dnia 8 czerwca 2019 r. (pismo nr 69944),

- regionu Liberca - wskazano przez społeczeństwo czeskie (pismo nr 70669),
- regionu Frýdlantsko – wskazano w pismach: Gminy Bulovka (69687), Gminy Bílý Potok (pismo nr 69785), Gminy Dětrichov (pismo nr 69929) oraz pismach społeczeństwa czeskiego (pisma nr: 70692, 70669 oraz 67696),
- Minkovic (część miejscowości Višňová) – wskazano przez społeczeństwo czeskie (pismo nr 69878_1),
- Kunratic – wskazano przez społeczeństwo czeskie (pismo nr 69053),
- Vítkov i Horní Vítkov – wskazano przez społeczeństwo czeskie w pismach nr: 69819, 70652, 70653, 70654, 70658, 70659, 70663, 70664, 70665, 70666, 70667, 70670, 70682, 70684, 70685, 70686, 70689, 70690, 70691, 70694, 70695, 70696, 70698.

W odniesieniu do oddziaływania na środowisko hydrogeologiczne na konieczność uzupełnienia dokumentacji wskazano m.in. w pismach: Kraju Libereckiego (70314), Hnutí Duha w piśmie nr 69899, stowarzyszenia CHRÁNÍME VODU, z. s. (pismo nr 70409), Greenpeace Česka republika, z. s. (pismo nr 69944), Urzędu Wojewódzkiego Kraju Libereckiego z dnia 5 czerwca 2019 r. (pismo nr 70124), spółki Frýdlandská vodárenská společnost, s.r.o. (pismo nr 69709), Wydziału Geologów Rejonowych Czeskiej Służby Geologicznej (pismo nr 68057), Departamentu Ochrony Wód Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej z dnia 7 czerwca 2019 r., Krajskiej Stacji Sanitarnej Kraju Libereckiego z siedzibą w Libercu (pismo nr 69789), Miasta Nové Mesto pod Smrkem (pismo nr 70210), Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 60449), Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. z dnia 5 czerwca 2019 r. (pismo nr 69652) oraz wspólnym ustosunkowaniu się spółek Severočeská vodárenská společnost, a.s. i Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. z dnia 5 czerwca 2019 r., piśmie społeczeństwa czeskiego (nr 67658), Krajskiej Stacji Sanitarnej Kraju Libereckiego z siedzibą w Libercu (pismo nr 69789), Urzędu Miasta Frýdlant z dnia 30 maja 2019 r. (pismo nr 66960), Miasta Statutowego Liberec z dnia 6 czerwca 2019 r. (pismo nr 69670). Przedłożone uwagi i wnioski w zakresie oddziaływania na wody podziemne dotyczyły m.in.:

- uzupełnienia dokumentacji o proponowane działania w zakresie zapewnienia wody pitnej dla ludności w rejonie miejscowości Uhelná, Grabštein, Hrádek nad Nisou i Chrastava,
- złożenia stosownych wyjaśnień oraz uzupełnień w zakresie odwodnienia Kopalni, jej bilansu i wpływu na terytorium Republiki Czeskiej,
- opracowania nowego wariantu przedsięwzięcia, który nie będzie oddziaływał na stan wód podziemnych na terytorium Republiki Czeskiej,
- usunięcia rozbieżności oraz ich wyjaśnienia w zakresie modelowania wielkości przewidywanego obniżenia poziomu zwierciadła wód podziemnych,
- uzupełnienia dokumentacji o kompleksową ocenę środowiska Niecki Żytawskiej i otaczającego ją podłoża krystalicznego,
- uzupełnienia oceny bilansowej w podziale według poszczególnych poziomów hydrogeologicznych,
- uzupełnienia dokumentacji o informacje dotyczące powodzi w latach 2010 i 2013 oraz oceny sytuacji w przypadku zalania wyrobiska Turów na skutek awarii sprzętu pompującego, który zapewnia długotrwałe obniżenie poziomu zwierciadła wody podziemnej na przedpolu Kopalni,
- modyfikacji treści, która dotyczy udziału oddziaływania na źródło wody podziemnej,
- rozszerzenia opisu środowiska hydrogeologicznego m.in. o opis uskoku południowego z jego strukturami towarzyszącymi oraz o komentarz dotyczący oceny stanu wód,

- modyfikację załączników graficznych w zakresie uzupełnienia niezbędnych informacji o stosunkach hydrogeologicznych,
- aktualizację niezgodności zakresu i miąższości osadów trzeciorzędowych z rzeczywistością,
- uzupełnienia oceny oddziaływania leja depresji na terytorium Republiki Czeskiej o dane z roku 2016, w którym miało miejsce znacznie obniżenie zwierciadła wód podziemnych,
- uzupełnienia modelu o nowe dane i sprecyzowania zastosowanego modelu hydrologicznego, a także zastosowania bardziej odpowiedniego modelu z uwzględnieniem kalibracji dla różnych stanów (dla aktualnego stanu, lat 2020 i 2044),
- uzupełnienia modelu stosunków hydrogeologicznych o odpowiednie dane, ewentualnie przynajmniej zastosowanie przeciętnych wielkości poborów wody za długi okres i ogólne sprecyzowanie użytego modelu hydrogeologicznego,
- uzupełnienia komentarza do Raportu w przedmiocie uwzględnienia wpływu zmian klimatycznych w symulacjach modelowych, szczególnie w projekcjach do 2044 roku,
- opracowania specjalistycznej analizy, która zawierałaby ogólną ocenę stosunków stabilności w rejonie w poszczególnych etapach eksploatacji i po jej zakończeniu,
- uwzględnienia ilości zasobów w występujących poziomach wodonośnych i zdolności wyrównania nierównomierności zasilania wody podziemnej,
- wyjaśnień dotyczących ilości opadów i poborów z ujęcia Uhelná oraz zmiany przyjętego roku do scharakteryzowania poboru wody z tego ujęcia,
- uzupełnienie monitoringu poziomu czwartorzędowego od Uhelnej na południowo-wschód i sprecyzowanie identyfikacji relacji czwartorzędowego poziomu wodonośnego do głębszych poziomów nieckowych,
- deklaracji wykonania ekranu przeciwfiltracyjnego, rozszerzenia go na całą rozgałęzioną część uskoku białopolskiego, a także rozważenie zwiększenia jego głębokości oraz doszczegółowienia informacji w zakresie jego realizacji, wskazania dokładnego położenia w stosunku do poszczególnych poziomów wodonośnych, kontroli skuteczności, ulokowania otworów monitorujących przed i za ekranem, ekspertyzy technicznej i projektu technicznego ekranu, dokładnego harmonogramu prac i oceny oddziaływania ekranu na środowisko w okresie eksploatacji złoża, planu realizacji oraz ewentualnego demontażu po zakończeniu wydobycia, kontynuacji eksploatacji bariery hydraulicznej po jej realizacji,
- wskazania dodatkowych (poza ekranem przeciwfiltracyjnym) działań, które wyeliminowałyby oddziaływanie przedsięwzięcia na jakość i ilość wód podziemnych,
- propozycji odwodnienia Kopalni na obszarze południowo-wschodniego rozszerzenia wydobycia, a także rozszerzenia sieci monitoringu wód podziemnych w kierunku wschodnim włącznie z częściami obrzeżnymi podłoża krystalicznego/obszar źródłowy ciekłu Jaśnica,
- uzupełnienia dokumentacji o ocenę sytuacji (modelu koncepcyjnego stanu wód podziemnych) po rekultywacji i zalaniu Kopalni, w tym o proponowane środki zapobiegawcze i kompensacyjne (w tym rekompensaty finansowe z tytułu utraty źródła wody pitnej przez mieszkańców czeskiego przygranicza),
- przedstawienia oceny kryteriów derogacji według art. 4.7 RDW w sensie ApA.

Czeska Służba Geologiczna (Wydział Geologów Rejonowych) pismem z 30 maja 2019 r. (pismo nr 68057) wskazała na konieczność kontynuacji konsultacji transgranicznych

oraz zorganizowania jednodniowych warsztatów w udziałem ekspertów z obu Stron (w latach 2021–2044). Ponadto wskazała na konieczność optymalizacji czesko-polskiej sieci monitoringu wód (poszerzenie sieci monitoringu o otwory w rejonie Kopaczowa oraz o 16 otworów w rejonach przygranicznych: Hrádecko i Frýdlantsko, zastąpienie otworu Uh-1 otworem Uh-2), także, w związku z zalewaniem wyrobiska po zakończeniu wydobywania, a w przypadku niewykonania ekranu przeciwfiltracyjnego wykazanie oddziaływania Kopalni w połączeniu ze zmianami klimatu. W stanowisku Departamentu Geologii Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej zgodzono się z uwagami wniesionymi przez Czeską Służbę Geologiczną przy piśmie z dnia 30 maja 2019 r.

W stanowisku Urzędu Miasta Frýdlant z dnia 30 maja 2019 r. (pismo nr 66960) z punktu widzenia interesów chronionych Prawem Wodnym wskazano na konieczność oceny wód powierzchniowych i zmian przepływów cieków wodnych w ścisłym powiązaniu z innymi składnikami środowiska naturalnego. Podważono ocenę wpływu następującej później rekultywacji, zalania i zalesienia w kontekście już przeprowadzonych rekultywacji. Wskazano na problematykę związaną z zaianiem wyrobiska (brak bilansu ilości wody możliwej do wykorzystania w kontekście czasu, jakość wody w samym zbiorniku oraz jej wpływ na okoliczne źródła), co wiąże się z problemem osiągnięcia dobrego stanu wód i warstw wodonośnych. Wskazano na podatność cypla frydlańskiego na negatywne oddziaływania ze względu na zmiany sumy opadów, charakteru opadów i ich bezpośredni wpływ na wydajność i jakość źródeł wody na tym obszarze z jednoczesnym wskazaniem na konieczność wprowadzenia tych możliwych zmian do oceny zamierzenia.

Gmina Děřichov, pismo nr 69929 z dnia 7 czerwca 2019 r., w całości poparła stanowisko Urzędu Wojewódzkiego Kraju Libereckiego wyrażone w piśmie z dnia 5 czerwca 2019 r. (pismo nr 70124).

Miasto Nové Mesto pod Smrkem, pismo nr 70210 z dnia 7 czerwca 2019 r., zawnioskowało, aby jednym z wiążących warunków zgody na realizację projektu było zobowiązanie inwestora do stałego monitoringu stanu czeskich wód podziemnych dotkniętymi skutkami przedsięwzięcia.

Ponadto, w piśmie Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. z dnia 5 czerwca 2019 r. (pismo nr 69652) oraz wspólnym ustosunkowaniu się spółek Severočeská vodárenská společnost, a.s. i Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. z dnia 5 czerwca 2019 r. wniesiono o umożliwienie udziału w ramach wszystkich stopni postępowań administracyjnych prowadzonych w związku z planowanym przedsięwzięciem.

W piśmie nr 68113 z dnia 3 czerwca 2019 r. Miasta Chrastava wskazano na wpływ Kopalni na ogólną redystrybucję i bilans wód powierzchniowych i podziemnych.

Spółeczeństwo czeskie (pismo nr 67659) wyraziło obawę w zakresie skuteczności proponowanego ekranu, w szczególności w odniesieniu do Uhelnej. Obawę względem wyschnięcia studni przydomowej w rejonie Uhelnej wyrażono także w piśmie nr 70664. Spółeczeństwo czeskie (pismo nr 69819) dodatkowo wyraziło obawę, że poniesione nakłady finansowe na pogłębienie i wyczyszczenie studni, w tym dofinansowanie z budżetu miasta Chrastava staną się bezużyteczne. W piśmie społeczeństwa nr 70659 wskazano na dużą głębokość Kopalni i zwiększenie efektu drenującego.

Krajaska Stacja Sanitarna Kraju Libereckiego z siedzibą w Libercu w piśmie nr 69789 z dnia 7 czerwca 2019 r. zaleciła skoncentrowanie się na problematyce wpływu na źródła wody pitnej na terenie Republiki Czeskiej.

Departament Ochrony Wód Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej w piśmie z dnia 7 czerwca 2019 r. zgodził się z wymaganiem Czeskiego Instytutu Geologicznego dotyczącym zaktualizowania po polskiej stronie modelu hydrologicznego i uszczegółowienia

informacji w zakresie projektowanego ekranu przeciwiłtracyjnego. Zwrócił ponadto uwagę, że zasięg projektowanej przestrzeni wydobywania będzie sięgać do bezpośredniego sąsiedztwa pasma ochronnego I i II stopnia ujęcia wodnego Uhelná. W opinii Departamentu Ochrony Wód, z przedstawionych dokumentów nie wynika jednoznacznie czy zostanie zapewniona dostateczna ochrona źródeł wody na ww. terenie. Nie można też całkowicie wykluczyć wpływu realizacji inwestycji na naruszenie wymagań RDW w znaczeniu konieczności zapobiegania pogorszeniu stanu odnośnych warstw wodonośnych i wód powierzchniowych. Biorąc pod uwagę powyższe, zawnioskowano o ustalenie środków naprawczych tak, aby możliwe było osiągnięcie dobrego stanu podziemnych warstw wodonośnych na wskazanym terenie. Departament Ochrony Wód Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej zawnioskował także o negocjowanie zamierzenia w ramach czesko-polskiej komisji do spraw wód granicznych, zgodnie z aktualną umową między Republiką Czeską, a Rzeczpospolitą Polską o współpracy w zakresie gospodarki wodnej na terenach przygranicznych.

W piśmie nr 67994 Miasta Liberec z dnia 31 maja 2019 r. zgodzono się z planowaną inwestycją z punktu widzenia interesów chronionych prawem wodnym przy jednoczesnym zaleceniu rozszerzenia sieci odwiertów monitorujących stan wód podziemnych w kierunku południowo-wschodnim od miejsca wydobywania.

W piśmie Urzędu Miasta Frýdlant z dnia 30 maja 2019 r. (z punktu widzenia planowania i zagospodarowania przestrzennego), ze względu na ryzyko wpływu na stan wód podziemnych zalecono wybór wariantu bezpieczniejszego, czyli wariantu nr 1 i 2, zamiast wariantu 3.

Gmina Bulovka wyraziła obawę w zakresie dalszego ubytku wód podziemnych spowodowanego przez rozszerzanie i pogłębianie Kopalni i wskazała jednocześnie na konieczność uzupełnienia dokumentacji w zakresie monitoringu ubytku wody.

Czeska Służba Geologiczna Wydział Geologów Rejonowych z dnia 30 maja 2019 r. (pismo nr 68057) wskazała na konieczność optymalizacji czesko-polskiej sieci monitoringu wód (poszerzenie sieci monitoringu o otwory w rejonie Kopaczowa oraz o 16 otworów w rejonach przygranicznych: Hrádecko i Frýdlantsko, zastąpienie otworu Uh-1 otworem Uh-2), także w związku z zalewaniem wyrobiska po zakończeniu wydobywania, a w przypadku niewykonania ekranu przeciwiłtracyjnego przedstawienie oddziaływania Kopalni, także w odniesieniu do zmian klimatu.

W piśmie Czeskiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Inspektoratu Regionalnego Liberec z dnia 10 czerwca 2019 r. nie wniesiono uwag z punktu widzenia ochrony wód.

W pismach: Kraju Libereckiego (pismo nr 70314), Miasta Statutowego Liberec (pismo nr 69670), spółki Frýdlanská vodárenská společnost, s.r.o. (pismo nr 69709), Gminy Hermanice (pismo nr 69876), Hnutí Duha (pismo nr 69899), stowarzyszenia CHRÁNÍME VODU, z. s. (pismo nr 70409), stowarzyszenia Greenpeace Česka republika, z. s. (pismo nr 69944) podniesiono także kwestię wpływu inwestycji na stan wód powierzchniowych, a w szczególności wskazano na: zmniejszenie ilości wody w ciekach przygranicznych oraz negatywny wpływ na ich stan ilościowy i jakościowy. Wskazano, iż przedstawiony opis wód powierzchniowych jest niewystarczający (nie zawiera odniesienia do cieku Jašnica, źródła Heřmanického potoku (Miedzianki) leżącego po stronie czeskiej oraz Oldřichowskiego potoku (cieku granicznego) i tym samym wniesiono o uzupełnienie dokumentacji w tym zakresie.

Hnutí Duha w piśmie z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69899), Stowarzyszenie CHRÁNÍME VODU, z. s. w piśmie z dnia 10 czerwca 2019 r. (pismo nr 70409), stowarzyszenie Greenpeace Česka republika, z. s. w piśmie z dnia 8 czerwca 2019 r. (pismo nr 69944) dodatkowo wskazały na konieczność: opracowania wariantu, który nie doprowadzi

do istotnego zmniejszenia ilości wody w ciekach przygranicznych oraz uzupełnienia w zakresie stabilizacji zboczy hałd.

We wspólnym ustosunkowaniu się spółek Severočeská vodárenská společnost, a.s. i Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. (pismo nr 69652) wskazano na konieczność uzupełnienia dokumentacji o działania minimalizujące m.in. wpływ na system zapewnienia wody pitnej łącznie z zapewnieniem źródeł ich finansowania.

Urząd Wojewódzki Kraju Libereckiego w piśmie z dnia 5 czerwca 2019 r. (pismo nr 70124) wskazał na konieczność zorganizowania międzynarodowych konsultacji w zakresie wpływów na wody powierzchniowe oraz uzupełnienia dokumentacji w zakresie:

- wykonania, w oparciu o realne dane, analizy istniejącego wpływu istniejącej kopalni Turów na ciek wodny i na wodę związaną biotopami na terenie Republiki czeskiej (przede wszystkim z punktu widzenia spowodowanego bezpośrednio i pośrednio spadku poziomu wód podziemnych),
- opracowania (na podstawie ww. analizy) projektu środków łagodzących i kompensujących, który będzie obejmował uzupełnienie „ekranu antyfiltracyjnego” o dodatkową infiltrację wody pompowanej w przedpolu Kopalni do obszarów źródeł odnośnych cieków wodnych na terenie Republiki Czeskiej i do innych biotopów związanych z wodą.

W piśmie Frýdlandská vodárenská společnost, s.r.o. z dnia 6 czerwca 2019 r. (pismo nr 69709)) zawnioskowała o uzupełnienie dokumentacji o działania, które umożliwiłyby stabilizację zboczy hałd oraz o ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na wody powierzchniowe, w szczególności na ciek wodny Jašnica oraz Oldřichowski potok. W ww. piśmie wskazano także na konieczność zaproponowania działań kompensacyjnych, które polegałyby na pokryciu kosztów poniesionych przez spółkę Frýdlandská vodárenská společnost, a.s., w przypadku konieczności zabudowania zastępczej infrastruktury wodnej.

W trakcie omawianej procedury udziału społecznego złożono uwagi i wnioski do oddziaływania Kopalni na środowisko przyrodnicze. W pismach: Urzędu Kraju Libereckiego (pismo nr 70314), Gminy Hermanice (pismo nr 69876), Hnutí Duha (pismo nr 69899), stowarzyszenia CHRÁNÍME VODU, z. s. (CHRONIMY WODĚ, stowarzyszenie zarejestrowane) (pismo nr 70409), stowarzyszenia Greenpeace Česka republika, z. s. (Greenpeace Republika Czeska, stowarzyszenie zarejestrowane) - (pismo nr 69944) zakwestionowano zakres oceny oddziaływania w Raporcie na obszary chronione położone w Republice Czeskiej, a w szczególności podważono wybór obszarów poddanych ocenie. Wskazano także na braki dotyczące: wpływu kontynuacji wydobycia na zmiany klimatu zarówno w zakresie lokalnym, jak i globalnym, sporządzenia oceny oddziaływania na ekosystemy na obszarze źródłowym potoku Jašnica, na północne dopływy Václavického potoku, mokradła w obszarze zlewni Dolnovítkovského potoku i źródła Jasného potoku płynącego w kierunku do Polski na miejscowość Jasna Góra, rozszerzenia oceny oddziaływania na obszary chronione również z uwzględnieniem negatywnych wpływów związanych ze spalaniem wydobytego węgla w elektrowni Turów.

W pismach: Gminy Habartice (69684), Gminy Dolní Řasnice (pismo nr 68676), Miasta Hejnice (pismo nr 67453), społeczeństwa czeskiego nr: 70684 i 70698 oraz w pismach społeczeństwa czeskiego złożonych według wzoru C, tj. pisma nr: 67692, 67452, 67696, 69053, 69174, 69622, 69167, 69878_1, 69878_2, 69878_3, 70668, 70631 wskazano, że eksploatacja Kopalni jest przyczyną obniżenia zwierciadła wody podziemnej, większego zapylenia i hałasu na terytorium Republiki Czeskiej, co w konsekwencji przejawia się negatywnym wpływem na przyrodę (na co także wskazano w piśmie Gminy Děřichov (pismo nr 69929). W pismach społeczeństwa czeskiego nr: 70652, 70654, 70696, 70689

nie wyrażono zgody na niszczenie przyrody i środowiska. W pismach społeczeństwa nr: 70669 i 70698 wskazano na negatywny wpływ na Góry Izerskie. Ponadto, społeczeństwo w piśmie nr 70692 wskazało, że poszerzenie odkrywki będzie oddziaływać na obszary ViVa Natura 2000 (co najmniej w okolicy wzgórza Výhledy – np. wodnik amerykański).

Miasto Liberec (pismo nr 67994) w stanowisku zajęтым z punktu widzenia ochrony obszarów leśnych wyraziło zgodę na inwestycję przy jednoczesnym zaleceniu zbadania wpływu zamierzenia na ekosystemy leśne Republiki Czeskiej na terenie przygranicznym z powodu znacznej zmiany reliefu w obszarze Kopalni i hałd oraz zmiany wegetacji (na co wskazano również w piśmie Miasta Statutowe Liberec (pismo nr 69670)).

W piśmie Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej, Departamentu Ogólnej Ochrony Przyrody i Krajobrazu z dnia 6 czerwca 2019 r. wskazano na konieczność omówienia kwestii zapobiegania negatywnemu wpływowi na stosunki wodne na terenach rolniczych leżących na granicy z Republiką Czeską.

Urząd Wojewódzki Kraju Libereckiego w piśmie z dnia 5 czerwca 2019 r. (pismo nr 70124) wskazał na konieczność uzupełnienia dokumentacji odnośnie wpływów na leśnictwo, rolnictwo oraz na ekosystemy leśne i inne, w zakresie:

- wykonania realnej (tj. poprawnie adresowanej i popartej lokalnymi danymi empirycznymi), analizy wpływu istniejącej Kopalni i jej planowanego rozszerzenia na biotopy leśne, wodne, związane z wodą i inne, potencjalnie właściwe biotopy na terenie Republiki Czeskiej z punktu widzenia straty wody podziemnej, wpływu warunków mezoklimatycznych, rozszerzania się cząsteczek pylistych z obszaru Kopalni i wzajemnych oddziaływań synergicznych i skumulowanych,
- dopracowania analizy wpływu na gospodarkę leśną i rolną na terenie Republiki Czeskiej na podstawie ww. danych,
- zaproponowania odpowiednich środków (na podstawie ww. danych) do eliminacji, złagodzenia i kompensacji negatywnych wpływów zamierzenia, łącznie z analizą wariantu usytuowania docelowej granicy Kopalni dalej od granic Republiki Czeskiej,
- przeanalizowania wszystkich poszczególnych wariantów realizacji przedsięwzięcia (opracowanych przy uwzględnieniu ww. danych), tj. razem z nowo projektowanymi i wskazania najkorzystniejszego wariantu.

Urząd Wojewódzki Kraju Libereckiego (pismo nr 70124), Gmina Hermanice (pismo nr 69876) w złożonych pismach wskazały, że proponowane warianty będą mieć negatywny wpływ na stabilność powierzchni w rejonie przygranicznym. W ww. pismach podkreślono, że pionowe osuwy ziemi w okolicy planowanego rozszerzenia Kopalni mogą mieć wpływ na obiekty budowlane położone na terytorium Republiki Czeskiej, a to z kolei przełoży się na wartość rynkową nieruchomości znajdujących się w otoczeniu Kopalni, a poza Uhelną dotyczyć także będzie całych obszarów Hradeckiego i Frydlanckiego. Jednocześnie w ww. pismach zawnioskowano o uzupełnienie dokumentacji w zakresie omówienia problematyki spadku cen nieruchomości w otoczeniu Kopalni wraz z określeniem kompensacji finansowych dla właścicieli narażonych nieruchomości wyznaczonych na podstawie niezależnych ekspertyz, a także o przeprowadzenie paszportyzacji obiektów z propozycją regularnego monitoringu. W piśmie społeczeństwa czeskiego nr 70668 zawnioskowano o zamknięcie Kopalni oraz przeprowadzenie aktualnego badania geologicznego i sporządzenia fachowej ekspertyzy przez instytucje czeskie. W piśmie nr 67659 społeczeństwo czeskie wskazało, że dalsze pogłębienie i poszerzenie Kopalni wpłynie na niestabilność podłoża w Uhelnaj.

Urząd Wojewódzki Kraju Libereckiego (pismo nr 70124) odniósł się również do kwestii wpływu na stabilność środowiska skalnego i wskazał na konieczność uzupełnienia

dokumentacji w zakresie przeanalizowania aktualnego wpływu istnienia kopalni Turów na stabilność środowiska skalnego w okolicy Kopalni i w zasięgu leja depresji wód podziemnych, z uwzględnieniem następujących wytycznych:

- analiza wpływu planowanego zamierzenia winna wynikać z maksymalnego zakresu zamierzenia we wszystkich rozważanych wariantach i opierać się o dane możliwe do sprawdzenia,
- analizę warunków miejscowych z punktu widzenia stabilności zboczy odkrywki należy opracować dla okresów: użytkowania zamierzenia, rekultywacji terenu i po zakończeniu procesu rekultywacji,
- przeanalizowana możliwości powstania zagrożeń na terenie Republiki Czeskiej i zaproponowania środków mających na celu wykluczenie negatywnych wpływów, ewentualnego zaproponowania i przeanalizowania wariantu zamierzenia, który nie będzie generować tego ryzyka.

W kontekście oceny wpływu rozszerzenia Kopalni na jakość powietrza wnoszący (w tym: Urząd Wojewódzki Kraju Libereckiego (pismo nr 70124), Gmina Hermanice (pismo nr 69876), Miasto Statutowe Liberec (pismo nr 69670), Gmina Habartice (69684), Gmina Bulovka (69687), Miasto Hejnice (pismo nr 67453), Gmina Dolní Řasnice (pismo nr 68676) oraz społeczeństwo czeskie w pismach nr: 67692, 67452, 67696, 69053, 69174, 69622, 69167, 69878_1, 69878_2, 69878_3, 70668, 70631) zarzucili, iż przeprowadzona ocena oddziaływania przedsięwzięcia w odniesieniu do wpływu na jakość powietrza jest niewystarczająca i wymaga złożenia dodatkowych wyjaśnień bądź uzupełnień. We wniesionych uwagach wskazano na konieczność uzupełnienia dokumentacji m.in. o: tłumaczenie rozdziału przedstawiającego model rozprzestrzeniania się emisji oraz części dotyczącej pylenia na ekosystemy i uprawy rolne na terytorium Republiki Czeskiej, wykaz oraz opis parametrów wyjściowych źródeł emisji, dokonanie modelowej analizy Kopalni (aktualnie oraz po rozszerzeniu) na stan jakości powietrza, przedstawienie oddziaływania skumulowanego z uwzględnieniem wpływu elektrowni Turów, dokonanie oceny oddziaływania zmian klimatu na jakość powietrza, uzupełnienie monitoringu jakości powietrza o monitoring stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} w okresie eksploatacji Kopalni i corocznego udokumentowania przestrzegania rocznego dopuszczalnego poziomu emisji 20 µg/m³ na granicy obszaru Kopalni w kierunku do najbliższej zabudowy mieszkalnej a terytorium Republiki Czeskiej.

Miasto Hrádek nad Nisou (pismo nr 69193) wyraziło sprzeciw wobec porównania wartości zmierzonych w ubiegłych latach ze stanem, który nastąpiłby w Uhelnej i Václavicach po rozszerzeniu Kopalni, zawnioskowało także o przeprowadzenie pomiarów emisji bezpośrednio na obszarze położonym na południe od Kopalni. Podobne uwagi w zakresie Uhelnej wniosło społeczeństwo czeskie w piśmie nr 67658.

Gmina Bulovka (pismo nr 69687), Gmina Bílý Potok z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69785) wskazały na zwiększającą się ilość pyłów w wyniku eksploatacji węgla brunatnego w swoim otoczeniu, w szczególności na terenie miejscowości: Heřmanice, Kunratice, Višňová, Černousy i zawnioskowały o uzupełnienie dokumentacji w zakresie oddziaływania Kopalni na jakość powietrza. Wnoszący uwagi wskazali także na wzrost zapylenia: w Hejnicach (jak wskazano w piśmie społeczeństwa czeskiego nr 69174) oraz w rejonie Uhelnej (pismo mieszkańców nr 67659). Na zanieczyszczenie powietrza i wzrost zapylenia w rejonie miejscowości Vítkov i Horní Vítkov społeczeństwo czeskie wskazało w pismach nr: 70652, 70653, 70654, 70658, 70659, 70663, 70665, 70667, 70670, 70682, 70684, 70685, 70686, 70689, 70692, 70694, 70695, 70698. Gmina Habartice (pismo nr 69684) wskazała na wpływ hałdy skały płonnej na przepływ powietrza.

Hnutí Duha w piśmie z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69899), stowarzyszenie CHRÁNÍME VODU, z. s. (CHRONIMY WODE, stowarzyszenie zarejestrowane) w piśmie z dnia 10 czerwca 2019 r. (pismo nr 70409), stowarzyszenie Greenpeace Česka republika, z. s. (Greenpeace Republika Czeska, stowarzyszenie zarejestrowane) w piśmie z dnia 8 czerwca 2019 r. (pismo nr 69944) wskazały na ścisłe powiązanie Kopalni z Elektrownią Turów. W ww. pismach wskazano na konieczność uzupełnienia dokumentacji w zakresie: skumulowanego oddziaływania na jakość powietrza włącznie z oceną wpływu na stężenie wtórnych substancji zanieczyszczających, tłumaczenia rozdziału dotyczącego ograniczenia pylenia, oceny skutków pylenia na ekosystemy i uprawy rolne na terytorium Republiki Czeskiej, włącznie z uwzględnieniem wzrastającej suszy i wzrostu temperatury globalnej.

W piśmie Departamentu Ochrony Powietrza Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej z dnia 7 czerwca 2019 r. podważono wyliczone wartości mieszanin fugatywnych emisji PM10 z Kopalni Turów. Poproszono o wyjaśnienie dokładnej procedury obliczania fugatywnych emisji PM10 z wydobycia węgla i wyraźnego obniżenia emisji PM10 z Kopalni w okresie między 2016 a 2020 rokiem. Poproszono także o przekazanie informacji i danych z monitoringu emisji PM10 w dziesięciu punktach pomiarowych znajdujących się wokół odkrywki za okres od roku 2010 oraz o przekazywanie danych z monitoringu w przyszłych okresach aż do zakończenia wydobycia. Departament Ochrony Powietrza poprosił także o potwierdzenie informacji dotyczącej zakazu sprzedaży detalicznej węgla brunatnego w Województwie Dolnośląskim.

W pismach Czeskiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Inspektoratu Regionalnego Liberec z dnia 10 czerwca 2019 r. oraz Urzędu Wojewódzkiego Kraju Libereckiego (pismo nr 70124) zawnioskowano na przedłożenie kompletnej szczegółowej analizy rozproszenia, zawierającej wszystkie dane wejściowe, łącznie z oddziaływaniem skumulowanym z Elektrownią Turów w zakresie emisji PM10 i PM2,5. Wskazano także na konieczność uzupełnienia monitoringu jakości powietrza o kontrolę pyłu ulotnego o frakcji PM2,5 podczas pracy Kopalni i corocznie dokumentowanie przestrzegania rocznego limitu imisyjnego $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ na granicy terenu Kopalni w kierunku do najbliższych zabudowań mieszkalnych w ČR (w kierunku na Frýdlantsko i Hrádecko).

W pismach: Urzędu Kraju Libereckiego z dnia 5 czerwca 2019 r., Gminy Hermanice (pismo nr 69876), Miasta Statutowego Liberec (pismo nr 69670), społeczeństwa czeskiego (pisma nr: 58889, 55861, 69643 i 67696) wskazano, że eksploatacja Kopalni aż do 2044 r. podważać będzie realizację celów Konwencji Paryskiej. W ww. pismach, a także w pismach: Hnutí Duha (pismo nr 69899), stowarzyszenia CHRÁNÍME VODU, z. s. (CHRONIMY WODE, stowarzyszenie zarejestrowane) (pismo nr 70409) i Greenpeace Česka republika (pismo nr 69944) zawnioskowano o uzupełnienie dokumentacji o: przeanalizowanie wpływu na klimat oraz wpływu zmian klimatu na terytorium Republiki Czeskiej w zakresie oddziaływania na: źródła wody, obszary chronione, leśnictwo i zdrowie ludzi z uwzględnieniem kosztów społecznych poniesionych skutek emisji CO₂ przez Kopalnię i elektrownię. O sporządzenie specjalistycznej analizy na zmiany klimatu wskazano także w pismach: Miasta Chrastava (pismo nr 68113) oraz Gminy Bulovka (pismo nr 69687). Społeczeństwo czeskie (pisma nr: 58889, 55861 i 69643) wskazało, że rozszerzenie wydobycia oraz spalanie węgla z Kopalni Turów może spowodować globalną katastrofę ekologiczną.

Gmina Děčřichov w piśmie z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69929) wyraziła obawę, że rozszerzenie wydobycia w kopalni Turów przyczyni się do zmniejszenia ilości opadów w Gminie Děčřichov, w której już obecnie zauważalny jest ten problem, będący następstwem zmiany tras chmur oraz zmiany warunków atmosferycznych. Wskazała, iż w wyniku

gorącego powietrza z Kopalni w ubiegłych latach doszło do przesunięcia się miejsca opadów z miejscowości w bezpośrednim otoczeniu Kopalni, tj.: Heřmanic, Kunratic, Višňovej oraz do rejonu wyrobiska. Społeczeństwo czeskie w piśmie nr 69167 podniosło, że wydobywanie z kopalni Turów ma wpływ na klimat ogólnosiwiatowy. Dodatkowo, w pismach nr: 67452, 67696, 70668 - społeczeństwo czeskie złożyło uwagi dotyczące wpływu na klimat oraz przebiegu pogody w trakcie roku (łagodniejsze zimy i wahania w zakresie opadów). W ww. pismach wyrażono obawę, że oddziaływanie ciepłego powietrza z dna Kopalni doprowadzi do dalszego wpływu na klimat w rejonie Kopalni.

W piśmie społeczeństwa czeskiego nr 69878_2 wskazano dodatkowo na niedogodności z tytułu występowania hałd po stronie czeskiej - podniesiono ich zawartość, ich wygląd, obsadzenie niewłaściwie dobraną zielenią, spływ wody po powierzchni. W piśmie społeczeństwa czeskiego 70670 wskazano na wpływ na klimat w okolicy Kopalni.

Urząd Wojewódzkiego Kraju Libereckiego (pismo nr 70124) zawnioskował o:

- przeanalizowanie wpływu zamierzenia na klimat nie tylko z punktu widzenia emisji gazów cieplarnianych, ale także z punktu widzenia zmiany cyrkulacji wody i zmiany powierzchni aktywnej klimatycznie,
- zaprojektowanie i przeanalizowanie nowego wariantu zamierzenia, który zmniejszałby całkowitą ilość wydobytego węgla i skracałby czas do rozpoczęcia rekultywacji terenu przy jednoczesnym zapewnieniu ekonomicznie rentownego zakończenia procesu wydobywania węgla brunatnego,
- przeanalizowanie zgodności zamierzenia w poszczególnych wariantach z interesem złagodzenia zmian klimatu i wzrostem możliwości adaptacji terenu z uwzględnieniem celów Porozumienia Paryskiego,
- ocenę poszczególnych wariantów zamierzenia, łącznie z wariantem nowym i wskazanie wariantu najkorzystniejszego z punktu widzenia złagodzenia wpływów zmiany klimatu.

Ponadto Urząd Wojewódzkiego Kraju Libereckiego (pismo nr 70124) złożył uwagi w zakresie wpływu na warunki mezoklimatyczne. Zwrócił uwagę na konieczność badania wpływu na warunki mezoklimatyczne przy uwzględnieniu spodziewanych zmian klimatu oraz wpływu planowanej rekultywacji w odniesieniu do spodziewanych i aktualnych warunków klimatycznych.

W pismach: Gminy Habartice z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69684), Gminy Bulovka z 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69687), Miasta Hejnice z dnia 2 czerwca 2019 r. (pismo nr 67453), Gminy Dolní Řasnice z dnia 4 czerwca 2019 r. (pismo nr 68676), Gminy Bílý Potok z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69785) oraz pismach społeczeństwa czeskiego nr: 67692, 67452, 67696, 69053, 69174, 69622, 69167, 69878_1, 69878_2, 69878_3, 70668, 70631 wskazano, że eksploatacja kopalni Turów wpłynie na wzrost hałasu w swoim otoczeniu, a przedłożone informacje w zakresie zwiększenia poziomu hałasu są niewystarczające i wymagają uzupełnienia. Gmina Děčichov z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69929) wskazała na ryzyko zwiększenia poziomu hałasu w miejscowościach Heřmanice i Děčichov. Na oddziaływanie akustyczne w rejonie miejscowości Vítkov i Horní Vítkov społeczeństwo czeskie zaznaczyło w pismach nr: 70652, 70653, 70654, 70658, 70663, 70667, 70669, 70670, 70684, 70685, 70689, 70698. Mieszkańcy Uhelnej (pismo nr 67659) wskazali, iż już obecnie w Uhelnej przekroczone są dopuszczalne limity hałasu według czeskich przepisów oraz wyrazili obawę, iż w wyniku powiększenia Kopalni dojdzie do dalszego wzrostu poziomu hałasu. Na brak w Raporcie informacji dotyczących oddziaływania skumulowanego na klimat akustyczny w stosunku do miejscowości Uhelná

wskazywało także społeczeństwo czeskie w piśmie nr 67658. Miasto Hrádek nad Nisou (pismo nr 69193) poza Uhelną, podobne uwagi złożyło także w kontekście miejscowości Václavice.

Stowarzyszenie Greenpeace Česka republika, z. s. (Greenpeace Republika Czeska, stowarzyszenie zarejestrowane) (pismo nr 69944) wskazało, że przedłożona w dokumentacji ocena oddziaływania hałasu jest niewystarczająca i nie przedstawia rzeczywistego oddziaływania. Wskazano, że wyniki modelowania hałasu są sprzeczne z aktualnym stanem faktycznym. Wskazano na konieczność uzupełnienia w zakresie:

- uzupełnienie regularnej analizy hałasu, która zostanie sporządzona zgodnie z weryfikowalną oficjalną metodologią i z weryfikowalnymi danymi wejściowymi,
- uwzględnienie oddziaływania nowej technologii,
- przeprowadzenie powtórnych i udokumentowanych pomiarów aktualnego poziomu ciśnienia akustycznego w godzinach dziennych i nocnych w czeskich miejscowościach, które dotknięte są najbardziej oddziaływaniem hałasu z Kopalni, czyli szczególnie w Uhelnaj, Oldřichovie i Hrádku nad Nisou,
- przetłumaczenie wyżej wymienionych dokumentów na język czeski i ich ponowne międzypaństwowe omówienie.

Krajska Stacja Sanitarna Kraju Libereckiego z siedzibą w Libercu w piśmie z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69789) oraz Urząd Wojewódzki (pismo Urzędu Wojewódzkiego Kraju Libereckiego z dnia 5 czerwca 2019 r. (pismo nr 70124) zawnioskowali o bardziej szczegółową ocenę ekspozycji na hałas na terenie Republiki Czeskiej. Krajska Stacja Sanitarna Kraju Libereckiego zawnioskowała o konkretne dane odnoszące się do chronionych obszarów zewnętrznych i do chronionych obszarów zewnętrznych budynków), tam, gdzie stwierdzono przekroczenie higienicznego limitu hałasu w okresie nocnym (w gminach Oldřichov na Hranicích i Uhelná), ustalonego w Republice Czeskiej łącznie z wpływem środka przeciwdziękowego w poszczególnych wariantach. W ww. piśmie oraz w piśmie społeczeństwa czeskiego (nr 67658) zawnioskowano także o analizę wibracji, które wiążą się z wydobyciem i jednocześnie mogą mieć wpływ na stan akustyczny. W opinii Urzędu Wojewódzkiego z dokumentacji nie wynika, jak daleko do zabudowy osady Uhelná sięga granica przekroczenia poziomu 40 dB w nocy. Urząd Wojewódzki Kraju Libereckiego wskazał na konieczność zaproponowania ewentualnych środków eliminujących i łagodzących dla poszczególnych wariantów zamierzenia, gdyż w porze nocnej na terenie czeskim ciśnienie akustyczne 40 dB stanowi przekroczenie limitu higienicznego dla hałasu w środowisku zewnętrznym.

Miasto Hrádek nad Nisou w piśmie z dnia 6 czerwca 2019 r. (pismo nr 69193) i społeczeństwo czeskie w piśmie nr 67658 wnieśli sprzeciw wobec projektowanego rozszerzenia Kopalni i konstytucji wydobywania po 2020 roku wskazując, iż rozszerzenie wydobywania może wywrzeć destrukcyjny wpływ na mieszkańców Uhelnaj. Miasto Hrádek nad Nisou podobną uwagę wniosło także w kontekście Václavic. W ww. pismach zarzucono brak tłumaczenia części Raportu dotyczącej wpływu na ludzi oraz zawnioskowano o wszczęcie negocjacji w sprawie rekompensaty finansowej dla właścicieli nieruchomości w miejscowościach Uhelná i Václavic. Społeczeństwo czeskie (pisma nr: 58889, 55861, 69643, 67659) wskazało, że rozszerzenie Kopalni będzie wiązać się z przesiedleniem ludności oraz wyburzeniami domów w gminie Białopole oraz na terenie byłego sanatorium Opolno-Zdrój. Ponadto wyrażono obawy związane z negatywnym wpływem kopalni Turów na jakość życia w sąsiedztwie odkrywki spowodowanym przybliżeniem odkrywki do zabudowy mieszkalnej gminy Uhelná. Wskazano, że emisja hałasu oraz pyłu związana z pracą wielkich koparek prowadzić może do przekraczania obowiązujących limitów

sanitarnych w zakresie emisji hałasu i pyłu. Swoje obawy poparto danymi dotyczącymi skutków zdrowotnych spowodowanych spalaniem węgla z kopalni Turów (wg danych z roku 2016 - 209 przedwczesnych zgonów).

Mieszkańcy Visnowy w piśmie nr 69878_2 wyrazili obawę w zakresie rozszerzenia Kopalni oraz jego następstw (swoje obawy poparli likwidacją wioski Wigancice). Na wpływ na zdrowie ludzi społeczeństwo czeskie wskazywało także w pismach nr 70682 i 70686.

W pismach: Hnutí Duha z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69899), stowarzyszenia CHRÁNÍME VODU, z. s. (CHRONIMY WODEĚ, stowarzyszenie zarejestrowane) w piśmie z dnia 10 czerwca 2019 r. (pismo nr 70409) i Greenpeace Ceska republika (pismo nr 69944) wskazano na konieczność oceny oddziaływania smogu świetlnego na okoliczne miejscowości. Miasto Hrádek nad Nisou (pismo nr 69193) także wyraziło obawę, że rozszerzenie Kopalni przyczyni się do dalszego pogorszenia smogu świetlnego, co podnosiło również społeczeństwo czeskie w pismach 67658 nr 70669. Miasto Hrádek nad Nisou (pismo nr 69193) złożyło uwagi w zakresie skumulowanego oddziaływania na krajobraz i widoki z terenu Republiki Czeskiej. W ww. piśmie dodatkowo wskazano, że poszerzenie Kopalni wpłynie znacząco na kompozycję drugiego planu widoku z rejonu Uhelnej. Gmina Habartice (pismo nr 69684) zaznaczyła, że hałda skały płonnej zmieniła charakter krajobrazu. Społeczeństwo czeskie w pismach nr: 58889, 55861 i 69643 wyraziło obawę, że wskutek rozszerzenia Kopalni (z uwagi na wielkość odkrywki) dojdzie do zniszczenia krajobrazu.

W piśmie Urzędu Miasta Frýdlant z dnia 30 maja 2019 r. w kontekście wpływu na krajobraz stwierdzono niekorzystny wpływ patrząc z punktów widokowych na terenie SO ORP Frýdlant.

Wydział Planowania i Zagospodarowania Przestrzennego Urzędu Wojewódzkiego Kraju Libereckiego (pismo z dnia 5 czerwca 2019 r. - nr 70124) nie wniósł zasadniczych uwag do dokumentacji. Wskazał jedynie, że planowane zamierzenie może potencjalnie zmniejszyć atrakcyjność terenów po stronie czeskiej dla ruchu turystycznego, ale fizycznie nie narusza funkcjonalności właściwej infrastruktury. Zwrócił natomiast uwagę na wpływ przedsięwzięcia na ewentualne zmiany systemów wodociągowych z uwagi na oddziaływanie na wody podziemne na terenie Województwa Libereckiego, stanowiących źródło zaopatrzenia w wodę. W ww. piśmie Urzędu Wojewódzkiego Kraju Libereckiego wskazano, że Wydział Kultury, Opieki nad Zabytkami i Ruchu Turystycznego nie wniósł uwag do dokumentacji.

Gmina Habartice (pismo nr 69684) wskazała na wpływ hałdy skały płonnej na zmianę charakteru krajobrazu.

Miasto Chrástava (pismo 68113) zaznaczyło, iż wszystkie koszty związane z realizacją działań naprawczych, poniesione przez mieszkańców terenów przygranicznych, dotkniętych negatywnymi skutkami eksploatacji złoża Turów, powinna ponieść Strona polska. Miasto Hrádek nad Nisou (pismo nr 69193) oraz społeczeństwo czeskie w piśmie nr 67658 wskazali na wpływ inwestycji na dobra materialne na terytorium Republiki Czeskiej, w tym wpływ na wartość rynkową nieruchomości w Uhelnej.

Czeska Służba Geologiczna Wydział Geologów Rejonowych z dnia 30 maja 2019 r. (pismo nr 68057), Hnutí Duha z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69899), stowarzyszenie CHRÁNÍME VODU, z. s. (CHRONIMY WODEĚ, stowarzyszenie zarejestrowane) w piśmie z dnia 10 czerwca 2019 r. (pismo nr 70409), Greenpeace Ceska republika (pismo nr 69944), Urząd Kraju Libereckiego (pismo nr 70314) wskazali na konieczność przedstawienia wariantu zerowego. Wskazano na konieczność porównania go z pozostałymi wariantami przy uwzględnieniu odpowiednich czynników aktualnego stanu środowiska.

W ustosunkowaniu się Urzędu Wojewódzkiego Kraju Libereckiego (pismo nr 70124) podważono przedstawione wariantowanie i zawnioskowano o przedstawienie wariantu gwarantującego zmniejszenie wpływów zamierzenia na środowisko naturalne Republiki Czeskiej. Urząd Wojewódzki Kraju Libereckiego wniósł szereg uwag do planowanej rekultywacji terenu, a także wskazał na konieczność wykonania: oceny wpływu jeziora rekultywacyjnego na warunki mezoklimatyczne, wykonania analizy wydajności źródeł do napełniania jeziora rekultywacyjnego, określenia parametrów i wymagań rekultywacji poza terenem przeznaczonym do zalania.

Urząd Wojewódzki Kraju Libereckiego wskazał na konieczność złożenia stosownych wyjaśnień w zakresie informacji dotyczących poszczególnych faz zamierzenia, przebiegu procesów uzyskiwania pozwoleń w sprawie przedmiotowego przedsięwzięcia oraz zmiany planu zagospodarowania przestrzennego. W piśmie Urzędu Wojewódzkiego Kraju Libereckiego złożono uwagi do zakresu analizy porealizacyjnej, monitoringu, zastosowania środków naprawczych i łagodzących.

Gmina Bulovka w piśmie z 7 czerwca 2019 r. (69687), Gmina Bílý Potok z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69785) – zawnioskowano o poszerzenie dokumentacji o analizę porealizacyjną w zakresie hałasu, wpływu na wody podziemne i skuteczności projektowanego ekranu. Frýdlandská vodárenská společnost, s.r.o. z dnia 6 czerwca 2019 r. (pismo nr 69709) wskazała na konieczność określenia konkretnej formy i sposobu wykonania analizy poprojektowej.

Gmina Bílý Potok (pismo nr 69785) i Miasto Nové Mesto pod Smrkem (pismo nr 70210) zawnioskowały o regularne analizowanie monitoringu stanu czeskich wód podziemnych, ubytków wody, ilości pyłu i hałasu na terytorium czeskim. W ustosunkowaniu się Urzędu Miasta Frýdlant z dnia 30 maja 2019 r. (pismo nr 66960), z punktu widzenia planowania i zagospodarowania przestrzennego zalecono, aby zapewnić i ewentualnie wzmacnić w obszarze przygranicznym SO ORP Frýdlant długotrwały, systematyczny monitoring maksymalnej ilości wszystkich podstawowych charakterystyk dotyczących stanu środowiska naturalnego w dostatecznie gęstej, terenowej sieci punktów monitorowania i systematycznie przekazywać te informacje do właściwych organów administracji publicznej.

Ponadto w pismach: Urzędu Kraju Libereckiego (pismo nr 70314), Gminy Hermanice (pismo nr 69876) oraz Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 69193), społeczeństwa czeskiego (pismo nr 67658) zawnioskowano o podjęcie działań w celu ograniczenia negatywnego oddziaływania: ograniczenie odległości ze wskazaniem, że wydobywanie nie może zbliżyć się do miejscowości Uhelná na odległość mniejszą niż 1 km oraz wzniesienie naturalnego wału o wysokości min. 30 m, który zostanie obsadzony roślinnością szybko rosnącą, zabezpieczoną przed ogryzaniem. Zdaniem Miasta Hrádek nad Nisou ww. wał winien być wykonany przed planowanym rozszerzeniem Kopalni i uwzględniony w planie rekultywacji Kopalni.

Miasto Hrádek nad Nisou (pismo nr 69193) i społeczeństwo czeskie (pismo nr 67658) wskazały także na konieczność posadzenia lasu gospodarczego (pomiędzy wałem a granicą państwa) z uwzględnieniem go w planie rekultywacji Kopalni oraz zainstalowanie urządzeń do pomiaru poziomu hałasu i zapylenia w odpowiednim miejscu w Uhelnej. W ww. pismach wskazano również na konieczność zweryfikowania z przepisami prawa zgodności prowadzonych już w rejonie Kopalni prac przygotowawczych, tj.: wycinki lasu, odkrytki ziemi, relokacji mieszkańców i prowadzenia prac rozbiórkowych w miejscowości Białopole. Wskazano także na zasadność ustalenia kompensat finansowych dla właścicieli nieruchomości w Hrádku nad Nisou – Uhelnej, Václavicach, Oldřichovie na Hranicach.

Spółeczeństwo czeskie (pismo nr 70540) zażądało, w przypadku zgody na realizację inwestycji przez polskie Ministerstwo Środowiska, wskazania wiążących warunków w zakresie: budowy ekranu przeciwfiltracyjnego, poziomu emisji pyłów zawieszonych PM10, hałasu na zewnętrznej strefie chronionej budynków i na pozostałym obszarze chronionym na terytorium czeskim, konieczności przestrzegania zaproponowanych warunków, uruchomienia stacji pomiarowych, które będą w sposób ciągły wykonywać pomiary emisji delikatnego pyłu zawieszzonego (PM10) i intensywności hałasu, okresu eksploatacji złoża Turów, kompensat finansowych dla właścicieli nieruchomości w miejscowościach po stronie czeskiej, których wartość obniży się w wyniku działalności pobliskiej Kopalni w stosunku do stanu bez istnienia Kopalni w tym miejscu.

W piśmie społeczeństwa czeskiego nr 70692 wniesiono uwagę w zakresie roszczeń terytorialnych względem Czech ze strony Polski.

W pismach: Hnutí Duha z dnia 7 czerwca 2019 r. (pismo nr 69899), stowarzyszenia CHRÁNÍME VODU, z. s. (CHRONIMY WODE, stowarzyszenie zarejestrowane) w piśmie z dnia 10 czerwca 2019 r. (pismo nr 70409) i Greenpeace Ceska republika (pismo nr 69944) zawnioskowano o publiczne wysłuchanie w ramach procesu transgranicznej oceny, a także o zorganizowanie konsultacji transgranicznych zgodnie z art. 5 *Konwencji z Espoo*. Wskazano, iż w ramach konsultacji należałoby szczegółowo omówić następujące kwestie:

- realizacja wariantu zerowego (czyli zakończenie eksploatacji w 2020 r.),
- oddziaływanie przedsięwzięcia na globalny kryzys klimatyczny,
- przyjęcie działań kompensacyjnych dla gmin i ekosystemów objętych negatywnym oddziaływaniem przedsięwzięcia,
- uzupełnienie „katastroficznej” sytuacji modelowej, która uwzględniałaby zmiany klimatyczne i długotrwałe susze, włącznie z ich wpływami na stan i pobór wód podziemnych,
- uzupełnienie i sprecyzowanie danych o obniżeniu poziomu zwierciadła wód podziemnych,
- uzupełnienie rzeczywiście skutecznego działania ochronnego, które zapobiegłoby dalszemu obniżeniu zwierciadła wód podziemnych,
- uzupełnienie kumulacyjnego oddziaływania elektrowni Turów na wszystkie składniki środowiska,
- uzupełnienie oceny skutków zapylenia na ekosystemy i uprawy rolne,
- uzupełnienie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na klimat lokalny,
- uzupełnienie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obciążenie hałasem na terytorium czeskim,
- uzupełnienie o ocenę oddziaływania zmiany klimatu z punktu widzenia wpływu na źródła wodne, obszary chronione, gospodarkę leśną i zdrowie mieszkańców.

W piśmie społeczeństwa nr 70659 wskazano na niski zakres współpracy międzynarodowej w sprawach środowiska odnośnie kopalni Turów.

Ponadto, w części złożonych stanowisk (z uwagi na brak kompetencji bądź zastrzeżeń), stwierdzono, że nie wnosi się uwag do dokumentacji, m.in. w zakresie:

- ochrony przyrody i krajobrazu, ochrony gruntów rolnych, ochrony powietrza atmosferycznego, postępowania odpadami - Pismo Miasta Liberec z dnia 31 maja 2019 r. (pismo nr 67994),
- posiadanych kompetencji - ustosunkowanie się Departamentu Ochrony Gatunków i Wdrażania Zobowiązań Międzynarodowych Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej, z dnia 9 maja 2019 r.,

- gospodarowania odpadami, ochrony przyrody, ochrony lasów oraz ochrony wód (z uwagi na zaproponowany ekran uszczelniający oraz kontynuacje posiedzeń czesko-polskiej komisji do spraw wód granicznych przy udziale zespołu hydrogeologów) - ustosunkowanie się Czeskiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Inspektoratu Regionalnego Liberec z dnia 10 czerwca 2019 r.,
- z punktu widzenia Zarządu Dróg, z punktu widzenia Państwowej Ochrony Zabytków, z punktu widzenia planowania i zagospodarowania przestrzennego (w zakresie wód powierzchniowych, powietrza i wpływu na przyrodę), z punktu widzenia postępowania z odpadami, z punktu widzenia ochrony przyrody, z punktu widzenia ochrony ZPF (ochrona gruntów rolnych), z punktu widzenia administracji lasów Państwowych, z punktu ustawy o łowiectwie – ustosunkowanie się Urzędu Miasta Frýdlant z dnia 30 maja 2019 r. (66960),
- posiadanych kompetencji - ustosunkowanie się Wydziału kultury, opieki nad zabytkami i ruchu turystycznego Urzędu Wojewódzkiego Kraju Libereckiego z dnia 5 czerwca 2019 r. (pismo nr 70124).

Podsumowując, w większości złożonych przez społeczeństwo czeskie pism wskazano na: liczne braki oraz nieścisłości w przedłożonej dokumentacji, brak w zakresie kompletności i jakości tłumaczenia, niewystarczający termin na zapoznanie się z dokumentacją, konieczność sporządzenia analizy poprojektowej, zapewnienie udziału w międzynarodowych konsultacjach. W większości pism wnioskowano o przedłożenie pełnego tłumaczenia dokumentacji, a w szczególności uzupełnienie o tłumaczenie rozdziałów dotyczących: oceny oddziaływania deformacji pionowych na przepływ Nysy Łużyckiej, na wody powierzchniowe, na jakość powietrza, na zmiany klimatu akustycznego, na ludzi. Ponadto w większości złożonych pism wskazywano, iż w przypadku, gdyby dokumentacja nie została uzupełniona, dla przedmiotowej inwestycji należy wydać negatywną decyzję. Z uwagi na braki uniemożliwiające przeprowadzenie procesu między państwowej oceny oddziaływania zawnioskowano o zorganizowanie publicznego wysłuchania zarówno przez Ministerstwo Środowiska Rzeczypospolitej Polskiej, jak i Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej, celem udzielenia odpowiedzi na pytania i zastrzeżenia dotyczące planowanego przedsięwzięcia.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu, mając na uwadze złożoność i znaczną skalę przedmiotowego przedsięwzięcia, a także szereg uwag i wniosków dotyczących oddziaływań związanych z kontynuacją eksploatacji złoża „Turów”, uznał za zasadne przeprowadzenie konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów w rozumieniu art. 5 *Konwencji z Espoo*).

Ponadto, mając na uwadze składane uwagi i wnioski społeczeństwa dotyczące Raportu, w tym szereg wątpliwości związanych z poszczególnymi oddziaływaniami na środowisko, a przede wszystkim bezpośrednie postulaty o przeprowadzenie rozprawy administracyjnej, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu uznał także za zasadne przeprowadzenie rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa w trybie art. 36 ustawy ooś oraz wyznaczył termin i miejsce rozprawy na 19 września 2019 r. w Bogatyni.

Mając na uwadze powyższe, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu w piśmie z dnia 4 lipca 2019 r., znak: WOOS.4235.1.2015.MS.31, poinformował Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o proponowanych terminach konsultacji transgranicznych ze Stroną czeską i niemiecką, jednocześnie prosząc o przekazanie informacji Stronom narażonym i uzgodnienie dogodnych terminów. Ponadto w ww. piśmie tutejszy organ wniósł o poinformowanie społeczeństwa krajów narażonych uczestniczących

w niniejszym postępowaniu, tj.: Republiki Federalnej Niemiec i Republiki Czeskiej, o możliwości wzięcia udziału w planowanej rozprawie administracyjnej otwartej dla społeczeństwa.

Pismem z dnia 11 lipca 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.32, tutejszy organ przekazał Inwestorowi pismo Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 1 lipca 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.24, wraz z uwagami Strony czeskiej, w celu odniesienia się do powyższych uwagi i dokonania tłumaczeń na poziomie specjalistycznym.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska w piśmie z dnia 23 lipca 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.28, poinformował o kolejnych etapach i ustaleniach w toku procedury transgranicznej, w tym o przekazaniu przez Stronę czeską (w piśmie z dnia 12 lipca 2019 r., znak: MZP/2019/710/7265) informacji o przykładowej dokumentacji oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia dotyczącego wydobycia realizowanego na terytorium Republiki Czeskiej (udostępnienie pod adresem internetowym https://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_OV8243). Ponadto w ww. piśmie Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazał tutejszemu organowi stanowisko Kraju Libereckiego do Raportu (Stanowisko Kraju Libereckiego z dnia 12 lipca 2019 r., zostało przekazane stronie polskiej przy piśmie Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej z dnia 15 lipca 2019 r., znak: MZP/2019/710/79883, po terminie na składanie uwag w Republice Czeskiej, jednakże w piśmie z dnia 19 czerwca 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.21, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wyraził zgodę na przedłużenie przedmiotowego terminu dla Kraju Libereckiego). W ww. stanowisku Kraju Libereckiego zawarto zastrzeżenia dotyczące procedury planistycznej dla zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Opolna-Zdroju, podkreślono konieczność przeprowadzenia debaty publicznej na temat projektu w Republice Czeskiej oraz wymagania dotyczące analizy poprojektowej. Strona polska wskazała jednocześnie że stanowisko Kraju Libereckiego zostanie omówione na etapie spotkania ekspertów w ramach konsultacji transgranicznych w trybie art. 5 *Konwencji z Espoo*. Wymienione powyżej stanowisko Kraju Libereckiego zostało przekazane Inwestorowi (pismo z dnia 26 lipca 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.33) celem odniesienia się do uwag merytorycznych oraz dokonania specjalistycznych tłumaczeń.

W piśmie z dnia 18 lipca 2019 r., znak: KTW/TGS/TGO.502-2/2018.676(III), Inwestor przesłał wyjaśnienia na uwagi Strony niemieckiej, które zostały przekazane przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (pismo z dnia 25 lipca 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.29) organowi reprezentującemu stronę narażaną, tj. Sächsisches Oberbergamt.

W piśmie z dnia 30 lipca 2019 r., znak: KWT.TGO.502-2/2018.724(III), Inwestor przedstawił wyjaśnienia do zapisów Raportu, o które wezwał tutejszy organ w piśmie z dnia 1 lutego 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.22). W piśmie z dnia 30 lipca 2019 r., znak: KWT/TGO.502-2/2018.725(III), Inwestor poinformował o przedłożeniu (w załączeniu pisma) opracowania pt.: *„Kontynuacja eksploatacji złoża węgla brunatnego Turów. Raport o oddziaływaniu na środowisko (wersja ujednoliconą)” [zespół autorski pod przewodnictwem: A. Kuliś, J. Tomaszewicz, M. Kilińska, A. Januszewska, S. Kuliś, lipiec 2019 r.]* (przy tym należy zaznaczyć, iż w dalszej części niniejszej decyzji jako Raport należy rozumieć ww. ujednolicony Raport). W trybie art. 21 ust. 2 ustawy ooś dane o Raporcie zostały zamieszczone w publicznie dostępnym wykazie danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie pod nr 444/2019.

Obwieszczeniem z dnia 7 sierpnia 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.34, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu powiadomił strony o etapach postępowania, w tym o przedłożeniu przez Inwestora ww. Raportu.

W piśmie z dnia 13 sierpnia 2019 r., znak: TWT/TGO.502-2/2018.804(III), Inwestor odniósł się do uwag i wyjaśnił wątpliwości zgłoszone w toku postępowania, o które wezwał tutejszy organ w pismach z dnia 14 marca 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.26 oraz z dnia 27 maja 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.30. Ponadto, pismem z dnia 14 sierpnia 2019 r., znak: KWT/TGO.502-2/2018.808(III), Inwestor przekazał następujące dokumenty: odpowiedzi na uwagi i wnioski Strony czeskiej, przetłumaczone na język czeski odpowiedzi na uwagi Strony czeskiej, przetłumaczone na język czeski fragmenty Raportu wraz z pełnym tłumaczeniem streszczenia w języku niespecjalistycznym, przetłumaczone na język niemiecki fragmenty Raportu wraz z pełnym tłumaczeniem streszczenia w języku niespecjalistycznym oraz Raport w języku polskim wraz ze streszczeniem w języku niespecjalistycznym. Wymieniony materiał dowodowy został przekazany jednocześnie Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, za którego pośrednictwem, zgodnie z art. 110 ustawy ooś tutejszy organ prowadzi postępowanie transgraniczne, w piśmie z dnia 21 sierpnia 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.32, przekazał wymienioną wyżej dokumentację w języku czeskim organowi reprezentującemu stronę narażaną, tj. Ministerstwu Środowiska Republiki Czeskiej. Pismem z dnia 22 sierpnia 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.33, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazał wymienioną wyżej dokumentację w języku niemieckim organowi reprezentującemu stronę narażaną, tj. Sächsisches Oberbergamt.

Zgodnie z art. 79 ust. 1 ustawy ooś, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu, w oparciu o art. 33 i 36 ustawy ooś, obwieszczeniem z dnia 21 sierpnia 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.37, podał do publicznej wiadomości między innymi że: postępowanie w przedmiocie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedmiotowego przedsięwzięcia prowadzone jest na rzecz PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Wyjaśnił, iż organem właściwym do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla planowanego przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z art. 75 ust. 1 pkt 1 lit. j, ustawy ooś jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Ponadto wskazał, że od dnia 11 września 2019 r. do dnia 1 października 2019 r. (włącznie) każdy może zapoznawać się z wnioskiem oraz z niezbędną dokumentacją sprawy (w tym z Raportem). Wskazał także, iż organem właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz poinformował o prowadzonym postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko. Ponadto w ww. obwieszczeniu organ poinformował o przedmiocie, terminie i miejscu planowanej rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa, a także wezwał strony i wszystkich zainteresowanych do złożenia przed rozprawą wyjaśnień, dokumentów i innych dowodów oraz do stawienia się na rozprawę.

Stosownie do dyspozycji art. 3 ust. 1 pkt 11 ustawy ooś informacje o planowanym przedsięwzięciu zostały podane do publicznej wiadomości poprzez:

- ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w siedzibie organu właściwego w sprawie, tj. na tablicy ogłoszeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- udostępnienie informacji na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (www.wroclaw.rdos.gov.pl).

- ogłoszenie informacji o planowanym przedsięwzięciu poprzez obwieszczenie w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscu realizacji planowanego przedsięwzięcia.
- ogłoszenie w prasie.

Powyższe obwieszczenie umieszczono od dnia 27 sierpnia 2019 r. do dnia 1 października 2019 r. (włącznie) na:

- tablicy ogłoszeń oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta i Gminy Bogatynia,
- w miejscu realizacji inwestycji: na tablicach ogłoszeń w miejscowościach: Porajów, Jasna Góra, Sieniawka, Opolno-Zdrój, Białopole, Kopaczów, Bogatynia.
- tablicy ogłoszeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz opublikowano w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu, (www.wroclaw.rdos.gov.pl).

Obwieszczenie w dniu 27 sierpnia 2019 r. zostało opublikowane w prasie – wydanie Gazety Wyborczej.

Ponadto, w piśmie z dnia 21 sierpnia 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.38, tutejszy organ przekazał informację o planowanej rozprawie administracyjnej otwartej dla społeczeństwa Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska celem poinformowania społeczeństwa Republiki Federalnej Niemiec i Republiki Czeskiej.

W terminie od dnia 11 września 2019 r. do dnia 1 października 2019 r. złożono uwagi i wnioski, których streszczenie zawarto poniżej:

Anike Peters Greenpeace Berlin (pismo z 18 września 2019 r.) i David Greve Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (Landesverband Sachsen e. V.) (pismo z dnia 17 września 2019 r.), – stwierdzili, że Kopalnia będzie oddziaływać na Republikę Federalną Niemiec w zakresie wpływu na wody podziemne, emisję hałasu i pyłu.

Wolfgang Domeyer (pismo z dnia 30 września 2019 r.):

- zapytał, jak należy w niezawodny sposób zapobiegać wpływowi osiadania ziemi spowodowanego usuwaniem wód gruntowych przez kopalnię odkrywkową Turów na budynki, mosty i szlaki komunikacyjne, np. w Drausendorf i Zittau. Wskazał, że dotychczas teren osiadł 55 cm,
- zapytał, w jaki sposób zostanie wyeliminowane odwodnienie mokradeł i wód z powodu usuwania spadku poziomu wód gruntowych,
- zapytał, jak można zapobiec niszczeniu ogrodów, pól, łąk i lasów przez brak wody,
- zapytał, skąd pochodzić będzie woda potrzebna do stworzenia zbiornika planowanego na rok 2044 oraz dodał, że mimo, iż pozyskał informację, że utworzenie zbiornika nie jest przedmiotem niniejszego postępowania, to uważa, że nie można wydać decyzji nie ustalając co zostanie zrobione z powstałym wyrobiskiem,
- zapytał, jak wysokie są rezerwy na zabezpieczenie Kopalni w dowolnym momencie na rekultywację oraz jak bezpiecznie są one zdeponowane,
- zapytał, kto ubezpiecza Kopalnię oraz Elektrownię aby w pełni zrekompensować szkody, które powstają wskutek eksploatacji (również poprzez szkody powstałe wskutek spowodowanych zmian klimatycznych) oraz na jakie kwoty,
- zapytał, jak można zapobiegać zjawisku ogrzewania klimatu przez Elektrownię Turów,
- zapytał, jak wyjaśnić fakt, iż jeśli w otoczeniu Kopalni odkrywkowej brakuje wody, PGE mówi, że jest to spowodowane zmianą klimatu, a nie eksploatacją kopalni odkrywkowej, ale jeśli eksploatacja elektrowni powoduje, że klimat jest dalej ogrzewany, odrzuca się argument zmiany klimatu,

- zapytał, jak należy w niezawodny sposób zapobiegać rozprzestrzenianiu się pyłu uranu i innych zanieczyszczeń powietrza z kopalni Oberlausitz (Łużyca Górna),
- wskazał, że dzięki wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii można już dziś uzyskać znacznie więcej energii elektrycznej, za te same pieniądze, a wpływ na środowisko jest znacznie mniejszy, zapytał dlaczego Inwestor skłania się do korzystania z przestarzałej technologii produkcji energii z węgla brunatnego,
- wskazał, że aby lepiej zbadać wpływ wydobycia odkrywkowego na wody podziemne, należy stworzyć rozległe otwory testowe do pomiarów porównawczych.

Kerstin Doerenbruch (pismo z dnia 17 września 2019 r.) – wniosła uwagę odnośnie wymaganego rozszerzenia sieci monitoringu wód podziemnych na terenie oddziaływania Kopalni i poza nim oraz upublicznienie wyników pomiarów. Stwierdziła, że wymagana jest również ocena wpływu obniżenia terenów w granicach Republiki Czeskiej (spowodowanego przez Kopalnię) na ilość odpływu oraz jakość wód Nysy Łużyckiej. Stwierdziła, że należy również uwzględnić oddziaływanie skumulowane z czeskimi kopalniami odkrywkowymi w tym zakresie.

Kerstin Doerenbruch (pismo z dnia 17 września 2019 r.), Hermann E. Ott ClientEarth (pismo z dnia 1 października 2019 r.) oraz David Greve Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (Landesverband Sachsen e. V.) (pismo z dnia 1 października 2019 r.) – wyrazili obawę, iż funkcjonowanie ekranu przeciwfiltracyjnego będzie wpływać negatywnie na poziom wód podziemnych w Żytawie oraz stan wody w Nysie Łużyckiej (analogicznie do sytuacji negatywnego oddziaływania na terytorium Polski ekranu kopalni Jänschwalde, usytuowanego wzdłuż Nysy Łużyckiej). Dodatkowo Hermann E. Ott ClientEarth i David Hermann E. Ott ClientEarth (pismo z dnia 1 października 2019 r.), David Greve Greve zapytali, jak będzie wykonywany monitoring wód oraz jakie działania będą podjęte, gdy zmienią się dane dotyczące funkcjonowania ekranu przeciwfiltracyjnego (zapytali na jakiej podstawie będą wykonywane nowe obliczenia prognoz hydrogeologicznych, szczególnie gdy szczelność ekranu będzie mniejsza od zamierzonej).

Kerstin Doerenbruch (pismo z dnia 17 września 2019 r.) - wskazała konieczność udokumentowania zdania (użytego w odpowiedzi na pismo Wolfganga Domeyera) stwierdzającego, że przyczyną obniżenia poziomu wód podziemnych są zmiany klimatyczne (nie zaś kopalnia odkrywkowa).

Kerstin Doerenbruch (pismo z dnia 17 września 2019 r.), ClientEarth (pismo z dnia 1 października 2019 r.) i David Greve Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (Landesverband Sachsen e. V.) (pismo z dnia 1 października 2019 r.) – wniosli uwagę o braku oceny oddziaływania na siedliska przyrodnicze obszaru Natura 2000 Neißegebiet DE4454302 oraz, w odniesieniu do rozdziału 13.12 Analiza oddziaływań na obszary chronione położone na terytorium Republiki Federalnej Niemiec, wniosek o ponowne zbadanie oddziaływania na terytorium Republiki Federalnej Niemiec.

Kerstin Doerenbruch (pismo z dnia 17 września 2019 r.), David Greve Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (Landesverband Sachsen e. V.) (pismo z dnia 17 września 2019 r.), Anike Peters Greenpeace (pismo z dnia 18 września 2019 r.) – stwierdzili niezgodność inwestycji z celami Porozumienia Paryskiego oraz jej wpływ na klimat, przez co oddziałuje ona na terytorium Niemiec.

David Greve Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (Landesverband Sachsen e. V.) (pismo z dnia 1 października 2019 r.), Hermann E. Ott ClientEarth (pismo z dnia 1 października 2019 r.):

- stwierdzili, że na rozprawie z dnia 19 września 2019 r. nie uzyskali odpowiedzi na wątpliwości dotyczące inwestycji, baza danych przedstawiona w języku niemieckim

nie odpowiadała polskiej bazie danych, nie została przedłożona dokumentacja środowiskowa uporządkowana według zasadniczych tematów (przez co nie można było uzyskać pełnej informacji), według autorów uwagi ww. rozprawa nie spełniała wymogów art. 7 polsko-niemieckiej umowy w ramach OOS oraz artykułu 5 *Konwencji z Espoo*, w związku z powyższym nie umożliwiła skutecznego udziału społeczeństwa oraz zawniosowali o ponowne przeprowadzenie rozprawy administracyjnej,

- zarzucili brak analiz w Raporcie dla wariantu zerowego oraz pomniejszenia odkrywki,
- zarzucili brak odpowiedzi na pytania sformułowane w stanowisku z 23 kwietnia 2019 r.,
- wskazali, że dane dotyczące rozdziału 7.5 Raportu są przedstawione w nieczytelny sposób, ponadto zawierają błędne opisy rysunków,
- wskazali, że należy szczegółowo przedstawić: parametry wód odprowadzanych do rzeki Nysy i Witki (wraz z określeniem, gdzie dane te można znaleźć w dokumentacji), informację, gdzie ustalane i zgłaszane są limity pozwoleń na wartości zrzutów, informację, co się dzieje z pozostałościami po uzdatnianiu wody kopalnianej (osad wodorotlenku żelaza), gdzie są one wprowadzane/składowane oraz jakie ilości są produkowane każdego roku,
- wnieśli szczegółowe zapytania odnośnie rozdziałów 22.2.1, 22.2.2, 22.2.3, 22.2.5, 22.3 Raportu, które w skrócie, tutejszy organ przedstawi poniżej:
- w zakresie rozdziału 22.2.1 zapytali, jaki jest całościowy bilans obszaru poddanego modelowaniu, co wpływa na warunki brzegowe, co wpływa i co wypływa z modelu, w jakim stopniu można założyć, że istnieje, bądź nie istnieje przepływ wody pomiędzy utworami z piaskowca i granitu po stronie niemieckiej – jakie założenia przyjęto w tym zakresie i na podstawie jakich danych dokonano założeń w modelu, zapytali także w jakim stopniu na przyszłe prognozy ma wpływ zmiana klimatu, zapytali także co oznacza „ekran przeciwfiltracyjny” [DW] szczególnie dla warstwy czwartorzędowej i jak szczelny jest projektowany ekran, jaki współczynnik filtracji przyjęto, kiedy ekran zostanie wybudowany, jakie są elementy wspólne i odmienne dla planowanego ekranu i dla istniejącego na Nysie, w jakim stopniu prognozuje się niszczenie ekranu przeciwfiltracyjnego, zwłaszcza w związku z procesem erozji materiału, zapytali także (odnośnie warstw 2 Ng, 3, 4, 5), które połączenia hydrauliczne pomiędzy warstwami są odwzorowane w modelu i gdzie zostały zmierzone, jakie wartości przepływu zostały przyjęte i na jakich konkretnych wartościach i wiedzy się one opierały,
- w zakresie rozdziału 22.2.2 zapytali dlaczego infiltracja różni się na całym badanym obszarze i w obrębie odkrywki, dlaczego na str. 264 Raportu suma dopływu wód podziemnych i odpływu ze skarpy nie daje przyjętej w modelu sumy 17,74, jakie w związku z tym inne aspekty należy wziąć pod uwagę,
- w zakresie rozdziału 22.2.3 zapytali jakie ilości wody są pobierane przez kopalnię odkrywkową i w jakim celu są one wykorzystywane, w jaki sposób ilości te będą kształtować się do 2044 r.,
- w zakresie rozdziału 22.2.5 wskazali, że należy szczegółowo przedstawić informacje, w jakim stopniu planowany ekran uszczelniający może być bezpiecznie zintegrowany z poziomami spoistymi na całej swojej długości, jakie niepewności są znane w tym zakresie lub dlaczego integracja z poziomami spoistymi jest zbędna, a także zapytali dlaczego do wzniesienia nowej ściany uszczelniającej użyte zostało niskociśnieniowe wtryskiwanie roztworu mineralnego, dlaczego ten sposób został wybrany zamiast metody frezowania rowków (standardowej metody stosowanej na terenie Łużyc), zapytali także, jak szczelność ekranu przeciwfiltracyjnego będzie zmieniać się w czasie oraz na jakiej podstawie założono ciągłą szczelność ww. ekranu,

- w zakresie rozdziału 22.3 zapytali, w jakim stopniu zostały wzięte pod uwagę procesy chemiczne zachodzące przy nawodnieniu bądź odwodnieniu złoża zawierającego piryt czyli procesy tworzenia się związków żelaza i siarczanów, zapytali również jakiego rodzaju transportu towarowego należy się spodziewać wraz z budową, kiedy wystąpią skutki takiego transportu, jakie jest przewidywane ryzyko oddziaływania na mienie prywatne, dlaczego taka analiza nie była wówczas konieczna.

David Greve Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (Landesverband Sachsen e. V.) (pismo z dnia 17 września 2019 r.), Hermann E. Ott ClientEarth (pismo z dnia 18 września 2019 r. I pismo z dnia 1 października 2019 r.), Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (Landesverband Sachsen e. V.) (pismo z dnia 1 października 2019 r.) – wnieśli zarzut o nieudostępnienie stronie niemieckiej pełnej dokumentacji.

David Greve Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (Landesverband Sachsen e. V.) (pismo z dnia 17 września 2019 r.):

- wskazał zbyt krótki czas na analizę zaktualizowanej dokumentacji dotyczącej wpływu na klimat akustyczny i jakość powietrza Niemiec,
- stwierdził brak wyczerpujących analiz w zakresie oddziaływania inwestycji na wody podziemne w obszarze przygranicznym oraz zgodności inwestycji z RDW.

Bohdan Widła (pismo z dnia 26 września 2019 r.):

- wskazał że Kopalnia powoduje obniżenie poziomu wód gruntowych,
- wskazał, że dalsza eksploatacja węgla brunatnego i jego spalanie wpływają na pogłębienie się zmian klimatu, o czym świadczy między innymi „olbrzymi” ślad węglowy inwestycji oszacowany w Raporcie.

Robert Narewski, Elżbieta Gwóźdź, Stanisław Chodkiewicz, Teresa Chodkiewicz, Tomasz Skwabczyński, Dominik Liszka, Danuta Fajfrowska, Dawid Cymbaluk, Monika Fajfarska, Monika Kapiszewska, Zbigniew Walkowiak, Marta Weremkowicz, Beata Kulińdy, Darek Artur, Olek Jan, Beata Gralak, imię i nazwisko nieczytelne, Krzysztof Stępień, Ireneusz Ludwiczak, Teresa Lichnowska, Elżbieta Chmielewska, Krzysztof Chmielewski, Żaneta Dehmel, Jerzy Iwanicki, Henryka Iwanicka, Maciej Iwanicki, Kacper Iwanicki, Ilona Dehmel, Marcin Dehmel, Andrzej Iwanicki, Ewa Łohyń, Dariusz Łohyń, Iwona Kowalińska, Mariola Kowalińska-Porc, Janusz Porc, Andrzej Kalinowski, Agnieszka Majda, Iwona Kurantowicz, Elżbieta Lipowicz, Izabela Gruza, Sebastian Narewski, Paweł Jankiewicz, Jolanta Jankiewicz, Grażyna Narewska, Halina Wiechowiej, Paweł Wiechowiej, E. Błażejewicz, Adam Błażejewicz, (imię i nazwisko nieczytelne), Agnieszka Popławska, Elżbieta Lorek, Jerzy Lorek, Sebastian Lorek, Piotr Lorek, Krystyna Kiślak, Grzegorz Kiślak, Agnieszka Gajos, Jadwiga Urbanowicz, Janusz Urbanowicz, Przemysław Kiślak, Oktawia Kiślak, Regina Zakrzewska, Zygmunt Skwarczyński, Dorota Skwarczyńska, Paweł Niklas, Małgorzata Zakrzewska, Stanisław Zakrzewski, Irena Cymbaluk, Józefa Cymbaluk, Edward Cymbaluk, Danuta Wotowska, Genowefa Wujek, Renata Sałapatel, (imię i nazwisko nieczytelne), Barbara Kapkowicz, Izabela Serafin, Katarzyna Nowak, Sławomir Nowak, Rafał Sieczko, Adela Sieczko, Arkadiusz Popławski, Barbara Popławska, Sławomir (nazwisko nieczytelne), Kinga Nowakowska, Karolina Wilczyńska (pismo z dnia 30 września 2019 r.), Przemysław Kiślak (pismo z września 30 września 2019 r.), Robert Narewski (pismo z dnia 30 września 2019 r.):

- zawnioskowali o przeprowadzenie oględzin (wizji lokalnej) na terenie Opolna-Zdroju przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- wnieśli o przedłożenie transparentnego planu wykupu nieruchomości stojąc na stanowisku, że ma to bezpośredni wpływ na warunki ich życia, jednocześnie

zaznaczyli, że wpływ inwestycji na warunki życia ludzi jest, zgodnie z wymogami ustawy o oś, elementem procedury oceny oddziaływania na środowisko,

- złożyli wniosek dotyczący uwzględnienia w Raporcie i zakresie inwestycji likwidacji końcowej przedsięwzięcia, także w kontekście transformacji regionu oraz utraty miejsc pracy przez mieszkańców gminy i okolic w czasie zakończenia wydobywania,
- zawnioskowali o wyjaśnienie przebiegu nowych granic terenu i obszaru górniczego wyznaczanego w szczególności w obszarze Opolna-Zdroju,
- zgłosili zaniepokojenie oddziaływaniem inwestycji na klimat akustyczny Opolna-Zdroju i wnieśli o dokładne wyjaśnienie wszelkich planowanych środków zapobiegawczych i ich skuteczności,
- wezwali Inwestora do udziału w likwidowaniu skutków zanieczyszczeń powietrza ze źródeł innych niż Kopalnia w celu obniżenia oddziaływania skumulowanego inwestycji, jak np.: dofinansowania do wymiany pieców, termomodernizacji budynków, podłączenia do ogrzewania sieciowego itp.,
- zgłosili postulat, aby tutejszy organ zobowiązał Inwestora do prowadzenia monitoringu, poprzez umieszczenie stacji pomiarowych pyłu w otoczeniu Kopalni, np. w Opolnie-Zdroju,
- wnieśli, aby tutejszy organ dokładnie zweryfikował pierwotny Raport i ujednolicony Raport, ponieważ w dokumentach tych występują odmienne konkluzje dotyczące wpływu Kopalni na powietrze (w pierwotnym Raporcie występują przekroczenia dopuszczalnych wartości stężeń pyłu, a w ujednoliconym Raporcie wspomniane przekroczenia nie występują).

Tomasz Waśniewski Fundacja „Rozwój TAK – Odkrywki NIE” (pismo z dnia 1 października 2019 r.):

- stwierdził, iż data streszczenia ujednoliconego Raportu została niezmieniona (taka jak w streszczeniu Raportu z 2018 r.), zatem nie jest jasne, czy streszczenie zostało w pełni zaktualizowane,
- wskazał, że w propozycji monitoringu hałasu nie ma ani jednego punktu od strony czeskiej, co uznał za niedopuszczalne, zważywszy na odległość inwestycji od granicy tego kraju,
- wskazał, że należy przedstawić informacje odnośnie awaryjnych zrzutów wód, skutków powodzi dla ekosystemu Nysy Łużyckiej w tym w odniesieniu do spełnienia celów RDW, a także informacji dotyczących częstotliwości takich zdarzeń w przeszłości oraz informacji dotyczących prognozowanych częstotliwości takich zrzutów w związku ze wzrostem częstotliwości gwałtownych zjawisk pogodowych (powodzie),
- zapytał o dane dotyczące jakości węgla wydobywanego w Kopalni w kontekście spełnienia wymagań BAT,
- zasygnalizował sprzeczność inwestycji z postanowieniami RDW ze względu na wpływ na stan ilościowy wód JCWPd oraz wskazał na konieczność zaproponowania przez Inwestora innych metod minimalizowania efektów odwodnienia górniczego,
- wniósł zarzut braku analiz wpływu inwestycji na lewostronne dopływy Nysy Łużyckiej na terytorium Niemiec,
- stwierdził brak oceny wpływu odprowadzania wód z Kopalni i kształtowania się zasobów wód po zakończeniu wydobywania, co jest wymogiem postanowienia RDOŚ we Wrocławiu z 20 lipca 2015 r., wniósł zarzut niedoszacowania czasu trwania procesu wypełniania wyrobiska wodą (ryzyko nałożenia się tego procesu z wypełnianiem wyrobiska

po stronie niemieckiej) oraz nieuwzględnienie w dokumentacji zjawiska kwaśnego drenażu górniczego,

- wskazał brak uwzględnienia w Raporcie wariantu zakończenia działalności kopalni Turów w 2020 r. oraz braku szczegółowych analiz w tym zakresie.

W piśmie z dnia 2 września 2019 r., znak: 21-2417/6/10, Saksoński Urząd Krajowy ds. Środowiska Naturalnego, Rolnictwa i Geologii. (Landesamt Für Umwelt, Landwirtschaft und Geologie) przedstawił swoje uwagi do Raportu na temat wpływu planowanej eksploatacji na wody podziemne oraz modelu hydrogeologicznego.

W dniu 4 września 2019 r. w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu odbyło się, w ramach konsultacji transgranicznych, spotkanie ekspertów Stron polskiej i niemieckiej, na którym szeroko omówiono zagadnienia związane z oddziaływaniem przedsięwzięcia na Republikę Federalną Niemiec.

Konsultacje transgraniczne ze Strony polskiej prowadził Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Pan Andrzej Szweda-Lewandowski, ponadto w spotkaniu brali udział przedstawiciele tutejszego organu, Inwestor oraz specjaliści przygotowujący Raport. Przewodniczącą delegacji Strony niemieckiej była Pani Denise Arnold z Urzędu Górniczego Saksonii. Podczas spotkania zostały omówione zagadnienia zgodnie z uzgodnioną przez obie Strony agendą spotkania oraz zgodnie ze zgłoszonymi przez Stronę niemiecką zagadnieniami. Omówiono oddziaływanie przedmiotowego przedsięwzięcia w zakresie zanieczyszczeń pyłowych, rozprzestrzeniania się hałasu, obniżania zwierciadła wód podziemnych wraz z prognozą, obniżania terenu wraz z prognozą oraz omówiono monitoring podziemny wód.

Strona polska przekazała na przedmiotowym spotkaniu Stronie niemieckiej (na ręce przewodniczącej delegacji Pani Denise Arnold) skonsolidowaną wersję w języku polskim Raportu. Ustalono ostateczny termin wnoszenia uwag ze Strony niemieckich organów, które nie brały udziału w przedmiotowym spotkaniu, ale została im przekazana uzupełniona i zmieniona wersja Raportu, tj. do dnia 18 września 2019 r.

Na ww. spotkaniu ekspertów zagadnienia dotyczące obniżania zwierciadła wód podziemnych wraz z prognozą, obniżania terenu wraz z prognozą oraz zagadnienia związane z monitoringiem powierzchniowym wód zostały wyczerpująco wyjaśnione. Na wszystkie pytania Strony niemieckiej odpowiadało i Strona niemiecka oświadczyła, że nie zgłasza więcej uwag do ww. zagadnień. Zagadnienia dotyczące zanieczyszczeń pyłowych i rozprzestrzeniania się hałasu wymagały jeszcze dodatkowych wyjaśnień i dlatego ustalono ostateczny termin wnoszenia uwag w tym zakresie, w formie zajęcia stanowiska lub przedstawienia zarzutów, do dnia 18 września 2019 r.

Podczas spotkania wszelkie kwestie podniesione w piśmie Saksońskiego Urzędu Krajowego ds. Środowiska Naturalnego, Rolnictwa i Geologii z dnia 2 września 2019 r., znak: 21-2417/6/10, zostały wyjaśnione. Strona niemiecka zobowiązała się do przekazania w terminie 14 dni kalendarzowych analizy prawnej dotyczącej klasyfikacji terenu wokół miejscowości Drausendorf (pod kątem ochrony akustycznej). Ponadto Strona polska zobowiązała się do odniesienia się do otrzymanego stanowiska i ewentualnego zaproponowania dalszych kroków.

Mimo, iż w Polsce, w czasie spotkania ekspertów, trwał jeszcze proces ratyfikacji umowy między Rządem Rzeczpospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec w zakresie ocen oddziaływania na środowisko i strategicznych ocen oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym (dalej zwanej: umową między Rządem RP a Rządem RFN), mając na względzie wieloletnią dobrą współpracę międzynarodową, Strony zobowiązały się do jej stosowania. Zgodnie z art. 8 ust. 2 pkt. 1 umowy między Rządem RP

a Rządem RFN oraz art. 5 Konwencji z Espoo Strony ustaliły ramy czasowe konsultacji na 30 września 2019 r., następnie Strona polska przystąpi do kolejnych etapów postępowania w celu wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Podczas spotkania ekspertów Strona polska zobowiązała się, zgodnie z art. 8 ust. 2 pkt 3 umowy między Rządem RP a Rządem RFN, do przekazania informacji, w jaki sposób uwagi, komentarze Strony niemieckiej oraz ww. analiza prawna, przekazana do dnia 18 września 2019 r., zostaną uwzględnione w ocenie przedsięwzięcia. Ustalono, że dokumenty (decyzja końcowa w części określonej zgodnie z art. 20 ust. 5 umowy między Rządem RP a Rządem RFN) zostaną przetłumaczone na język niemiecki i przekazane Stronie niemieckiej.

Podsumowanie końcowych, wyżej wymienionych, ustaleń zawarto w *Protokole z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Federalną Niemiec w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia polegającego na kontynuacji eksploatacji złoża węgla brunatnego „Turów”* (dalej zwany: Protokół z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Federalną Niemiec).

Pismem z dnia 12 września 2019 r., Miasto Powiatowe Zittau (Große Kreisstadt Zittau), zgodnie z ustaleniami Protokołu z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Federalną Niemiec, złożyło swoje uwagi do Raportu, w szczególności wniesiono o szersze tłumaczenie informacji zawartych w Raporcie odnoszących się do oddziaływania na powietrze, wyjaśnienia zagadnień dotyczących emisji pyłów oraz uwzględnienie w obliczeniach i w analizach modelowych hałasu dopuszczalnych poziomów dźwięku dla miejscowości Drausendorf (wskazano, że część zachodnia tej miejscowości stanowi wyłącznie obszar mieszkalny, bez innych form użytkowania z dopuszczalnym poziomem hałasu w nocy 35 dB(A), natomiast część wschodnia to ogólny obszar mieszkalny, gdzie również dominuje sposób użytkowania budynków mieszkalnych, ale istnieją inne indywidualne zastosowania, które nie zakłócają znacząco sposobu użytkowania budynków mieszkalnych).

W piśmie z dnia 16 września 2019 r., znak: KWT/TGO.502-2/2018.925/(III), Inwestor przedstawił wyjaśnienia do stanowiska Kraju Libereckiego z dnia 12 lipca 2019 r.

W piśmie z dnia 16 września 2019 r., znak: DGN.0710.12.2019.BW, pełnomocnik Prezesa Rady Ministrów do spraw programu „Czyste powietrze” Pan Piotr Woźny przedstawił swoje stanowisko na temat aktualnej działalności Kopalni, m.in. w świetle obowiązującej uchwały Nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem Gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Doln. poz. 5155). W ww. piśmie Pan Piotr Woźny zażądał odczytania wyżej wspomnianego listu na rozprawie administracyjnej, jednakże w piśmie z dnia 18 września 2019 r., znak: DGN.0710.12.2019.PH, wyżej wymienione żądanie wycofał.

Pismem z dnia 11 września 2019 r. uczestnik na prawach strony - Fundacja Frank Bold – przedłożyła uwagi i wnioski, do których organ ustosunkuje się poniżej.

W pierwszej kolejności Fundacja wskazała, że z uwagi na zmianę stanowiska autorów Raportu w zakresie oddziaływania przedsięwzięcia na powietrze atmosferyczne wnosi się o zobowiązanie Wnioskodawcy do złożenia wyjaśnień dotyczących zmiany treści Raportu oraz o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wiarygodności Raportu w zakresie, w jakim analizuje i ocenia przewidywane oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na powietrze. W uzasadnieniu do wniosku wskazano, że w szczególności specjalistyczna wiedza biegłego będzie niezbędna do oceny,

czy metodologia zastosowana w Raporcie z 2019 r. jest w rzeczywistości lepsza, bardziej adekwatna, od tej zastosowanej w Raporcie z 2018 r.

Fundacja Frank Bold wniosła ponadto o zawiadomienie o rozprawie Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Głównego Inspektora Ochrony Środowiska oraz o wezwanie tychże organów do wzięcia udziału w Rozprawie albo złożenia przed nią oświadczenia na podstawie art. 90 § 3 k.p.a. Zdaniem Frank Bold Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu jako organ, który prowadził pomiary jakości powietrza, posiada wiadomości w zakresie przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu PM10 w latach 2015 i 2017 w związku z działalnością KWB Turów, a ponadto udzielił odpowiedzi na pytania dotyczące obecnej działalności Kopalni. Generalny Inspektor Ochrony Środowiska miałby być wezwany celem skonfrontowania danych zgromadzonych w ramach państwowego monitoringu środowiska z danymi przedstawionymi przez Inwestora w Raporcie.

Ponadto Fundacja Frank Bold wniosła o zobowiązanie Inwestora do przedłożenia analizy hydrogeologicznej GEOS z 2015 r. oraz o zobowiązanie Inwestora do przedstawienia szczegółowych wyjaśnień dotyczących planowanego ekranu przeciwfiltracyjnego, w szczególności planu monitoringu i kontroli prawidłowego funkcjonowania ekranu przeciwfiltracyjnego oraz planu utrzymania i bieżącej konserwacji tego ekranu.

Kolejnym wnioskiem uczestnika na prawach strony było przeprowadzenie przez organ wizji lokalnej na terenie Opolna-Zdrój celem ustalenia rzeczywistego wpływu KWB Turów na warunki życia w Opolnie-Zdroju w chwili obecnej oraz w celu umożliwienia oceny proponowanych przez Inwestora środków minimalizujących wpływ inwestycji na ludzi.

W odniesieniu do proceduralnych podstaw wniosku Fundacja Frank Bold wskazała na art. 75 § 1 w związku z art. 78 § 1 k.p.a.

W zakresie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie należy wskazać, że obowiązek uzgadniania warunków realizacji przedsięwzięcia z organem właściwym w sprawach ocen wodnoprawnych, o których mowa w przepisach *ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 2268 ze zm.)* (dalej ustawy prawo wodne), stosuje się tylko do postępowań wszczętych po 31 grudnia 2017 r., zgodnie z art. 545 ust. 1 powyższej ustawy: *„Do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy dotyczących decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz w sprawach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania albo zmiany decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1, 10, 14 i 18 ustawy ooś, stosuje się przepisy obowiązujące przed dniem 1 stycznia 2018 r.”*. W związku z powyższym należy wskazać, że zgodnie z art. 77 ust. 1 ustawy ooś w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2018 r. nie ma obowiązku uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia z organem właściwym w sprawach ocen wodnoprawnych, tj. Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie.

Zgodnie z art. 36 ustawy ooś, organ właściwy do wydania decyzji może przeprowadzić rozprawę administracyjną otwartą dla społeczeństwa. Przepis ten nie nakłada obowiązku przeprowadzenia takiej rozprawy, a jedynie daje taką możliwość. Wskazać należy, że wobec rozległego zainteresowania sprawą oraz w sytuacji, gdy w odniesieniu do przedmiotowego przedsięwzięcia uwidoczniły się istotne kontrowersje, organ uznał, że zachodzi potrzeba próby uzgodnienia interesów stron, a także konieczność umożliwienia stronom oraz zainteresowanemu społeczeństwu wyjaśnienia zgłaszanych wątpliwości w toku rozprawy.

W związku z powyższym, w dniu 19 września 2019 r. w Bogatyńskim Ośrodku Kultury przy ul. Żołnierzy II Armii Wojska Polskiego 1 w Bogatyni Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu przeprowadził rozprawę administracyjną otwartą dla społeczeństwa w trybie art. 36 ustawy ooś.

Z uwagi na fakt, że oddziaływanie planowanej inwestycji wykracza poza granicę Rzeczypospolitej Polskiej na terytorium Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec, na rozprawie zapewniono tłumaczenie na język czeski i niemiecki, tym samym umożliwiając udział w rozprawie także społeczeństwa czeskiego i niemieckiego.

W toku rozprawy złożono uwagi i wnioski, poniżej organ przedstawił ich skrócony opis:

Markus Wan, Republika Federalna Niemiec – zawnioskował o wskazanie terminu składania uwag przez społeczeństwo niemieckie do aktualizacji Raportu.

Astrid Günther-Schmidt – wskazała, że termin na zgłoszenie uwag został wskazany nieprawidłowo, z uwagi na brak jego ogłoszenia po stronie niemieckiej, brak poinformowania zainteresowanych osób po stronie niemieckiej o terminie konsultacji, brak publicznego ogłoszenia Raportu po wprowadzeniu do niego zmian.

Jaromir Barca, obywatel Republiki Czeskiej – wskazał, że w dokumentacji sprawy powinny zostać uwzględnione aspekty dotyczące kumulacji oddziaływania Kopalni i innych źródeł znajdujących się w pobliżu, w szczególności uwzględniające wpływ elektrowni Turów.

Jakub Gogolewski, Stowarzyszenie „Rozwój tak – odkrywki nie” – wskazał, że oddziaływanie skumulowane jest wymogiem formalnym do uwzględnienia w ocenie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Zawnioskował o ustalenie, czy dokonano aktualizacji streszczenia w języku niespecjalistycznym oraz podniósł brak analizy oddziaływania wariantu polegającego na zakończeniu odkrywki w 2020 roku.

Martin Puta, Hetman Kraju Libereckiego – wyraził zastrzeżenia do jakości tłumaczenia i przebiegu rozprawy. Wskazał, że Raport charakteryzuje się nieścisłościami m.in w zakresie wpływu na poszczególne komponenty środowiska, które kończy się na granicy państwowej. Zarzucił, że po raz pierwszy Czesi mogą uczestniczyć w spotkaniu i wskazać swoje wątpliwości.

Wolfgang Domeyer – zawnioskował o: wskazanie, jakie zostaną podjęte działania zapobiegające osiadaniu gruntu i zniszczeniom budynków i budowli w miejscowości Drausendorf i Zittau, w jaki sposób Inwestor zminimalizuje obniżanie się poziomu wód w zbiornikach wodnych i rzekach oraz zapobiegnie wysychaniu ogrodów wskutek odwadniania przez Kopalnię, skąd pochodzić będzie woda na rekultywację, jak szacuje się wysokość kosztów rekultywacji i w jaki sposób Inwestor je zabezpieczy.

Kerstin Doerenbruch, Greenpeace Berlin – wniósła o wskazanie: w jaki sposób są liczone wskaźniki filtracyjne ekranu przeciwfiltracyjnego i czy wskaźniki będą się zmieniać w zależności od osiadania gruntu, wskazanie, czy są dostępne badania dotyczące wskaźników czasu konfidencji, czy w raporcie zostały uwzględnione europejskie cele klimatyczne oraz konwencja paryska, czy wielkość wydobycia będzie się zwiększać?

Horst Schiermeyer, miasto Zittau, wyraził obawę, że przy kontynuacji Kopalni zniszczenia w postaci rys i pęknięć na domach będą się pogłębiać oraz obawę w zakresie oddziaływania Kopalni z uwagi na emisję pyłu.

Bogdan Szydłowski wyraził wątpliwości w zakresie monitoringu hałasu i oddziaływania na powietrze.

Daniel Gabryś zgłosił uwagę w zakresie spotkania z Inwestorem w miejscowości Chotyně, które odbyło się dnia 17 września 2019 r. oraz w zakresie niewystarczająco wyczerpującej odpowiedzi Inwestora na pytania zadane w ramach pierwszej rundy konsultacji.

Robert Narewski zawnioskował o: wskazanie, czy w związku z planowanym przedsięwzięciem zmianie ulegnie dotychczasowy teren i obszar górniczy, dokładne wskazanie terenu górniczego i obszaru górniczego w rozumieniu Prawa geologicznego i górniczego w szczególności, czy planowany teren górniczy obejmie cały teren Opolna-

Zdroju, czy został wzięty pod uwagę spadek wartości nieruchomości w związku z poszerzeniem odkrywki, merytoryczne odniesienie się do zapisu na stronie 528 Raportu, gdzie Inwestor postuluje wykup wszystkich nieruchomości Opolna-Zdrój. Ponadto wyraził uwagę, że nie wszystkie osoby były poinformowane o spotkaniu dotyczącym planu zagospodarowania przestrzennego.

Łukasz Hrabek, obywatel Republiki Czeskiej zgłosił zastrzeżenia dotyczące braku możliwości wypowiedzi przez Daniela Gabryś, limitu czasowego, nieuwzględnienia możliwości zadawania pytań i nieprecyzyjnego przekładu na język czeski.

Jerzy Iwanicki, ze względu na fakt, że wykup nieruchomości jest źródłem konfliktów społecznych wniósł o przedłożenie planu wykupu nieruchomości. Zarzucił mu chaotyczność oraz wniósł o wskazanie transparentnych zasad wyceny nieruchomości podlegających wykupowi.

Daniel Gabryś – w ponownym wystąpieniu – wskazał, że kopalnia Turów ma negatywny wpływ na miejscowość Uhelná. Oświadczył, że negatywne oddziaływanie na miejscowość Uhelná jest obecnie odczuwane. Zgłosił uwagę, że przypadku realizacji przedsięwzięcia mieszkańcy Uhelnej przez okres 25 lat będą poddawani negatywnym wpływom przedsięwzięcia. Ponadto wskazał, że zamierzony kształt odkrywki spowoduje brak możliwości sprzedaży nieruchomości znajdujących się w pobliżu Kopalni. Daniel Gabryś zawnioskował także o zobowiązanie Inwestora do odpowiedzi na pytanie, czy ma on zamiar uczestniczyć w wizji lokalnej w miejscowości Uhelná oraz wniósł o uczestnictwo organu w ww. wizji na terenie Czech.

Leszek Pazderski, Greenpeace Polska, wniósł uwagę, że przedsięwzięcie zniszczy kilka zabytków w miejscowości Opolno-Zdrój, naruszy zabytkowy układ ruralistyczny, chroniony prawem. Podniósł, że miejscowość jako całość jest uzdrowiskiem, które zachowało się w całości i stanowi część dziedzictwa narodowego, zarówno niemieckiego, jak i polskiego. Jest to część europejskiego dziedzictwa kulturowego. Zabytki te znajdują się na skraju odkrywki, zawnioskował o rezygnację Inwestora ze zniszczenia zabytków, poprzez ograniczenie odkrywki w miejscu ich występowania oraz o inne zagospodarowanie Opolna-Zdroju poprzez dokonanie całościowej rewitalizacji z wykorzystaniem środków unijnych i przekształcenie go w atrakcję turystyczną.

Milan Starec zgłosił uwagę, że w Raporcie wykazuje się negatywne oddziaływanie na miejscowość Uhelná, w tym na walory krajobrazowe. Uhelná jest miejscowością najbardziej narażoną na uszczuplenie walorów krajobrazowych. Zawnioskował o wskazanie, dlaczego nie zaproponowano działań minimalizujących, takich jak zalesiony wał stanowiący barierę krajobrazową izolującą widok z Kopalni oraz wniósł o uczestnictwo organu w wizji terenowej na terenie Czech.

Torsten Ackerbauer zawnioskował o dodatkowe wyjaśnienia w zakresie zapisów rozdziału 22 pkt 2.2 Raportu, gdzie rzeka Nysa Łużycka przedstawiana jest jako bariera oraz w przedmiocie tego, jak szczelny jest ekran filtracyjny w zakresie przesiąkania wód, zawnioskował o wskazanie, jaka jest przyjęta w Raporcie szczelność ekranu, zgłosił zarzut, że wartości przyjęte do Raportu budzą wątpliwości, z uwagi na to, że w sprawozdaniu firmy GEOS z 2015 r. wskazano, że pomimo zastosowania ekranu przewidywane jest oddziaływanie Kopalni na stronę niemiecką. Ponadto zgłosił uwagę, że stwierdzenia w Raporcie w zakresie braku znaczącego wpływu na stronę niemiecką nie są prawidłowe zawnioskował, aby ekran był zbadany pod kątem szczelności i jej zmniejszania się z upływem czasu.

Krzysztof Smolnicki, zgłosił uwagę, że na Dolnym Śląsku rocznie przedwcześnie umiera 300 osób, w tym 29 w Bogatyni. Część ofiar śmiertelnych związana jest ze spalaniem

węgla brunatnego i pyleniem z Kopalni. Ponadto wyraził wątpliwości w zakresie prawidłowości określenia zakresu oddziaływania emisji pyłu do granic Polski i w granicach kopalni, a także w zakresie skutków wprowadzenia zakazu użycia węgla w paleniskach domowych. Krzysztof Smolnicki następnie zgłosił uwagę dotyczącą dokonywania się dalszego obrotu węglem brunatnym w handlu detalicznym, w tym w Bogatyni, pomimo faktu, że tylko kilka podmiotów na Dolnym Śląsku posiada zezwolenie na emisję pyłu ze spalania węgla brunatnego. Ponadto zawnioskował on o wskazanie, jakie kroki i kiedy podejmie Inwestor, aby węgiel trafiał jedynie do podmiotów, które mogą legalnie palić węglem brunatnym.

Bartosz Rogala, Greenpeace Polska – zgłosił uwagi, że: kierunki rekultywacji nie są pewne, Opolno-Zdrój podlega w całości ochronie jako historyczny układ ruralistyczny wsi, a działalność Kopalni systematycznie pozbawia ją takiego charakteru oraz w zakresie możliwości uzyskania znaczących funduszy przeznaczonych na restaurację zabytków w Polsce i przeprowadzenia publicznej dyskusji w zakresie interesu mieszkańców Opolna-Zdrój. Zawnioskował o zobowiązanie Inwestora do odniesienia się do kwestii przeniesienia Opolna-Zdrój w całości w inne miejsce i wydania jednoznacznej deklaracji w tym zakresie. Ponadto Bartosz Rogala zwrócił uwagę że wykup nieruchomości jest chaotyczny.

Michael Martin wskazał, że popiera stanowisko mieszkańców Uhelnej, zgłosił wątpliwości co do właściwej wyceny nieruchomości położonej w Vaclavicach oraz co do braku możliwości i sił, aby skutecznie przeciwstawiać się działalności Inwestora, oraz brak możliwości skutecznego pociągnięcia do odpowiedzialności Państwa Polskiego.

Magdalena Ukowska, Fundacja Frank Bold, zawnioskowała o przeprowadzenie ponownej rozprawy otwartej dla społeczeństwa z uwzględnieniem uwag, które zostały złożone podczas obecnej rozprawy, ze względu na ograniczenie długości wypowiedzi i słabą jakość tłumaczenia na język czeski, które uniemożliwiają pełną dyskusję. Zgłosiła uwagę, że Inwestor w Raporcie, Rozdział 24, wskazał, że dla wszystkich JCW należałoby wnieść o odstępstwa zgodnie z Prawem wodnym, co oznacza osiągnięcie mniej rygorystycznych celów środowiskowych dla tych części wód. Aby to osiągnąć należałoby wykazać, nieproporcjonalne koszty w stosunku do korzyści. Magdalena Ukowska zawnioskowała o zobowiązanie Inwestora do wskazania sposobu, w jaki wyliczył on całkowite koszty inwestycji, ile te koszty wyniosły, jakie czynniki zostały uwzględnione przy obliczaniu ww. kosztów oraz czy Inwestor podjął się wyliczenia korzyści środowiskowych, związanych z realizacją celów wynikających z Prawa wodnego, co jest konieczne dla porównania proporcjonalności tych kosztów. Zawnioskowała o zobowiązanie Inwestora do wskazania, o jakiej perspektywie czasowej mówił stwierdzając w Raporcie, że „w najbliższej perspektywie nie ma możliwości zaspokojenia zapotrzebowania na energię”, oraz czy brany był pod uwagę czas do 2044 r. oraz do wskazania, czy Inwestor rozważył koszty i korzyści produkcji energii z odnawialnych źródeł energii. Magdalena Ukowska spytała ponadto, czy Strona czeska i niemiecka może wnosić uwagi do treści protokołu.

Mattias Matthey - zgłosił uwagi, że: zgodnie z umowami międzynarodowymi istnieje obowiązek przedłożenia obszarowi sąsiedzkiemu, o ile ma to negatywne skutki na obszar, tłumaczenia pełnych informacji o zagrożeniu. Tłumaczenie niemieckie nie zawierało pełnych informacji, oddziaływanie inwestycji, z uwagi na emisję pyłu w wersji Raportu z 2018 i wersji 2019 r., różnią się znacząco, i nie ma wyjaśnienia, w jaki sposób dokonuje się znaczącej redukcji emisji pyłów drobnych, w trakcie konsultacji we Wrocławiu Strona niemiecka otrzymała wyjaśnienia dotyczące środków minimalizujących, m.in. w zakresie zasobnika węgla czy zakazu sprzedaży detalicznej węgla. W polskiej Raportu wersji wskazuje się, że jedynie 5% ww. emisji pochodzi z ww. źródeł. Większa część emisji pochodzi

ze zwałowania. Nie jest zrozumiałe, jak mogło dojść do tak dużej redukcji pyłów zawieszonych. Mattias Matthey – zawnioskował o przetłumaczenie całego rozdziału Raportu dotyczącego emisji, tj. 22 pkt 7.

Ida Westphal - zgłosiła uwagę, że skuteczne zapewnienie udziału społeczeństwa i wyjaśnienie fachowych pytań podczas rozprawy nie było możliwe z uwagi na ograniczenie czasu na pytania, co uniemożliwiło szczegółowe odniesienie się do poszczególnych części Raportu, w związku z czym zawnioskowała o ponowne przeprowadzenie rozprawy. Zawnioskowała o wyjaśnienie, kto, jak i do kiedy może wnosić uwagi i wnioski ze strony niemieckiej, o uwzględnienie w Raporcie analizy wpływu zmian klimatycznych na działanie Kopalni. Zgłosiła uwagę, że rozdział dotyczący bilansu CO₂ nie został w pełni przetłumaczony na język niemiecki i w związku z tym odniesienie się do tego aspektu nie jest w pełni możliwe.

Bogdan Szydłowski zgłosił uwagę, że istnieją kluby seniorów, stowarzyszenie amazonek i inne organizacje, które dobrze współpracują ze stroną czeską, natomiast uczestnicy rozprawy, którzy przyjechali z Krakowa, Berlina, Liberca, zasiali konflikt między lokalnymi mieszkańcami z krajów sąsiednich, podczas gdy ich współpraca jest wzorcowa na cały kraj. Ponadto zgłosił uwagę, że remont budynków w Opolnie-Zdroju nie zapewni pracy 40 tysiącom ludzi.

Jan Trzisko - zawnioskował o wskazanie, czy obecna zmiana klimatu została uwzględniona w modelach oddziaływania przedsięwzięcia, co Kopalnia może wnieść w zakresie zmiany klimatu. Zakwestionował twierdzenia dotyczące koncentracji zawieszonego pyłu. Jan Trzisko zawnioskował ponadto o zamknięcie Kopalni wcześniej, niż wynika to z Raportu oraz inwestowanie w odnawialne źródła energii.

Petra Urbanova, zgłosiła uwagę, że tłumaczenie nie odpowiada rzeczywistości i że nie został uchwycony sens wypowiedzi uczestników, a niedokładne tłumaczenie stanowi naruszenie zasad konwencji Aarhus. Zarzuciła, że nie została przeprowadzona SEA (strategiczna ocena wpływu na środowisko) dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz zawnioskowała o zobowiązanie Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska do odpowiedzi na pytanie, na jakiej podstawie przyjęto taką procedurę dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Ponadto Petra Urbanova zgłosiła uwagę, iż Polska musi dojść do dobrego stanu ilościowego wód podziemnych do roku 2027 r., a jeżeli stan wód nie będzie polepszony przez dłuższy czas, konieczne jest uzyskanie odstępstwa w trybie art. 4 ust. 7 RDW. W przypadku niewykonania oceny aplikacyjnej lub braku uzyskania odstępstwa powinno odmówić się wydania decyzji środowiskowej. Zapytała czy ww. ocena została już wykonana, jaki był wynik lub kiedy zostanie ona wykonana.

Vaclav Peclinovski zgłosił uwagę, że znajdujemy się w ogólnoswiatowym kryzysie ekologicznym.

Jakub Gogolewski – w ponownym wystąpieniu – wniósł o odniesienie się do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W uzasadnieniu planu wskazano, że zmiana następuje tylko na potrzeby Kopalni, natomiast sprawy środowiskowe zostaną wskazane w procedurze w sprawie wydania decyzji środowiskowej dla przedsięwzięcia, która właśnie się odbywa. Ponadto wniósł uwagę, że fizyczne stężenie gazów cieplarnianych w atmosferze jest mierzalne i stężenie to rośnie. Kraje OECD muszą wyłączyć konwencjonalną energetykę do 2030 roku, abyśmy zmieścili się przewidywanym wzrostem temperatury o 1,5 stopnia. Jakub Gogolewski zwrócił uwagę, że RDW, transponowana do polskiego systemu prawnego w postaci ustawy prawo wodne, nie przewiduje możliwości odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych po 2027 r. dla

jednolitych części wód. Inwestor w Raporcie pisze o spadku poziomu wód podziemnych w zbiorniku nr 105, jak również na terenie Republiki Czeskiej i Niemiec oraz wskazuje na brak możliwości zatrzymania tego ubytku, co jest sprzeczne z wymogiem RDW. Pierwszy cel wyznaczony został w 2015 r. i od tego momentu były 2 okresy derogacyjne, stąd wynika, że Kopalnia miała 12 lat na przygotowanie się do spełnienia powyższych celów lub zakończenia działalności. Inwestor wskazuje na okres derogacyjny do roku 2027 r., ponadto derogacji na obniżenie poziomu wód czeskich i niemieckich muszą udzielić czeskie i niemieckie władze. Z uwagi na to, że zakres wniosku dotyczy działalności do roku 2044, a nie 2027, nakłada to na organ obowiązek odrzucenia takiego wniosku jako niezgodnego z polskim i europejskim prawem. Jakub Gogolewski zapytał czy Inwestor lub organ wystąpili do Komisji Europejskiej o uzyskanie zgody w zakresie odstąpienia na nieosiągnięcie celów środowiskowych.

Sylwester Kraśnicki wniósł uwagę dotyczącą zjawiska kwaśnego drenażu górniczego. Wskazał, że o tym, że to zjawisko zachodzi obecnie w Kopalni świadczy wysoka zawartość siarczanów odprowadzanych z wód dołowych. Skutki kwaśnego drenażu górniczego objawia się przy zatapianiu odkrywki, ale samo zjawisko rozwija się już dziś. Brak informacji w Raporcie o tym zjawisku, nie ma także prognozy rozwoju zjawiska, obecnie i w fazie rekultywacji, a także brak opisu środków minimalizujących dotyczących tego zjawiska. Ponadto Sylwester Kraśnicki wniósł uwagę co do prognozy zatopienia odkrywki wodami Nysy Łużyckiej. Jego zdaniem szacunek trzydziestu kilku lat na zalanie jest zbyt optymistyczny. Odkrywka Bersdorf była zalewana przez lat 11 zamiast 4, a jest to odkrywka 5-krotnie mniejsza niż Turów. Dyspozycyjne zasoby Nysy są znacznie mniejsze niż te na wysokości odkrywki Bersdorf. Czas zalewania odkrywki Turów jest kluczowy – im dłużej będzie trwał, tym dłużej będą rozwijały się zjawiska kwaśnego drenażu górniczego, a czas zalewania powinien być oszacowany z uwzględnieniem aspektu zmian klimatu.

Marek Tomala wniósł o zakończenie działalności Kopalni w momencie wyczerpania pokładów węgla, tj. w 2044 r.

W trakcie przerwy w rozprawie Jiri Vozak złożył ustną skargę w imieniu Hetmana Kraju Libereckiego, Martina Puty (według własnego oświadczenia). Wskazał, że niniejsza rozprawa nie jest przeprowadzona zgodnie z zapisami *Konwencji Aarhus* z uwagi na niewystarczającą jakość tłumaczenia. Podkreślił, że Czeskie społeczeństwo nie może w sposób skuteczny odnieść się do treści poruszanych podczas rozprawy oraz, że ograniczenie czasowe wypowiedzi do 2 minut nie jest zgodne z obowiązującym prawem.

Ponadto na rozprawie złożono pisemne uwagi i wnioski, które załączono do protokołu:

Magdalena Ukowska pełnomocnik fundacji Frank Bold - zawnioskowała o:

- wezwanie Inwestora do wskazania, jakie są zagrożenia środowiskowe na każdym etapie budowy ekranu przeciwfiltracyjnego na filarze Nysy Łużyckiej oraz jaki jest obecnie etap budowy tego ekranu,
- wezwanie Inwestora do wyliczenia całkowitych kosztów inwestycji polegającej na dalszej eksploatacji i rozbudowie Kopalni do 2044, z uwzględnieniem opisu przyjętych modeli, wskazaniem jakie czynniki były brane pod uwagę, w tym przyjętych cen węgla i pozwoleń na emisję CO₂,
- zobowiązanie Inwestora do przedłożenia analizy porównawczej kosztów i korzyści,
- wezwanie Inwestora do wyliczenia korzyści środowiskowych związanych z realizacją celów środowiskowych określonych w art. 56, 57 i 59 Prawa wodnego,
- wezwanie Inwestora do wyliczenia korzyści środowiskowych związanych z realizacją celów środowiskowych określonych w art. 56, 57 i 59 Prawa Wodnego.

Magdalena Ukowska oraz Wolfgang Domeyer - zawnioskowali o wezwanie Inwestora do doprecyzowania, czy nie ma możliwości zaspokojenia potrzeb energetycznych za pomocą innych środków o korzystniejszej opcji bez generowania nieproporcjonalnych kosztów w perspektywie czasowej do 2044 roku, z uwzględnieniem kosztów i korzyści z produkcji energii z odnawialnych źródeł energii lub gazu.

Magdalena Ukowska ponadto zawnioskowała o:

- wezwanie Inwestora do wyliczenia korzyści środowiskowych związanych z realizacją celów środowiskowych określonych w art. 56, 57 i 59 ustawy prawo wodne, wezwanie Inwestora do wskazania sposobu, w jaki zamierza przeciwdziałać zjawiskom kwaśnego drenażu w okresie rekultywacji,
- wskazanie, jakie jest oddziaływanie kopalni Turów na wody podziemne ozu biegnącego z północy na południe pomiędzy miejscowościami Białopole, a Uhelną,
- wezwanie Inwestora do zajęcia stanowiska, czy planuje on zaangażowanie się w proces transformacji regionu po okresie eksploatacyjnym we współpracy z gminą,
- wskazanie, jak będzie przebiegać nowy obszar górniczy,
- wskazanie, dlaczego zrezygnowano z wału na rzecz ekranu akustycznego,
- wskazanie, dlaczego nie zostały uwzględnione w Raporcie oddziaływania związane z osuwiskami i usuwaniem ich skutków,
- wezwanie Inwestora do zajęcia stanowiska, czy jest mu znany plan zadań ochronnych obszaru natura 2000 (Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066 i czy rozważał on kwestię, że z ww. planu wynika, że eksploatacja Kopalni powoduje utrzymywanie się złego stanu ochrony co najmniej siedliska o kodzie 3260 – nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosiniczników,
- wskazanie, dlaczego w Raporcie zaniechano przedstawienia etapu rekultywacji, a przeanalizowano jedynie etap likwidacji zakładu górniczego,
- wskazanie, dlaczego w Raporcie zaniechano przedstawienia etapu rekultywacji, a przeanalizowano jedynie etap likwidacji zakładu górniczego,
- wezwanie Inwestora do wskazania, czy i jak jest przygotowany do sytuacji wzmożonych zjawisk powodziowych i w związku ze zmianami klimatu.

Magdalena Ukowska ponadto wyraziła wątpliwości dotyczące przewidywanego czasu zatapiania (rekultywacji) odkrywki wodami Nysy Łużyckiej w związku z przewidywanymi zmianami klimatu.

Leszek Pazderski, pełnomocnik Fundacji Greenpeace Polska – w ponownym wystąpieniu - zawnioskował o:

- niedopuszczenie do realizacji przedsięwzięcia w wariantcie II (inwestorskim) z uwagi na sprzeczność z interesem społecznym, pod względem zarówno środowiskowym, jak również w związku z ochroną dziedzictwa narodowego. Sprzeczność ta wyraża się w zniszczeniu zabytków znajdujących się na terenie Opolna-Zdroju, tj. historyczny układ ruralistyczny wsi Oplono-Zdrój, domy mieszkalne przy ul. Kasztanowej 22, 29, 31, 33, 35, ul. Polnej 1, Parkowej 1, 4, 6, 14 i ul. Narutowicza 1, 3, 5, 7, 11,
- ograniczenie zakresu przedsięwzięcia w taki sposób, aby możliwe było zachowanie ww. zabytków.

Nikol Kreicova:

- zgłosiła sprzeciw wobec ograniczenia czasowego wypowiedzi oraz wobec niedokładnego tłumaczenia co spowodowało ograniczony dostęp do wypowiedzi społeczności czeskiej,

- wskazała, że poszerzenie kopalni Turów stanowi zagrożenie dla wody dla 30000 ludzi w Czechach,
- wyraziła ogólny sprzeciw przeciwko kontynuacji wydobywania.
- zawnioskowała o wskazanie, dlaczego budowa ekranu przeciwfiltracyjnego planowana jest jedynie na zachodnim zboczu Białopola, a nie również na wschodnim.
- zawnioskowała o wezwanie Inwestora do wskazania, czy ma on doświadczenie z budową ekranu filtracyjnego metodą mieszania gruntu oraz o wskazanie wysokości tego ekranu.
- zawnioskowała o wezwanie Inwestora do wskazania, czy znane mu są przykłady wykonania ekranów filtracyjnych o głębokości większej niż 80 m.

Nikol Kreicova, Wolfgang Domeier - zawnioskowali o wezwanie Inwestora do wskazania, w jaki sposób zweryfikuje on skuteczność wykonanego ekranu oraz czy przewiduje on instalację piezometrów.

Radosław Gawlik prezes Stowarzyszenia EKO-UNIA – zawnioskował o zobowiązania Inwestora do rozstawienia stacji pomiarowych monitorujących pyły zawieszane PM10 w miejscach okalających odkrywkę, jak: osiedle Zatonie, Trzciniec oraz Opolno-Zdrój, a także na granicy polsko-niemieckiej.

Wolfgang Domeier zawnioskował o wskazanie:

- jak należy zapobiegać wpływowi osiadania gruntu na budynki, mosty i szlaki komunikacyjne w miejscowości Drausendorf i Zittau spowodowane wpływem kopalni Turów,
- w jaki sposób zapobiegać się będzie osuszaniu terenów wodonośnych i wód z powodu obniżenia się zwierciadła wód gruntowych,
- w jaki sposób można z dużą pewnością wykluczyć wpływ odwodnienia na niszczenie ogrodów, pól, łąk i lasów,
- skąd pochodzić będzie woda do wypełnienia wyrobiska,
- jak duże środki finansowe są zarezerwowane na zabezpieczenie ewentualnych roszczeń związanych ze zniszczeniami wywołanymi przez Kopalnię, kwoty ubezpieczenia oraz osoby ubezpieczyciela w zakresie ewentualnych szkód spowodowanych eksploatacją Kopalni oraz zmian klimatycznych,
- jak można zapobiec zjawisku ogrzewania klimatu przez elektrownię Turów,
- wyjaśnienie związku pomiędzy działalnością elektrowni Turów a zmianami klimatu, a następnie wpływem tych zmian na brak wody w otoczeniu Kopalni,
- sposobów zapobiegania rozprzestrzenianiu się pyłów uranu i innych zanieczyszczeń z kopalni w Oberlausitz.

Kerstin Doerenbruch zawnioskowała o:

- porównanie parametrów ekranu przeciwfiltracyjnego planowanego do wykonania w ramach niniejszego przedsięwzięcia z parametrami ekranu w Jänschwalde, takich jak: wysokość, współczynnik przepuszczalności i wskazanie dlaczego wyniki są inne niż dla Jänschwalde,
- wskazanie, jakie jest prawdopodobieństwo/współczynnik tolerancji dla opracowanego modelu, będącego podstawą do opracowania parametrów ekranu przeciwfiltracyjnego,
- wskazanie dowodów, że rozbudowa kopalni odkrywkowej jest zgodna z paryskimi celami klimatycznymi potwierdzonymi przez UE,
- wskazanie, jak będzie wyglądać planowane wydobywanie węgla w perspektywie czasowej, czy będzie ono stałe czy będzie się zmniejszać.

Ponadto Kerstin Doerenbruch wskazała, że:

- kopalnia Turów może obniżyć poziom wód gruntowych po stronie niemieckiej (w Zittau), a także poziom w wody w Nysie,
- po osadzeniu [ekranu przeciwwfiltracyjnego - dop. organu] gęstość (przepuszczalność) ulegnie dynamicznemu pogorszeniu.

Daniel Gabryš, Milan Starec, Zuzana Pechová – zawnioskowali o:

- zobowiązanie Inwestora do odpowiedzi na pytanie, dlaczego wobec braku naturalnej bariery nie zaproponował on żadnego środka ochronnego, np. w formie zalesionego wału oraz pasa wzdłuż granicy z Republiką Czeską o odpowiedniej szerokości, który mógłby w znaczącym stopniu ograniczyć wiele negatywnych oddziaływań poszerzającego się wydobywania, takich jak hałas czy emisja pyłów do powietrza,
- zobowiązanie Inwestora do odpowiedzi na pytanie, dlaczego Inwestor nie przewidział rekompensat dla budżetów gminnych ani dla konkretnych mieszkańców w związku ze spadkiem ceny nieruchomości,
- wskazanie, dlaczego nie został przetłumaczony na czeski rozdział 16 Raportu „Oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na ludzi”.

Mattias Matthey złożył na ręce organu stanowisko Miasta Zittau z dnia 12 września 2019 r., tożsame pismo wpłynęło do organu w dniu 18 września 2019 r.

Protokół z rozprawy został udostępniony pod adresem internetowym: <ftp://185.32.147.186/turow/protokol> od dnia 1 października 2019 r. do dnia 17 października 2019 r. włącznie. Informacja o możliwości składania uwag do protokołu została także w trybie roboczym przekazana do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, który z kolei przekazał tę informację Stronie czeskiej i niemieckiej. Uczestnicy ww. rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa mogli zgłaszać zastrzeżenia do treści protokołu w formie pisemnej, ustnie w siedzibie organu lub w formie elektronicznej na adres e-mail: sekretariat.wroclaw@rdos.gov.pl, bez konieczności opatrywania ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym, w terminie do dnia 17 października 2019 r. włącznie.

Informację o możliwości składania zastrzeżeń do protokołu podano poprzez obwieszczenie z dnia 27 września 2019 r., znak: WOOS.4235.1.2015.MS.41, które podano do publicznej wiadomości w następujący sposób:

- ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w siedzibie organu właściwego w sprawie, tj. na tablicy ogłoszeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- udostępnienie informacji na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (www.wroclaw.rdos.gov.pl),
- ogłoszenie informacji o planowanym przedsięwzięciu poprzez obwieszczenie w sposób zwyczajowo przyjęty w miejscu realizacji planowanego przedsięwzięcia,
- ogłoszenie w prasie.

Powyższe obwieszczenie umieszczono od dnia 30 września 2019 r. do dnia 17 października 2019 r. (włącznie) na:

- tablicy ogłoszeń oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta i Gminy Bogatynia,
- w miejscu realizacji inwestycji: na tablicach ogłoszeń w miejscowościach: Porajów, Jasna Góra, Sieniawka, Opolno-Zdrój, Białopole, Kopaczów, Bogatynia.
- tablicy ogłoszeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz opublikowano w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu, (www.wroclaw.rdos.gov.pl).

Obwieszczenie w dniu 30 września 2019 r. zostało opublikowane w prasie – wydanie Gazety Wyborczej.

Ponieważ z przyczyn technicznych w opublikowanym protokole w języku polskim brakowało stron 11 i 12, tutejszy organ zaistniały błąd poprawił powtarzając publikację protokołu. Kompletny protokół został udostępniony w dniach od 24 października 2019 r. do 12 listopada 2019 r. pod adresem internetowym: <ftp://185.32.147.186/turow/protokol>, o czym społeczeństwo zostało poinformowane poprzez obwieszczenie z dnia 22 października 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.41, które podano do publicznej wiadomości w dniach od 23 października 2019 r. do 12 listopada 2019 r. w sposób analogiczny, jak obwieszczenie z dnia 27 września 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.41.

W powyższych terminach zgłoszono następujące zastrzeżenia:

Milan Starec zgłosił uwagi dotyczące przebiegu rozprawy, odnośnie niezrozumiałego tłumaczenia na język czeski, limitu czasowego i nieprzyjaznej atmosfery na sali podczas rozprawy.

Torsten Ackerbauer złożył uwagę dotyczącą jego wypowiedzi i zaproponował korekty do treści protokołu. Ponadto wniósł o zorganizowanie spotkania w sprawie omówienia jego uwag.

Viktor Kacani zgłosił uwagi dotyczące przebiegu rozprawy, odnośnie niezrozumiałego tłumaczenia na język czeski, konieczności analizy wpływu przedsięwzięcia w ujęciu skumulowanym uwzględniającym wpływ Elektrowni Turów, kierunków rozwoju przemysłu energetycznego w obliczu zmian klimatu, wpływu na zabytki oraz zakończenia eksploatacji i rozpoczęcia natychmiastowej rekultywacji.

Jana Karpisková zgłosiła uwagi dotyczące przebiegu rozprawy, odnośnie niezrozumiałego tłumaczenia na język czeski oraz aroganckiej postawy Inwestora. Wyraziła wątpliwości odnośnie budowy ekranu przeciwfiltracyjnego, oceny skutków zapylenia, wpływu przedsięwzięcia na klimat, oddziaływania elektrowni Turów oraz o braku wody na terytorium Czech.

Lukas Hrabek wskazał, że nie zgadza się z protokołem, w którym skrótowo zostały przedstawione zastrzeżenia dotyczące braku możliwości wypowiedzi przez innego obywatela Czech, limitu czasowego, ograniczenia możliwości zadawania pytań i nieprecyzyjnego przekładu na język czeski i przedstawił ich rozwinięcie. Szczególnie podkreślił brak dostatecznego tłumaczenia.

Ida Westphal zgłosiła uwagi dotyczące wypowiedzi Pana Torstena Ackenbauera oraz własnych i zaproponowała korekty do treści protokołu.

Michaela Ledererova wskazała, że protokół nie zawiera odpowiedzi na pytania złożone pisemnie w trakcie konsultacji, na niedostateczne tłumaczenie na język czeski, złożyła wniosek o powtórzenie konsultacji publicznych dla obywateli czeskich, stwierdziła, że zaprzecza twierdzeniu Inwestora, że kontynuacja eksploatacji ma znaczenie dla interesu publicznego. Wskazała ponadto, że nie zgadza się z twierdzeniem, że działalność Inwestora polega na kontynuacji wydobywania, a jest poszerzeniem działalności oraz że nie uzupełniono danych na temat ekranu przeciwfiltracyjnego oraz dotyczące modelowania zanieczyszczeń powietrza oraz hałasu. Michaela Ledererova wskazała ponadto, że nie zgadza się z wypowiedzią Inwestora dotyczącą wypowiedzi czeskiego Ministra Środowiska w sprawie rezygnacji korzystania z energetyki węglowej do 2055 r. Złożyła skargę, że przebieg konsultacji społecznych jest niezgodny z *Konwencją z Aarhus* i w związku z tym wyraziła opinię, że konsultacje społeczne powinny zostać powtórzone na terenie Czech.

Astrid Günther-Schmidt wskazała, że informacja o spotkaniu nie została publicznie ogłoszona we właściwy sposób, uzupełnienie do Raportu nie zostało udostępnione publicznie, wskazała na pewne nieścisłości nomenklaturowe związane z rozprawą

administracyjną, niemożność powiązania załączników z treścią protokołu, wskazała, że uważa składanie pytań na rozprawie w formie pisemnej za niedopuszczalne oraz wskazała, że jej zdaniem zainteresowana społeczność miała za mało czasu na zapoznanie się z tłumaczeniami protokołu i załączników. W związku z powyższymi uwagami wniosła o powtórzenie procedury udziału społeczeństwa. Ponadto Astrid Gunther-Schmidt załączyła do wiadomości korespondencję e-mailową z urzędem Oberbergamt Freiberg.

Nikol Kreičová zarzuciła naruszenie zasad *Konwencji z Aarhus*, brak w protokole z rozprawy odpowiedzi na pytania złożone pisemnie w trakcie konsultacji, wszystkichich wersji językowych pytań złożonych pisemnie podczas rozprawy administracyjnej, ograniczenie czasu wypowiedzi oraz niską jakość tłumaczenia na język czeski.

Magdalena Ukowska, pełnomocnik Fundacji Frank Bold, wskazała na brak 2 stron, tj. 11 i 12 wersji polskiej protokołu, ponadto wskazała, że nie miała możliwości rozwinięcia swojej wypowiedzi odnośnie zmienianego zakresu wydobywania, a następnie podała jej rozwinięcie. Ponadto wniosła o zobowiązanie Inwestora do pisemnego udzielenia odpowiedzi na pytania uczestników rozprawy zadane w formie pisemnej (załączniki do protokołu) oraz o podanie tego terminu do publicznej wiadomości w formie obwieszczenia.

Jakub Gogolewski, pełnomocnik Fundacji „Rozwój TAK – Odkrywki – NIE” oraz Tomasz Waśniewski, Prezes Zarządu ww. Fundacji, zaproponowali korekty do treści protokołu, wskazali, na brak stron 11 i 12 w udostępnionej wersji elektronicznej protokołu, wskazali, że nie jest możliwe zweryfikowanie prawdziwości wypowiedzi przedstawiciela Inwestora dotyczącej wypowiedzi właściwych ministrów

Bartosz Rogala, pełnomocnik Fundacji Greenpeace Polska, zgłosił zastrzeżenia do treści wypowiedzi pana Sławomira Wochny, a także własnej wypowiedzi.

Radosław Gawlik, prezes Stowarzyszenia Ekologicznego EKO-UNIA, zgłosił zastrzeżenia co do treści wypowiedzi Krzysztofa Smolnickiego, a ponadto podtrzymał wniosek o zobowiązanie Inwestora do rozstawienia stacji monitorujących zapylenie na granicy odkrywki z osiedlami w mieście Bogatynia oraz na granicy polsko-niemieckiej, a także wskazał na brak stron 11 i 12 w udostępnionym protokole.

W związku z uwagami wnioskami zgłoszonymi w związku z rozprawą, zarówno w trakcie jej przebiegu, jak i po jej zakończeniu, organ wyjaśnia, co następuje.

Organ nie przychylił się do postulatu zawezwania Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Głównego Inspektora Ochrony Środowiska do udziału w rozprawie administracyjnej z uwagi na to, że pomiary i monitoring prowadzony przez te organy (stacja Działoszyn) jest publicznie dostępny, a informacji o aktualnej działalności Kopalni udziela Inwestor. Odnośnie zobowiązania ww. organów do konfrontacji danych zgromadzonych w ramach państwowego monitoringu środowiska z danymi przedstawionymi przez Inwestora w Raporcie należy wskazać, że nie ma podstaw prawnych do zobowiązania organów Inspekcji do podjęcia tego typu działań.

W nawiązaniu do uwag dotyczących jakości tłumaczenia należy wyjaśnić, że zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* (Dz. U. z 1997 r., nr 78 poz., 483 ze zm., dalej Konstytucja RP) oraz art. 4 ustawy z dnia 7 października 1999 r. *o języku polskim* (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1480), językiem urzędowym w Rzeczypospolitej Polskiej jest język polski. Ta konstytucyjna zasada wprowadza obowiązek stosowania języka polskiego przy podejmowaniu czynności urzędowych przed wszystkimi organami państwa. Powtórzeniem konstytucyjnej zasady jest art. 4 ustawy o języku polskim, a jej rozwinięciem unormowanie zawarte w art. 5 ust. 1 tej

ustawy stanowiące, że podmioty wykonujące zadania publiczne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dokonują wszelkich czynności urzędowych w języku polskim.

Należy stwierdzić, że ustawodawca nie zdefiniował pojęcia czynności urzędowych. Jednakże, na co wskazał NSA w wyroku z dnia 14 października 2009 r. sygn. I GSK 894/08, „*pojęcie czynności urzędowych obejmuje również czynności procesowe podejmowane przez organy administracji publicznej. Oznacza to, że czynności procesowe winny być dokonywane w języku polskim. Organ administracji publicznej zobligowany jest do dokonywania w języku polskim zarówno czynności ustnych, jak i do prowadzenia w tym języku dokumentacji postępowania, a to oznacza prawną powinność posługiwania się w postępowaniu administracyjnym przetłumaczonymi dokumentami.*” W niniejszym przypadku, przewidując udział w rozprawie obywateli Czech i Niemiec, organ zorganizował tłumaczenie w toku rozprawy, kierując się chęcią zapewnienia jak najpełniejszego udziału społeczeństwa. Organ nie ma kompetencji do oceny jakości tłumaczenia zapewnionego przez profesjonalnych tłumaczy języka czeskiego bądź niemieckiego, kierując się jednak koniecznością zapewnienia transparentności dokonanych czynności, protokół z rozprawy został przetłumaczony na języki niemiecki i czeski oraz udostępniony na takich samych zasadach, jak wersja polska. Całe zainteresowane społeczeństwo miało możliwość zapoznania się z treścią protokołu oraz nieskrępowanego składania uwag do jego treści w języku ojczystym. Wszystkie zastrzeżenia co do treści protokołu znajdują się w aktach sprawy.

W zakresie uwag dotyczących ograniczenia czasowego należy wyjaśnić, że określony czas na wypowiedź miał charakter instrukcyjny i nie wiązał się z żadną sankcją dotyczącą uczestników rozprawy poza upomnieniem ze strony przewodniczącego. Wprowadzenie ograniczonego czasu wypowiedzi miało na celu zdyscyplinowanie uczestników do zadawania konkretnych pytań merytorycznych i zgłaszania konkretnych uwag, przekroczenie czasu nie wiązało się nieuwzględnieniem uwag wygłoszonych po czasie, czy uchylaniem pytań przez przewodniczącego. W toku rozprawy, każde pytanie, uwaga i wniosek zostały zaprotokołowane, niezależnie od czasu, w jakim zostały zadane czy języka ojczystego uczestnika. Rozprawa trwała od godziny 10:00 do 21:00 i w jej czasie każdy miał możliwość wypowiedzenia się wielokrotnie. Przewodniczący zakończył rozprawę dopiero, kiedy nie pozostał żaden chętny do przedstawienia swojego stanowiska.

W zakresie uwag dotyczących ponownego przeprowadzenia rozprawy, należy wskazać, że organ dochował należytej staranności podczas przeprowadzenia rozprawy. Charakter rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa, z przewidywanym udziałem obywateli Czech i Niemiec, warunkuje jednak pewne ograniczenia. W pierwszej kolejności należy wskazać, iż przewidując duże zainteresowanie społeczności niniejszą sprawą, społeczeństwu została udostępniona sala kinowa Bogatyńskiego Ośrodka Kultury przy ul. Żołnierzy II Armii Wojska Polskiego 1 w Bogatyni, mogąca pomieścić 410 osób oraz telebim wraz z systemem nagłośnienia, znajdujący się na wydzielonym parkingu Ośrodka Kultury, w razie gdyby pojemność sali okazała się niewystarczająca. Ponadto, przewidując możliwość udziału obywateli obcych krajów, organ, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom zainteresowanego społeczeństwa, zapewnił tłumaczy języka czeskiego i niemieckiego, pomimo ogólnej zasady prowadzenia postępowania w języku polskim, uznając, że może przyczynić się to do sprawniejszego składania uwag oraz szybszego załatwienia sprawy. Z szacunków organu wynika, że w rozprawie uczestniczyło około 200-250 osób różnych narodowości, a maksymalna liczba osób znajdujących się jednocześnie na sali wyniosła ok. 210 osób. Część właściwą rozprawy poprzedzała prezentacja, w której omówione zostały zamierzenia w zakresie planów inwestycyjnych w ramach planowanego przedsięwzięcia, będącego przedmiotem postępowania, aby przybliżyć je społeczeństwu, które nie zapoznało

się z dokumentacją sprawy. Organ nie ograniczał możliwości zabrania głosu wszystkim obecnym, a podejmował jedynie działania mające zapewnić sprawną organizację trudnego logistycznie przedsięwzięcia, jakim była rozprawa. Zwraca się również uwagę, że na rozprawie w dużej mierze wypowiadały się podmioty na prawach strony, które miały możliwość w sposób szczegółowy zapoznać się z dokumentacją oraz składać uwagi na każdym etapie postępowania, zadając bardzo szczegółowe pytania, na które równie szczegółowych odpowiedzi udzielał Wnioskodawca. Ponownie podkreśla się, że przewodniczący zakończył rozprawę dopiero, kiedy nie pozostał żaden chętny do przedstawienia swojego stanowiska. Co do zasady zatem cele rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa należy uznać za spełnione i organ nie uznał za konieczne jej powtórzenie.

Odnośnie zarzutów dotyczących naruszenia zapisów *Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzonej w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r., nr 78, poz.706* dalej: "Konwencja z Aarhus"), organ wyjaśnia, że *Konwencja z Aarhus* jest umową międzynarodową, która stała się, zgodnie z art. 91 ust. 1 Konstytucji RP, częścią krajowego porządku prawnego i musi być stosowana w polskim porządku prawnym. Istotne jest jednak to, że są to normy sformułowane bardzo ogólnie, które wymagają konkretyzacji w systemach prawnych państw, które podpisały *Konwencję z Aarhus*. Wynika to w sposób oczywisty z przepisów tej umowy międzynarodowej. Zgodnie z art. 6 ust. 7 *Konwencji z Aarhus*: „*Procedury dotyczące udziału społeczeństwa będą pozwalać społeczeństwu na składanie, w formie pisemnej lub, jeśli ma to zastosowanie, na rozprawie publicznej lub przesłuchaniu z udziałem wnioskodawcy, wszelkich uwag, informacji, analiz i opinii, które uważa ono za odnoszące się do planowanego przedsięwzięcia.*” Powyższy przepis przewiduje wprowadzenie do systemów prawnych państw - stron *Konwencji* szczegółowych procedur umożliwiających składanie wszelkich uwag, informacji, analiz i opinii. Realizacja tych obowiązków znalazła odzwierciedlenie w art. 33-38 ustawy ooś, które organ zastosował z nawiązką, zapewniając tłumaczenie na języki ojczyste stron narażonych nie tylko całości przeprowadzonej rozprawy administracyjnej, ale również tłumaczenie na polski wszystkich uwag wniosków i zastrzeżeń do protokołu złożonych bezpośrednio do organu w języku czeskim lub niemieckim. Ponadto należy wskazać, że zgodnie z art. 110 ustawy ooś organ administracji przeprowadzający ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko prowadzi, za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, konsultacje z państwem, na którego terytorium może oddziaływać przedsięwzięcie. Konsultacje dotyczą m.in. środków eliminowania lub ograniczania transgranicznego oddziaływania na środowisko. Przeprowadzanie udziału społeczeństwa na terytorium państwa narażonego realizowane jest zgodnie z procedurami obowiązującymi na terenie danego państwa. Państwa narażone wyznaczyły własne terminy na składanie uwag przez zainteresowaną społeczność odpowiednio czeską i niemiecką. Powyższe nie stwarzało jednak żadnych ograniczeń dla składania przez wszystkich zainteresowanych, w tym obywateli czeskich i niemieckich, uwag w ramach udziału społeczeństwa, który odbył się od 10 września do 1 października 2019 r.

Ponadto organ wskazuje, że spotkanie ze społecznością czeską w miejscowości Chotyně, które odbyło się w dniu 17 września 2019 r. zorganizowane zostało przez administrację czeską w porozumieniu z Inwestorem i odbyło się poza procedurą administracyjną wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Odnośnie wniosków dotyczących dokonania oględzin na terenie Czech (miejscowości Uhelná) organ wyjaśnia, że nie znajdują one uzasadnienia, z tego względu, że organ

ma możliwość ustalenia okoliczności faktycznych istotnych dla sprawy za pomocą innych środków dowodowych (analogicznie jak na terenie Polski - Opolna Zdrój).

Oдноśnie uwag dotyczących procedury zmiany planu zagospodarowania przestrzennego należy wskazać, iż niniejsze postępowanie nie dotyczy procedury planistycznej, zatem pozostają one poza zakresem rozpoznania niniejszego organu.

Oдноśnie sugestii organu dotyczącej składania stanowisk na piśmie organ udziela wyjaśnienia, że dotyczyła ona podmiotów, których lista pytań była bardzo długa i istniała uzasadniona obawa, że dana osoba nie będzie miała możliwości zadać ich wszystkich. W związku z tym organ poinformował uczestników rozprawy, że istnieje również możliwość złożenia dalszych uwag na piśmie.

Oдноśnie wypowiedzi przedstawiciela Inwestora dotyczącej planów rządów Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec dotyczących ich polityki energetycznej organ wskazuje, że uznaje tą informację za pozostającą bez wpływu na wynik postępowania w niniejszej sprawie.

Oдноśnie uwag dotyczących braku odpowiedzi na pytania złożone pisemnie, jako załącznik do protokołu z rozprawy administracyjnej organ wyjaśnia, że protokół jest zwięzłym zapisem przebiegu rozprawy administracyjnej i z zasady nie będzie zawierać dodatkowych zapisów. Do uwag złożonych w toku rozprawy Inwestor odniósł się pisemnie w pismach z dnia 14 października 2019 r. oraz 15, 27 i 28 listopada 2019 r., które następnie zostały rozpatrzone przez organ w niniejszej decyzji na takiej samej zasadzie, jak inne uwagi złożone w ramach prowadzonego przez organ udziału społeczeństwa.

Ponadto organ pragnie podkreślić, że protokół z rozprawy nie jest tożsamy ze stenogramem z przebiegu tego wydarzenia i nie zawiera dosłownej transkrypcji przebiegu rozprawy. Z uwagi na to, wypowiedzi poszczególnych osób zostały skrócone w taki sposób, aby zawierały najbardziej istotne postulaty. Jeżeli uczestnik rozprawy nie zgadzał się, ze sposobem sformułowania jego wypowiedzi miał możliwość wyrażenia takich uwag w zastrzeżeniach do protokołu. Wszystkie zastrzeżenia do treści protokołu zostały włączone do akt sprawy.

Pismem z dnia 23 września 2019 r., Saksoński Urząd Środowiska Rolnictwa i Geologii (Landesamt Für Umwelt Landwirtschaft Und Geologie), zgodnie z ustaleniami protokołu z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Federalną Niemiec (jednakże po terminie ustalonym w ww. protokole), złożył swoje uwagi do zaktualizowanego Raportu. W ww. piśmie w szczególności wskazano brak przekroczeń pyłu PM10 (zgodnie z pomiarami prowadzonymi w stacji monitoringowej w Działoszynie), ponadto wskazano brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięku w Hirschfelde (na podstawie pomiarów Strony niemieckiej przeprowadzonych w drugim kwartale 2019 r.). Jednakże, z uwagi na fakt, że zmierzona wartość wynosiła 44 dB, a w Raporcie zamodelowana wartość dla tego obszaru wynosiła 40 dB, zalecono wykonanie modelu hałasu dla przyszłych prognoz dopasowanego do faktycznej sytuacji.

W terminie od dnia 30 sierpnia 2019 r. do dnia 30 września 2019 r., zgodnie z treścią pisma Strony czeskiej z dnia 10 października 2019 r., w trakcie ponownie przeprowadzonej procedury udziału społeczeństwa po stronie Republiki Czeskiej (m.in. w pismach: Kraju Libereckiego (pismo nr 8685B), Stowarzyszenia Greenpeace Česka republika, z. s. (pismo nr 8676), Urzędu Kraju Libereckiego (pismo nr 8678) – stanowisko Wydziału Środowiska i Gospodarki Rolnej), Departamentu Ochrony Gatunków i Wdrażania Zobowiązań Międzynarodowych Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej z dnia 1 października 2019 r., społeczeństwa czeskiego – pisma nr: 8555 i 8554, 8567A 8664, 8659B, 8616, 8597B, 8585B, 8583, 8579B, 8598, 8599, 8602, 8604, 8673, 8681, 8546 oraz w piśmie

Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 8670)) wniesiono szereg uwag do dokumentacji w zakresie wpływu na środowisko wodne, a w szczególności:

- wskazano na konieczność utworzenia funduszu kompensacyjnego (z uwagi na brak udokumentowanej skuteczności i wykonalności ekranu przeciwfiltracyjnego oraz ryzyko utraty wody pitnej w ujęciu Uhelná),
- zarzucono brak w opisie środowiska hydrogeologicznego odniesienia się do uskoku południowego – zwrócono uwagę na konieczność wykonania otworów monitoringowych we wschodniej części uskoku,
- wskazano na konieczność przeprowadzenia rzetelnej oceny oddziaływań kopalni Turów na wody podziemne i powierzchniowe z uwzględnieniem przebiegających zmian klimatu i jego przewidywanym dalszym rozwojem,
- podważono wykonanie ekranu przeciwfiltracyjnego w poziomie międzywęglowym, jako skutecznego środka minimalizującego, jednocześnie wskazano na: niewłaściwy dobór technologii wykonania ekranu, konieczność uzupełnienia dokumentacji w zakresie weryfikacji stopnia komunikacji wód podziemnych w podłożu Niecki Żytawskiej i skorygowania proponowanej głębokości ekranu, konieczność uzupełnienia dokumentacji w zakresie: danych dotyczących modelu hydrogeologicznego, wartości bilansu wodnego uwzględnionych w modelu, zastosowania przerzutu wód z odwodnienia wgłębnego, minimalizacji oddziaływań w stosunku do stanu istniejącego, błędu kalibracji, środków minimalizujących w przypadku nieosiągnięcia określonego współczynnika filtracji, planu konserwacji ekranu przeciwfiltracyjnego, sprecyzowania harmonogramu realizacji ekranu, przeanalizowania wpływu osuwania się gleby na integralność ekranu, udokumentowania stosunków hydraulicznych, parametrów i jakości wykonania ekranu, opracowania szczegółowego modelu hydrogeologicznego w obrębie ekranu, oceny skuteczności oraz szczegółowej analizy projektowanego ekranu (także w zakresie możliwych negatywnych oddziaływań na ciekły powierzchniowe, zwłaszcza na zlewnię potoku Oldřichovský),
- zarzucono brak oceny aplikacyjnej w rozumieniu art. 4 ust. 7 RDW i jednocześnie zawnioskowano o rozszerzenie procedury oceny oddziaływania na środowisko o ocenę aplikacyjną,
- wskazano na konieczność: uzupełnienia dokumentacji o przekroje geologiczne i techniczne, w szczególności o przekrój hydrogeologiczny przez ujęcie Uhelná, przedstawienia szczegółowego opisu stanu po rekultywacji, szczególnie w zakresie przepływu wód, uwzględnienia w modelu hydrogeologicznym danych odzwierciedlających zmiany klimatyczne, opracowania dodatkowego modelowania dla ujęcia Uhelná w przypadku spadku ilości opadów, opracowania analizy występowania systemów spękań w przylegającej części podłoża krystalicznego i ich funkcji hydrogeologicznej w stosunku do obszaru niecki, wykonania kalibracji modelu z użyciem danych zgromadzonych po roku 2015, aktualizacji oceny stosunków hydrogeologicznych (uwzględnienie danych nowszych niż z roku 2015), wykonania oceny oddziaływania etapu rekultywacji końcowej na stan wód podziemnych, przedstawienia oddziaływania na wody powierzchniowe (zwłaszcza dorzecze cieków Oldřichovský potok i Jašnica), przedłożenia map, w tym map poziomów wód na całym obszarze dla lat 2020 i 2044, przedłożenia materiałów wyjściowych ze skonstruowanego modelu, dokonania walidacji wyników modelu na podstawie danych z lat 2015-2019, opracowania modelu hydrogeologicznego z uwzględnieniem przebiegającej zmiany klimatu, jak również opracowania wariantu „katastroficznego” - uwzględniającego długie

okresy suszy, wskazanie stopnia niepewności modelu, opracowania oceny oddziaływania rekultywacji wyrobiska na stan wód podziemnych.

W pismach społeczeństwa czeskiego (nr: 8613, 8559, 8555, 8554, 8547, 8427, 8567A, 8616, 8597B, 8585B, 8583, 8579A, 8598, 8599, 8602, 8604, 8673), Departamentu Ochrony Gatunków i Wdrażania Zobowiązań Międzynarodowych Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej wskazano na wpływ Kopalni na obniżenia poziomu wód podziemnych na terenie Republiki Czeskiej, a szczególnie (co wskazano w pismach społeczeństwa czeskiego nr: 8555, 8554, 8567A, 8659B, 8616, 8597B, 8585B, 8583, 8598, 8599, 8602, 8604, 8673) na terenie miejscowości Oldřichov, a także Václavic (pisma nr: 8664, 8579A) i Uhelnej (pisma nr: 8664, 8579A, 8681, 8676) oraz (jak wynika z pisma nr 8427) w regionie Hrádecka.

W pismach społeczeństwa czeskiego (nr: 8613, 8559, 8555, 8567A, 8664, 8659B, 8616, 8597B, 8585B, 8583, 8579A, 8598, 8599, 8602, 8604, 8673, 8681) wrażono obawę, że zaproponowane rozwiązania mające na celu ograniczenia obniżenia poziomu wód podziemnych mogą być niewystarczające i jedynie częściowo ograniczyć ubytek wody.

Spółeczeństwo czeskie (pismo nr 8545) zawnioskowało o uzupełnienie dokumentacji o ocenę oddziaływania poszerzenia Kopalni na źródło znajdujące się w północnej części Uhelnej w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zabudowanych.

Spółeczeństwo czeskie w piśmie nr 8663 zwróciło się z zapytaniem, kto będzie kompensować koszty związane z dystrybucją wody do Hrádka nad Nisou. Spółeczeństwo czeskie (pismo nr 8671) występując w obronie zasobów wodnych wskazało na konieczność zatrzymania kopalni Turów.

Departament Ochrony Gatunków i Wdrażania Zobowiązań Międzynarodowych Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej wskazał na zasadność omówienia przedsięwzięcia w ramach Czesko-Polskiej Komisji dla Wód Granicznych.

Kraj Liberecki (pismo nr 8685B) i Stowarzyszenie Greenpeace Česka republika, z. s. (pismo nr 8676) podtrzymały swoje żądania (wyrażone w uwagach składanych na wcześniejszym etapie postępowania) w kwestii uczestnictwa Inwestora w realizacji rzetelnego systemu monitorowania oddziaływania Kopalni pomiędzy ujęciem Uhelná a poszerzeniem Kopalni, w okresie wydobywania, jak również po zamknięciu Kopalni i rekultywacji terenu. Kraj Liberecki (pismo nr 8685B) zawnioskował o udostępnienie planu rozbudowy urządzeń odwadniających wokół planowanego poszerzenia wydobywania.

Urząd Miasta Frýdlant (pismo nr 8683) w wyrażonym stanowisku z punktu widzenia interesów chronionych przez prawo wodne wskazał na konieczność oceny wpływu na wody powierzchniowe, oddziaływanie na obszary źródeł i zmiany stanu ilościowego cieków wodnych w ścisłym związku z innymi elementami środowiska oraz szczegółowej oceny oddziaływania planowanych: rekultywacji, zalania i zalesienia.

Wśród wnoszących uwagi i wnioski wiele wątpliwości budziła analiza wpływu inwestycji na stan jakości powietrza na terenie terytorium Republiki Czeskiej. W pismach społeczeństwa czeskiego nr: 8613, 8559, 8555, 8554, 8567A, 8664, 8664, 8659B, 8616, 8597B, 8585B, 8583, 8579B, 8598, 8599, 8602, 8604, 8673, 8681 wskazano także, że zbliżenie wydobywania do granicy z Republiką Czeską może spowodować pylenie i pogorszenie jakości powietrza wraz z pogłębieniem kryzysu klimatycznego. Spółeczeństwo czeskie w piśmie nr 8663 zwróciło uwagę na koszty urządzenia do monitoringu powietrza.

W piśmie społeczeństwa czeskiego nr 8546 oraz w piśmie Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 8670) zarzucono, że dane meteorologiczne oparte o długookresowe pomiary na danym obszarze Uhelnej są ogóle, niepełne i wprowadzają w błąd. Ponadto wskazano, że kluczowym jest ujęcie w modelowaniu, oprócz przepływu powietrza w kierunku południowo-wschodnim, także przepływu w kierunku południowo-wschodnim i południowym,

w stosunku powyżej 30%. Zarzucono brak w dokumentacji przeanalizowania rozprzestrzeniania się pyłów i hałasu względem pór roku.

W piśmie społeczeństwa czeskiego nr 8681 wskazano, iż w celu zmniejszenia emisji CO₂ w wyniku spalania węgla wydobytego w kopalni Turów należałoby zmniejszyć ogólną ilość planowanej eksploatacji węgla.

W piśmie społeczeństwa czeskiego nr 8546 oraz w piśmie Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 8670) wyrażono obawę dotyczącą charakteru i ilości opadów, przy jednoczesnym wskazaniu, że opady mają tendencje koncentrować się na obszarze kopalni Turów. W związku z powyższym zawnioskowano o wybudowanie stacji meteorologicznej w pobliżu miasta Bogatynia oraz kolejnych na terenie Republiki Czeskiej, w rejonie: miejscowości Uhelná, cypla frydlańskiego oraz w miejscowości Oldřichov na Hranicích w celu monitorowania opadów.

Kraj Liberecki (pismo nr 8685B) i Stowarzyszenie Greenpeace Česka republika, z. s. (pismo nr 8676) wskazały na wątpliwości co do zasięgu pylenia i jednocześnie zarzuciły brak uwzględnienia emisji NO_x i SO₂ w analizie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń.

Kraj Liberecki (pismo nr 8685B) i Stowarzyszenie Greenpeace Česka republika, z. s. (pismo nr 8676), Urząd Kraju Libereckiego – stanowisko Wydziału Środowiska i Gospodarki Rolnej (pismo nr 8678), społeczeństwo czeskie (pisma nr: 8559, 8555, 8554, 8567A, 8664, 8659B, 8616, 8597B, 8585B, 8583, 8579B, 8579C, 8598, 8599, 8602, 8604, 8673, 8681) wskazali na konieczność uzupełnienia dokumentacji o kwalifikowaną ocenę oddziaływania zmiany klimatu na jakość powietrza oraz o ocenę oddziaływania skumulowanego z elektrownią Turów na klimat lokalny i globalny z uwzględnieniem kosztów społecznych związanych z emisjami dużych ilości CO₂, a także zawnioskowali o monitoring stężeń emisji PM 2,5 na granicy działek Kopalni w kierunku do najbliższej zabudowy mieszkalnej Republiki Czeskiej. Kraj Liberecki (pismo nr 8685B) podtrzymał swój wniosek o realizację środków ograniczających negatywne skutki eksploatacji, tj.: wał ziemny i pas zieleni izolacyjnej.

Czeska Inspekcja Środowiska, Inspekcja Terenowa Liberec (pismo 8684) wskazała na brak m.in.: komentarzy do zastosowanej metodologii obliczeń w zakresie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń oraz potwierdzenia części danych, np. dotyczących zasięgu oddziaływania stężenia pyłów lotnych z Kopalni. Urząd Kraju Libereckiego – stanowisko Wydziału Środowiska i Gospodarki Rolnej (pismo nr 8678) wskazał na nieścisłości w zakresie informacji dotyczących rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń, a w szczególności: uwzględnionych kierunków wiatrów, zmian w zakresie intensywności rozprzestrzeniania się pyłów.

Departament Ochrony Gatunków i Wdrażania Zobowiązań Międzynarodowych Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej w piśmie z dnia 1 października 2019 r. wskazał na konieczność: przedstawienia kompletnej analizy rozprzestrzenienia się zanieczyszczeń, wyjaśnienia dokładnego procesu obliczenia emisji PM10 i PM2,5 oraz udostępnienia danych z monitoringu PM10 i PM2,5.

Spółeczeństwo czeskie (pismo nr 8545) zażądało pomiarów emisji bezpośrednio na obszarze położonym na południe od Kopalni. Wskazano także, że między Uhelną a krawędzią odkrywki brak jest naturalnej bariery, która mogłaby zatrzymywać pyły. Sprzeciwiono się porównywaniu wartości uzyskanych na podstawie pomiarów przeprowadzonych w latach ubiegłych ze stanem, który nastąpiłby w Uhelnej po poszerzeniu Kopalni. Wskazano na nieprzyjemny zapach w Uhelnej zarejestrowany w przypadku wiatrów północnych z Polski.

W kontekście oddziaływania akustycznego, w pismach społeczeństwa czeskiego nr 8545 i 8546 oraz w piśmie Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 8670), podważono informację dotyczącą braku przekroczeń poziomu tła akustycznego na terenie Republiki Czeskiej przy jednoczesnym wskazaniu, iż pomiary powinny uwzględniać różne warunki meteorologiczne. Podkreślono, iż oddziaływanie akustyczne, szczególnie w stosunku do Uhelnej położonej na wzniesieniu można częściowo wyeliminować poprzez realizację zielonego ekranu. Podważono modelowanie zagrożenia akustycznego Uhelnej. Zawniosowano o przedłożenie kompleksowych ekspertyz opracowanych przez specjalistów w zakresie akustyki z uwzględnieniem dźwięków o różnych poziomach częstotliwości, również w kontekście oddziaływania na ludność.

W piśmie Okręgowej Stacji Higienicznej Kraju Libereckiego z siedzibą w Libercu z dnia 26 września 2019 r. (pismo nr 8689) wskazano na konieczność uzupełnienia dokumentacji w zakresie oddziaływania na hałas, a w szczególności: podania informacji dotyczących kierunku wiatru, wskazania różnic wartości obliczonych i zamierzonych w części dotyczącej weryfikacji modelu obliczeniowego, przedstawienia ogólnej niepewności obliczeń analizy hałasu, przedstawienia harmonogramu czasowego stosowania środków zapobiegających emisji hałasu, weryfikacji pozycji źródeł hałasu, propozycji monitoringu.

W pismach społeczeństwa czeskiego nr 8427 i 8545 wskazano na negatywny wpływ na przyrodę i krajobraz w otoczeniu Kopalni. Kraj Liberecki (pismo nr 8685B) i Stowarzyszenie Greenpeace Česka republika, z. s. (pismo nr 8676) wskazały m.in. na konieczność: przeanalizowania wpływu Kopalni na czeskie obszary chronione w Górach Izerskich, dokonania oceny oddziaływania przedsięwzięcia na ekosystemy na obszarach zagrożonych utratą wody (m.in.: obszar źródłowy Jašnica, północne dopływy potoku Václavický, mokradła w zlewni potoku Dolnovítkovský, ewentualnie źródła potoku Jasný). Kraj Liberecki (pismo nr 8685B) i Stowarzyszenie Greenpeace Česka republika, z. s. (pismo nr 8676) wskazały na konieczność uzupełnienia dokumentacji o ocenę oddziaływania zmian klimatu na terytorium republiki czeskiej z punktu widzenia wpływu na źródła wody, obszary chronione, leśnictwo i zdrowie ludzi.

Spółeczeństwo czeskie (pismo nr 8545, 8659B, 4546) wskazało na negatywny wpływ na krajobraz, szczególnie w rejonie miejscowości Uhelná (pismo nr 8545), z uwagi na jej położenie na wzniesieniu. Wyrażono obawę o dalszego pogarszanie smogu świetlnego, spowodowane pracami prowadzonymi także w nocy (blask reflektorów maszyn wydobywczych), szczególnie na linii bezpośredniego widoku z zabudowań mieszkalnych z Uhelnej.

Urząd Kraju Libereckiego (pismo nr 8678), w zakresie kompetencji Wydziału Kultury, Opieki Zabytkowej i Turystyki oraz Urząd Miasta Frýdlant (pismo nr 8683) w stanowisku wyrażonym z punktu widzenia państwowej opieki nad zabytkami wskazały na brak zagrożeń w stosunku do nieruchomości zabytkowych lub podlegających ochronie zabytkowej.

Urząd Kraju Libereckiego (pismo nr 8678), w zakresie kompetencji Wydziału Planowania Przestrzennego i Postępowania Budowlanego nie zgłosił zasadniczych uwag, wskazał jedynie na rozpatrzenie oddziaływania inwestycji na stan wód podziemnych terytorium Republiki Czeskiej, które służą zaopatrzeniu ludności w wodę pitną. Urząd Miasta Frýdlant (pismo nr 8683), z punktu widzenia planu zagospodarowania przestrzennego wskazał na konieczność omówienia podczas konsultacji kwestii: oceny skutków niepodjęcia inwestycji, ocen⁸ zmian hydrologicznych, propozycji środków ochronny i kompensacyjnych, monitoringu oraz dostępu do uzyskanych wyników.

W piśmie społeczeństwa czeskiego nr 8546 oraz w piśmie Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 8670) zarzucono zignorowanie przez Inwestora kwestii oddziaływania realizacji inwestycji na mieszkańców Republiki Czeskiej, a w szczególności mieszkańców miejscowości Uhelná, zagrożonych ryzykiem wpadnięcia w pułapkę socjalną.

W piśmie nr 8545 społeczeństwo czeskie wskazało, iż przybliżenie się Kopalni do granicy z republiką Czeską może mieć wpływ na spadek wartości rynkowej nieruchomości.

W pismach społeczeństwa czeskiego nr: 8565, 8567B zarzucono brak w dokumentacji analizy oddziaływania na mieszkańców, w tym: przeanalizowania uszkodzeń statyki nieruchomości, spadku ich wartości oraz sposobu kompensacji, a także przeanalizowania społecznego odbioru miejscowości Václavice i Uhelná oraz skutków w sferze społecznej.

W piśmie nr 8673 wskazano na konieczność dokonania oceny kosztów społecznych związanych z emisjami CO₂ przez Kopalnię i elektrownię Turów, które powinny zawierać obliczenie wartości obniżenia się produkcji rolnej, wpływu na zdrowie ludzi, uszkodzenia majątku, ryzyka wystąpienia powodzi, jak i skutków zmian klimatu.

W piśmie społeczeństwa czeskiego nr 8546 oraz w piśmie Miasta Hrádek nad Nisou z dnia 27 września 2019 r. (pismo nr 8670) podważono zasięg obecnego zatwierdzonego obszaru wydobywczego wskazując, że dla mieszkańców terenów sąsiednich kontynuacja eksploatacji poza granicami aktualnie ważnej i obowiązującej koncesji oznacza poszerzenie eksploatacji.

Kraj Liberecki (pismo nr 8685B) podważył wiarygodność dokonanej oceny w zakresie pionowych przemieszczeń terenu i ich wpływu na budynki.

W piśmie społeczeństwa czeskiego z dnia 24 września 2019 r. (pismo nr 8623A) zarzucono brak rozwiązania kolizji z trasą międzynarodowej trasy rowerowej Euroregionalny szlak rowerowy ER2. W ww. piśmie wskazano na ingerencję w przebieg szlaku rowerowego na odcinku od drogi Bogatyńskiej, poprzez Opolno-Zdrój, aż do wjazdu na tą samą drogę w okolicach Białopola oraz zawnioskowano, aby w procedurze ooś uwzględniono wybudowanie nowej trasy rowerowej na odcinku Bogatynia – Kopaczów wraz z konkretnymi wskazówkami do poprowadzenia ww. szlaku rowerowego.

Spółeczeństwo czeskie (pisma nr: 8613, 8559, 8427) wskazało, że przedłużenie eksploatacji złoża Turów wraz z jego poszerzeniem może mieć negatywny wpływ na: środowisko, jakość życia miejskiej ludności, zasoby wody podziemnej, jakość powietrza i klimat.

W piśmie Urzędu Kraju Libereckiego (pismo nr 8678), w stanowisku Wydziału Środowiska i Gospodarki Rolnej zarzucono brak oceny ryzyka wystąpienia osuwisk oraz dokładnego opisu środków niezbędnych do zabezpieczenia zboczy przed wystąpieniem ww. osuwisk.

Wnoszący uwagi w wielu pismach wyrazili brak zgody na poszerzenie i kontynuację eksploatacji Kopalni z zaznaczeniem, że jeżeli dla przedmiotowej inwestycji zostanie wydana pozytywna decyzja, to w ramach postępowania oceny oddziaływania na środowisko, należy zobowiązać Inwestora do następujących warunków:

- wskazanie, że dopuszczalna granica ewentualnej nowej eksploatacji nie może zbliżyć się do granicy z Republiką Czeską na odległość mniejszą niż 1 km (pismo społeczeństwa czeskiego nr 8545),
- wzniesienie, wzdłuż południowej granicy Kopalni (z odpowiednim wyprzedzeniem przed rozpoczęciem rozszerzenia Kopalni), naturalnego wału o wysokości nie mniejszej niż 30 m, obsadzonego szybko rosnącą pionierską roślinnością, zabezpieczoną przed obgryzaniem przez dzikie zwierzęta przy pomocy wysokiego ogrodzenia. Usunięcie

- wału zostanie uwzględnione w planie rekultywacji Kopalni (pisma społeczeństwa czeskiego nr: 8545, 8546 oraz pismo Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 8670),
- posadzenie lasu gospodarczego pomiędzy wałem a granicą państwa (na całej szerokości i przed rozszerzeniem Kopalni), który zostanie uwzględniony w planie końcowej rekultywacji Kopalni i jej otoczenia (pisma społeczeństwa czeskiego nr: 8545, 8546 oraz pismo Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 8670),
 - zainstalowanie na stałe w centrum miejscowości Uhelná urządzeń do ciągłych pomiarów oddziaływań akustycznych oraz ciągłych pomiarów pyłów, w tym pyłu PM 2,5 wraz z udostępnieniem wyników mieszkańcom miejscowości Uhelná oraz właściwym organom po stronie czeskiej (pisma społeczeństwa czeskiego nr: 8545, 8546 oraz pismo Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 8670)),
 - przeprowadzenie paszportyzacji obiektów narażonych na wpływ inwestycji z propozycją regularnego monitoringu (pisma społeczeństwa czeskiego nr: 8545, 8546 oraz pismo Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 8670)),
 - utworzenie przez Spółkę PGE (od chwili udzielenia pozwolenia na przedłużenie koncesji) funduszu kompensacyjnego na koncie prowadzonym przez czeski bank w celu wypłacenia kompensat z tytułu spadku wartości nieruchomości oraz wpływu na statykę nieruchomości w miejscowościach Václavice i Uhelná (pisma społeczeństwa czeskiego nr: 8545, 8546, 8567B oraz pismo Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 8670)),
 - podjęcie odpowiednich działań towarzyszących, np. przekształcenie terenów uprawnych położonych na północ od Uhelnej w tereny leśne z ochroną ujęcia wody leżącego w okolicach Uhelnej (pismo społeczeństwa czeskiego nr 8545),
 - zweryfikowanie zgodności z prawem robót prowadzonych w chwili obecnej w kierunku rozszerzenia wydobywania, tj.: wycinka lasu, odkrywka ziemi, relokacja mieszkańców i roboty rozbiórkowe w miejscowości Białopole (pismo społeczeństwa czeskiego nr 8545),
 - określenie kompensat finansowych na podstawie niezależnych ekspertyz (w przypadku poszerzenia Kopalni) właścicielom nieruchomości w miejscowości Uhelná (pismo społeczeństwa czeskiego nr 8545).

W pismach: społeczeństwa czeskiego nr: 8546, 8559, 8598, Miasta Hrádek nad Nisou (pismo nr 8670) i Stowarzyszenia Greenpeace Česka republika, z. s. (pismo nr 8676) złożono uwagi do publicznego wysłuchania, które odbyło się w dniu 19 września 2019 r., a w szczególności podważono jakość tłumaczenia oraz brak zaangażowania przedstawicieli i pracowników spółki PGE, zakwestionowano ograniczenie limitu czasowego na wypowiedź, zarzucono tolerowanie głośnego zachowania niektórych uczestników.

W pismach: Kraju Libereckiego (pismo nr 8685B), Stowarzyszenia Greenpeace Česka republika, z. s. (pismo nr 8676), Urząd Kraju Libereckiego (pismo nr 8678), w zakresie kompetencji Wydziału Rozwoju Regionalnego i Projektów Europejskich, społeczeństwa czeskiego nr 8545, 8565, 8567B podważono jakość i kompletność tłumaczenia dokumentacji na język czeski. W piśmie społeczeństwa czeskiego nr 8545 zawnioskowano o wszczęcie negocjacji w sprawie rekompensaty finansowej dla właścicieli nieruchomości w miejscowości Uhelná (w przypadku kiedy dojdzie do poszerzenia Kopalni w stosunku do stanu istniejącego).

W piśmie Stowarzyszenia Greenpeace Česka republika, z. s. (pismo nr 8676) wskazano, aby dokonanie wszelkich uzupełnień nastąpiło w czasie trwania terminu, w którym społeczeństwu czeskiemu przysługuje prawo składania uwag, celem umożliwienia ustosunkowania się do złożonego materiału.

Wnoszący uwagi, w tym: Kraj Liberecki (pismo nr 8685B) i Urząd Kraju Libereckiego – stanowisko Wydziału Środowiska i Gospodarki Rolnej (pismo nr 8678) wskazali na konieczność sporządzenia szczegółowej oceny wariantu zerowego w ramach oceny transgranicznej oraz zawnieśli o przedstawienie: szczegółowego opisu i sposobu rekultywacji po zakończeniu eksploatacji, analiz możliwości i wariantów rekultywacji, oceny ograniczenia istotnych negatywnych oddziaływań przedsięwzięcia.

W piśmie Urzędu Kraju Libereckiego (pismo nr 8678), Wydział Środowiska i Gospodarki Rolnej zarzucił brak odniesienia się do konkretnych zastrzeżeń i uwag wniesionych w piśmie z dnia 5 czerwca 2019 r., szczególnie w zakresie opisu przedsięwzięcia, oceny jego oddziaływania, analizy porealizacyjnej, długookresowego monitoringu oraz środków łagodzących. W ww. piśmie przedstawiono warunki, jakie winny zostać spełnione w toku procedur zmierzających do kontynuacji eksploatacji przedmiotowej kopalni, m.in.: pozwolenie na eksploatację winno być wydane na okres 10 lat, w konkluzji decyzji zostaną uwzględnione oba stanowiska Urzędu Kraju Libereckiego (znak KLUK 33669/2019 i KLUK 63435/2019), Republika Czeska, reprezentowana przez Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej oraz Kraj Liberecki będą uczestnikami postępowania administracyjnego, które będzie nawiązywać do postępowania dotyczącego oceny oddziaływania na środowisko i którego wynikiem będzie decyzja zezwalająca na realizację inwestycji, opracowania dokumentacji zawierającej ocenę oddziaływania po 10 latach eksploatacji, realizacji środków minimalizujących wynikających z analizy porealizacyjnej lub monitoringu, podpisania umowy międzypaństwowej dotyczącej kompensat finansowych. Urząd Kraju Libereckiego wskazał szereg warunków koniecznych do uwzględnienia w niniejszej decyzji, m.in. w zakresie: zastosowania środków łagodzących i kompensujących, prowadzenia regularnego długookresowego monitoringu podczas całego okresu eksploatacji Kopalni oraz na etapie rekultywacji, określenia planu konserwacji środków przeznaczonych do eliminacji, łagodzenia oraz kompensacji negatywnych oddziaływań, określenia dokładnej procedury podejmowania środków naprawczych i dodatkowych do minimalizacji oddziaływań, wykonania analizy porealizacyjnej.

Czeska Inspekcja Środowiska, Inspekcja Terenowa Liberec (pismo 8684) z punktu widzenia gospodarki odpadami oraz ochrony przyrody wskazała na brak uwag.

Urząd Kraju Libereckiego (pismo nr 8678), w zakresie kompetencji Wydziału Zdrowia podtrzymał swoje zastrzeżenia zawarte w stanowisku z dnia 5 czerwca 2019 r. (znak KLUK 33669/2019).

Urząd Kraju Libereckiego (pismo nr 8678) zażądał umożliwienia mu wzięcia udziału w postępowaniu w pozycji jednego z przedstawicieli Strony czeskiej, a także o przesłanie informacji dotyczących postępowania o udzielenie pozwolenia.

Urząd Miasta Frýdlant (pismo nr 8683), z punktu widzenia: Urzędu administracji dróg, gospodarki odpadowej, ochrony zasobów gruntów uprawnych, z uwagi na brak kompetencji, nie wniósł uwag do dokumentacji. Urząd Miasta Frýdlant (pismo nr 8683) nie ustosunkował się do oddziaływania inwestycji z punktu widzenia państwowej gospodarki leśnej oraz z punktu widzenia Ustawy o myślistwie.

Z uwagi na liczne wątpliwości Kraj Liberecki zażądał gwarancji kompensacji finansowych, w przypadku zaistnienia konieczności usuwania na koszt własny skutków negatywnych oddziaływań przedsięwzięcia.

W dniach 3-4 października 2019 r. we Wrocławiu odbyło się, w trybie art. 5 *Konwencji z Espoo*, spotkanie ekspertów Strony polskiej i czeskiej, na którym szeroko omówiono zagadnienia związane z oddziaływaniem przedsięwzięcia na Republikę Czeską.

Konsultacje transgraniczne ze Strony Polskiej prowadził Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Pan Andrzej Szweda-Lewandowski, ponadto w spotkaniu brali udział przedstawiciele tutejszego organu, Inwestor oraz specjaliści przygotowujący Raport. Przewodniczącym delegacji Strony czeskiej był Dyrektor Ocen Oddziaływania na Środowisko Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej Pan Evzen Dolezal. W spotkaniu, ze Strony czeskiej, uczestniczyli także przedstawiciele między innymi Kraju Libereckiego, Czeskiej Służby Geologicznej, Urzędu Kraju Libereckiego, Stacji Higienicznej Kraju Libereckiego oraz Ambasady Republiki Czeskiej w Warszawie. Podczas spotkania zostały omówione zagadnienia zgodnie z uzgodnioną przez obie Strony agendą spotkania oraz zgodnie ze zgłoszonymi przez Stronę czeską tematami. Omówiono parametry wydajnościowe projektu, oddziaływanie na wody podziemne i powierzchniowe, oddziaływanie na klimat, działania kompensacyjne, oddziaływania pod względem hałasu, oddziaływanie na środowisko skalne i zasoby naturalne, monitorowanie oddziaływania i analiza końcowa, oddziaływanie związane z późniejszą rekultywacją terenu.

Przedstawiciel Inwestora omówił główne parametry wydajnościowe projektu będącego przedmiotem postępowania, a po prezentacji Strona czeska miała możliwość zadawania pytań i zgłaszania uwag, na które udzielono odpowiedzi.

Następnie omówione zostało oddziaływanie inwestycji na wody podziemne, w tym został zaprezentowany środek minimalizujący, tj. ekran przeciwfiltracyjny o minimalnej długości 1100 m i szerokości około 1 m. W rezultacie prowadzonej dyskusji obie strony uznały za zasadne włączenie do polsko-czeskiej sieci monitoringu wód podziemnych 7 już istniejących piezometrów: HP-25w/48, HP-10w/66, ZAP-1, HPSw-2, HPz-15w/61,5/I, HPz-20w/58, HP 13w/61, na południowo-wschodnim przedpolu Kopalni Turów, wzdłuż ciekłu Jaśnica. Dane z tych piezometrów zostały wykorzystane do stworzenia hydroizohips zwierciadła wody podziemnej przy przygotowywaniu modelu hydraulicznego w 2015 r. Strony uzgodniły, że Strona polska niezwłocznie złoży wniosek do Polsko-Czeskiej Komisji ds. Wód Granicznych o rozszerzenie wspomnianej sieci monitoringowej o wyżej wymienione piezometry wód podziemnych. Ustalono, że Strona polska zapewni członkom Polsko-Czeskiej Komisji ds. Wód Granicznych dostęp do wyżej wymienionych piezometrów. Ustalono także, że Strona polska zapewni monitoring poziomu wody podziemnej projektowanego ekranu przeciwfiltracyjnego, a jego wyniki będzie przekazywać zgodnie z wymogami warunków II.3 i II.4. Ustalono także, że Strona polska udostępni Stronie czeskiej bilans wód podziemnych dla wszystkich warstw modelowych, dopływy i odpływy dla poszczególnych cieków w pierwszej warstwie modelowej oraz lateralny dopływ z krystaliniku, wraz z tłumaczeniem na język czeski do dnia 28 października 2019 r.

Podczas spotkania ustalono także, że w ramach decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, Strona polska udostępni parametry budowy ekranu łącznie z opisem zabezpieczenia i kontroli skuteczności ekranu. Ponadto, po wydaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, Strona polska udostępni harmonogram budowy ekranu za pośrednictwem Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, w terminie do sześciu miesięcy od dnia wydania niniejszej decyzji (do czego zobligowano Inwestora w warunku I.2.21 do przedłożenia ww. harmonogramu). Ustalono także, że w ramach analizy końcowej (w trybie art. 7 *Konwencji z Espoo*) po roku monitorowania poziomu wód podziemnych od czasu budowy ekranu Inwestor zaktualizuje model hydrogeologiczny z roku 2015 r. na podstawie poziomów wód podziemnych we wszystkich punktach pomiarowych, przepływów wód powierzchniowych, infiltracji, poborów wody, odwodnienia itp. (warunek nr III.5).

W trakcie spotkania specjaliści ze strony Inwestora omówili także zagadnienia związane z oddziaływaniem przedsięwzięcia na powietrze i klimat. Ustalono, że w ramach realizacji inwestycji zostaną podjęte działania ograniczające emisję pyłów. Obowiązek podjęcia wymienionych działań nałożono na Inwestora w sentencji decyzji (warunki nr I.2.5-I.2.11) lub wynikają one wprost z przepisów prawa. Ustalono także, że Inwestor po zatwierdzeniu protokołu udostępni Stronie czeskiej, za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, dane pomiarowe od roku 2010, z monitoringu emisji z 10 stacji pomiarowych w okolicy Kopalni. Jeśli pomiary te będą kontynuowane w przyszłości, wyraża zgodę na to, że w ten sam sposób co roku przekaże je Stronie czeskiej.

Kolejnym omawianym tematem były działania kompensacyjne. W tym zakresie zostały przedstawione odpowiednie wyjaśnienia. Z uwagi na brak uwag do ww. tematu nastąpiło omówienie kolejnego zagadnienia, tj. oddziaływania inwestycji pod względem hałasu. Ustalono włączenie do monitoringu pomiarów hałasu punktu GC2 (oznaczonego na załącznikach graficznych załączonych do Raportu jako P28) zlokalizowanego na granicy z Republiką Czeską oraz ustalono sposób i częstotliwość przekazywania wyników pomiarów Stronie czeskiej, do czego tutejszy organ zobowiązał Inwestora w warunkach nr II.1 pkt g i II.2. Ustalono, że przed przystąpieniem do wykonywania wspólnych pomiarów poziomu dźwięku A i widma tercjowego wykonywanych w tym samym czasie należy skontaktować się, zgodnie z war. II.1 pkt g, ze Stroną czeską w celu uzgodnienia technicznych warunków pomiarów, np. metodyki oraz oceny wyników. Podczas spotkania ustalono także, że w przypadku dokonywania pomiarów poziomu hałasu A przez stronę czeską zwróci się ona do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, która w tej sprawie uzyska informacje od Kopalni o pracujących źródłach hałasu i ich lokalizacji w czasie pomiarów oraz przekaże je Stronie czeskiej. W celu umożliwienia wykonania wyżej wymienionej czynności, zobowiązano Inwestora do prowadzenia rejestru pracujących źródeł hałasu oraz do udostępnienia danych na wniosek Strony czeskiej (warunek nr I.2.22). W przypadku przekroczenia limitów higienicznych określonych przez czeskie przepisy prawne Strona czeska została poinformowana o możliwości powiadomienia o tym fakcie polskich organów kontrolnych (Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu).

Kolejnym tematem omawianym podczas spotkania było oddziaływanie na środowisko skalne i zasoby naturalne. W ww. zakresie ustalono, że model przedstawiony przez Inwestora nie wykazuje wystąpienia znaczącego oddziaływania na terytorium Republiki Czeskiej.

W kolejnym panelu uzgodniono zakres analizy końcowej w rozumieniu załącznika nr 5 *Konwencji z Espoo*. Ustalono, że Inwestor wykona analizę porealizacyjną jednorazowo, po wykonaniu działania służącego minimalizacji negatywnego wpływu na środowisko oraz zostanie ona przekazana Stronie czeskiej, obowiązek taki nałożono na Inwestora w warunkach nr III.4 – III.6. Strony ustaliły, że jeżeli na podstawie wyników wykonanego monitoringu zostanie stwierdzona ewentualna potrzeba rozszerzenia lub innych modyfikacji monitoringu oraz podjęcia efektywnych działań naprawczych, to zostaną one wdrożone. Ponadto Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu zapewnia, że jeśli zostaną udowodnione znaczące negatywne oddziaływania przedsięwzięcia na terytorium Republiki Czeskiej, to zobowiąże Inwestora do podjęcia skutecznych działań naprawczych. Powyższe wynika bezpośrednio z dyspozycji ustawowej art. 82 ust. 1c ustawy ooś, która stanowi, że jeżeli z wyników analizy porealizacyjnej lub monitoringu wynika konieczność podjęcia działań w celu dostosowania przedsięwzięcia do wymagań ochrony środowiska, wszczyna

się postępowanie, o którym mowa w art. 362 lub art. 363 *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1396 ze zm.)* (dalej zwanej p.o.ś.). Ww. postępowanie można wszcząć również na wniosek organu, który wydał decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach.

Podczas spotkania ekspertów, kolejnym etapem było omawianie oddziaływania inwestycji związanego z późniejszą rekultywacją. Wyjaśniono, że ewentualne działania rekultywacyjne, polegające na utworzeniu zbiornika wodnego, będą objęte odrębnymi postępowaniami administracyjnymi, zgodnie z obowiązującymi na czas realizacji inwestycji przepisami. Uzgodniono, że Strona czeska zostanie poinformowana o rozpoczęciu postępowania w sprawie oceny oddziaływania tych działań z zapytaniem, czy Strona czeska jest zainteresowana udziałem w procesie oceny transgranicznej.

Na ostatnim panelu spotkania omówiono kwestie proceduralne postępowania, w tym zostały przedstawione kolejne kroki postępowania, sposób uwzględniania stanowisk Strony czeskiej w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, jak również wyników rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa, która odbyła się w dniu 19 września 2019 r. w Bogatyni. Strona czeska zobowiązała się przekazać swoje stanowisko wraz ze stanowiskami organów czeskich i uwagami społeczeństwa w przedmiotowym zakresie do dnia 10 października 2019 r. Strona polska zobowiązała się do przekazania Stronie czeskiej informacji w zakresie bilansu wód podziemnych, wraz z tłumaczeniem na język czeski, do dnia 28 października 2019 r., podczas gdy Strona czeska zapewniła przedstawienie końcowego stanowiska w ramach postępowania oceny oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym przedmiotowego przedsięwzięcia do dnia 15 listopada 2019 r.

Strony ustaliły, że wszelkie zagadnienia omawiane w trakcie dwudniowych konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów w trybie art. 5 *Konwencji z Espoo* zostały szczegółowo przedstawione i wyjaśnione, a ostatnie informacje, które Strona polska uzupełni przed wydaniem ostatecznego stanowiska Strony czeskiej, będą dotyczyły wspomnianego bilansu wód podziemnych. Ustalono, że kolejna wymiana informacji będzie odbywała się zgodnie z wnioskami, które zostały zaprotokołowane, względnie decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach.

Podsumowanie wyżej wymienionych ustaleń zawarto w Protokole z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Czeską w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia pn. „Kontynuacja eksploatacji kopalni węgla brunatnego Turów” (dalej zwany: Protokół z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Czeską). Protokół został przez obydwie strony podpisany i tym samym uznany za wiążące, oficjalne stanowisko Strony czeskiej.

Pismami z dnia 8 października 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.42 i z dnia 23 października 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.44, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu przekazał Inwestorowi uwagi strony postępowania, organów oraz społeczeństwa (także Republiki Federalnej Niemiec i Republiki Czeskiej) w celu odniesienia się do złożonych uwag i wniosków.

W piśmie z dnia 11 października 2019 r. Fundacja Greenpeace Polska przedłożyła odpis pisma z dnia 10 października 2019 r., które złożyła do Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w ramach postępowania prowadzonego przez ten organ w przedmiocie wpisu do rejestru zabytków dawnego pensjonatu uzdrowiskowego Erholungsheim Rudelsburg, tj. obiektu znajdującego się przy ul. Kasztanowej 22 w miejscowości Opolno-Zdrój. W piśmie przewodnim wskazano, że twierdzenia i dowody zawarte w piśmie z dnia 10 października 2019 r. kierowanym do Dolnośląskiego

Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajdują bezpośrednio przełożenie na niniejsze postępowanie. Ponadto w załączeniu pisma zawarto obszerny materiał dowodowy, jednakże, w opinii tutejszego organu, nie wszystkie przedłożone dokumenty miały choćby pośredni związek z prowadzonym postępowaniem. Z uwagi na „powyższe tutejszy organ pismem z dnia 28 października 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.46, wystąpił do Fundacji Greenpeace Polska o uszczegółowienie informacji, które konkretnie twierdzenia i dowody zawarte w ww. odpisie pisma z dnia 10 października 2019 r., kierowanego do Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, znajdują bezpośrednio przełożenie na postępowanie prowadzone w niniejszej sprawie oraz na jakie dokładnie okoliczności są one powoływane.

W pismach z dnia 14 października 2019 r., znak: KWT/TGO.502-2/2018/1008(III) i KWT/TGO.502-2/2018/1012(III), Inwestor odpowiedział na pismo odpowiednio Saksońskiego Urzędu Środowiska, Rolnictwa i Geologii oraz Urzędu miasta Zittau. Stanowiska te zostały przekazane Stronie niemieckiej przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w piśmie z dnia 21 października 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.39. W ww. piśmie z dnia 14 października 2019 r., znak: KWT/TGO.502-2/2018/1008(III), Inwestor spełniając wniosek Miasta Zittau przekazał Stronie niemieckiej tłumaczenie Raportu oraz zaproponował dodatkowe rozwiązania chroniące środowisko minimalizujące oddziaływanie akustyczne na inwestycji na tereny miejscowości Drausendorf do niższych poziomów dopuszczalnych.

W piśmie z dnia 17 października 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.38, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazał tutejszemu organowi pismo Strony czeskiej z dnia 10 października 2019 r., znak: MZP/2019/710/8739, wraz z załączonymi uwagami społeczeństwa oraz organów. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wniósł o rozpatrzenie oraz wzięcie pod uwagę zgłoszonych uwag w ramach niniejszego postępowania. Ponadto w ww. piśmie z dnia 17 października 2019 r., Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazał pismo Sächsisches Oberbergamt Freistaat Sachsen (Urzędu górniczego Kraju Związkowego Saksonii) z dnia 17 września 2019 r., znak: PGBK-0522/503/32019/25668, dotyczące przekazania Stronie polskiej pisma osoby fizycznej, Astrid Günther-Schmidt. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska poprosił o przeanalizowanie także uwagi ww. osoby. Astrid Günther-Schmidt w mailu kierowanym do Urzędu górniczego Kraju Związkowego Saksonii przedstawiła swoje uwagi na temat procedury uczestnictwa niemieckiej opinii publicznej w niniejszym postępowaniu. Tutejszy organ w piśmie z dnia 23 października 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.44, przekazał ww. pismo z dnia 17 października 2019 r. Inwestorowi celem przetłumaczenia niesionych uwagi i odniesienia się do nich.

W piśmie z dnia 28 października 2019 r., znak: KWT/TGO.502-2/20181060/(III), Inwestor przekazał, zgodnie z ustaleniami uzgodnionymi podczas konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Czeską, bilans wód podziemnych dla wszystkich warstw modelowych, dopływów i odpływów dla poszczególnych cieków w pierwszej warstwie modelowej oraz lateralnego dopływu z krystaliniku dla modelowanego stanu w 2015 r. i w 2044 r. w wariantach bez ekranu przeciwfiltracyjnego oraz z ekranem przeciwfiltracyjnym. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska w piśmie z dnia 29 października 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.40, przekazał Stronie czeskiej wymienione wyżej pismo Inwestora, wywiązując się tym samym ze zobowiązań ustalonych na konsultacjach transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Czeską. Ponadto Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska poinformował Stronę czeską, że wszystkie uwagi i stanowiska organów czeskich oraz „społeczeństwa, jak również wyniki

konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów w trybie art. 5 *Konwencji z Espoo* oraz rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa, zostaną wzięte pod uwagę przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Jednocześnie Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska zwrócił się z prośbą o przedstawienie końcowego stanowiska Republiki Czeskiej do dnia 16 listopada 2019 r.

Obwieszczeniem z dnia 29 października 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.45, tutejszy organ powiadomił strony o etapach postępowania, w tym o przeprowadzonych konsultacjach specjalistycznych prowadzonych w ramach postępowania transgranicznego.

W piśmie z dnia 6 listopada 2019 r. Fundacja Greenpeace Polska odpowiedziała na wezwanie tutejszego organu przedstawiając wyjaśnienia w zakresie zabytków.

Pismem z dnia 14 listopada 2019 r. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przesłał Stronie czeskiej uzgodniony Protokół z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Czeską w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia pn. „Kontynuacja eksploatacji kopalni węgla brunatnego Turów” w celu podpisania przez Przedstawiciela Strony czeskiej.

W postanowieniu z dnia 20 listopada 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu (przychylając się do wniosku z dnia 5 listopada 2019 r.) dopuścił Stowarzyszenie Greenpeace Česká republika z.s. z siedzibą w Pradze, do udziału na prawach strony w niniejszym postępowaniu.

Obwieszczeniem z dnia 21 listopada 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.49, tutejszy organ poinformował strony o etapach postępowania, w tym o wydaniu wyżej wymienionego postanowienia z dnia 21 listopada 2019 r.

W pismach z dnia 15 listopada 2019 r., znak: KWT/TGO.502-2/2018.1129(III), z dnia 27 listopada 2019 r., znak: KWT/TGO.502-2/2018.1154(III) oraz z dnia 28 listopada 2019 r., znak: KWT/TGO.502-2/2018.1161(III), Inwestor odniósł się do uwag składanych podczas postępowania.

Pismem z dnia 26 listopada 2019 r. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazał tutejszemu organowi *Stanowisko Republiki Czeskiej dotyczące przedsięwzięcia* z dnia 15 listopada 2019 r. (dalej zwane *Stanowisko*) oraz pismo Saksońskiego Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 12 listopada 2019 r.

W wymienionym powyżej *Stanowisku* wskazano, iż Republika Czeska nie zgadza się z realizacją przedmiotowego przedsięwzięcia. Jednocześnie, w przypadku wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przez tutejszy organ, przedstawiano żądania, do spełnienia których tutejszy organ winien zobowiązać Inwestora. Większość określonych w ww. *stanowisku* żądań była tożsama z ustaleniami podjętymi podczas spotkania ekspertów Strony polskiej i czeskiej przeprowadzonego w trybie art. 5 *Konwencji o ocenach oddziaływania*. Żądania te zostały przeniesione do niniejszej decyzji, stając się jednocześnie wiążące dla Inwestora. Żądania, które zostały określone w *stanowisku*, a nie były uzgadniane podczas spotkania lub były zmienione względem ustaleń poczynionych na spotkaniu, przedstawiono skrótowo poniżej:

- pkt III.5 *Stanowiska*: „Przed wydaniem decyzji o warunkach środowiskowych przekazać Stronie Czeskiej za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska kompletną dokumentacją dotyczącą ściany uszczelniającej, w szczególności parametry ściany uszczelniającej, w tym specyfikację sposobu zabezpieczenia i kontroli jej skuteczności, oraz wartość współczynnika filtracji, który określa przepustowość ściany, plan konserwacji w okresie jej eksploatacji oraz informację o konkretnych proponowanych środkach, które zostaną podjęte w przypadku naruszenia integralności ściany uszczelniającej w wyniku obniżenia się podłoża skalnego. Jednocześnie

- przekazać informacje dotyczące niepewności i możliwych odchyłeń dotyczących oceny przyszłej skuteczności ściany uszczelniającej oraz harmonogram jej realizacji”,
- pkt III.6. Stanowiska: „W ramach decyzji o warunkach środowiskowych uzupełnić warunki monitoringu o konkretny plan dalszych środków zaradczych, które zostaną podjęte w przypadku wykazania przez monitoring nieskuteczności ściany uszczelniającej. Konkretnie chodzi o obowiązek zapewnienia dla narażonych miejscowości dostaw wody pitnej i zapewnienia kompensat finansowych za utratę wody podziemnej w wysokości równowartości ilości utraconej wody”,
 - pkt III.7 Stanowiska: „Przed ostatecznym udzieleniem pozwolenia na realizację przedsięwzięcia przeprowadzić ocenę aplikacyjną przedsięwzięcia zgodnie z art. 4 ust. 7 RDW z udziałem Republiki Czeskiej, oddziaływanie na stan części wód dotyczy będzie prawdopodobnie także Republiki Czeskiej”,
 - pkt III.18 Stanowiska: „W przypadku stwierdzenia na podstawie wyników przeprowadzonego monitoringu ewentualnej konieczności poszerzenia lub innych modyfikacji monitoringu oraz podjęcia skutecznych środków zaradczych, wykonać takie modyfikacje, poszerzyć monitoring, podjąć takie środki zaradcze. W związku z tym określić konkretną wielkość poziomu zwierciadła wody podziemnej, którą obie strony będą uważać za krytyczną”,
 - pkt III.20 Stanowiska: „Na podstawie danych źródłowych udostępnionych przez Stronę Czeską oraz danych uzyskanych na podstawie własnych pomiarów przekazać Stronie Czeskiej raz na dwa lata ocenę osiadania powierzchni terenu. W przypadku wykazania przez ocenę istotnych negatywnych oddziaływań, zrealizować środki zaradcze i przeprowadzić ocenę ich skuteczności”,
 - pkt III.22 Stanowiska: „Z wyprzedzeniem przed poszerzeniem eksploatacji zrealizować wzdłuż granicy południowej wał naturalny o wysokości umożliwiającej odpowiednie zminimalizowanie oddziaływania przedsięwzięcia na terytorium czeskie. Wał ochronny wyposażyć w glebę nadającą się do wysadzenia drzew. Wał obsadzić jakościowo i gęsto szybko rosnącymi drzewami o średniej do dużej wysokości, zapewnić odpowiednią opiekę oraz ochronę drzew. Pomiedzy wałem a granicą państwa posadzić odpowiedni las gospodarczy”.

W tym miejscu w pierwszej kolejności należy zauważyć, że zarówno Dyrektor Departamentu Ocen Oddziaływania na Środowisko i Zintegrowanej Prewencji, przedstawiciele Kraju Libereckiego, jak i inni przedstawiciele Strony czeskiej uczestniczyli w spotkaniach ekspertów w ramach konsultacji transgranicznych w dniach 3 i 4 października 2019 r. we Wrocławiu. W czasie tego spotkania na wysokim poziomie specjalistycznym omawiane były zaproponowane przez Stronę czeską zagadnienia związane z przedmiotową inwestycją, efektem dwudniowej dyskusji były ustalenia zaprotokołowane i zaakceptowane przez obie Strony. W związku z powyższym zmiana stanowiska Strony czeskiej jest niezrozumiała dla tutejszego organu, podobne stanowisko wyraził Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska w piśmie z dnia 14 stycznia 2020 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.50, kierowanym do Dyrektora Departamentu Ocen Oddziaływania na Środowisko i Zintegrowanej Prewencji Republiki Czeskiej. Niemniej jednak w dalszej części niniejszej decyzji tutejszy organ odniósł się także merytorycznie do stawianych żądań.

Ponadto w przekazanym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska piśmie Saksońskiego Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 12 listopada 2019 r. przedstawiono informacje o planowanym przez Stronę niemiecką przeprowadzeniu ponownej procedury udziału społeczeństwa w dniach od 9 grudnia 2019 r. do dnia 30 grudnia 2019 r. włącznie.

W piśmie z dnia 18 grudnia 2019 r., wywiązując się z ustaleń Protokołu z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Czeską, Inwestor przekazał tutejszemu organowi oraz Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska dane pomiarowe z monitoringu zapylenia prowadzonego wokół Kopalni. Powyższe dane Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazał Stronie czeskiej w piśmie z dnia 7 stycznia 2020 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.54.

Pismem z dnia 6 grudnia 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.44/PSz, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazał tutejszemu organowi podpisane przez przewodniczących delegacji Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec protokoły z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów, które odbyły się w dniach 3-4 października 2019 r. z Republiką Czeską oraz w dniu 4 września z Republiką Federalną Niemiec.

Ponadto, jak wspomniano powyżej, w związku z ustaleniem na konsultacjach transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Czeską, o konieczności rozszerzenia monitoringu o kolejne punkty pomiarowe, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wystąpił, w piśmie z dnia 6 grudnia 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.45/PSz, do Przewodniczącego Polsko-Czeskiej Komisji ds. Wód Granicznych Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej o podjęcie właściwych działań w ww. celu. O powyższym Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska poinformował tutejszy organ w piśmie z dnia 15 stycznia 2020 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.55.

Obwieszczeniem z dnia 12 grudnia 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.MS.50, tutejszy organ poinformował strony postępowania o możliwości zapoznania się z aktami sprawy oraz wniesienia wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań przed wydaniem decyzji w terminie 7 dni od doręczenia zawiadomienia, przy czym zgodnie z art. 49 k.p.a. zawiadomienie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od publicznego ogłoszenia.

W piśmie z dnia 17 grudnia 2019 r. Fundacja Frank Bold wskazała, że udział społeczeństwa niemieckiego odbędzie się w dniach od 9 grudnia 2019 r. do 20 stycznia 2020 r. włącznie i w związku z powyższym poprosiła o niezakańczanie postępowania przed ww. terminem. W załączeniu ww. pisma przedłożono ogłoszenie podane do publicznej wiadomości w Republice Federalnej Niemiec.

W czasie udziału społeczeństwa w Republice Federalnej Niemiec złożono uwagi i wnioski, których krótkie streszczenie przedstawiono poniżej, należy jednak pamiętać, że nie jest to pełne odwzorowanie treści uwag, jedynie nakreślenie poruszanych zagadnień (oryginalne treści uwag i wniosków znajdują się w aktach sprawy).

Carsten Schmidt Staatsbetrieb Sachsenfrost (pismo z dnia 10 grudnia 2019 r.) – wskazał że jako przedstawiciel Lasów Państwowych Saksonii nie zgłasza żadnych zastrzeżeń w stosunku do przedmiotowego przedsięwzięcia.

Thomas Zenker Große Kreisstand Zittau (pismo z dnia 18 grudnia 2019 r.) – wskazał, że podtrzymuje stanowisko wyrażone w piśmie z dnia 12 września 2019 r., zakres którego został już opisany w niniejszej decyzji.

Kubenz Grüne Linga Sachsen e.V. (pismo z dnia 11 grudnia 2019 r.) – wskazał na brak możliwości zajęcia stanowiska.

Kristen Clausnitzer Landkreis Görlitz (pismo z dnia 20 grudnia 2019 r.) – wskazała że poprzednie stanowiska Powiatu Ziemskiego Görlitz są aktualne oraz załączyła pismo z dnia 18 września 2019 r., w którym wniesiono uwagi do protokołu z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów ze Stroną niemiecką w postaci wymogu dodania zapisów dotyczących wód powierzchniowych w kontekście RDW, jak i zapisów

dotyczących sklasyfikowania terenów miejscowości Drausendorf i Hirschfelde pod kątem dopuszczalnego poziomu hałasu. Ponadto w piśmie z dnia 20 grudnia 2019 r. wnosząca uwagę przedstawiła uwagi w zakresie ochrony przyrody. Wskazała, że należy wykluczyć znaczące negatywne oddziaływanie lub pogorszenie stanu zachowania dóbr chronionych Republiki Federalnej Niemiec, podlegających prawu ochrony przyrody, poprzez rozszerzenie kopalni odkrywkowej Turów (np. przez zanieczyszczenie cieków wodnych lub powietrza, obniżenie zwierciadła wód podziemnych), określiła także wymagania do inwestycji takie jak: utrzymanie zarośli na obszarze przygranicznym, przedstawienie szerszego tłumaczenia części przyrodniczej Raportu, zaktualizowania zapisu o poprawę błędu pisarskiego (przy podawaniu wielkości projektowanych osiadań omyłkowo wpisano 5 cm zamiast 5 mm), zapewnienie przestrzegania założeń RDW, kontynuowaniu monitoringu wód powierzchniowych przy pomocy szerokiego spektrum parametrów.

Wunderlich Landestalsperren-verwaltung (pismo z dnia 11 grudnia 2019 r.) – w imieniu Krajowego Zarządu Zapór Wunderlich wskazał że omawiane przedsięwzięcie nie dotyczy kwestii, jakimi zajmuje się ww. Krajowy Zarząd Zapór.

Norbert Eichkom Landesamt für Umwelt, Landwirtschaft und Geologie (pismo z dnia 20 grudnia 2019 r.)

- wniósł uwagi w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu (zarzucono niekompletną analizę oddziaływania na przyrodę),
- wniósł uwagi w zakresie wód (wskazał, że z hydrogeologicznego punktu widzenia aktualne pozostaje zalecenie z przedstawionego na poprzednich etapach postępowania stanowiska, opracowania szczegółowego, merytorycznie zrozumiałego dokumentu, na którego podstawie możliwe będzie dokonanie wiążącej oceny zarówno oddziaływań na warstwę wodonośną na dotkniętym przedsięwzięciem obszarze Saksonii, jak również niezbędnego monitoringu wód podziemnych),
- wniósł uwagi w zakresie hałasu (stwierdził brak przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu w Hirschfelde w dokonanych pomiarach z II kwartału 2019 r.),
- wniósł uwagi w zakresie jakości powietrza (stwierdził, że jedynym wiarygodnym źródłem dla oceny stanu powietrza jest monitoring jakości powietrza na granicy z Saksonią w punkcie pomiarowym GIOŚ w Działoszynie, gdzie w ciągu ostatnich dwóch lat zarejestrowano tam nie więcej niż 35 dni z wartościami średnimi PM10 większymi, niż 50 niż 50 g/m³),
- wniósł uwagi w zakresie ochrony gatunków ryb i rybołówstwa (wskazał, że ilość wprowadzanej do Nisy Łużyckiej wody nieoczyszczonej lub niefiltrowanej (przypadki opadu nawalnego) winna zostać ograniczona do maksymalnie niskiego poziomu oraz podkreślił, że dzięki zastosowaniu odpowiednich technologii należy zapewnić, aby nie doszło do żadnych poważnych infiltracji wód Nisy Łużyckiej do kopalni odkrywkowej Turów).

Juliane Mechelk, Landesamt für Strassenbau and Verkehr Niderlassung Bautzen (pismo z dnia 18 grudnia 2019 r.) – wskazała, iż zmiana granic obszaru górniczego (stan planowania: lipiec 2019) nie dotyczy Saksońskiego Urzędu Dróg i Transportu z siedzibą w Budziszynie. Stwierdziła, że naruszeniu nie podlegają żadne interesy tego Urzędu.

Raphael Polak Staatsministerium für Umwelt und Landwirtschaft (pismo z dnia 13 grudnia 2019 r.):

- w zakresie wód podziemnych, hydrogeologii, zaopatrzenia w wodę do picia wskazała, że w Raporcie nadal brakuje przede wszystkim konkretnych informacji dotyczących ścian szczelinowych (położenie, stan, połączenie), jak również koncepcji renowacji dotyczącej rekultywacji/ponownego wzrostu poziomu wód podziemnych po roku 2044.

- Stwierdziła, że uwaga: „Informacje dotyczące rekultywacji końcowej zawarte są w oddzielnych decyzjach/raportach” jest pod tym względem niewystarczająca, poruszyła także kwestię zbiornika wodnego, który miałby powstać na etapie rekultywacji końcowej,
- w zakresie wód powierzchniowych i ochrony przeciwpowodziowej stwierdziła, iż wciąż nie dokonano w wystarczającym stopniu ponownego opracowania tematyki jakości wody i RDW. Podtrzymała stanowisko dotyczące niewystarczających danych na temat chemii wody oraz stwierdziła, iż nadal brak jest możliwości zajęcia ostatecznego stanowiska.
 - w zakresie wód powierzchniowych zwróciła uwagę na aspekty związane z planowanymi metodami rekultywacji w poszczególnych wariantach, w tym w wariancie tzw. zerowym.

Harry i Ines Fröhlich (pismo z dnia 6 stycznia 2020 r.) – wskazali, że Unia Europejska uchwaliła osiągnięcie neutralności klimatycznej dla Europy do roku 2050 i jako członek Unii Europejskiej także Rzeczpospolita Polska musi kierować się tą uchwałą. W związku z tym stwierdzili, że kontynuacja eksploatacji odkrywki do roku 2044 nie ma sensu i stanowi wyraźną konfrontację z wyznaczonym celem klimatycznym. Ponadto wskazali, że wydobycie węgla jest lekkomyślne i że to nie dalsze wydobycie kopalnych nośników energii, ale wykorzystanie alternatywnych jej źródeł winno stanowić drogę na przyszłość. Unia Europejska oddaje do dyspozycji w tym zakresie szeroko zakrojoną pomoc strukturalną.

Claudia Eitner Wassergenossenschaft Hartau (pismo z dnia 14 stycznia 2020 r.) – wskazała, że jako przedstawicielka Towarzystwa Wodnego Haratu zgłosiła zastrzeżenia do przewidywanej głębokości wydobycia około 300 m oraz rozszerzenia terenu Kopalni w kierunku południowym, stwierdzając, że działania te mogłyby oddziaływać na wydajność źródeł Towarzystwa.

Frank Dingeldey (pismo z dnia 20 stycznia 2020 r.):

- wskazał, iż z uwagi na niedziałający link z dostępem do dokumentacji dotyczącej niniejszego przedsięwzięcia nie może na nowo odnieść się do projektu, jednakże podtrzymuje stanowisko wyrażone w poprzednich pismach.

Carola Freitag (pismo z dnia 16 stycznia 2020 r.), Astrid Günther-Schmidt (e-mail z dnia 17 stycznia 2020 r.), Helmut Kairies (e-mail z dnia 20 stycznia 2020 r.), Petra Neumann (pismo z dnia 19 stycznia 2020 r.), Irena Grawert (pismo z dnia 20 stycznia 2020 r.) złożyli uwagi do: procedury udziału społeczeństwa, a w szczególności do:

- braku odpowiednich stanowisk dotyczących oceny oddziaływania na środowisko, braku dostępu do powszechnie dostępnych dokumentów w przeciwieństwie do ogłoszeń publicznych, braku dostępności interpretacji, braku dostępu przez portal internetowy, ograniczenie zakresu zgłaszanych sprzeciwów, tłumaczenia wniosku i dokumentacji, spotkania konsultacyjnego, podsumowania, terminu kolejnego spotkania konsultacyjnego.
- Ponadto złożyli szereg uwag do dokumentacji, m.in.: do braku nietechnicznego podsumowania, kompletności dokumentacji, braku wiarygodnego uzasadnienia dla przedmiotowej inwestycji, oddziaływania na wody podziemne, uszkodzenia budynków, zanieczyszczenie pyłem, oddziaływania na hałas, ryzyka wyplukiwania metali ciężkich, niezgodności z europejskim i niemieckim prawem ochrony przyrody i gatunków, aspektów dotyczących prawa w zakresie odpadów, niezgodności z Paryskim Porozumieniem w sprawie zmian klimatu i Europejskim Zielonym Ładem.

Markus Daschner (pismo z dnia 14 stycznia 2020 r.) złożył uwagi do dokumentacji oraz przedstawionego zakresu oddziaływania przedsięwzięcia, a w szczególności wyraził obawy dotyczące: niepełnego uwzględnienia zanieczyszczeń powietrza, niepełnej weryfikacji

uwalniania gazów cieplarnianych, braku odpowiedzialności społecznej oraz niekompletnych dokumentów planistycznych i błędów proceduralnych.

Peter Pachl, Naturpark Zittauer Gebirge e.V. (e-mail z dnia 16 stycznia 2020 r.): przesłał pustą wiadomość bez załącznika, o czym organ poinformował wnoszącego e-mailem z dnia 17 stycznia 2020 r.

Osoba podpisana w sposób nieczytelny, ÖkoHof Wobst GbR, (e-mail z dnia 16 stycznia 2020 r.):

- wskazano na obawy związane z zaopatrzeniem gospodarstwa ekologicznego ÖkoHof Wobst GbR w wody podziemne związane z obniżaniem poziomu wód podziemnych,
- podniesiono obawy w zakresie wpływu substancji szkodliwych w powietrzu wodzie i glebach, a także roślinach, a tym samym paszy dla zwierząt hodowlanych
- wskazano na skutki spalania węgla brunatnego dla globalnego klimatu, a także flory, fauny i siedlisk.

Osoba podpisana w sposób nieczytelny, WasserLeitungsgenossenschaft, Ober- und Mittelherwigsdorf eg, (e-mail z dnia 16 stycznia 2020 r.):

- wniesiono ogólny sprzeciw wobec przedsięwzięcia,
- wskazano na obawy w zakresie ryzyka naruszenia warstw wodonośnych czego następstwem może być obniżenie poziomu pozyskiwanej wody do picia w gminie Mittelherwigsdorf,
- wskazano na obecność mikroklimatu, kształtowanego przez Kopalnię,
- podniesiono także potencjalne negatywne oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza na życie mieszkańców ww. Gminy oraz na jakość wody do picia.

Wolfgang Domeyer (e-mail z dnia 19 stycznia 2020 r.):

- wskazał na konieczność kontroli emisji rtęci w Elektrowni w Turowie,
- wskazał na obecność izotopów promieniotwórczych, w węglu brunatnym, które mogą być uwalniane podczas wydobywania, spalania i przy udziale popiołu z Elektrowni Turów, ponadto wniósł o dokonanie pomiarów promieniotwórczości wokół Kopalni i Elektrowni,
- zgłosił zastrzeżenia co do oceny skutków emisji gazów cieplarnianych w kumulacji z Elektrownią oraz w kontekście wpływu na osiągnięcie celów Porozumienia Paryskiego,
- odniósł się do skutków społecznych rezygnacji ze spalania węgla brunatnego
- wskazał na błąd proceduralny polegający na zbyt późnym podejmowaniu decyzji, co nie pozwala na skuteczne podjęcie kroków w zakresie rekultywacji, w przypadku braku zgody na kontynuację przedsięwzięcia,

Ilona Machlaoui (e-mail z dnia 20 stycznia 2020 r.):

- wyraziła ogólny sprzeciw przeciwko kontynuacji eksploatacji złoża Turów, w szczególności z uwagi na niszczenie siedlisk naturalnych oraz zagrożenie dla klimatu
- wskazała, że miasto Żytawa już teraz jest poddawane wpływom Kopalni, między innymi z uwagi na osiadanie, wskazała także na brak wody

Steffi Braun (e-mail z dnia 17 stycznia 2020 r.):

- wskazała, że Inwestor powinien rozważyć stosowanie odnawialnych źródeł energii oraz wyraziła ogólny sprzeciw przeciwko kontynuacji wydobywania węgla brunatnego,
- wskazała ponadto w sposób ogólny na zagrożenia związane z eksploatacją przedsięwzięcia w szczególności na zanieczyszczenie hałasem, zanieczyszczenie drobnym pyłem, zanieczyszczenie światłem, obawy o wodę pitną lub podziemną

i niszczenie przyrody, a także zagrożenie dla klimatu związane z emisją dwutlenku węgla.

David Greve (pismo z dnia 20 stycznia 2020 r.):

- wskazał, iż politycznym celem jest osiągnięcie klimatycznej neutralności energetycznej,
- wskazał na wpływ Kopalni na wody powierzchniowe i podziemne - przede wszystkim na Nysę Łużycką,
- podkreślił iż potencjalnie Kopalnia wpłynie na obniżanie się lub podwyższenie powierzchni ziemi;
- wskazał na wpływ inwestycji w zakresie oddziaływania na powietrze - zanieczyszczenie PM10, PM25, w tym oddziaływanie transgraniczne,
- poruszył kwestię wpływu Kopalni na gleby.

Kerstin Doerenbruch (e-mail z dnia 20 stycznia 2020 r.):

- poruszyła tematykę związaną z filarem zlokalizowanym od strony Nysy Łużyckiej,
- wyraziła obawę o stan rzeki Nysy Łużyckiej z uwagi na wpływ Kopalni na warunki hydrogeologiczne rejonu inwestycji,
- wyraziła obawę o stabilność filara ochronnego od Nysy Łużyckiej z uwagi na możliwość wystąpienia jego długotrwałego funkcjonowania,
- przedstawiła obawy względem parametrów projektowanego ekranu przeciwfiltracyjnego oraz jego skuteczności przy uwzględnieniu prognozowanych osiadań terenu,
- stwierdziła, iż inwestycja nie jest zgodna z ogólną polityką państw, w której dąży się do zahamowania zmian klimatycznych,
- stwierdziła, iż realizacja inwestycji nie jest zgodna z RDW,
- wskazała na konieczność zbadania zgodności inwestycji z celami ochrony obszaru Natura 2000 Neissegebiet.

Kerstin Doerenbruch (e-mail z dnia 20 stycznia 2020 r.):

- złożyła sprzeciw wobec Elektrowni Turów, bloki 1-7;
- wskazała na brak wystarczającego odniesienia się w zakresie: ogólnego zanieczyszczenia powietrza, zanieczyszczenia środowiska metalami ciężkimi, emisji azotu i drobnego pyłu, uszkodzenia wód gruntowych i powierzchniowych, ryzyka zanieczyszczenia wody pitnej siarczanami, ochrony klimatu.

Linda Kolata (e-mail z dnia 20 stycznia 2020 r.):

- wskazała, że wydobycie węgla brunatnego i wytwarzanie energii elektrycznej mają znaczący wpływ na środowisko przyrodnicze i ludzi;
- wyraziła zastrzeżenia w zakresie: przeanalizowani wpływu skumulowanego (od Kopalni i Elektrowni) na zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia środowiska metalami ciężkimi, emisji substancji promieniotwórczych (tj.: uran-238, tor-228, radon-222 i inne), kompletności przedstawionej analizy emisji gazów cieplarnianych, wpływu inwestycji na zmiany klimatu, kompletności dokumentów planistycznych i błędów proceduralnych;
- zawnioskowała o wskazanie konkretnych celów dotyczących emisji CO₂ w Polsce przez okres funkcjonowania Elektrowni;
- wskazała na brak środków rekompensujących wpływ na aspekty społeczne.

Martin Herling (e-mail z dnia 20 stycznia 2020 r.):

- wskazał, że Inwestor powinien zaprzestać dalszej eksploatacji,

- wskazał, że dalsza eksploatacja prowadzi do emisji gazów cieplarnianych, obniżenia poziomu wód gruntowych i tym samym zagraża zasobom wody pitnej dla społeczności regionu, stanowi też zagrożenie dla zabytkowych budynków jak np. w Zittau.

W postanowieniu z dnia 31 grudnia 2019 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.52, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu (przychylając się do wniosku z dnia 19 grudnia 2019 r.), na podstawie art. 44 ust. 1 ustawy ooś, dopuścił Greenpeace e.V. z siedzibą w Hamburgu w Niemczech, do udziału na prawach strony w niniejszym postępowaniu.

W piśmie z dnia 18 grudnia 2019 r., znak: KWT/D/TGO.505-13/2019.1232(III), Inwestor przedłożył Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, wypełniając zobowiązanie określone w Protokole z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Czeską, wyniki pomiarów stężenia pyłu PM10 od 2010 do 2019 z 10 punktów pomiarowych wokół Kopalni, celem przekazania Stronie czeskiej. Wymienione pismo z dnia 18 grudnia 2019 r. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazał Stronie czeskiej przy piśmie z dnia 7 stycznia 2020 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.54.

Pismem z dnia 31 grudnia 2019 r. Fundacja Greenpeace Polska wystąpiła z wnioskiem o przedłużenie sprawy z uwagi na finalizację analizy naukowej odnośnie walorów krajoznawczo-turystycznych i historycznych Opolna-Zdrój i jej planowane złożenie w styczniu-lutym. Fundacja Greenpeace Polska podniosła także, że organ skrócił termin wydania decyzji, naruszył zasady zaufania obywateli do władzy publicznej poprzez wyznaczenie okresu wypowiedzenia się co do sprawy na okres świąteczno-noworoczny, trwające wciąż zbieranie uwag społeczeństwa niemieckiego oraz nieprawidłowe przeprowadzenie rozprawy administracyjnej.

Fundacja Greenpeace Polska odniosła się także do pisma Inwestora z dnia 27 listopada 2019 r. podnosząc nieuzasadnione bagatelizowanie destrukcji Opolna-Zdrój. Wskazano ponadto na przepisy art. 34 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody oraz art. 68 w związku z art. 56, 57, 59 oraz 61 ustawy prawo wodne jako przepisów, w których wskazuje się na interes publiczny. Fundacja Greenpeace Polska załączyła ponadto dowód na okoliczność sukcesów Polsko-Niemieckiej Fundacji Ochrony Zabytków oraz podkreśliła, że na dzień sporządzenia pisma nie zostało zakończone postępowanie w sprawie wpisania obiektu znajdującego się przy ul. Kasztanowej 22 do rejestru zabytków oraz zaapelowała o uwzględnienie interesu publicznego jakim jest ochrona zabytków przy wydawaniu decyzji.

W piśmie z dnia 27 grudnia 2019 Fundacji Greenpeace Ceska Republika podtrzymano zgłoszone dotychczas w toku postępowania uwagi i wnioski, a ponadto podniesiono:

- brak właściwego diagnozowania zagrożenia utraty źródeł wody pitnej w Republice Czeskiej, poprzez niewykazanie jaka będzie realna efektywność środka zabezpieczającego w postaci ekranu przeciwfiltracyjnego,
- niewłaściwe i niepełne przedstawianie w Raporcie wpływu odwaniania Kopalni na teren Republiki Czeskiej, poprzez oparcie wniosków jedynie o dane modelowe i brak prawidłowego monitorowania,
- brak uwzględnienia w prognozie zmian klimatu, w szczególności zmniejszenia infiltracji wód podziemnych, a także brak określenia, jak zapewnić efektywną infiltrację,
- brak uwzględnienia możliwości wystąpienia problemów związanych z długotrwałymi suszami w analizie skutków wpływu leja depresyjnego na teren Republiki Czeskiej,
- niewystarczający monitoring wód podziemnych skutkujący brakiem uwzględnienia informacji i analiz w Raporcie, zdaniem Fundacji kluczowych. W szczególności zarzucono, że niedostateczna gęstość danych pomiarowych na wszystkich poziomach wodonośnych skutkuje potencjalnym zwiększeniem błędu modelowania. Wniesiono

o oszacowanie błędu modelowania, zobowiązanie Inwestora do budowy systemu monitorowania ujęcia w Uhelnej. Ponadto zarzucono wykorzystanie jedynie danych modelowych, a nie innych danych środowiskowych,

- brak oceny wpływu ostatecznej rekultywacji Kopalni na stan wód podziemnych,
- brak dostatecznej analizy zagrożeń związanych ze zmniejszeniem objętości wody w powierzchniowych strumieniach granicznych (w tym w potoku Jaśnica) i niewystarczający opis możliwych negatywnych skutków dla strumieni powierzchniowych, zwłaszcza w dorzeczu potoku Oldrichowsky, w obliczu niewiarygodności danych dotyczących skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego.
- brak oceny wpływu przedsięwzięcia na ekosystemy zależne od wody na obszarach zagrożonych utratą wody. W szczególności wskazano, że potencjalnie zagrożone są: obszar źródłany potoku Jaśnica, północne dopływy potoku Vaclavicky, mokradła w dorzeczu potoku Dolnovitavsky. okolice źródeł potoku Jasny, a także wskazano brak dokładnego opisu oddziaływań na stosunki wodne poza obszarem Niecki Żytawskiej.
- zakwestionowano zastosowanie ekranu przeciwfiltracyjnego jako odpowiedniego środka zabezpieczającego przed wpływem przedsięwzięcia na wody podziemne. Według Fundacji, jedynym adekwatnym środkiem jest zaprzestanie działalności. Ponadto wskazano, że technologia DSM nie jest zalecana do konstrukcji o wysokości powyżej 40 m oraz zarzucono brak dostatecznego uzasadnienia wyboru metody ograniczenia wpływu Kopalni na wody podziemne. Zawnioskowano o rozszerzenie Raportu w celu zweryfikowania poziomu komunikacji wód podziemnych między kolektorami Mw i Pw oraz piaskowymi zwietrzelinami skał krystalicznych. Ponadto podniesiono brak dyskusji na temat niepewności, współczynnika ufności i analizy wrażliwości, w szczególności w odniesieniu do wartości współczynnika filtracji ekranu wyznaczonego modelowo, brak wyjaśnienia w jaki sposób wartość określona empirycznie, poprzez podstawienie, zostanie osiągnięta w rzeczywistości oraz sposobu weryfikacji skuteczności działania ekranu oraz ewentualnych środków naprawczych,
- brak udostępnienia planów konserwacji ekranu przeciwfiltracyjnego,
- niejasność harmonogramu wykonania ekranu przeciwfiltracyjnego,
- możliwość naruszenia integralności ekranu przeciwfiltracyjnego na skutek osuwania się gleby spowodowanego obniżaniem się wód podziemnych i eksploatacji złoża,
- brak informacji o ekranie przeciwfiltracyjnym, w zakresie wskazanym powyżej,
- brak oceny wpływu trwałego wydobycia na klimat lokalny i globalny w związku z oddziaływaniem na obszary chronione.

Ponadto Fundacja Greenpeace Ceska Republika złożyła jako załącznik dokument zatytułowany „Ocena zastosowania ekranu przeciwfiltracyjnego dla celów ograniczenia wpływu wód gruntowych w Kopalni Węgla Brunatnego”, autorstwa Stevena H. Emermana, Malach Consulting, LLC, który według informacji zawartej w dokumencie jest licencjatem matematyki oraz uzyskał doktorat w dziedzinie geofizyki. Pismo nie zostało podpisane.

Pismem z dnia 2 stycznia 2020 r. Fundacja Greenpeace e.V. (dalej Greenpeace Niemcy) wystąpiła z wnioskiem o przedłużenie sprawy z uwagi na konieczność zapoznania się z aktami sprawy i przedłożenia niezbędnych ekspertyz. Ponadto podniosła, że:

- Fundacja Greenpeace Niemcy miała możliwość zapoznania się z pełnym materiałem dowodowym dopiero od 30 grudnia 2019 r.,
- fakt, iż ww. organizacja jest w trakcie opracowywania kolejnej ekspertyzy co do zasadniczych braków Raportu, a w konsekwencji naruszenie zasady pogłębiania

zaufania obywateli wyrażonej w art. 8 § 1 k.p.a. w razie nieuwzględnienia ww. planowanej ekspertyzy w materiale dowodowym. Fundacja nie podała planowanej daty przedłożenia ekspertyzy,

- naruszenie zasady wyrażonej w art. 8 § 2 k.p.a. poprzez odstąpienie od utrwalonej praktyki działania organów w zakresie wyznaczania zakończenia terminów postępowań i wyznaczenie nowego terminu zakończenia sprawy.
- Strona niemiecka ustanowiła termin zbierania uwag do Raportu do 20 stycznia 2020 r.,
- popiera stanowisko Greenpeace Polska wyrażone w piśmie z dnia 6 listopada 2019 r. odnośnie konieczności zachowania w całości zespołu architektonicznego miejscowości Opolno-Zdrój,
- wskazała na niezasadność i niemożność nadania decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności z uwagi na toczące się postępowanie przed Ministrem Klimatu w sprawie zmiany koncesji nr 65/94 wydanej przez Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa dnia 27 kwietnia 1994 r.

Fundacja Frank Bold przedłożyła pismo z dnia 30 grudnia 2019 r., w którym podtrzymała zgłoszone dotychczas w toku postępowania uwagi i wnioski, a ponadto podniosła:

- niespójną metodologię opisu przedsięwzięcia, w szczególności brak opisu presji środowiskowej przedsięwzięcia na terenach przewidzianych do wykupu,
- brak odniesienia do dynamiki sezonowej i pomiędzy poszczególnymi latami planowanej działalności, w szczególności brak uwzględnienia oddziaływania związanego z osuwiskami i niewystarczającą analizę nadzwyczajnych sytuacji pogodowych, takich jak deszcze nawalne,
- brak informacji o wstrząsach górniczych, w tym brak wskazania obszarów na nie narażonych, brak informacji o aktualnej niecce osiadań,
- odesłanie do innych dokumentów spoza Raportu, w szczególności do obowiązujących pozwoleń wodnoprowanych, brak informacji o ładunku zanieczyszczeń zrzucanych do odbiorników (Nysy Łużyckiej i jej dopływów) oraz utratę ważności pozwoleń przed zakończeniem eksploatacji,
- brak informacji o rodzajach zanieczyszczeń uwalnianych do wód, w szczególności o rodzajach i ładunku zanieczyszczeń oraz brak analizy częstości występowania zrzutów ścieków nadmiarowych związanych w występowaniem deszczy nawalnych, brak analizy chemizmu odprowadzanych wód oraz możliwości dostosowania aktualnie funkcjonującej instalacji oczyszczania ścieków do charakterystyki jakościowej i ilościowej,
- brak informacji o parametrach oczyszczalni ścieków, w szczególności skuteczności oczyszczania oraz ilości wód nieoczyszczanych,
- brak informacji na temat jaki charakter mają parametry stanu ekologicznego – czy są to średnie z pomiarów czy stężenia miarodajne,
- błędne wnioski Raportu w zakresie oddziaływania na wody oraz pominięcie w Raporcie analizy objęcia przez lej depresyjny powierzchniowych utworów czwartorzędowych,
- brak prognozy kumulacji zanieczyszczeń w wodach i chłonności wód pod kątem możliwości przyjęcia nowych zanieczyszczeń,
- braki w opisie o ocenie oddziaływania przyszłego zbiornika wodnego w wyrobisku,
- braki w danych pomiarowych, w szczególności brak zamieszczenia w Raporcie wyników pomiarów z punktów monitoringowych, czy sprawozdań dotyczących opłat środowiskowych czy za usługi wodne czy wydruków z systemu SAP,

- brak analizy zanieczyszczenia światłem na zwierzęta,
- brak uwzględnienia w Raporcie wariantu alternatywnego najkorzystniejszego dla środowiska, brak uwzględnienia wariantu uwzględniającego krótszy niż wnioskowany czas eksploatacji, w kontekście dotrzymania postanowień porozumienia paryskiego, czy utrzymanie eksploatacji w obecnych granicach wyrobiska,
- brak analizy okresu rekultywacji końcowej,
- sprzeczność zadań konkluzji Raportu z Planem Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej w postaci identyfikacji zagrożenia związanego ze zrzutem wód kopalnianych, w tym wód nadmiarowych z opadów nawaalnych. Ponadto wskazano, że uniemożliwienie poprawy stanu i potencjału wszystkich wód (podziemnych i powierzchniowych) jest równoznaczne z negatywnym oddziaływaniem na środowisko. Wskazano także brak analizy ograniczania negatywnego oddziaływania wód kopalnianych na ekosystem Nysy Łużyckiej, w szczególności siedlisko 3260 (rzeki włosienickowej),
- w zakresie oddziaływania na wody wskazano ponadto, że w Raporcie nie zawarto analizy celów środowiskowych dla poszczególnych jednolitych części wód w kontekście występujących na nich obszarów chronionych, w szczególności nie analizowano wpływu na jednolite części wód obejmujących zlewnie poniżej zrzutu wód kopalnianych, ponadto wskazano, że Raport nie zawiera analizy wpływu na cele określone w planie gospodarowania wodami, w szczególności nie zawiera analizy poszerzenia się leja depresji w kierunku południowym,
- brak wystarczających informacji dotyczących ekranu przeciwfiltracyjnego, w szczególności, zdaniem Fundacji Raport, nie zawiera analizy niepewności, przedziałów ufności i analizy wrażliwości odnośnie modelowania modelu hydrogeologicznego, poza tym wskazano, że brak jest analizy, jakie jest prawdopodobieństwo wystąpienia istotnego wpływu na ujęcie Uhelná, nawet w przypadku realizacji ekranu przeciwfiltracyjnego,
- wyrażono wątpliwości dotyczące technicznych możliwości wybudowania ekranu – w szczególności w zakresie faktycznej możliwości zastosowania technologii DSM do głębokości powyżej 40 m,
- brak planu monitorowania i utrzymania ekranu, zdaniem fundacji sieć piezometrów jest niewystarczająca. Inwestor powinien ponadto przedstawić plan konserwacji ekranu w celu utrzymania przewodności hydraulicznej,
- Fundacja przedstawiła ponadto wątpliwości dotyczące doboru technologii ekranu przeciwfiltracyjnego, doboru właśnie tej metody minimalizacji wpływu Kopalni na wody podziemne, uzyskania i istotności projektowanej przewodności hydraulicznej oraz jej weryfikacji, wpływu osiadania gruntu na integralność ekranu, a także monitorowaniu i zapobieganiu istotnemu obniżeniu zwierciadła piezometrycznego w ujęciu Uhelná i innych miejscowościach Czech i Niemiec,
- brak wyników walidacji modelu dyspersji zanieczyszczeń powietrza, brak wskazania warunków, w jakich występuje wyniesienie zanieczyszczeń z odkrywki. Fundacja wniosła ponadto o zobowiązanie Inwestora w decyzji, na podstawie art. 80 ust. 1 pkt. 1b p.o.ś., do publikowania rocznych raportów o wpływie przedsięwzięcia na jakość powietrza w okolicy, wraz z oceną udziału źródeł w stężeniach oraz do dołączenia do akt niniejszego postępowania opracowanego przez Inwestora Programu Ochrony Powietrza,
- niepełne ujęcie w Raporcie wpływu kopalni Turów na klimat, w szczególności niezgodność danych ujętych w Raporcie z obliczeniami Fundacji Frank Bold,

dotyczących emisji metanu, w przeliczeniu na ekwiwalent dwutlenku węgla, brak wycień emisji CO₂ ze spalania węgla brunatnego przez elektrownię Turów, brak oszacowania kosztów społecznych emisji CO₂,

- nieuwzględnienie wniosków dowodowych strony,
- zastrzeżenia dotyczące przebiegu rozprawy administracyjnej, podniesiono, że Inwestor miał nieskrępowaną i nieograniczoną czasowo możliwość wypowiedzi, a pozostali uczestnicy, w tym strony postępowania, musieli czekać w kolejce, aby zadać pytanie oraz mieli możliwość jednokrotnego zabrania głosu,
- brak zakończenia konsultacji transgranicznych z uwagi na fakt, że Strona niemiecka przedłużyła termin składania uwag i wniosków do Raportu do 20 stycznia 2020 r.

Ponadto Fundacja Frank Bold załączyła do pisma niniejsze załączniki:

- załącznik nr 1 - zatytułowany „Powtórna analiza Raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia pn. Kontynuacja eksploatacji odkrywkowej złoża węgla brunatnego Turów na środowisko opracowanego przez PGE GIEK S.A. Oddział KWB Turów w postępowaniu przed Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska we Wrocławiu” z dnia 31 października 2019 r. autorstwa „Analizy przyrodnicze Paweł Żyła”.
- Opinia nt. wpływu Kopalni Węgla Brunatnego na osiągnięcie celów ujętych w Planie Gospodarowania Wodami w odniesieniu do wód podziemnych i powierzchniowych autorstwa „Lecturer Sylwester Kraśnicki” z maja 2019 r.
- dokument zatytułowany „Ocena zastosowania ekranu przeciwfiltracyjnego dla celów ograniczenia wpływu wód gruntowych w Kopalni Węgla Brunatnego”, autorstwa Stevena H. Emermana, Malach Consulting, LLC – dokument jest tożsamy z załącznikiem do pisma Fundacji Greenpeace Ceska Republika.

Pismem z dnia 30 grudnia 2019 r. Gmina Gródek nad Nysą w Republice Czeskiej, reprezentowana przez pełnomocnika radcę prawnego Anitę Bobek, zgłosiła udział w postępowaniu. Gmina przedstawiła również uwagi i wnioski, w szczególności podniosła:

- fakt, iż Kopalnia już obecnie ma negatywny wpływ na stan zwierciadła wód podziemnych w trzeciorzędowych i w czwartorzędowych poziomach wodonośnych i powoduje ich obniżenie,
- brak dostatecznych środków minimalizujących, które zapobiegałyby spadkowi poziomu wód gruntowych na terytorium Gminy Gródek, a także środków kompensujących ww. wpływ,
- Raport nie zawiera wariantu projektu, który faktycznie zapobiegłby dalszemu pogorszeniu się stanu przedmiotowych części wód, co powoduje niespełnienie przesłanek określonych w art. 4 pkt. 4 Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U.UE.L.2000.327.1), zdaniem Gminy projektowany ekran przeciwfiltracyjny nie wyeliminuje niekorzystnego wpływu na stan wód podziemnych,
- konieczność przeprowadzenia oceny aplikacyjnej, w rozumieniu RDW, przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- brak oceny w Raporcie stosunków wodnych na terenie Republiki Czeskiej, w okresie po dokonaniu rekultywacji końcowej,
- konieczność wyjaśnienia komentarzy do rysunku oraz zakresu czasowego, do którego odnosi się model hydrogeologiczny, a także fakt pominięcia w Raporcie wpływu bieżących zmian klimatu na dane modelu hydrogeologicznego,

- wpływ leja depresji podczas planowanego wydobycia w latach 2020-2044 w przypadku długotrwałej suszy (brak opadów atmosferycznych zasilających Ujęcie Uhelná) może spowodować zmniejszenie możliwości poboru wody pitnej z tego źródła,
- brak w Raporcie wpływu scenariusza „katastroficznego” uwzględniającego suszę długoterminową na wody podziemne,
- brak monitorowania we wschodniej części uskoku (obszar Uhelná),
- pominięcie oceny wpływu na środowisko na podłożu krystalicznym,
- oparcie wniosków odnośnie wpływu na wody podziemne tylko na wartościach modelowych.

Gmina przedstawiła ponadto wątpliwości dotyczące doboru technologii ekranu przeciwfiltracyjnego, doboru właśnie tej metody minimalizacji wpływu Kopalni na wody podziemne, uzyskania i istotności projektowanej przewodności hydraulicznej oraz jej weryfikacji, wpływu osiadania gruntu na integralność ekranu, a także monitorowania i zapobiegania istotnemu obniżeniu zwierciadła piezometrycznego w ujęciu Uhelná i innych miejscowościach Czech i Niemiec. Gmina zarzuciła ponadto:

- brak wystarczających informacji dotyczących ekranu przeciwfiltracyjnego, w szczególności Raport nie zawiera analizy niepewności, przedziałów ufności i analizy wrażliwości odnośnie modelowania modelu hydrogeologicznego, poza tym wskazano, że brak jest analizy jakie jest prawdopodobieństwo wystąpienia istotnego wpływu na ujęcie Uhelná, nawet w przypadku realizacji ekranu przeciwfiltracyjnego,
- brak planu monitorowania i utrzymania ekranu, sieć piezometrów jest niewystarczająca. Inwestor powinien ponadto przedstawić plan konserwacji ekranu w celu utrzymania przewodności hydraulicznej,
- wątpliwości co do harmonogramu realizacji ekranu przeciwfiltracyjnego,
- brak oceny wpływu na środowisko rekultywacji końcowej,
- ryzyko zmniejszenia objętości wody w strumieniach granicznych,
- wpływ bliskości wysypisk kopalni Turów na jakość strumieni przygranicznych w wypadku wystąpienia deszczy nawalnych,
- brak dostatecznej analizy zagrożeń związanych ze zmniejszeniem objętości wody w powierzchniowych strumieniach granicznych (w tym w potoku Jaśnica) i niewystarczający opis możliwych negatywnych skutków dla strumieni powierzchniowych, w obliczu niewiarygodności danych dotyczących skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego,
- brak oceny wpływu przedsięwzięcia na ekosystemy zależne od wody na obszarach zagrożonych utratą wody. W szczególności wskazano, że potencjalnie zagrożone są: obszar źródłany potoku Jaśnica, północne dopływy potoku Vaclavicky, mokradła w dorzeczu potoku Dolnovitavsky, okolice źródeł potoku Jasny, a także wskazano brak dokładnego opisu oddziaływań na stosunki wodne poza obszarem Niecki Żytawskiej,
- brak opisu zabezpieczenia zboczy przed osuwiskami, wskazano ponadto, że realizacja przedsięwzięcia, wskutek powiększania leja depresji, może mieć wpływ na stabilność skał po stronie czeskiej. Gmina wyraziła sprzeciw wobec twierdzeń Inwestora o braku znaczącego oddziaływania na stronę czeską w ww. zakresie,
- brak w Raporcie odniesienia się do kwestii spadku cen nieruchomości w Gminach wokół Kopalni, ustalenia kwot rekompensat finansowych dla właścicieli nieruchomości, wartości odszkodowań na podstawie niezależnych ekspertyz dla poszczególnych nieruchomości, dokonania inwentaryzacji budynków, które będą objęte szkodami,
- niewystarczającą ocenę wpływu projektu na jakość powietrza,

- nieuwzględnienie wpływu elektrowni w ocenie skumulowanego wpływu na jakość powietrza,
- brak uwzględnienia środków minimalizujących wpływ na powietrze atmosferyczne po stronie czeskiej,
- brak uwzględniania wpływu zmian klimatu na oddziaływanie na powietrze,
- zobowiązanie Inwestora do prowadzenia corocznego monitoringu pyłu PM 2,5 na granicy przedsięwzięcia,
- brak oceny wpływu przedsięwzięcia na klimat globalny, w szczególności w kontekście realizacji celów Porozumienia Paryskiego,
- niewystarczającą ocenę wariantu zerowego,
- rozbieżności pomiędzy danymi hydrogeologicznymi zawartymi w raporcie a danymi przekazanymi stronie czeskiej pismem z dnia 29 października 2019 r.

Ponadto Gmina Gródek zawniosowała, na podstawie art. 78 § 1 k.p.a., o włączenie modelu hydrogeologicznego Kopalni do materiału dowodowego, a także zgłosiła propozycje warunków do zawarcia w decyzji.

Dodatkowo Gmina Gródek załączyła do pisma dokument zatytułowany „Ocena zastosowania ekranu przeciwfiltracyjnego dla celów ograniczenia wpływu wód gruntowych w Kopalni Węgla Brunatnego”, autorstwa Stevena H. Emermana, Malach Consulting, LLC – dokument jest tożsamy z załącznikiem do pisma Fundacji Greenpeace Ceska Republika i Fundacji Frank Bold.

Pismo z dnia 30 grudnia 2019 r. Regionu Liberec w Republice Czeskiej, reprezentowanego przez pełnomocnika radcę prawnego Anitę Bobek w sprawie zgłoszenia udziału w postępowaniu. Region przedstawił ponadto uwagi i wnioski, w zakresie identycznym, jak Gmina Gródek (przedstawione powyżej).

Dodatkowo Region Liberec załączył do pisma dokument zatytułowany „Ocena zastosowania ekranu przeciwfiltracyjnego dla celów ograniczenia wpływu wód gruntowych w Kopalni Węgla Brunatnego”, autorstwa Stevena H. Emermana, Malach Consulting, LLC – dokument jest tożsamy z załącznikiem do pisma Fundacji Greenpeace Ceska Republika, Fundacji Frank Bold i Gminy Gródek.

Pismem z dnia 9 stycznia 2020 r. Fundacja Greenpeace Polska przedłożyła opracowanie autorstwa dr. hab. Leszka Pazderskiego, w którym bardzo szeroko przedstawiono przykład miejscowości Sokołowska, będącej dawnym uzdrowiskiem sudeckim i zarazem położonej w zlikwidowanym międzyczasie zagłębiu węglowym – która to została zachowana w całości i po latach rewitalizowania stała się atrakcją turystyczną regionu. Do opracowania Fundacja dołączyła także bogatą dokumentację fotograficzną. Powyższy przykład został wskazany przez Fundację jako bardzo podobny do sytuacji, która jest obecnie w Opolnie-Zdroju. W ww. piśmie Fundacja podkreśliła nadrzędny interes publiczny w ocaleniu Opolna-Zdroju. Reasumując, organ w tym miejscu wyjaśnia, że przedstawiony materiał dowodowy dotyczący miejscowości Sokołowska nie ma bezpośredniego przełożenia na niniejsze postępowanie. Jakkolwiek tutejszy organ docenia wkład i ogromne zaangażowanie Fundacji w zachowanie Opolna-Zdroju, to jednak należy zauważyć, że przedmiotem niniejszego postępowania nie jest ogólna polityka planistyczna względem ochrony zabytków (co powinno mieć wyraz w dokumentach prawa lokalnego), a ocena wpływu przedsięwzięcia na konkretne, istniejące obiekty. Skoro zatem plany zagospodarowania przestrzennego dopuszczają ustalony w dokumentacji zakres przedsięwzięcia, tutejszy organ nie ma podstaw do odmiennej oceny materiału dowodowego, nawet z uwagi na ważny interes społeczny.

W toku postępowania strony dokonywały wglądu w akta sprawy, a także występowały o udostępnienie akt drogą elektroniczną.

Cele organizacji ekologicznej są, niejako z definicji, zbieżne z misją organu, którą jest troska o ochronę i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 10 ustawy o oś przez organizację ekologiczną rozumie się organizację społeczną, której statutowym celem jest ochrona środowiska. W toku postępowania organizacja pełni funkcję wsparcia merytorycznego - „adwokata środowiska” zwracając uwagę na aspekty wymagające rozbudowania czy wyjaśnienia w toku sprawy, jest ciałem równoważącym postawę Inwestora, naturalnie dążącego do realizacji swojego zamierzenia.

Podkreślenia wymaga fakt, że nadrzędny, pierwotny wręcz cel postępowania, jakim jest możliwie najpełniejsza ochrona środowiska, jest najlepiej spełniony, kiedy wszystkie strony postępowania współpracują z organem od samego początku. Na wczesnym etapie planowania możliwe jest takie ustalenie treści Raportu, aby uwzględnił on materiały satysfakcjonujące dla wszystkich stron, w tym Stron narażonych. Strony narażone brały udział w opracowywaniu ostatecznego kształtu postanowienia zakresie Raportu.

Opracowywanie Raportu przez Inwestora, na podstawie uzgodnionego ze Stronami narażonymi postanowienia o zakresie Raportu, trwało prawie 3 lata, następnie, w wyniku dalszych czynności organu – m.in. złożonych uwag - zarówno stron postępowania, społeczeństwa, jak i tutejszego organu, Raport został uzupełniony. Efektem uwzględnienia zastrzeżeń było przedłożenie przez Inwestora ujednoliconego Raportu, w którym zostały przedstawione dodatkowe środki minimalizujące wpływ przedsięwzięcia na środowisko. Podstawowe opracowanie na temat przedsięwzięcia liczy sobie ponad 1000 stron dokumentacji i załączników mapowych, powstało przy ogromnym wysiłku uznanych w swoich dziedzinach specjalistów (w opracowaniu Raportu brało udział 40 ekspertów), duża część z nich następnie uczestniczyła w wyczerpujących czynnościach procesowych (m.in. w rozprawie administracyjnej, konsultacjach transgranicznych ze Stroną niemiecką, dwudniowych konsultacjach transgranicznych ze Stroną czeską, które trwały od godziny 9⁰⁰ do 24⁰⁰).

Materiał dowodowy wielokrotnie poddawany był ocenie zarówno organu, społeczeństwa (polskiego, czeskiego i niemieckiego), jak i organów oraz instytucji Stron narażonych. Inwestor w toku postępowania odpowiedział na uwagi i wnioski stron, Stron narażonych i społeczeństwa, niezależnie od formy czy języka w jakim zostały złożone.

W obliczu powyższego, złożenie w ostatnim etapie postępowania, przez podmioty działające na prawach strony, obszernych opracowań i wniosków dowodowych oraz ekspertyz datowanych na maj 2019 r. i 31 października 2019 r., czy wnioskowanie o przedłużenie postępowania ze względu na opracowanie kolejnych ekspertyz może być rozpatrywane jako nadużycie prawa procesowego. Skoro strony dysponowały materiałem dowodowym wcześniej (nawet w maju 2019 r.), to powinny taki dokument przedstawić bez zbędnej zwłoki, wraz z wnioskami, które z niego wynikają. Inny sposób postępowania z dowodem będącym w dyspozycji strony jest sprzeczny z zasadami współzycia społecznego.

Jak wskazuje się w doktrynie i orzecznictwie *nadużycie praw procesowych* należy uznać za samoistną instytucję prawa procesowego (zob. Piotr Przybysz, *Nadużycie prawa w prawie administracyjnym*, (w:) H. Izdebski, A. Stępkowski, *Nadużycie prawa*, Warszawa 2003 r., postanowienie NSA z 26 lipca 2013 r., sygn. akt II FZ 504/13). Do nadużycia prawa dochodzi w sytuacjach, gdy strona podejmuje prawnie dozwolone działania dla celów innych niż przewidziane przez ustawodawcę. Każde prawo podmiotowe, przyznane jest przez normę prawną w celu ochrony interesów uprawnionego, prawo

to powinno być wykonywane zgodnie z celem ze względu na który zostało przyznane. W konsekwencji zachowanie, które formalnie zgodne jest z literą prawa, lecz sprzeciwia się jej sensowi, nie może zasługiwać na ochronę. Stanowisko to jest także akceptowane przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, który wypowiadając się na gruncie prawa do sądu wielokrotnie zwracał uwagę, że określone działania strony w procesie można uznać za nadużycie prawa do sądu.

Ponadto jak wskazał NSA w wyroku z dnia 10 lipca 2019 r. sygn. I GSK 1289/18 *„W niektórych przypadkach zachowanie strony może być postrzegane jako nadużycie prawa procesowego, z czego strona postępowania powinna zdawać sobie sprawę. Ocena działań stron pod tym względem w postępowaniu administracyjnym należy do organu, a w postępowaniu sądowoadministracyjnym - do sądu.”*

Specyfika postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, zwłaszcza w szczególnie skomplikowanych sprawach, sprawia, że możliwe jest mnożenie wciąż nowych wniosków dowodowych, ekspertyz i pism, stawianie wciąż nowych, bardziej szczegółowych pytań do wszystkich aspektów środowiska, również tych, które nie przyjmują w polskim porządku prawnym wartości kwantyfikowalnych albo nie mają wpływu na wynik sprawy. Postępowania nie można jednak prowadzić w nieskończoność. Charakter postępowania, które dotyczy przedsięwzięcia przyszłego, wiąże się ze świadomością, że część prognozowanych oddziaływań będzie obciążona niepewnością, stąd nakłada się obowiązek monitoringu. Organ jednak podkreśla, że w obliczu całokształtu zgromadzonego materiału dowodowego przedłożona przez Inwestora dokumentacja jest szczegółowa i kompletna, a zaproponowany monitoring szeroko wykracza poza ramy wynikające z obowiązujących przepisów prawa i, wraz ze środkami zabezpieczającymi zaproponowanymi przez Inwestora, pozwala na minimalizację zagrożenia dla środowiska. O powyższym świadczy również fakt, że mimo wszystko, jakość zgromadzonego materiału dowodowego pozwoliła na odniesienie się przez Organ do złożonych uwag i wniosków.

Przedsięwzięcie będzie polegać na kontynuacji odkrywkowej eksploatacji pozostałej części udostępnionego złoża węgla brunatnego „Turów”. Aktualnie przedmiotowe złożo jest eksploatowane na podstawie wydanej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa koncesji (decyzja nr 65/94 z dnia 27 kwietnia 1994 r. wraz z późniejszymi zmianami określonymi decyzją MOŚZNiL nr BK/PK/555/96 z dnia 21 marca 1996 r.). Eksploatacja prowadzona jest w obrębie obszaru górniczego „Turoszów-Bogatynia” i terenu górniczego „Turoszów-Bogatynia I”. Obszar górniczy „Turoszów-Bogatynia” ma powierzchnię 66 km², a Teren górniczy „Turoszów-Bogatynia I” - 74 km². Projektowany obszar górniczy, który będzie zawierał się w granicy projektowanego przedsięwzięcia, wynosić będzie około 30 km². Kontynuacja eksploatacji będzie prowadzona do wyczerpania zasobów złoża. Zasoby złoża zostały ustalone zgodnie z kryteriami bilansowości określonymi w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie kryteriów bilansowości złóż kopalin (Dz. U. Nr 153, poz. 1774 ze zm.). Zasoby bilansowe w filarach ochronnych nie występują. Zasoby pozabilansowe nie są dokumentowane. Zgodnie z opracowaniem „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2018 r.” [Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019] zasoby bilansowe złoża wynoszą 334 755 000 Mg, z czego 294 695 000 Mg to zasoby przemysłowe, a w 2018 r. wydobyto 6 593 000 Mg.

Proces wydobywania węgla odbywać się będzie tak jak obecnie, w ciągłym i zintegrowanym układzie technologicznym kopalnia – taśmociąg - zwałowarka. Wydobywanie węgla będzie prowadzone selektywnie, jednocześnie w II i I pokładzie węgla oraz

pozostałych niewielkich już partiach pokładu III. Węgiel będzie urabiany koparkami wieloczerpakowymi, a fronty wydobywcze prowadzone będą z generalnym postępowaniem wachlarzowym w kierunku południowo - wschodnim. Wydobyty przez koparki urobek kierowany będzie na bezpośrednio współpracujące z nimi przenośniki poziome, a następnie przemieszczany zbiorczymi układami transportowymi. Strugi węgla i nadkładu będą rozdzielane i transportowane ciągnięciami węglowymi lub nakładowymi. Węgiel kierowany będzie bezpośrednio do Elektrowni Turów lub do zasobnika węglowego. Z zasobnika węglowego kierowany będzie również do Elektrowni Turów oraz do sortowni węgla, gdzie będzie następował jego odbiór przez podmioty inne niż Elektrownia Turów. Węgiel z sortowni jest odbierany przez klientów zewnętrznych poprzez załadunek na pojazdy samochodowe. Pojazdy te poruszają się po tzw. „drodze węglowej” prowadzącej od sortowni wzdłuż linii kolejowej do bramy wjazdowej/wyjazdowej z Kopalni.

Nadkład przemieszczany będzie zbiorczymi ciągnięciami przenośników na poszczególne fronty zwałowe i poprzez ciągnięcia przenośników poziomych transportowany na zwałowarki. Materiał zwałowy lokowany jest i będzie na zwałowisku wewnętrznym. Zwałowarki formują piętra nadpoziomowo i podpoziomowo systemem blokowym z wachlarzowym postępowaniem robót.

Dalsza eksploatacja złoża węgla brunatnego „Turów” będzie prowadzona na terenach zajętych już pod wyrobisko i zwałowiska wewnętrzne oraz we fragmencie złoża udokumentowanego na południe i południowo-wschód od aktualnych granic wyrobiska. Zasięgi eksploatacji zostały zaprojektowane wzdłuż granic bilansowych złoża z uwzględnieniem przebiegu koryta potoku Biedzychówka, drogi Sieniawka – Opolno-Zdrój oraz granicy państwa z Republiką Czeską. W projektowanym docelowym zasięgu wyrobiska zlokalizowane są miejscowości Opolno-Zdrój i Białopole.

W celu przygotowania do eksploatacji terenów przeznaczonych pod wydobycie, ale jeszcze niezagospodarowanych pod działalność górnictw, konieczne będzie oczyszczenie terenów z zabudowy, szaty roślinnej oraz warstwy glebowej. Następnie przeprowadzone zostaną roboty przygotowawcze i udostępniające, w tym odwodnienie urobku i budowa ciągnięć odstawy urobku. Ponadto zajdzie konieczność przeprowadzenia prac przygotowawczych na zwałowisku wewnętrznym, które zabezpieczać będą prawidłowe zwałowanie nadkładu, tj.: wykonanie odwodnienia podłoża zwałowiska na jego przedpolu, budowa, przebudowa przenośników dla potrzeb zwałowania i ich likwidacja po zakończeniu zwałowania na poszczególnych poziomach oraz wyrównywanie na bieżąco wierzchowiny formowanych pięter w celu ich zabezpieczenia przed wnikaniem wody w korpus zwałowiska.

Dla terenu znajdującego się w granicach inwestycji obowiązują zapisy następujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- uchwała nr XLVIII/347/2002 Rady Gminy i Miasta w Bogatyni z dnia 5 sierpnia 2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2002 r., nr 218, poz. 3000),
- uchwała nr LXXXIII/507/10 Rady Gminy i Miasta w Bogatyni z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2011 r., nr 8, poz. 93),
- uchwała nr LXV/1011/13 Rady Miejskiej w Bogatyni z dnia 19 czerwca 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2013 r., poz. 4464),
- uchwała nr XIII/83/19 Rady Miejskiej w Bogatyni z dnia 28 maja 2019 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta

i gminy Bogatynia - terenu odkrywkowej kopalni węgla brunatnego Turów w rejonie wsi Opolno-Zdrój (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2019 r. poz. 3649).

Zgodnie z wymienionymi wyżej uchwałami teren przeznaczony na dalszą eksploatację, tj. teren położony na południowy wschód od wyrobiska (obecnie nieprzekształcony robotami górniczymi, ale znajdujący się w istniejącym obszarze górniczym oraz w zasięgu planowanego przedsięwzięcia) przeznaczony jest na powierzchniową eksploatację kopalni z przeznaczeniem uzupełniającym: tereny zieleni urządzonej, obiekty infrastruktury technicznej, tereny lasów i zadrzewień, tereny rolnicze. Tereny funkcji podstawowej obejmują: tereny odkrywkowej eksploatacji górniczej, tereny zwałowania wewnętrznego oraz tereny odzysku odpadów i rekultywacji (dopuszczalne jest wykorzystanie do rekultywacji odpadów górniczych i przeróbczych oraz nadkładu).

Ponadto tereny już zagospodarowane – czyli tereny istniejącego wyrobiska, infrastruktury technicznej, zaplecza socjalnego itp. – przeznaczone są na odkrywkową eksploatację górniczą, zwałowanie wewnętrzne, rekultywację z funkcjami dopuszczalnymi na lasy i zadrzewienia, zieleni nieurządzoną, taśmociągi i komunikację przemysłową. Dla terenów poeksploatacyjnych, zgodnie z ww. uchwałami, wskazano leśny i wodny kierunek rekultywacji wyrobiska.

Mając na uwadze powyższe przeznaczenie terenów zlokalizowanych w granicach planowanego przedsięwzięcia oraz zakres planowanych przez Inwestora działań (które będą kontynuacją obecnie prowadzonej eksploatacji odkrywkowej) stwierdzono, iż inwestycja nie naruszy ustaleń ww. miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, spełnione zatem zostaje kryterium wskazane w art. 80 ust. 3 ustawy ooś.

W przedłożonym raporcie przedstawiono i porównano trzy warianty przedsięwzięcia:

1. Polegający na prowadzeniu eksploatacji w granicach wskazanych w „Charakterystyce przedsięwzięcia”, a następnie wypłylenie dna wyrobiska do rzędnych około 80-85 m n.p.m. i podparcie zboczy wyrobiska nasypami w nachyleniu 1:10 do wysokości rzędnych lustra przyszłego zbiornika wodnego, tj. do 225 m n.p.m. Pozostałe zbocza przyszłego zbiornika wodnego będą stanowić zbocza końcowe zwału wewnętrznego uformowane w nachyleniu 1:8 - 1:9. Wykonanie wypłylenia dna i podparcia zboczy wyrobiska wymagać będzie wtórnego urobienia i przemieszczenia około 393 000 000 m³ mas gruntów zwału wewnętrznego, w tym około 151 000 000 m³ na wypłylenie dna wyrobiska i około 242 000 000 000 m³ na podparcie zboczy. Zadanie to może zostać wykonane specjalnym układem koparka – taśmociąg - zwałowarka (jednoczesne urabianie w czterech piętrach z odstawą urobku na dwie zwałowarki). Szacuje się, że wykonanie robót ziemnych potrwałoby około 12 lat i wiązałoby się z koniecznością ingerencji w około 90% wcześniej uformowanej i w przeważającej części zrekultywowanej powierzchni wierzchowy zwału wewnętrznego. W efekcie wykonanych prac ziemnych ponownej rekultywacji podlegałoby około 500 ha nowo powstałej wierzchowy. Maksymalna głębokość przyszłego zbiornika wodnego wyniosłaby około 140 m, pojemność około 1 512 mln m³, a powierzchnia lustra wody około 2 284 ha.

2. Wariant polegający na prowadzeniu eksploatacji w granicach wskazanych w „Charakterystyce przedsięwzięcia”, a następnie wykonaniu podparcia zboczy nasypami w nachyleniu około 1:8, bez wypłylenia dna wyrobiska. Zwałowanie nadkładu będzie prowadzone wyłącznie w obrębie wyrobiska odkrywkowego, na obszarach, na których zostały już wyeksploatowane przemysłowe zasoby węgla. Przemieszczenie mas ziemnych ze zwału wewnętrznego będzie wykonane układem koparka – taśmociąg - zwałowarka, jak w przypadku wariantu 1. Szacunkowy czas sypania nasypów wyniosłby około 4,5 roku. Realizacja robót ziemnych objęłaby około 44% powierzchni wierzchowy zwału

uformowanej w toku eksploatacji złoża. Ponownej rekultywacji podlegałyby około 260 ha nowo powstałej wierzchowiny. Teren ten w dużej części mógłby być wykorzystany do budowy systemu hydrotechnicznego doprowadzania wód z Nisy Łużyckiej do zbiornika poeksploatacyjnego, w tym przede wszystkim zbiornika pośredniego. Przyszły zbiornik miałby dno o rzędnych od około 5 m p.p.m. w centrum do około 65 m n.p.m. w części wschodniej i otoczony będzie zboczami uformowanymi w gruntach zwałowych w nachyleniu 1:8 - 1:9. Głębokość zbiornika wyniesie około 230 m, pojemność około 1 556,5 mln m³, a powierzchnia lustra wody około 1 960 ha.

3. Wariant zakłada wydobycie możliwie największej części bilansowych zasobów węgla, jakie pozostały w złożu, co ma wiązać się z powiększeniem zasięgu eksploatacji w rejonie miejscowości Opolno-Zdrój poza granice aktualnego obszaru górniczego. W zakresie ukształtowania czaszy przyszłego zbiornika wodnego przewiduje – podobnie jak w wariantach 2 – wykonanie wyłącznie podparcia zboczy wyrobiska nasypami w nachyleniu 1:8, bez wypłykania jego dna. W wariantach 3 południowo-wschodni zasięg docelowej eksploatacji byłby przesunięty, w porównaniu do granicy określonej dla wariantów 1 i 2, o około 300-400 m na wschód w rejonie miejscowości Opolno-Zdrój. Takie przesunięcie granicy i powiększenie obszaru eksploatacji odkrywkowej o około 59 ha związane jest z pozyskaniem zasobów II pokładu węgla, dotychczas kwalifikowanych jako nieprzemysłowe. Zwiększenie zasięgu górnej krawędzi wyrobiska umożliwi wyeksploatowanie również większej ilości zasobów pokładu I, jakie zalegają u podstawy skorygowanego zbocza. Powiększenie zasięgu eksploatacji spowodowałoby konieczność zmiany granic przedsięwzięcia, jakie obecnie przewidywane są dla wariantów 1 i 2 oraz niewielkie przełożenie koryta potoku Jaśnica (Ślad).

Realizacja wariantu 3 wiąże się także z koniecznością wykonania znacznie większych wykupów gruntów zabudowanych i niezabudowanych – de facto wiąże się z likwidacją miejscowości Opolno-Zdrój.

Wypełnienie wyrobiska zwałowiskiem wewnętrznym byłoby podobne jak w wariantach 1 i 2, nieznacznie większy byłby zasięg zwałowiska w południowo-wschodniej części wyrobiska. Wielkość zasobów operatywnych w konturze wariantu 3 wyniosłaby 302 300 000 Mg, jest ona o 9 600 000 Mg większa od zasobów ustalonych w granicach konturu eksploatacji z Dodatku nr 3 do Projektu zagospodarowania złoża Turów. W stosunku do zasobów operatywnych węgla zawartych w docelowym konturze eksploatacji wariantów 1 i 2 zasoby są wyższe o 8 100 000 mln Mg. Zasoby te z nadwyżką zaspokoją prognozowane całkowite zapotrzebowanie na węgiel wszystkich odbiorców (293 000 000 Mg).

Wariant 3 przewiduje podobne przygotowanie zboczy wyrobiska poeksploatacyjnego, jak w przypadku wariantu 2, tj. wykonanie podparcia zboczy południowego i południowo-wschodniego wyrobiska nasypem w nachyleniu 1:8. Szacuje się, że formowanie nasypów podparcia zboczy potrwa około 3,5 roku.

Podobnie, jak w przypadku wariantu 2, podparcie masami zwałowymi południowego i południowo-wschodniego zbocza wyrobiska zostanie wykonane poprzez wtórne urobienie i przemieszczenie gruntów południowo-zachodniej części zwałowiska układem koparka – taśmociąg - zwałowarka wybudowanym specjalnie do wykonania tego zadania. W rezultacie wtórnego urobienia i przemieszczenia mas powstanie taka sama, jak w wariantach 2 nowa wierzchowina zwałowiska o rzędnych 230 m n.p.m. Jej powierzchnia wyniesie około 300 ha. Powierzchnia ta będzie wymagała wykonania działań rekultywacyjnych, ale w dużej części zostanie ona wykorzystana do budowy zbiornika pośredniego i rowów systemu hydrotechnicznego doprowadzania wód z Nisy Łużyckiej do czaszy zbiornika wodnego.

W przedłożonym Raporcie opisano przedstawione powyżej warianty przedstawiając szczególne cechy przedsięwzięcia oraz określono oddziaływania analizowanych wariantów. Ponadto dokonano porównania oddziaływań poszczególnych wariantów. Po przeanalizowaniu powyższych uwarunkowań, jako wariant inwestycyjny oraz jednocześnie najkorzystniejszy dla środowiska wybrano wariant nr 2.

Eksploatacja złoża „Turów” będzie wymagała, tak jak dotychczas, jego ciągłego odwadniania. Podstawowym systemem odwadniania wgłębnego stosowanym w Kopalni jest system studzienny. System ten prowadzi odwodnienie w obrębie poziomów wodonośnych: nadkładowym, międzywęglowym i podwęglowym. Dodatkowymi elementami odwodnienia złoża są chodniki ziemne, drenaże podzwałowe, otwory drenażowe kierunkowe oraz ekran przeciwfiltacyjny wzdłuż Nysy Łużyckiej. Studzienna metoda odwadniania polega na wykonywaniu z powierzchni terenu oraz z poziomów wyrobisk odkrywkowych i zwałowiska wewnętrznego, pionowych, odpowiednio zafiltrowanych otworów drenażowych. W otworach tych instalowane są pompy głębinowe, za pomocą których woda pompowana jest na powierzchnię. Zwałowisko wewnętrzne odwadniane jest głównie przez system drenaży podzwałowych (ze studniami drenażowymi HSdr), otwory kierunkowe wpięte do drenaży i studnie.

Wody kopalniane pochodzące z odwadniania wgłębnego nie wymagają oczyszczania i jako wody czyste, na podstawie pozwolenia wodnoprawnego, odprowadzane są do odbiorników zewnętrznych w sąsiedztwie wyrobiska odkrywkowego (rzeki, potoki).

W Raporcie założono, że wielkość dopływu wód podziemnych do Kopalni będzie utrzymywać się na poziomie ok. 20 m³/min. Wartość tę oszacowano na podstawie obserwacji i pomiarów hydrogeologicznych oraz hydrologicznych przeprowadzonych dotychczas, co według autorów Raportu jest zbieżne z wynikami corocznych kartowań hydrogeologicznych i hydrologicznych z pomiarami przepływów w głównych rowach i kanałach w odkrywce oraz ilością pompowanych wód z urządzeń odwodnienia.

W Raporcie dokonano szczegółowego opisu środowiska geologicznego rejonu inwestycji, w szczególności wskazano, że złoża węgla brunatnego Turów leży w obrębie Niecki Żytawskiej, uformowanej na pograniczu dwóch wielkich jednostek strukturalnych: bloku łużyckiego i bloku karkonosko-izerskiego. Niecka Żytawska jest zapadliskiem o charakterze tektonicznym, otoczonym wyniesionymi blokami tektonicznymi obciętych uskoki tektonicznymi. Opisano także specyficzne warunki hydrogeologiczne panujące w otoczeniu inwestycji. Wymieniono i opisano poziomy wodonośne (czwartorzędowy, nadkładowy górny, nadkładowy dolny, międzywęglowy, podwęglowy) należące do trzech pięter wodonośnych kształtujących warunki hydrogeologiczne w obrębie leja depresji powodowanego działaniem systemu odwodnienia złoża „Turów”: czwartorzędowego, trzeciorzędowego i trzeciorzędowo-paleozoicznego, na które w sposób istotny oddziałuje tektonika złoża, dzieląc je na odrębne struktury wodonośne. Wskazano, że warstwami izolacyjnymi, rozdzielającymi poziomy wodonośne trzeciorzędu są pokłady węgla brunatnych oraz utwory nieprzepuszczalne (iły) i słabo przepuszczalne (pyły, mułki). Opisano, że w obszarze tzw. filara rzeki Nysy Łużyckiej i filara rzeki Miedzianki wydzielić można dwa poziomy wodonośne w II i III pokładzie węgla, które korelują się z nadkładowym górnym i dolnym poziomem wodonośnym na pozostałym terenie. W Raporcie wymieniono także kompleksy wodonośne po stronie niemieckiej, w obrębie Niecki Żytawskiej, tj.: czwartorzędowy, węglowy górny, węglowy dolny, międzywęglowy, podwęglowy oraz przedstawiono nieco odmienny podział struktur wodonośnych po czeskiej stronie Niecki Żytawskiej (fragmentaryczne występowanie II pokładu węgla), tj. podział

na: czwartorzędowy, wyższy nadkładowy, bezpośredni nadkładowy i podłożowy (bazowy) poziom wodonośny.

Na obszarze, na który będzie oddziaływać przedsięwzięcie, nie występują główne zbiorniki wód podziemnych. Wpływ inwestycji na środowisko hydrogeologiczne został w Raporcie przeanalizowany z zastosowaniem modelu hydrogeologicznego. W modelu tym uwzględniono przedstawione w Raporcie (wspominane powyżej) specyficzne warunki geologiczne i hydrogeologiczne występujące w obrębie inwestycji. Do budowy modelu matematycznego oraz wykonania badań modelowych dla potrzeb Raportu wykorzystano program Groundwater Vistas v. 6.74 Build 30 firmy Environmental Simulations. Bazuje on na metodzie różnic skończonych opartej o siatkę dyskretyzacyjną zbudowaną z sieci prostokątów i kwadratów o dowolnej, zmiennej wielkości wynikającej ze stopnia uszczegółowienia obliczeń. Umożliwia on odwzorowanie ustalonych i nieustalonych warunków przepływu wód podziemnych dla nieograniczonej liczby warstw. Do budowy modelu przedstawianego w Raporcie zastosowano system quasi-przestrzenny. Wówczas tworzy on systemem warstw stanowiących poziomy wodonośny, w których odtwarzane są tylko poziome składowe przepływu, rozdzielone utworami słabo przepuszczalnymi, w których odtwarzany jest proces pionowego przesiąkania. Warstwom modelu przypisuje się odpowiednie wielkości współczynnika filtracji oraz wielkości współczynnika przesiąkania pionowego. W tym sposobie odtwarzania pola filtracji, spągi poszczególnych warstw modelu nie tworzą jednocześnie stropów warstw niżej leżących.

Należy podkreślić, że opisując warunki hydrogeologiczne złoża „Turów”, zarówno w Raporcie, jak i w innych pismach Inwestora, używane jest pojęcie „poziom wodonośny” na określenie wydzielonych stref w górotworze, z których dopływają wody podziemne do systemu odwadniania. Jednakże, jak wskazują to sami autorzy Raportu, jest to w tym przypadku nieuprawnione użycie tego pojęcia, bowiem strefy te nie stanowią ciągłych warstw wodonośnych, którym to można by przyporządkować ograniczające ich występowanie powierzchnie stropowe i spągowe wraz z parametrami filtracyjnymi. Stanowią one raczej zbiorowiska soczew utworów przepuszczalnych, o nierozpoznanym rozprzestrzenieniu i nieznanymi wielkościami parametrów filtracyjnych, rozmieszczonych nieregularnie wśród utworów ilastych i słabo przepuszczalnych (mułków, pyłów, węgla brunatnych).

Z uwagi na brak wystarczającego rozpoznania budowy geologicznej dla odtworzenia w modelu tylko utworów przepuszczalnych, przyjęto koncepcję budowy modelu polegającą na odtworzeniu w nim zgeneralizowanych poziomów wodonośnych, których powierzchnie strukturalne wyznaczone zostaną w oparciu o dobrze rozpoznane elementy budowy geologicznej, a więc w tym przypadku na podstawie powierzchni stropowych i spągowych poszczególnych pokładów węgla brunatnego oraz powierzchni spągowej Niecki Żytawskiej. Tak wyznaczone poziomy wodonośny mają w modelu charakter warstw ciągłych. Wyjątkiem jest obszar odkrywki i jego bezpośredniego otoczenia posiadający najdokładniejsze rozpoznanie budowy geologicznej, co umożliwiło wydzielenie obszarów bezwodnych w poszczególnych poziomach wodonośnych. Sytuacja taka istnieje na obszarze Rowu Rybarzowic.

Wielkości parametrów filtracyjnych przyjętych w modelu wyznaczone zostały w procesie kalibracji. Kalibracja została wykonana na podstawie pomiarów piezometrycznych (prowadzonych od 1997 r. w sieci obserwacyjnej polsko-czeskiej i polsko-niemieckiej) oraz badań z otworów zlokalizowanych na terenie Kopalni (w sumie ponad 2000). Założono, że w badaniach modelowych odtwarzane będą ustalone warunki przepływu oraz uargumentowano w sposób wiarygodny, z jakich ujętych w modelu warunków

hydrodynamicznych to wynika. Mając uwagę powyższe nie można zgodzić się z wnoszącymi uwagę co do oparcia modelu wyłącznie na podstawie wyników pomiarów z 2015 r.

Granice modelu poprowadzono po konturze wspomnianej wcześniej Niecki Żytawskiej, zakładając, że jest to naturalna granica rozprzestrzeniania się wszystkich trzeciorzędowych poziomów wodonośnych. Ponieważ pokrywa utworów czwartorzędowych, poza konturem Niecki Żytawskiej, nie wykazuje dużej miąższości. W Raporcie uznano, że kontur ten może być także granicą dla utworów czwartorzędowych. Cały obszar modelu jest prostokątem o wymiarach 21,2 km na 12,4 km. Aktywna powierzchnia modelu wynosi 140,6 km² i odpowiada jej 58518 aktywnych bloków obliczeniowych. Siatka dyskretyzacyjna jest identyczna dla wszystkich warstw modelu. Zasięg warstw dla głębiej zalegających poziomów wodonośnych jest coraz mniejszy w stosunku do granicy modelu z uwagi na nieckowaty kształt podłoża Niecki Żytawskiej. Stanowi to jednocześnie wyjaśnienie wątpliwości zgłaszanych podczas udziałów społeczeństwa, dlaczego dla niżej ległych warstw wodonośnych, na załącznikach graficznych, izolinie nie dochodzą do krawędzi Niecki Żytawskiej.

Zgodnie z przedstawioną powyżej koncepcją zbudowano pięciowarstwowy model numeryczny: (warstwa 1 – poziom wodonośny czwartorzędowy (Q), warstwa 2 - nadkładowy górny (Ng), warstwa 3 - nadkładowy dolny (Nd), warstwa 4 - międzywęglowy (Mw), warstwa 5 - podwęglowy (Pw)). W celu wprowadzenia tych warstw do modelu opracowano dla nich na podstawie Bazy Danych Geologicznych PGE GiEK S.A. Oddział KWB Turów izoliniowe mapy powierzchni strukturalnych w formacie dgn oraz zbiory danych punktowych w formie plików xls. Dodatkowo opracowano mapy zasięgów wszystkich pokładów węgla brunatnego oraz mapy występowania utworów bezwodnych. Górnym ograniczeniem modelu jest powierzchnia terenu. Wprowadzono ją do budowanego modelu za pomocą numerycznego modelu terenu. Został on opracowany na podstawie pomiarów geodezyjnych na terenie Polski i digitalizacji izoliniowych map terenu w skali 1:25000 na obszarze Czech i Niemiec. Dolnym ograniczeniem modelu jest powierzchnia spągowa Niecki Żytawskiej. Również dla niej opracowano model numeryczny, uwzględniający układ uskoku tektonicznych.

W Raporcie wskazano, że rozkład wielkości współczynnika filtracji uzyskany został w wyniku kalibracji modelu. W dokumentacji wskazano, jakie wskaźniki ostatecznie przyjęto w modelu, w tym wymieniono wielkości współczynnika filtracji dla poszczególnych poziomów, dla utworów zwałowiska wewnętrznego, a także wskazano, jakie wyznaczono wielkości współczynnika przesiąkania c pomiędzy poziomami wodonośnymi. W Raporcie wskazano także rozkłady wielkości zasilania otrzymane w wyniku kalibracji modelu (zawierające się w zakresie $0,000001+0,0008$ m/d), całkowite zasilanie modelowanego obszaru (53 092 m³/d) oraz średni moduł zasilania dla obszaru poza odkrywką bez zwałowiska zewnętrznego ($0,000395$ m/d = $4,57$ l/s×km²). W Raporcie opisano także przyjęte warunki brzegowe poszczególnych warstw modelu. Przedstawiono na załącznikach graficznych rozkład przestrzenny warunków brzegowych dla każdej z warstw modelu. Parametry filtracyjne dla uskoku odwzorowywanych w modelu oraz potrzebę ich zastosowania ustalano w trakcie kalibracji modelu. Kalibrację modelu wykonano drogą kolejnych przybliżeń. Jej podstawą były pomiary zwierciadła wody w otworach obserwacyjnych wykonane w drugiej połowie 2015 r. na terenie Polski, Niemiec i Czech. W Raporcie szczegółowo opisano sposób kalibracji modelu oraz wymieniono elementy, które decydowały o jego poprawności. W modelu odwzorowano rozwój prowadzonej eksploatacji w odcinkach pięcioletnich. Wyniki modelu przedstawiono dla lat od 2015 do 2020 obrazując stan istniejący i prognozę do roku 2020 - jako stan wyjściowy do dalszych analiz oraz od 2015 do 2044 dla wszystkich wariantów przedsięwzięcia.

W modelu hydrogeologicznym uwzględniono ujęcie wody w miejscowości Uhelná z poborem wody z 2015 r., który wyniósł 572 m³/d. oraz wskazano (w formie graficznej) zasięg leja depresji spowodowanego działaniem samego ujęcia (z ww. poborem wody), który obejmuje zarówno tereny położone na terenie Republiki Czeskiej, jak i fragment terenu Polski w obszarze Zrębu Białopola.

Wyniki modelowania hydrogeologicznego przedstawiono w Raporcie w sposób opisowy oraz graficzny. W celu zobrazowania możliwych zmian poziomów wód podziemnych spowodowanych zarówno odwadnianiem Kopalni, jak i prowadzonym poborem z ujęcia w miejscowości Uhelná, przedstawiono mapy z zaznaczonym przyrostem leja depresji, nakreślonym z wykorzystaniem hydroizopiez i skali kolorów, wykonane dla poszczególnych poziomów wodonośnych.

Z przedłożonej analizy wynika, że oddziaływanie odwadniania będzie powodowało największe obniżenia zwierciadła wody podziemnej w roku 2044, a zakres i skalę prognozowanego oddziaływania w przypadku kontynuacji eksploatacji złoża bez zastosowania środków minimalizujących przedstawiono poniżej.

W Raporcie wskazano, że leje depresji w poziomach trzeciorzędowych nie będą wywierać bezpośredniego wpływu na pozostałe aspekty środowiska, ale poprzez przesiąkanie do nich wód z poziomu czwartorzędowego, oddziaływanie takie, pośrednie, może powstawać, jednak na znacznie mniejszym obszarze niż zasięgi lejów depresji w trzeciorzędzie. Na skutek wspomnianego przesiąkania zasięg leja depresji w poziomie czwartorzędowym (bez zastosowania środków minimalizujących) obejmowałby fragment południowego przedpola odkrywki na terenie Polski, wzdłuż wschodniego uskoku Białopola oraz znaczny obszar na terenie Czech, w centrum którego znajduje się ujęcie Uhelná. W tym poziomie właśnie, tj. czwartorzędowym, będzie występowało maksymalne oddziaływanie eksploatacji i odwadniania Kopalni, a prognozowane obniżenie mogłoby wynieść około 3-4 m w stosunku do stanu z 2015 r., w miejscu lokalizacji ujęcia.

W trzeciorzędowym poziomie wodonośnym nadkładowym górnym model wykazał rozwój leja depresji na terenie Czech w okolicach ujęcia Uhelná. Prognozowane jest także obniżenie zwierciadła wód o około 1-7 m w zakolu potoku Ślad w rejonie miejscowości Opolno-Zdrój. Byłoby to spowodowane propagacją obniżeń zwierciadeł wód w trzeciorzędowych poziomach wodonośnych. Model wykazał również możliwość obniżenia zwierciadła wód podziemnych tego poziomu o wielkościach ok. 1 m na północnych obrzeżach Niecki Żytawskiej na terenie Republiki Federalnej Niemiec z powodu kontaktów z niżej ległymi poziomami wodonośnymi nadwęglowym dolnym, międzywęglowym i podwęglowym, objętymi większymi depresjami.

W poziomie wodonośnym trzeciorzędowym nadkładowym dolnym, poza konturem odkrywki depresje przyjmowałyby wielkości do około 5 m i obejmowałyby tereny na południe od odkrywki, w tym także teren Republiki Czeskiej. Ponadto depresje o wielkości od 1 do 5 m powstałyby również na terenie Republiki Federalnej Niemiec, na zachodnich obrzeżach Niecki Żytawskiej. Byłoby to spowodowane (analogicznie jak dla poziomu nadwęglowego górnego) istniejącymi tam kontaktami hydraulicznymi z niżej ległymi trzeciorzędowymi poziomami wodonośnymi.

W poziomie wodonośnym międzywęglowym prognozowane jest rozprzestrzenianie się leja depresji w kierunku południowym i zachodnim wkraczając również na teren Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec. Na terenie Polski, poza granicami inwestycji, depresje zawierałyby się w przedziale od 1 do około 30 m. Na terenie Republiki Czeskiej maksymalna depresja osiągnęłaby wielkość do około 15 m, podobnie jak na obszarze Republiki Federalnej Niemiec.

Rozprzestrzenianie się leja depresji w poziomie podwęglowym powodowałoby powstanie depresji o podobnych wartościach, jak w poziomie międzywęglowym, z tym, że zasięg leja depresji w kierunku zachodnim byłby większy niż w poziomie międzywęglowym. Jak wskazano w Raporcie powodem stałego przyrostu leja depresji w poziomie wodonośnym podwęglowym będzie konieczność zabezpieczenia podłoża zwałowiska wewnętrznego przed nawodnieniem przez wody podziemne. Tak więc nie będzie występowało zjawisko podnoszenia się poziomu zwierciadła wody podziemnej w tym poziomie na obszarach już wyeksploatowanych.

W celu ograniczenia oddziaływania inwestycji na poziomy wodonośny w Raporcie zaproponowano wykonanie działania minimalizującego – ekranu przeciwfiltracyjnego zlokalizowanego w poziomie międzywęglowym. Należy przy tym podkreślić, że w Raporcie (w rozdziale 22.2.4 wybór metody ograniczania zasięgu leja depresji) zostały przedstawione i rozważone różne metody ograniczania wpływu odwodnienia wyrobiska na tereny przyległe. W rozdziale tym omówiono najczęściej stosowane metody oraz uargumentowano, w oparciu o przedstawiony model hydrogeologiczny oraz zbadane szczególne warunki hydrogeologiczne panujące na obszarze Niecki Żytawskiej, w tym istniejące uskoki o charakterze blokującym, zasadność budowy ekranu przeciwfiltracyjnego. Odnosząc się zatem do uwag zgłaszanych do powyższego zagadnienia, nie można stwierdzić, że Inwestor nie dokonał wariantowania środków ograniczających zasięg leja depresji.

Należy także zauważyć, że w sentencji niniejszej decyzji wskazano minimalne parametry projektowanego ekranu przeciwfiltracyjnego, gdyż dla takich parametrów zaprognozowano skuteczne działanie minimalizujące. Podstawowym kryterium oceny skuteczności ekranu był brak przyrostu depresji wywołanej docelową eksploatacją złoża „Turów” w czwartorzędowym poziomie wodonośnym, w stosunku do zwierciadła wody pomierzonego w roku 2015. Długość ekranu oraz jego głębokość będą optymalizowane na dalszych etapach pracy nad jego realizacją, w tym badań geologicznych (wierceń, sondowań geofizycznych) koniecznych do wykonania na etapie opracowywania koncepcji technicznej, a następnie projektu technicznego.

W przedłożonym Raporcie przedstawiano wyniki modelowania hydrogeologicznego, z uwzględnieniem ekranu przeciwfiltracyjnego, dla wszystkich poziomów wodonośnych w postaci map izoliniowych wzniosu zwierciadła wód podziemnych w stosunku do stanu z 2015 r., a także przyrostu depresji po uwzględnieniu ekranu przeciwfiltracyjnego.

W poziomie wodonośnym czwartorzędowym prognozowany wznios zwierciadła wód podziemnych, po zastosowaniu ekranu przeciwfiltracyjnego, przyjmuje wielkość maksymalną 3,7 m. Powoduje to, że przyrost depresji, zgodnie z załącznikami graficznymi przedstawionymi w Raporcie, będzie wykraczał w niewielkim zakresie poza granice przedsięwzięcia tylko od jego południowo-wschodniej strony. W poziomie trzeciorzędowym nadwęglowym wznios zwierciadła wód osiągnie maksymalnie 3 m. Największe prognozowane wzniosy zwierciadła wody wystąpią dla poziomów wodonośnych trzeciorzędowych: nadwęglowym, międzywęglowym i podwęglowym. Zastosowanie ekranu powoduje także ograniczenie depresji w obszarze położonym na południe od uskoku południowego na terenach Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec, dla poziomów wodonośnych: czwartorzędowego, nadwęglowego górnego i nadwęglowego dolnego. W poziomach międzywęglowym i podwęglowym utrzymuje się jedynie niewielka depresja od 1 do około 5 m w strefie przygranicznej na terenie Czech, w obszarze Zrębu Białopola. Znaczne zmniejszenie depresji we wszystkich poziomach wodonośnych w stosunku do wcześniej prognozowanych występuje również na terenie Polski, w obszarze Zrębu Białopola.

Należy zauważyć, że eksploatacja złoża węgla brunatnego, prowadzona od 1948 r., nieodłącznie związana była z prowadzeniem odwadniania warstw wodonośnych. Wskutek tego zaszły zmiany w środowisku wód podziemnych i powierzchniowych w rejonie odkrywki. Przedmiotem niniejszego postępowania jest określenie środowiskowych uwarunkowań kontynuacji eksploatacji złoża, co oznacza, że badane, analizowane i oceniane jest przyszłe, prognozowanie oddziaływanie inwestycji. Z tego względu w Raporcie prognozowane były dalsze wpływy w odniesieniu do stanu z 2015 r. (umownie wyjściowego) i tutejszy organ uznaje to za zasadne. Istniejący stan środowiska, jako poziom odniesienia do analiz o przyszłym oddziaływaniu planowanego przedsięwzięcia, został także szczegółowo opisany w Raporcie. Mając na uwadze powyższe, odnosząc się do uwag społeczeństwa wskazujących dotychczasowy wpływ Kopalni na wody, w tym wody podziemne, organ wyjaśnia, że uwagi te stanowiły ważną informację o przeszłym i istniejącym stanie środowiska, stanowią podstawę do oceny przyszłego oddziaływania, jednakże nie dotyczą przedmiotu niniejszego postępowania.

Odnosząc się do uwag dotyczących przyjętego w modelu hydrogeologicznym warunku brzegowego II rodzaju $Q=0$ na granicach zewnętrznych warstw wodonośnych oraz uwag dotyczących niezgodności granic jednolitych części wód podziemnych z granicami Niecki Żytawskiej określającej granice modelu hydrogeologicznego organ wyjaśnia iż, jak już wcześniej wspomniano, złożo węgla brunatnego Turów znajduje się w obrębie zapadliska tektonicznego tzw. Niecki Żytawskiej. Ponadto Inwestor w przedłożonej dokumentacji wskazał, że przebieg granic został rozpoznany na podstawie licznych otworów geologicznych. Uszczegółowieniu przebiegu granicy Niecki Żytawskiej pomagają również mapy geologiczne przedstawiające zasięg wychodni podkencezoicznych krystalicznych skał podłoża niecki. Lej depresji w głębszych poziomach neogeńskich spowodowany odwadnianiem Kopalni może się więc odbywać tylko na obszarze tej niecki. Poziom wodonośny czwartorzędowy rozprzestrzenia się poza granice Niecki Żytawskiej, jednakże oddziaływanie na jego wody podziemne wskutek odwodnienia kopalni Turów może odbywać się wyłącznie poprzez ich przesiąkanie do objętych lejem depresji poziomów neogenu. Potwierdzają to również wspólne niemiecko-polskie pomiary piezometryczne. Stan zwierciadła wody tego poziomu wodonośnego w opracowaniu niemieckim firmy GEOS z 2015 r. podsumowujący wyniki tych pomiarów został oceniony jako ustabilizowany, chociaż różniący się od warunków sprzed eksploatacji złoża Turów. Przyjęto więc, że granice modelu odpowiadać będą granicy Niecki Żytawskiej. Poziom wodonośny czwartorzędowy największe miąższości posiada w dolinach rzek Mandau i Nysy Łużyckiej. Te znajdują się w granicach modelu. Poza granicami Niecki Żytawskiej miąższość utworów przepuszczalnych w tym poziomie maleje. Dopływ wód z tego poziomu do obszaru objętego modelem z obszarów leżących poza jego granicami i pochodzi z infiltracji opadów atmosferycznych. Aby uwzględnić te dopływy w bilansie wodnym modelu wyznaczono powierzchnie zlewni wód powierzchniowych odpowiadających poszczególnym odcinkom granicy modelu i na ich podstawie oraz średnich wielkości infiltracji opadów wyznaczono odpowiadające im wielkości dopływów. Dopływy te zadano w modelu jako dodatkowy warunek brzegowy. Tak więc ograniczenie zasięgu modelu do granicy Niecki Żytawskiej uznano za uzasadnione.

Odnosząc się do żądania Strony czeskiej przedstawienia przez Inwestora kompletnej dokumentacji ekranu przeciwfiltracyjnego przed wydaniem niniejszej decyzji organ wyjaśnia, że parametry ww. ekranu zostały wskazane w sentencji niniejszej decyzji, a dokładny harmonogram zostanie przekazany Stronie czeskiej (zgodnie z warunkiem nr I.2.21 zawartym w sentencji decyzji) w terminie sześciu miesięcy od wydania niniejszej decyzji. Warunki powyżej omówionej wymiany informacji zostały ustalone i zaprotokołowane

na spotkaniu ekspertów Strony polskiej i czeskiej przeprowadzonym w dniach 3-4 października 2019 r. we Wrocławiu.

Odpowiadając na uwagi dotyczące ekranu przeciwfiltracyjnego zlokalizowanego wzdłuż Nysy Łużyckiej organ wyjaśnia, iż ekran ten jest obiektem istniejącym. Budowany był sukcesywnie wraz z postępowaniem eksploatacji od lat 60. XX w. Jego skuteczność jest wystarczająca do celu, jakiemu miał służyć (zabezpieczeniem Kopalni przed dopływem wód z Nysy Łużyckiej) i podlega monitorowaniu dwa razy w roku w ramach sieci piezometrów przez ekspertów hydrogeologów polskich i niemieckich. Od czasu jego budowy minęło ponad 50 lat, w tym czasie zmieniły się technologie realizacji znacznie zwiększając możliwości techniczne wykonania takich ekranów. Nowy ekran (planowany w południowej części odkrywki, w poziomie międzywęglowym) będzie budowany po zakończeniu procedur administracyjnych w tym zakresie. W trakcie kontynuacji eksploatacji złoża prowadzony monitoring skuteczności ekranu w sieci obserwacyjnej piezometrów pozwoli na reagowanie na ewentualną potrzebę zmiany jego parametrów, w tym dogęszczenie. Proponowana technologia budowy ekranu została opisana w Raporcie.

Odnosząc się do zgłaszanych obaw, iż po 2044 roku, z uwagi na zaprzestanie odwadniania poziomów wodonośnych, może dojść do zmian kierunków przepływów wód oraz także podwyższenia poziomów wód gruntowych, między innymi na terenie Republiki Czeskiej, organ wyjaśnia, że ekran przeciwfiltracyjny będzie działał do czasu likwidacji zakładu górniczego i powiązanej infrastruktury. Nie jest to całkiem szczelny ekran, nie będzie więc całkowicie hamował odpływu wód. Ponadto na etapie likwidacji będzie można rozważyć ewentualne działania dotyczące perforacji ekranu, sposobu i technologii jej wykonania, będzie to jednak rozstrzygane na etapie rekultywacji końcowej będzie przedmiotem decyzji rekultywacyjnej.

Odnosząc się do uwag w zakresie wątpliwości odnośnie możliwości wykonania ekranu przeciwfiltracyjnego oraz doboru właściwej technologii jego realizacji, jak również pytań i zagadnień dotyczących sposobu weryfikacji osiągniętej przewodności hydraulicznej i jej utrzymania, tutęjszy organ wyjaśnia, iż w sentencji niniejszej decyzji wskazał parametry ekranu przeciwfiltracyjnego, które muszą być osiągnięte, aby (zgodnie z przedłożonym modelem hydrogeologicznym) zapewnić określoną skuteczność tego środka minimalizującego. W Raporcie, uwzględniając rozpoznanie budowy geologicznej, wskazujące na występowanie w poziomie międzywęglowym soczewek utworów przepuszczalnych o niedużej miąższości, wśród utworów ilastych lub słabo przepuszczalnych pyłów i mułków, zalecono zastosowanie do wykonania ekranu technologii iniekcji niskociśnieniowej, natomiast ostateczny wybór technologii leży w gestii Inwestora i zostanie dokonany po wykonaniu niezbędnych badań hydrogeologicznych i geologicznych w miejscu jego lokalizacji, po dokonanej przez specjalistyczny organ weryfikacji projektu planowanych robót.

Nawiązując do uwag dotyczących ekranu przeciwfiltracyjnego, w których powoływano się na stanowiska Czeskiej Służby Geologicznej organ nadmienia, iż przedstawiciele ww. Czeskiej Służby Geologicznej brali udział w organizowanych 3-4 października 2019 r. konsultacjach transgranicznych w formie spotkania ekspertów, na których szczegółowo przedstawiciele Inwestora omówili zarówno model hydrogeologiczny, jak i projektowany ekran przeciwfiltracyjny, a przedstawiciele Czeskiej Służby Geologicznej nie zgłosili zastrzeżeń do ekranu przeciwfiltracyjnego, w tym zaproponowanych jego parametrów.

Odnosząc się do uwag stwierdzających konieczność wyjaśnienia komentarzy do rysunków oraz zakresu czasowego opisujących model hydrogeologiczny, a także sugerowanego pominięcia w Raporcie wpływu bieżących zmian klimatu na dane modelu

hydrogeologicznego, braku analizy wpływu leja depresji podczas planowanego wydobycia w latach 2020-2044 w przypadku długotrwałej suszy (brak opadów atmosferycznych zasilających ujęcie Uhelná), braku w Raporcie analizy scenariusza „katastroficznego” uwzględniającego suszę długoterminową na wody podziemne oraz oparcie wniosków odnośnie wpływu na wody podziemne tylko na wartościach modelowych organ wyjaśnia, że model hydrogeologiczny, jak każdy model, jest pewnym przybliżeniem prognozowanej sytuacji. Z tego względu, w celu monitorowania rzeczywistego wpływu odwadniania poziomów wodonośnych, nałożono na Inwestora obowiązek dokonywania regularnych pomiarów poziomów zwierciadeł wód i przekazywania wyników właściwym organom oraz Stronie czeskiej (jak wskazano powyżej). Ponadto zastosowanie ekranu przeciwfiltracyjnego spowoduje wzrost zwierciadła wody we wszystkich poziomach wodonośnych w rejonie ujęcia Uhelná czyli zminimalizuje skutki wystąpienia ewentualnych sytuacji ekstremalnych, tj. np. długookresowych susz. Oprócz tego w Raporcie przedstawiono analizę scenariuszy rozwoju zmian klimatycznych opartą na wynikach dwóch projektów w tym zakresie (KLIMADA i polsko-niemieckiego projektu Neymo) – wskazują one na możliwość występowania znaczących zmian klimatycznych po 2050 r., a więc poza horyzontem czasowym niniejszego postępowania.

Odnosząc się do opinii (stanowisk) w sprawie oddziaływania kontynuacji eksploatacji węgla na wody podziemne, sformułowanych przez Sylwestra Kraśnickiego oraz Stevena H. Emermana, organ zważył, co następuje.

Należy w tym miejscu przypomnieć, że zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, wyrażonej w art. 80 k.p.a. organ „według swojej wiedzy, doświadczenia oraz wewnętrznego przekonania ocenia wartość dowodową poszczególnych środków dowodowych oraz wpływ udowodnienia jednej okoliczności na inne okoliczności” (por. J. Borkowski (Komentarz, 1989, s. 165)). Ponadto ocena okoliczności sprawy powinna być dokonana na podstawie całokształtu materiału dowodowego. W związku z tym zawarte w przedłożonych w trakcie postępowania opracowaniach, tj. zarówno w Raporcie, jak i w kontreksperytzach czy w kontropiniach, stwierdzenia odnośnie faktów i analizy ich znaczenia podlegają ocenie jak każdy dowód w sprawie, zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów (art. 80 k.p.a.) (w oparciu o wyrok WSA w Warszawie z 20.11.2007 r., sygn. akt IV SA/Wa 1486/07). Organ administracji nie jest związany treścią jakiegokolwiek ekspertyzy czy opinią biegłego (nawet posiadającego wszelkie możliwe uprawnienia), może oceniać swobodnie takie materiały, jak i opinie biegłych, na zasadach wiedzy i nie jest skrupowany ich treścią. Organ może daną ekspertyzę czy opinię przyjąć, jeśli uzna ją za trafną, ale może całkowicie ją zdyskwalifikować i przyjąć odmienną, własną, opartą na nauce lub doświadczeniu (w oparciu o wyrok WSA w Warszawie z 6.3.2008 r., sygn. akt VI SA/Wa 1953/07). Stąd też wypływa szczególna rola i odpowiedzialność organu właściwego do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wyrażająca się m.in. w krytycznej ocenie przedłożonych ekspertyz, opracowań czy opinii merytorycznych.

W Polsce, aby móc samodzielnie wykonywać określone dokumentacje czy projekty z zakresu hydrogeologii, niezbędne jest posiadanie uprawnień geologicznych kat. IV lub V w rozumieniu przepisów *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 31 marca 2016 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie geologii (Dz. U. poz. 425)*. Wymóg ten wynika z art. 50 ust. 1 i ust. 2 pkt 4 i 5 *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 868 ze zm.)*. Ogólnodostępną bazę danych osób posiadających uprawnienia prowadzi Minister Klimatu na stronie <https://bip.mos.gov.pl/uprawnienia-geologiczne/wykaz-osob-posiadajacych-uprawnienia/>. Organ, kierując się przesłankami art. 7 i art. 77 § 1 k.p.a., sprawdził, czy ww. autorzy opinii (stanowisk) posiadają wymagane

kwalifikacje. W wyniku wyszukiwania nie znaleziono w bazie danych ani Sylwestra Kraśnickiego, ani Stevena H. Emermana. Tymczasem, po stronie organu, znajduje się osoba posiadająca ww. kwalifikacje geologiczne. Osoba ta brała czynny udział w weryfikacji Raportu oraz ocenie przedłożonych ww. opinii (stanowisk). Dlatego też moc dowodów należy ocenić m.in. poprzez przyzmat ww. faktów.

Pomimo tego, organ – po przeanalizowaniu obu opinii (stanowisk) (Sylwestra Kraśnickiego oraz Stevena H. Emermana) – stwierdził, co następuje.

Jednym z najważniejszych wątków poruszonych w opinii Sylwestra Kraśnickiego jest stwierdzenie, że „*dalsza eksploatacja złoża Turów w kierunku południowo-wschodnim będzie skutkowała pogłębieniem się leja depresji oraz zwiększaniem jego zasięgu w kierunku południowym*”. Wątek ten został następnie rozwinięty. Należy stwierdzić, że nikt (ani wnioskodawca, ani organ) nie kwestionuje, że zwiększenie odkrywki spowoduje przesunięcie się leja depresji. W obszarze południowo-wschodnim obszaru górniczego KWB Turów już od wielu lat istnieje lej depresji we wszystkich odwadnianych poziomach wodonośnych. Jednakże jego południowy zasięg jest ograniczony wychodniami skał krystalicznych podłoża Niecki Żytawskiej. W przypadku budowy ekranu przeciwfiltracyjnego leje depresji ulegną jedynie niewielkiemu pogłębieniu tylko na terenie Polski. Oczywiście jest, że każde odwodnienie powoduje powstanie mniejszego lub większego leja depresji, ale właśnie w celu zminimalizowania rozwoju leja depresji w kierunku południowym, a tym samym negatywnego oddziaływania na wody podziemne, Inwestor wykona ekran przeciwfiltracyjny.

Odnosząc się do zarzutu, że może wydarzyć się, iż napełnianie odkrywki po zakończeniu eksploatacji potrwa dłużej niż przewidywane przez Inwestora 35-37 lat, organ wyjaśnia, że nawet gdyby rzeczywiście doszło do wydłużenia czasu napełniania odkrywki wodami z Nysy Łużyckiej, to i tak pozostanie to praktycznie bez wpływu na środowisko, gdyż oddziaływanie nie zintensyfikuje się. Z Nysy Łużyckiej nie będzie mogło być pobierane więcej wody, niż jest to dozwolone ze względu na potrzebę zapewnienia przepływu gwarantowanego w rozumieniu § 1 pkt 17 *rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie zakresu instrukcji gospodarowania wodą (Dz. U. poz. 1725)*. Szczegółowe wielkości i warunki poboru wody zostaną określone w pozwoleniu wodnoprawnym.

W kwestii obaw o zmianę chemizmu wód podziemnych po zakończeniu eksploatacji należy wyjaśnić, że przeniesienie doświadczeń związanych ze zmianą pH wód podziemnych z niemieckich odkrywkowych kopalń węgla brunatnego z terenu Łużyc, na grunt KWB Turów jest całkowicie bezzasadne. W kopalniach łużyckich mamy do czynienia ze złożami pokładowymi węgla brunatnego, z miąższem nadkładem dobrze przepuszczalnych utworów czwarto i trzeciorzędowych. W takich warunkach dochodzi do wytworzenia głębokiego leja depresji z dominującym zwierciadłem swobodnym. Sprzyja to procesom utleniania siarczków żelaza powodującym jednocześnie znaczny wzrost kwasowości wód podziemnych. W Kopalni mamy do czynienia ze złożem położonym w niecce o założeniu tektonicznym. Dominują tu warstwy wodonośne o naporowych warunkach przepływu, te nie ulegają podczas ich odwadniania natlenieniu mogącemu powodować wzrost kwasowości wód podziemnych. Na niewielką skalę może to występować w utworach czwartorzędowych o swobodnym zwierciadle wody. Jednakże w obrębie Niecki Żytawskiej miąższości utworów czwartorzędowych są z reguły nieduże. Zwiększają się jedynie w obrębie dolin rzecznych, gdzie z kolei depresje wywołane odwadnianiem są nieistotne dla procesów powodujących zmianę kwasowości wód podziemnych. Większe miąższości utworów wodonośnych występują także w rejonie wododziałów (Zrąb Białopola), jednakże tam wahania naturalne poziomu zwierciadła wód podziemnych są znacznie większe niż zmiany wywołane

odwadnianiem. Stąd obawy o znaczny wpływ tzw. „kwaśnego drenażu” na wody podziemne nie znajduje uzasadnienia.

Z kolei analizując ocenę sporządzoną przez Stevena H. Emermana od razu widoczne są rażące błędy merytoryczne i nazewnictwo, upoważniające do wyrażenia opinii o nieznanym podstawach zawodowych w przedmiocie oceny. Przykładowo, autor pisze o modelu hydrologicznym, zamiast o hydrogeologicznym (są to zupełnie różne modele), o „ukrytym” poziomie wodonośnym, o odnowieniu licencji (zamiast o koncesji, są to pod względem prawnym różne pojęcia) czy o „podziemnej masie skalnej lub osadowej”. Błędy w tym zakresie szczególnie dziwią w opracowaniu sporządzonym przez osobę, która przedstawia się jako ekspert sporządzający specjalistyczną opinię w zakresie hydrogeologii.

Poza tym znaczną część opinii wypełniają ogólne sformułowania zawierające podstawową wiedzę hydrogeologiczną, którą można znaleźć w większości podręczników wprowadzających do hydrogeologii.

Odnosząc się do zarzutów dotyczących wykonania ekranu przeciwfiltracyjnego należy wyjaśnić, że przedstawione w Raporcie dane w formie map hydrogeologicznych opracowanych na podstawie pomiarów piezometrycznych dokumentują w sposób wystarczający blokujący charakter uskoku dla przepływu wód podziemnych z kierunku południowego do odkrywki Turów. Taką rolę tego uskoku potwierdzają również obserwacje obniżenia zwierciadła wody w piezometrach wspólnej polsko-czeskiej sieci monitoringu wód podziemnych w okresie lat 2015-2019, zaistniałych po nacięciu tego uskoku robotami eksploatacyjnymi. Było to przedstawione i omówione w ramach konsultacji transgranicznych w formule spotkania ekspertów polskich i czeskich, które miało miejsce w dniach 3-4 października 2019 r. Tak więc już tylko na podstawie dokonanych obserwacji hydrogeologicznych i analizy danych geologicznych z licznych otworów istniejących w przedmiotowym rejonie należy uznać za zasadne budowę ekranu przeciwfiltracyjnego zastępującego nacięty odcinek uskoku południowego. Badania modelowe potwierdziły jedynie znane z obserwacji warunki hydrodynamiczne. Pozwoliły również na stwierdzenie korzystnego wpływu tego ekranu na wszystkie poziomy wodonośne odwadnianego kompleksu. Po jego wybudowaniu należy oczekiwać wzrostu poziomu piezometrycznego w każdym z nich, na co wskazują wyniki pomiarów piezometrycznych wykonywanych w okresie przed rozwojem systemu odwadniania w obszarze zlokalizowanym na południe od uskoku południowego. Badania modelowe wykonane dla określenia skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego pozwoliły na określenie jego oczekiwanych parametrów filtracyjnych, które pozwolą na osiągnięcie jego wymaganego efektu. Nie mają one jednakże charakteru determinanty. Założono, że w związku z przyjętą metodą jego budowy (otwory wiercone z iniekcją niskociśnieniową) istnieje możliwość korekty przepuszczalności ekranu poprzez zagęszczanie otworów, w zależności od obserwowanej jego skuteczności.

Porównywanie parametrów i skuteczności planowanego do wykonania ekranu przeciwfiltracyjnego z istniejącym ekranem mającym na celu zapobieganie napływowi wody z Nisy Łużyckiej jest pozbawione podstaw. Są to ekrany służące różnym celom – ekran istniejący ma za zadanie zapobieganie napływowi wody powierzchniowej z rzeki, a nie ograniczanie leja depresji. Również dziwne jest formułowanie zarzutu, że „*proponowany ekran przeciwfiltracyjny w kopalni Turów jest najprawdopodobniej jednym z największych ekranów, które kiedykolwiek wybudowano*”. Zdaniem organu to właśnie bardzo dobrze świadczy o zrozumieniu przez Inwestora potrzeb ograniczenia oddziaływania przedsięwzięcia na wody podziemne i wskazuje na gotowość poniesienia w tym celu dużych kosztów.

Również za nieuzasadnione należy uznać zarzuty o braku możliwości określenia efektywności ekranu przeciwfiltracyjnego ze względu na skąpą sieć piezometrów. Należy przypomnieć, że sieć piezometrów jest wyjątkowo rozbudowana, a pomiary prowadzone są od wielu lat. Celem wykonania ekranu jest osiągnięcie wzniosu poziomów piezometrycznych w każdym poziomie wodonośnym objętym wpływem odwadniania, w obszarze położonym na południe od uskoku południowego, zarówno na terenie Polski, jak i Republiki Czeskiej. Do obserwacji tego wzniosu posłużyć może cała istniejąca wspólna polsko-czeska sieć monitoringu wód podziemnych. Tworzy ją około 40 otworów piezometrycznych. Ponadto, jak ustalono w trakcie konsultacji transgranicznych, Stronie czeskiej będą przekazywane wyniki pomiarów z 5 otworów piezometrycznych wykonanych w obrębie odkrywki przed i za ekranem, które mają także służyć weryfikacji jego skuteczności.

Prognozowane osiadanie terenu w rejonie lokalizacji projektowanego ekranu, spowodowane przyszłą eksploatacją nie przekracza 70 mm. Nie jest to wielkość zdolna zagrozić istotnej zmianie przepuszczalności ekranu. Nie oczekuje się od niego całkowitej szczelności, ma on za zadanie jedynie znaczne zmniejszenie odpływu wód podziemnych z południowego przedpoła w kierunku odkrywki.

Sformułowanie jakoby odwadnianie miało negatywny wpływ na populację (nie wiadomo czyją i gdzie) nie zostało poparte żadnym argumentem. Autor obawia się także wpływu odwadniania na jeziora. Autor nie wskazał jednak, gdzie i czy w ogóle w pobliżu Kopalni znajdują się jakiegokolwiek jeziora.

Reasumując, ze względu na wszystkie wcześniej omówione uwarunkowania i argumenty merytoryczne i prawne, można jednoznacznie stwierdzić, że zarzutów podniesionych w obu opracowaniach nie można uznać za zasadne.

Odnosząc się do uwag dotyczących istniejącego i prognozowanego zmniejszenia ilości wód podziemnych na terenie Republiki Czeskiej, w tym miejscowości Hrádek nad Nisou, Inwestor w piśmie z dnia 14 sierpnia 2019 r., znak: KWT/TGO/502-2/2018.808(III), wyjaśnił, że nie ma prostej relacji pomiędzy głębokościami lejów depresji w głębszych poziomach wodonośnych, a stanem odwodnienia poziomu czwartorzędowego, ponieważ wody podziemne czwartorzędowe tworzą poziom zawieszony, którego stan zależy od wielkości opadów i rodzaju utworów izolujących go od głębszych, odwadnianych bezpośrednio, poziomów wodonośnych. W rejonie obniżenia Hrádka izolacja ta jest najmniejsza z uwagi na wymycie erozyjne drugiego pokładu węgla, stąd obserwowany wpływ na poziom czwartorzędowy jest największy. Jest to jednakże sytuacja, która już zaszła. Dalsze odwadnianie Kopalni związane z eksploatacją złoża węgla brunatnego do 2044 r. może wpłynąć na istniejącą sytuację tylko w ograniczonym stopniu. Nie można bowiem zaprzestać odwadniania Kopalni nawet po podjęciu decyzji o zakończeniu eksploatacji. Przygotowanie wyrobiska odkrywkowego do rekultywacji w kierunku wodnym wymagałoby kilku lat. Tak więc w celu ochrony omawianego terenu, poprawy istniejącego stanu, a także dla zabezpieczenia przed niespodziewanymi zmianami warunków hydrogeologicznych Inwestor zlecił wykonanie badań określających sposoby minimalizacji oddziaływania odwadniania Kopalni. Stwierdzono, iż istnieje możliwość wybudowania ekranu przeciwfiltracyjnego, który jest w stanie nie tylko ograniczyć przyszłe oddziaływanie odwodnienia Kopalni na teren Obniżenia Hrádka, ale znacznie poprawić istniejące obecnie warunki hydrauliczne. Powyższe wyjaśnienie Inwestora jest zbieżne z przedstawionymi wynikami modelu hydrogeologicznego.

Odnosząc się do uwag oraz obaw dotyczących spowodowania przez Kopalnię negatywnego oddziaływania na zasoby wodne, w tym spowodowanie braku wody w ujęciu

Uhelná, braku wody do picia dla 30000 mieszkańców terenów przygranicznych Republiki Czeskiej, w tym miejscowości jak Uhelná, Grabštejn, Hrádek nad Nisou i Chrastawa, należy podkreślić, że w celu zminimalizowania powstania niedoboru wody został na Inwestora nałożony obowiązek wykonania ekranu przeciwiłtracyjnego, który zminimalizuje, w znaczącym stopniu, opisanym wcześniej, wpływ inwestycji na zasoby naturalne czyli wody podziemne. Wyniki modelowania jednoznacznie potwierdziły skuteczność tego rozwiązania. Ekran ten będzie blokował napływ wód podziemnych do odkrywki, w związku z czym możliwe będzie ograniczenie odwadniania i nastąpi stopniowa odbudowa zasobów wód podziemnych. Ponadto, jak wynika z pisma przedsiębiorstwa wodno-wodociągowego Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. z dnia 2 listopada 2018 r., znak 9310-194/18/Ba, studnia jest zagrożona w wyniku zwiększającego się zakresu eksploatacji Kopalni, jednak w tym samym piśmie wskazano, że na czas sporządzenia pisma nie odczuwano niedoboru wody. Wskazano także, że w przypadku niedyspozycyjności źródła Uhelná U1A możliwe jest zasilanie miasta Hrádek nad Nisou w tym Uhelnej z pozostałych dwóch źródeł. Ponadto trzeba zauważyć, że pismo przedsiębiorstwa wodno-wodociągowego Severočeské vodovody a kanalizace, a.s. zostało sporządzone przed przekazaniem Stronie czeskiej informacji o planowanym ekranie przeciwiłtracyjnym i jego skuteczności.

Odpowiadając na uwagi dotyczące obaw o odwodnienie mokradeł, pól, łąk, lasów, upraw rolnych oraz innych terenów organ wyjaśnia, iż punktu widzenia ochrony roślin, podobnie jak zwierząt i ich siedlisk, zasadnicze znaczenie mają zmiany stosunków wodnych w poziomie czwartorzędowym, czyli znajdującym się najbliższej powierzchni. To wody tego poziomu decydują o nawodnieniu siedlisk podmokłych, a wraz z opadami zapewniają dostępność wody dla systemu korzeniowego roślin. Do określenia zasięgu oddziaływania odwodnienia na siedliska i rośliny wykorzystano zasięg przewidywanego leja depresji uzyskany w wyniku obliczeń przeprowadzonych w modelu hydrogeologicznym. Model ten obejmował kilka poziomów wodonośnych, ale w przypadku analiz wpływu na organizmy żywe istotne są wyniki uzyskane dla poziomu czwartorzędowego. Wyniki obliczeń obrazujące rozwój leja depresji w skutek odwadniania poziomu czwartorzędowego zamieszczone w Raporcie, jednoznacznie wykazują, że nie wystąpi oddziaływanie na wody poziomu czwartorzędowego na terytorium Republiki Federalnej Niemiec. Niewielkie wpływy na poziomy czwartorzędowe wystąpią po południowo-wschodniej stronie wyrobiska i ograniczą się do jego bliskiego sąsiedztwa, od strony południowej wpływy będą także nieznaczne, a ich zasięg zakończy się na wysokości granicy z Republiką Czeską. Nie ma więc zagrożenia, znaczącego oddziaływania na siedliska i gatunki zależne od wód.

Odnosząc się do uwag dotyczących oddziaływania odwodnienia prowadzonego w Kopalni na region Frýdlant wskazać należy, że studnie działające w regionie Frýdlantsko są zlokalizowane w odrębnym basenie sedymentacyjnym Frydlant-Višňova, stanowiącym niewielkie śródgórskie zapadlisko, odizolowane od basenu Niecki Żytawskiej. Brak jest jakichkolwiek informacji na temat istnienia połączenia hydraulicznego pomiędzy tymi strukturami geologicznymi. W dokumentacji podniesiono, że nie istnieją również pośrednie oznaki istnienia takich połączeń, w formie rejestrowanych dopływów wód podziemnych do odkrywki kopalni Turów z kierunku wschodniego, o wielkościach przekraczających zasoby dynamiczne z bezpośredniej zlewni jej południowo-wschodniego przedpola. Z uwagi na budowę geologiczną odpływ wody z tego regionu do kopalni Turów mógłby się odbywać szczelinami w podłożu krystalicznym. Jednakże brak takich procesów udowodniono w przedłożonej dokumentacji, w której przedstawiono wyniki monitoringu piezometrów zlokalizowanych na terenie miasta Bogatynia, zafiltrowanych w poziomie wodonośnym podwęglowym:

- HP-10w/66: IV 2012 – 266,12 m n.p.m., VI 2019 - 266,72 m n.p.m. (samowypływ),
- HPz-20w/58: X 1990 – 253,45 m n.p.m., VI 2019 - 253,93 m n.p.m. (samowypływ),
- HPSw-2: IV 2008 – 254,29 m n.p.m., VI 2019 - 257,27 m n.p.m.,
- SWin-3: IV 1998 – 208,3 m n.p.m., VI 2019 - 207,23 m n.p.m.

Zamieszczone wyżej dane z pomiarów piezometrycznych wzdłuż południowo-wschodniej granicy Niecki Żytawskiej wskazują wyraźnie, że pomimo znacznego odwodnienia głębokich poziomów neogeńskich (poziom Pw) w jej centrum i w rejonie Rowu Rybarzowic, strefa wzdłuż granicy Niecki pozostaje nieodwodniona. Wskazuje to na brak oddziaływania odwodnienia kopalni Turów na terytorium Czech poza granicami Niecki Żytawskiej. Tym samym odwodnienie wyrobiska nie może mieć wpływu na poziomy wodonośny, gleby i siedliska w miejscowościach położonych na wschód od granic planowanej eksploatacji złoża. Z punktu widzenia wyżej opisanych uwarunkowań hydrogeologicznych można wykluczyć negatywny wpływ eksploatacji złoża na siedliska hydrogeniczne w regionie Frýdlantu.

Odnosząc się do uwag dotyczących uszczegółowienia danych o uskokach ograniczających projektowany ekran przeciwfiltracyjny, Inwestor przedstawił wyjaśnienia, wskazując, że zachodni i wschodni uskok Białopola stanowią zewnętrzne ograniczenia tzw. Zrębu Białopola oddzielającego Obniżenie Hrádka od Rowu Rybarzowic. W jego obszarze warstwy krystalicznego podłoża i pozostałe warstwy na nim zalegające, wyniesione są ku górze względem tych warstw w obszarach sąsiednich. Dlatego struktura ta może stanowić ograniczenia dla przepływu wód podziemnych. Może również stanowić ograniczenie dla ekranu od strony wschodniej.

Odpowiadając na uwagi podważające wiarygodność modelu, umotywowane faktem, że zmierzone rzeczywiste poziomy zwierciadła wód podziemnych są na niższym poziomie niż te zaprognozowane na podstawie modelu na rok 2020 organ wyjaśnia, że model opracowany dla potrzeb Raportu miał na celu wykonanie prognozy oddziaływania wywołanego dokończeniem eksploatacji złoża węgla brunatnego Turów w latach 2020-2044 oraz wskazanie sposobów jego minimalizacji. Zdaniem organu model spełnił swoją funkcję, natomiast oczywistym jest, że każdy model daje przybliżony wynik, dlatego tutejszy organ zobowiązał Inwestora do zaktualizowania modelu po rocznej obserwacji zmian poziomów zwierciadła wody wokół Kopalni po wykonaniu ekranu przeciwfiltracyjnego. Odpowiadając na uwagi dotyczące uwzględnienia w modelu hydrogeologicznym zmian klimatu, Inwestor w dokumentacji wskazał, że w modelu przyjęto dla całego okresu 2020-2044 warunki zasilania stanowiące 80% opadów średnich z wielolecia zakładając, że wykonanie ekranu przeciwfiltracyjnego spowoduje polepszenie warunków hydrogeologicznych w rejonie ujęcia Uhelná w stopniu większym niż odczuwany mógłby być wpływ zmian klimatu.

W odpowiedzi na zgłoszone wątpliwości do modelu hydrogeologicznego, w tym uwzględnienia w kalibracji tylko 2015 r., organ wyjaśnia, że w celu zaktualizowania modelu i dokładniejszej oceny zachodzących zmian w poziomach wodonośnych Niecki Żytawskiej, niniejszą decyzją zobowiązano Inwestora do przeprowadzania analizy porealizacyjnej w ww. zakresie.

Odnosząc się do zarzutów odnośnie danych dotyczących poboru wody z ujęcia Uhelná wskazać należy, iż wykres poborów wody w ujęciu Uhelná przedstawiony w Raporcie (w zestawieniu z wielkościami opadów) powstał na podstawie danych z rejestracji dopływów przekazanych przez Stronę czeską w 2016 roku w ramach narady polsko-czeskiej Grupy Ekspertów Hydrogeologów ds. oddziaływania Kopalni Turów na teren Republiki Czeskiej.

Po przeanalizowaniu uwag dotyczących uzupełnienia założeń i danych wejściowych do modelu hydrogeologicznego, zdaniem organu przedstawione przez Inwestora na etapie

niniejszego postępowania dane hydrogeologiczne były wystarczające do oceny przyszłego oddziaływania inwestycji. Poza tym dzięki nałożeniu na Inwestora obowiązku monitorowania skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego możliwe będzie śledzenie na bieżąco w warunkach rzeczywistych zmian zachodzących w poziomach poszczególnych warstw wodonośnych po zastosowaniu ww. środka minimalizującego.

Odpowiadając na uwagi odnośnie udostępnienia danych dotyczących poziomów wód podziemnych oraz modeli hydrogeologicznych i wyników monitoringu oraz projektowanych ekranów przeciwfiltracyjnych, należy stwierdzić, że dane z prowadzonego od 1997 r. wspólnego monitoringu w sieci piezometrów polsko-niemieckich są w dyspozycji Grupy roboczej W1 do współpracy nad wódami granicznymi. Ponadto w Raporcie zaprezentowano wykresy obrazujące poziomy zwierciadła wód w poszczególnych warstwach wodonośnych bazujące na opracowaniu niemieckim „Auswertung der Gemeinsamen Grundwasserspiegelmessungen im deutsch-polnischen Tagebaumessnetz bis 2014. GEOS Halsbrücke 2014”. Udostępnianie danych w postaci wyników badań realizowanych bezpośrednio przez Inwestora możliwe jest na podstawie stosownych regulacji prawnych, w tym umów międzynarodowych. Tutejszy organ nie miał podstaw prawnych do zobowiązania Inwestora do przekazywania ww. danych wszystkim zainteresowanym podmiotom.

Kopalnia Turów położona jest, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. poz. 1967), dalej PGW, w obrębie jednolitej części wód podziemnych (dalej: JCWPd) nr 105. Jest to JCWPd położona w zlewni Nysy Łużyckiej w dorzeczu Odry. W PGW stan chemiczny oceniono na dobry, stan ilościowy na słaby o zagrożonej ocenie ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych. Celem środowiskowym dla JCWPd nr 105, ustalonym w PGW, jest dobry stan chemiczny oraz ochrona stanu ilościowego przed dalszym pogorszeniem (mniej rygorystyczny cel). W PGW przedstawiono ocenę ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych ww. JCWPd. Na podstawie przeprowadzonych analiz stwierdzono, że w największym stopniu zagrożone są tzw. wody gruntowe, których zwierciadło występuje na głębokości mniejszej niż 5 m znajdujące się w obrębie aglomeracji miejsko-przemysłowych oraz terenów rolniczych intensywnie użytkowanych. Jednak to intensywna działalność górnicza miała największy wpływ na ocenę wybranych JCWPd, jako zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych. Dla JCWPd nr 105 odstępstwo uzasadniono nadmiernym poborem wód podziemnych związanym z intensywnym odwadnianiem odkrywki KWB Turów, przy czym wskazano brak możliwości likwidacji Kopalni przed wyeksploatowaniem złoża węgla brunatnego oraz z uwagi na naturalnie przebiegające procesy ługowania związków mineralnych.

Na terytorium Republiki Czeskiej w otoczeniu KWB Turów wyznaczona została jednolita część wód podziemnych o numerze CZ64130 w głównych poziomach wodonośnych oraz w jej obrębie trzy JCWPd górne (czwartorzędowe) o numerach CZ14200, CZ14100 i CZ14300. Zgodnie z Aktualizacją Planu gospodarowania wodami dla międzynarodowego obszaru dorzecza Odry na cykl planistyczny 2016-2021, opracowanego w 2015 r. przez Międzynarodową Komisję Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem, JCWPd CZ64130 położona jest w zlewni Nysy Łużyckiej w dorzeczu Odry. Oceniono stan ilościowy na dobry, natomiast stan chemiczny na słaby. Celami ustalonymi dla tej JCWPd są: osiągnięcie dobrego stanu ilościowego do 2021 r., osiągnięcie dobrego stanu chemicznego. Dla tego celu wyznaczone zostały odstępstwa w zakresie terminu osiągnięcia celu (art. 4(4) RDW) oraz w zakresie celów mniej rygorystycznych (art. 4(5) RDW).

Górne JCWPd o numerach CZ14200, CZ14100, CZ14300 pod kątem oceny stanu ilościowego nie były klasyfikowane. Ich stan chemiczny został oceniony jako słaby. Jako główne presje wymienia się zanieczyszczenia obszarowe pochodzące np.: z rolnictwa, górnictwa oraz źródła punktowe, np. stare składowiska odpadów. Jako cele środowiskowe określono osiągnięcie dobrego stanu chemicznego, przy czym dla wszystkich trzech JCWPd ustanowione zostały odstępstwa: dla CZ14200 i CZ14100 odstępstwa w zakresie terminu osiągnięcia celu (art. 4(4) RDW) oraz w zakresie celów mniej rygorystycznych (art. 4(5) RDW), dla CZ14300 odstępstwa w zakresie terminu osiągnięcia celu (art. 4(4) RDW).

Obszar znajdujący się w zasięgu analiz po stronie niemieckiej, tj. na zachód od Nysy Łużyckiej, jest położony w granicach jednolitej części wód podziemnych o nazwie Zittau-Görlitz i kodzie DE_GB_DESN_NE -2. Powierzchnia tej JCWPd wynosi 507,8 km². Należy do zlewni Nysy Łużyckiej w dorzeczu Odry i obejmuje fragment obszar Niecki Żytawskiej w granicach Republiki Federalnej Niemiec. Stan ilościowy oceniony jest jako dobry, stan chemiczny również jako dobry. Celem jest osiągnięcie dobrego stanu ilościowego i chemicznego – oba cele są osiągnięte. Główną presją jest pobór wód podziemnych na cele zaopatrzenia w wodę pitną. Na południe od wymienionego powyżej JCWPd, tj. w obszarze Gór Łużyckich, wyznaczona jest jednolita część wód podziemnych o nazwie Zittauer Gebirge i kodzie DE_GB_DESN_NE -3. Powierzchnia tej JCWPd wynosi 27,8 km². Należy do zlewni Nysy Łużyckiej w dorzeczu Odry. Stan ilościowy oceniony jest jako zły, zaś stan chemiczny jako dobry. Celem jest osiągnięcie dobrego stanu ilościowego i chemicznego – pierwszy z nich jest spodziewany do osiągnięcia do 2027 roku, drugi cel został osiągnięty. Główną presją jest pobór wód podziemnych na cele zaopatrzenia w wodę pitną. Wielkość poboru przekracza zasoby dyspozycyjne.

Potencjalna możliwość oddziaływania odwadniania Kopalni na ww. JCWPd jest ograniczona zasięgiem Niecki Żytawskiej. Jest to bowiem, jak już wspomniano, odrębna jednostka geologiczna, której budowa w formie głębokiego na ponad 300 m zapadliska tektonicznego, ogranicza w sposób znaczący kontakty hydrauliczne z obszarami z nią sąsiadującymi.

W Raporcie wskazano, że z uwagi na oczyszczanie wód kopalnianych przed zrzutem do cieków nie zachodzi możliwość znaczącego wpływu Kopalni na stan chemiczny wód podziemnych. Ewentualnie można rozważać potencjalne pogorszenie się jakości wód podziemnych w JCWPd nr 105 w obszarze objętym lejem depresji, wskutek przemian hydrogeochemicznych związanych z utlenianiem siarczków żelaza zawartych w utworach wodonośnych. Zjawiska te mogą występować w wyniku napowietrzania się odwadnianych warstw wodonośnych. Ponieważ odwadniane warstwy wodonośne leżą na dużej głębokości i charakteryzują się naporowymi warunkami hydrodynamicznymi, ich kontakt z atmosferą zachodzić może głównie w odkrywce i jej najbliższym otoczeniu (także na zwałowisku wewnętrznym).

Oddziaływanie Kopalni nie będzie miało wpływu na jakość wód podziemnych położonych na terenie Republiki Federalnej Niemiec i Republiki Czeskiej, ponieważ odwadniane warstwy wodonośne leżą na dużej głębokości i charakteryzują się naporowymi warunkami hydrodynamicznymi.

Kluczowe znaczenie ma oddziaływanie na stan ilościowy wód podziemnych z uwagi na konieczność prowadzenia długotrwałego i głębokiego odwadniania wyrobiska. Do oceny wpływu inwestycji na stan ilościowy wymienionych wyżej JCWPd wykorzystano także wykonany na potrzeby Raportu model hydrogeologiczny. Poza tym w Raporcie, w celu odzwierciedlenia skali potencjalnego oddziaływania na globalną ocenę stanu analizowanych JCWPd przedstawiono udział powierzchni poszczególnych JCWPd na terenie Niecki

Żytawskiej. Z powyższego jednoznacznie wynika, iż JCWPd o kodzie DE_GB_DESN_NE -3 oraz CZ14100 położone są poza Niecką Żytawską, a więc poza możliwością jakiegokolwiek oddziaływania Kopalni.

Ponieważ planowane przedsięwzięcie zlokalizowane jest w całości na obszarze JCWPd nr 105, nie ulega wątpliwości, że trwające od ponad pół wieku odwadnianie spowodowało ogromne zmiany we wszystkich poziomach wodonośnych, a kontynuacja działalności wymaga dalszego obniżania zwierciadeł wody podziemnej. W Raporcie opisano maksymalne zasięgi prognozowanych rozwojów leja depresji, wskazano także, iż na terenie Polski najbliższe ujęcia wody do celów zaopatrzenia ludności (dla Bogatyni, Jasnej Góry i Opolna-Zdroju) zlokalizowane są poza granicami Niecki Żytawskiej, a więc poza możliwym zasięgiem ww. lejów depresji. Poprawę stanu ilościowego może spowodować zaprzestanie odwadniania odkrywki, które może być zrealizowane po zakończeniu eksploatacji złoża oraz wykonaniu działań polegających na przygotowaniu do rekultywacji końcowej.

Jak wspomniano, JCWPd CZ14300 znajduje się poza zakresem oddziaływania Kopalni z uwagi na jej lokalizację w odrębnym basenie sedymentacyjnym Frýdlant-Višňova stanowiącym niewielkie śródgórskie zapadlisko, odizolowane od basenu Niecki Żytawskiej.

W obrębie wpływów inwestycji zlokalizowana jest neogeńska JCWPd CZ64300, oraz czwartorzędowa JCWPd CZ14200, która jest zlokalizowana w obrębie tzw. Obniżenia Hrádka, stanowiącego część Niecki Żytawskiej. Jak wskazano w Raporcie południowa granica struktury geologicznej JCWPd CZ14200 oraz jej podłoże wraz z przebiegiem uskoków tektonicznych, zostały wyznaczone w wyniku wieloletniej wspólnej pracy Tymczasowej grupy roboczej ekspertów ds. wpływu KWB Turów na terytorium Republiki Czeskiej, powołanej w 1994 r. W pomiarach piezometrycznych na wspólnej polsko-czeskiej sieci monitoringu zaobserwowano od sierpnia 2016 roku znaczny spadek zwierciadła wody w monitorowanym obszarze. Jego przyczyna jest jeszcze niewyjaśniona, nie wiadomo również, czy obniżenie to ma charakter stały, czy było pojedynczym epizodem w długiej serii pomiarowej (ponad 20 letniej). W opracowanych na podstawie badań modelowych prognozach hydrogeologicznych nie wykazano utraty wydajności przez ujęcie w Uhelnej, jednakże w celu zabezpieczenia tego ujęcia i obszaru Republiki Czeskiej przed potencjalnym zagrożeniem dla istniejących warunków hydrogeologicznych, opracowano opisaną powyżej koncepcję ekranu przeciwfiltracyjnego wykonanego w międzywęglowym poziomie wodonośnym, zabezpieczającego przed obniżaniem się zwierciadła wody w poziomie czwartorzędowym.

Na terenie Republiki Federalnej Niemiec znajduje się tylko jedna JCWPd oznaczona kodem DE_GB_DESN_NE 2, na obszarze której zaznaczyć się może oddziaływanie odwadniania KWB Turów w okresie eksploatacji do 2044 r. Może to zaistnieć jedynie w granicach Niecki Żytawskiej. Jej powierzchnia w obszarze analizowanej JCWPd wynosi 47,7 km² co stanowi 9,4% udziału w całym obszarze DE_GB_DESN_NE 2. W Raporcie wskazano jednak, że możliwe jest również lokalne niewielkie (100÷200 m) przekroczenie tej granicy przez zasięg oddziaływania odwodnienia, wskutek wzmożonego dopływu wód podziemnych spoza granic Niecki (strefa uskoków tektonicznych, czy obniżenia stropu podłoża krystalicznego wypełnionego przepuszczalnym materiałem czwartorzędowym). Jednakże liczba takich miejsc rozpoznanych w trakcie budowy modelu matematycznego, za pomocą którego opracowano prognozy hydrogeologiczne, jest niewielka. Zostały one uwzględnione w badaniach modelowych. W analizowanym obszarze JCWPd nr DE_GB_DESN_NE 2 brak jest ujęć wód podziemnych. Powyższe potwierdził w piśmie z dnia 28 marca 2019 r. Holger Freymann z Mein Zuhause Landkreis Görlitz (Mój Dom Powiat Görlitz), który wskazał, że „przypowierzchniowy czwartorzędowy kompleks warstw

wodonośnych, w którym mają miejsce liczne przypowierzchniowe, mniejsze użytkowania wód podziemnych, prognostycznie do roku 2044 nie jest dalej „dotknięty” przedsięwzięciem. W obszarze jednolitej części wód podziemnych DE_SN NE 2 nie ma żadnych ujęć wody publicznego zaopatrzenia w wodę pitną, które pobierają wodę z warstw wodonośnych miocenu”. W ww. piśmie wskazał także, że Miasto Zittau oraz gminy sąsiednie będą zaopatrywane w wodę pitną, która pochodzi ze znajdujących się w Górach Żytawskich obszarów ochronnych wody pitnej jednolitej części wód podziemnych DE_SN NE 3, która znajduje się poza lejem depresji kopalni węgla brunatnego.” Powyższe pismo z dnia 28 marca 2019 r. stanowi jednocześnie odpowiedź na obawy społeczeństwa niemieckiego o zasoby wody pitnej na terenie Republiki Federalnej Niemiec.

Odpowiadając na uwagi odnośnie wpływu odwodnienia na chemizm wód podziemnych, zlokalizowanych na terenie Republiki Federalnej Niemiec wyjaśniono, że w Raporcie nie przedstawiono prognozy zmian warunków geochemicznych wód podziemnych z uwagi na to, iż za wyjątkiem poziomu wodonośnego czwartorzędowego, zmiany hydrodynamiczne związane z podnoszeniem się ciśnień hydrostatycznych wód podziemnych wskutek zaprzestania odwadniania i wypełniania zbiornika poeksploatacyjnego wodą dotyczyć będą głęboko zalegających naporowych warstw neogenu, odizolowanych od możliwości kontaktu z powietrzem atmosferycznym. W takich warunkach procesy utleniania siarki i żelaza nie zachodzą, tak więc nie istnieje dla nich zagrożenie pogorszenia jakości wody. Nie prognozuje się również zmian poziomu zwierciadła wody w poziomie czwartorzędowym na terenie Niemiec wskutek odwadniania Kopalni w latach 2020-2044 w stosunku do stanu istniejącego na koniec 2015 r. Wobec tego nie przewiduje się zmian jakości wody w związku z realizacją przedmiotowego przedsięwzięcia.

Monitoring wód podziemnych będzie prowadzony zarówno w trakcie prowadzenia eksploatacji, jak i podczas rekultywacji wyrobiska końcowego oraz kontynuowany będzie nawet po jego całkowitym wypełnieniu wodami powierzchniowymi.

Analizując oddziaływanie na JCWPd powyżej omówiono i uzasadniono brak możliwości znaczącego oddziaływania na JCWPd po czeskiej i niemieckiej stronie. Na dzień wydawania niniejszej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, jak już wspomniano wcześniej, w obowiązującym PGW JCWPd 105 ma wyznaczone odstępstwo od osiągnięcia celu środowiskowego, jakim jest dobry stan ilościowy wód podziemnych, ze względu na: „nadmierny pobór wód podziemnych związanych z intensywnym odwadnianiem odkrywek KWB „Turów”, naturalnie przebiegającymi procesami ługowania związków mineralnych, brakiem możliwości likwidacji kopalni przed wyeksploatowaniem złoża węgla brunatnego”. Jako typ odstępstwa wskazano ustalenie celów mniej rygorystycznych. Inwestor posiada również decyzję – pozwolenie wodnoprawne na odwadnianie zakładu górniczego, tj. ujmowanie wód przy pomocy odwodnienia wgłębnego i powierzchniowego odkrywki. Pozwolenie, znak: DOW-S-VI.7322.5.2013.HB L.dz. 102/09/2013, zostało wydane przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego w dniu 2 września 2013 r. na czas określony, tj. do dnia 1 września 2033 r. Zatem Inwestor działa obecnie i działał będzie w oparciu o obowiązujące regulacje prawne i na podstawie posiadanych pozwoleń.

Należy zauważyć, że w przypadku JCWPd nr 105 w trakcie eksploatacji Kopalnia nie będzie oddziaływała na cele wyznaczone w obowiązującym PGW dotyczące jakości wód podziemnych (stan chemiczny JCWPd). Budowa ekranu przeciwfiltracyjnego spowoduje także zmniejszenie presji na ilość wód podziemnych. Zgodnie z art. 59 ustawy prawo wodne celem środowiskowym dla jednolitych części wód podziemnych jest:

- 1) zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń – planowana inwestycja nie narusza spełnienia tego celu;

- 2) zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu – istotnym elementem planowanego przedsięwzięcia, który zapobiega pogorszeniu i poprawi istniejący stan ilościowy wód jest budowa ekranu przeciwfiltracyjnego, na stan chemiczny JCWPd przedsięwzięcie nie ma wpływu;
- 3) ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem, a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan – działaniem naprawczym jest planowany ekran przeciwfiltracyjny, który ma za zadanie odtworzyć blokujący charakter fragmentu uskoku południowego naciętego robotami górniczymi i tym samym zmniejszyć dopływ wód podziemnych w trzeciorzędowych warstwach wodonośnych do odkrywki od strony południowej, ograniczając już istniejący lej depresji powstały wskutek wieloletniego odwadniania wglębnego złoża węgla i przyczyniając się do ograniczenia jego zasięgu w trakcie kontynuacji eksploatacji.

W trakcie kontynuacji eksploatacji złoża oraz likwidacji zakładu górniczego i przygotowania do rekultywacji końcowej konieczne będzie kontynuowanie odwodnienia wglębnego odkrywki. Mając na uwadze ten fakt oraz podjęcie działań mających na celu naprawę istniejącego stanu i ograniczenie oddziaływania w przyszłości do niezbędnego minimum organ przeprowadził, zgodnie z art. 81 ust 3 ustawy o oś analizę przesłanek wymienionych w art. 68 pkt 1, 3 i 4 ustawy prawo wodne, a także dodatkowo dokonał analizę przesłanek zgodnie z art. 63 ust. 1 pkt 1, 3, 4 ww. ustawy.

Analizując przesłanki z art. 68 ust. 1 pkt 1, 3, 4 ustawy prawo wodne organ ustalił co następuje:

- 1) *podejmowane są wszelkie działania, aby łagodzić skutki negatywnych oddziaływań na stan jednolitych części wód* – planowane przedsięwzięcie nie ma wpływu na stan chemiczny JCWPd, a w zakresie stanu ilościowego niniejsza decyzja nakłada na Inwestora obowiązek realizacji ekranu przeciwfiltracyjnego, którego celem jest zarówno ograniczenie zasięgu już występującego leja depresji powstałego w wyniku kilkudziesięcioletniego odwadniania wglębnego odkrywki jak i zminimalizowanie wpływu odwadniania na zasięg leja depresji w trakcie kontynuacji eksploatacji. W Raporcie przeanalizowano możliwość zastosowania różnych metod ograniczania zasięgu leja depresji i racjonalnie uzasadniono budowę planowanego ekranu wykazując jednocześnie jego skuteczność w matematycznym modelu skalibrowanym m.in. wynikami pomiarów piezometrycznych. Działanie ekranu będzie monitorowane zarówno poprzez pomiary piezometryczne w obrębie odkrywki, jak i w sieci piezometrów badanych przez międzynarodowe zespoły specjalistów hydrogeologów polsko-czeskich i polsko-niemieckich. Niezależność pracy tych grup od działań Inwestora zapewni ich transparentność, a wyniki monitoringu skuteczności działania ekranu przeciwfiltracyjnego, zgodnie z warunkami niniejszej decyzji, będą przekazywane Stronie czeskiej oraz polskim organom administracji;
- 2) *przyczyny zmian i działań, o których mowa w art. 66 (ustawy prawo wodne), są uzasadnione nadrzędnym interesem publicznym, a pozytywne efekty związane z ochroną zdrowia, utrzymaniem bezpieczeństwa oraz zrównoważonym rozwojem przeważają nad korzyściami dla społeczeństwa i środowiska związanymi z osiągnięciem celów środowiskowych, o których mowa w art. 55 (ustawy prawo wodne), utraconymi w następstwie tych zmian i działań* – artykuł 66 ustawy prawo wodne odnosi się do celów ustanowionych dla JCWPd więc nie ma zastosowania do analizy przypadku JCWPd. Natomiast art. 55 ustawy prawo wodne odnosi się także do stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych. Jak wykazano powyżej na stan chemiczny planowane przedsięwzięcie nie ma wpływu, natomiast

kontynuacja eksploatacji będzie wiązała się z koniecznością dalszego odwadniania wglębnego złoża. Nadrzędny interes publiczny związany z eksploatacją tego złoża i zapewnieniem kopalin energetycznych na cele produkcji energii. W tym przypadku interes publiczny związany jest z zapewnieniem bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz zapewnieniem pracy dla ponad 2 000 osób w Kopalni;

- 3) *zakładane korzyści wynikające ze zmian i działań nie mogą zostać osiągnięte przy zastosowaniu innych działań, znacząco korzystniejszych z punktu widzenia interesów środowiska, ze względu na negatywne uwarunkowania wykonalności technicznej lub nieproporcjonalnie wysokie koszty* – jak wykazano powyżej oraz po analizie rozdziału 5 Raportu dotyczącego niepodejmowania przedsięwzięcia, należy zwrócić uwagę na fakt, że zakończenie działalności Kopalni w kwietniu 2020 r. nie spowoduje, znaczącego przyspieszenia zaprzestania odwodnienia wglębnego, które musi być kontynuowane, do czasu wykonania projektu rekultywacji końcowej, uzyskania niezbędnych decyzji administracyjnych pozwalających na likwidację Kopalni oraz wykonania rekultywacji końcowej i przygotowania wyrobiska do rekultywacji. Biorąc pod uwagę, że obecnie w odkrywce nie ma takiej ilości nadkładu do właściwego i szybkiego zabezpieczenia i podparcia zboczy wyrobiska oraz fakt nakładania się w tym samym czasie rekultywacji w kierunku wodnym wyrobiska Turów z wyrobiskiem Janschwalde przygotowanie wyrobiska i zalanie zbiornika będzie długotrwałym procesem. Obecnie przewiduje się, że zalanie wyrobiska po zakończeniu eksploatacji w 2044 r. będzie trwało ok. 35-37 lat. Nałożenie się poborów wody z Nisy w celu zalania dwóch wyrobisk przedłuży ten proces nawet dwukrotnie. Zakończenie eksploatacji w kwietniu 2020 r. wiązałoby się z pozostawieniem w złożu około 244 000 000 Mg operatywnych zasobów węgla (w zależności od zakładanego poziomu wydobywania wynikającego z zapotrzebowania kraju na produkcję energii elektrycznej z węgla brunatnego) i nie byłoby to zgodne z Polityką Energetyczną Polski do 2030 r. ani jej projektem na kolejne lata. Sytuacja taka oznaczałaby ponadto niemożność realizacji zasady racjonalnej gospodarki złożem i tym samym konieczność zakupu energii w innych krajach lub jej produkcję w innych źródłach konwencjonalnych oraz wiązałoby się z komplikacjami z przeprowadzeniem właściwej rekultywacji końcowej powodując konieczność ponoszenia nieproporcjonalnie wysokich kosztów.

Organ w oparciu o zapisy w Raporcie dokonał również analizy przesłanek zawartych w art. 63 ust. 1 pkt 1, 3, 4 ustawy prawo wodne organ ustalił co następuje:

- 1) *potrzeby w zakresie środowiska, społeczne lub gospodarcze, zaspokajane przez taką działalność człowieka, nie mogą być zaspokojone za pomocą innych działań, korzystniejszych z punktu widzenia środowiska i bez ponoszenia nieproporcjonalnie wysokich kosztów w stosunku do spodziewanych korzyści* – utrzymanie eksploatacji węgla brunatnego jest istotne dla harmonijnego i zrównoważonego rozwoju Państwa oraz zapewnienia jego bezpieczeństwa energetycznego. W najbliższej perspektywie nie ma możliwości zaspokojenia tych potrzeb za pomocą innych środków o korzystniejszej opcji środowiskowej bez generowania nieproporcjonalnych kosztów. Jest to istotne szczególnie w przypadku kontynuacji eksploatacji otwartego już złoża, które powinno zostać wyczerpane także z punktu widzenia racjonalnej gospodarki złożami, o czym mowa powyżej. Należy w tym miejscu przypomnieć, że zgodnie z art. 3 pkt 39 p.o.ś kopaliny są częścią środowiska, a ich złoża podlegają ochronie na podstawie tejże ustawy. Zgodnie z art. 125 p.o.ś. „*Złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz*

kompleksowym wykorzystaniu kopalni, w tym kopalni towarzyszących”, a zgodnie z art. 126 ust. 1 „Eksplorację złoża kopaliny prowadzi się w sposób gospodarczo uzasadniony, przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopaliny”;

- 2) dla wód podziemnych zachodzą możliwie jak najmniejsze zmiany dobrego stanu ilościowego i dobrego stanu chemicznego przy danych oddziaływaniach, których nie można byłoby w racjonalny sposób uniknąć z powodu charakteru działalności człowieka lub rodzaju zanieczyszczenia – odwadnianie górotworu jest integralną częścią procesu udostępniania i eksploatacji złoża w przypadku górnictwa odkrywkowego i jest prowadzone jedynie w zakresie umożliwiającym bezpieczną pracę ludzi i maszyn górniczych wewnątrz wyrobiska. Proces ten jest monitorowany i analizowany na bieżąco. Odwodnienia są prowadzone w obrębie jednostki geologicznej o wyraźnych granicach hydrogeologicznych, co zdecydowanie ogranicza zasięg oddziaływania do piętra wodonośnego trzeciorzędowego, które jedynie lokalnie pozostaje w związku hydraulicznym z wodami wyższego piętra czwartorzędowego. W celu minimalizacji oddziaływań w obrębie wyrobiska zostanie wykonany ekran przeciwfiltracyjny znacznie ograniczający rozbudowę leja depresji i jego głębokość. Prowadzone odwodnienie górotworu nie ma wpływu na stan chemiczny wód podziemnych;
- 3) nie zachodzi dalsze pogorszenie stanu jednolitych części wód – obecny system odwodnienia Kopalni i odprowadzania wód kopalnianych do wód powierzchniowych nie ulegnie znaczącym zmianom. Zmiany tego systemu będą miały miejsce jedynie w odkrywce i będą związane z koniecznością dostosowania systemu do postępu robót eksploatacyjnych. Dalsze prowadzenie odwodnień zgodnie z obecnymi zasadami gwarantuje, że także w przyszłości nie będzie zachodzić pogarszanie stanu wód. W ramach kontynuacji eksploatacji złoża nie przewiduje się zwiększenia ilości odpompowywanych wód w stosunku do stanu obecnego.

Podkreślić należy, jak już wcześniej wskazano, iż Kopalnia posiada obowiązujące pozwolenie wodnoprawne na odwadnianie zakładu górniczego. Natomiast dla JCWPd 105 w granicach których zlokalizowane jest przedsięwzięcie wyznaczona została derogacja ze względu na nadmierny pobór wód podziemnych związanych z intensywnym odwadnianiem odkrywek KWB „Turów”, i brakiem możliwości likwidacji kopalni przed wyeksploatowaniem złoża węgla brunatnego.

Odpowiadając na uwagi dotyczące wpływu na JCWPd na terenie Republiki Czeskiej, w tym stwierdzenia, że udzielenie pozwolenia na realizację przedsięwzięcia byłoby sprzeczne z art. 4 ust. 1 lit. b) pkt ii. RDW (przedsięwzięcie wymaga przeprowadzenia przed realizacją oceny aplikacyjnej, o której mowa w art. 4 ust. 7 RDW), w tym także wniosku o poszerzenie oceny transgranicznej prowadzonej według Dyrektywy EIA, zgodnie z instrukcją Komisji Europejskiej, o ocenę aplikacyjną zgodnie z art. 4 ust. 7 RDW, także uwagi polegające na stwierdzeniu, że ekran nie pozwoli na ograniczenie skutków odwodnienia czyli nie spełnia warunku przedłużenia terminu osiągnięcia celów zgodnie z art. 4 ust. 4 RDW, oraz stwierdzenia, że ze względu na aktualny stan faktyczny i prawny udzielenie pozwolenia na realizację projektu byłoby sprzeczne z zasadą prawa międzynarodowego nieingerowania na terytorium innego państwa, a także z art. 4 ust. 1 RDW, organ wyjaśnia, co następuje:

Należy zauważyć, że planowana inwestycja nie ma wpływu na graniczną polsko-czeską jednolitą część wód: Witka=Smeda od Rasnice do zb. Niedów (PLRW60008174239), której odpowiada Smědá od toku Sloupský potok po státní hranici (LNO_0280). Jest ona

bowiem położona poza granicami Niecki Żytawskiej. W obowiązującej dokumentacji Strony czeskiej wypracowanej przez Międzynarodową Komisję ds. Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem, której wyniki prac są następnie włączane do odpowiednich aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami na obszarach dorzeczy, dla w/w JCWP przewidziano derogację do 2027 r. z uwagi na zanieczyszczenia priorytetowe. Nie ma to związku z oddziaływaniem kopalni Turów, lecz prawdopodobnie lokalnych zanieczyszczeń po stronie czeskiej.

Jak wykazano w Raporcie, budowa ekranu przeciwfiltracyjnego w międzywęglowym poziomie wodonośnym zminimalizuje oddziaływanie na wody podziemne po stronie czeskiej, szczególnie w rejonie ujęcia Uhelná, w którym w wyniku przesiąkania z czwartorzędu dochodzi do odpływu wód do warstw trzeciorzędowych odwanianych przez Kopalnię. Jest to więc oddziaływanie pośrednie. W Raporcie zawarto również informację, że może to nie wystarczyć do powrotu wody w górny bieg cieków po stronie czeskiej, ponieważ nakłada się tam oddziaływanie leja depresji z ujęcia Uhelná. Za oddziaływania występujące po stronie czeskiej, w tym presje na wody powierzchniowe (graniczną polsko-niemiecką Nysę Łużycką spływającą do Polski z Czech) i na wody podziemne, odpowiada Strona czeska. Derogacje dla Nysy Łużyckiej przewidziane do 2027 r. związane są z substancjami priorytetowymi, których źródłem także nie jest kopalnia Turów. W Raporcie oraz na rozprawie administracyjnej i konsultacjach transgranicznych w formule spotkania ekspertów wykazano, że kontynuacja eksploatacji złoża Turów nie będzie miała znaczącego wpływu na jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych występujących na terenie Republiki Czeskiej.

Jak wskazywał Kraj Liberecki w uwagach składanych w toku postępowania „Zgodnie z brzmieniem art. 4 ust. 4 RDW możliwe jest przedłużenie terminu osiągnięcia dobrego stanu konkretnych części wód, nie dłużej jednak niż do 2027 roku i pod warunkiem, że nie zachodzi dalsze pogarszanie się stanu zmienionej części wód”.

Co więcej, Strona czeska w *Stanowisku Republiki Czeskiej dotyczącym przedsięwzięcia* z dnia 15 listopada 2019 r. wskazała, że osady trzeciorzędowe (występujące po czeskiej stronie granicy) mogą dochodzić aż do cieków Smědá, co wynika również z map saksońskich. Na terytorium czeskim instytut badań gospodarki wodnej Výzkumný ústav vodohospodářský TGM, v.v.i. skonstruował w 2019 r. model hydrogeologiczny dla terenów przygranicznych cypla frydlańskiego oraz miejscowości Hrádek nad Niskou w Kraju Libereckim. W trakcie prac nad modelem została sporządzona analiza przepływów sieci celowej wód powierzchniowych, która zawiera pomiary przeprowadzone na ciekach Václavický potok, Oldřichovský potok/Lubota (z pomiarów wynika, że potok Oldřichovský jest przez większość roku suchy) oraz potokach Vítkovský, Višňovský, Minkovický i Saňský. Mimo względnie krótkiego okresu monitoringu (1997-2018) nie wykazano w przypadku wyżej wymienionych cieków zmian wielkości odpływów. Z analizy trendów wielkości bilansowych i z modelowania bilansu hydrologicznego dorzeczy, które zamykają stacje pomiarowe Czeskiego Instytutu Hydrometeorologicznego z długookresowym monitoringiem na obszarze przygranicznym miejscowości Hrádek nad Nisou oraz Cypla Frydlańskiego, wynika, że wahania i zmiany odpływu, które już wystąpiły, odpowiadają przeważnie zmianom ilości opadów oraz wzrastającej temperaturze powietrza. Przekazany bilans pokazuje, jaka będzie zmiana ilości wody podziemnej drenowanej do cieków powierzchniowych Nysy Łużyckiej oraz cieków Oldřichovský potok/Lubota na terytorium czeskim bez ekranu przeciwfiltracyjnego oraz z ekranem przeciwfiltracyjnym. Z bilansu wynika, że w przypadku wykonania ekranu przeciwfiltracyjnego dojdzie do zwiększenia drenażu wody podziemnej do cieków powierzchniowych.

Powyższe zatem potwierdza spodziewaną efektywność ekranu przeciwfiltracyjnego i nie pogarszanie stanu JCWd przez kontynuację eksploatacji złoża. Eliminacja presji występujących na terenie Republiki Czeskiej leży w gestii Strony czeskiej. Ponadto należy zauważyć, że RDW nakłada zobowiązania na kraje członkowskie, a nie na konkretnego Inwestora, który działa na podstawie wydanych przez organy administracji pozwoleń i decyzji, w tym decyzji wydających pozwolenia wodnoprawne. Kopalnia może ograniczać oddziaływanie na ilość wód podziemnych, czemu służy środek minimalizujący oddziaływanie oraz na parametry chemiczne związane z tym typem działalności do wód powierzchniowych, co także jest realizowane i monitorowane poprzez pomiary. Nie ma natomiast wpływu na transgraniczny transport zanieczyszczeń ani na hydromorfologię cieków.

Jak już wielokrotnie wspomniano, przedmiotowa inwestycja polega na kontynuacji istniejącej od wielu lat eksploatacji złoża węgla brunatnego, w związku z tym w ramach prowadzonej działalności Inwestor realizuje obowiązek prowadzenia pomiarów wpływu Kopalni na poszczególne komponenty środowiska. Zakres monitoringu określony jest w decyzjach administracyjnych otrzymywanych przez Kopalnię lub wynika wprost z przepisów obowiązującego prawa. Badania wykonywane są przez akredytowane firmy zewnętrzne, a ich wyniki przechowywane w Kopalni zgodnie z zasadami archiwizacji dokumentacji bądź przekazywane do organów administracji – zgodnie z wymaganiami otrzymanych decyzji.

Ponadto w ramach współpracy na wodach granicznych Pełnomocnicy Rządu Rzeczypospolitej Polskiej i Rządu Republiki Czeskiej powołali grupy robocze: Grupę HyP – ds. hydrologii i osłony powodziowej, Grupę PI – ds. planowania na wodach granicznych, Grupę R – ds. utrzymania wód powierzchniowych. Grupa HyP zajmuje się między innymi koordynacją spraw dotyczących zagadnień hydrogeologicznych na wodach granicznych. W ramach tej Grupy prowadzone były rozpoczęte w 1997 roku wspólne pomiary piezometryczne po obu stronach granicy z częstotliwością 2 razy w roku. Dotychczas wykonano ponad 40 serii pomiarowych.

W 2016 roku powołano Zespół Ekspertów Hydrogeologów ds. oddziaływania Kopalni na teren Republiki Czeskiej. W roku 2019 ustalono, że do sieci monitoringu polsko-czeskiego włączone zostanie dodatkowe 5 otworów pomiarowych.

Ponadto w ramach współpracy na wodach granicznych działa Polsko-Niemiecka Komisja ds. Wód Granicznych. W jej ramach funkcjonuje pięć grup roboczych: W-1 ds. Hydrologii i Hydrogeologii Wód Granicznych, W-2 ds. Ochrony Wód Granicznych, W-3 ds. Nadzwyczajnych Zanieczyszczeń Wód Granicznych, W-4 ds. Utrzymania Wód Granicznych, W-5 ds. Planowania Wód Granicznych. Grupa Robocza W-1 ds. Hydrologii i Hydrogeologii Wód Granicznych zawiera w swym mandacie problematykę oddziaływania Kopalni na tereny przyległe. W ramach prac tej Grupy poruszana jest również tematyka wpływu Kopalni na teren Niemiec.

Jednocześnie, odpowiadając na uwagi dotyczące konieczności stworzenia otworów testowych w celu analizy wpływu inwestycji na wody gruntowe, organ wyjaśnia, że - jak wskazano powyżej - badania wpływu odwodnienia odkrywki na poziomy wodonośne wynikają z porozumień międzynarodowych i są już prowadzone w sieci międzynarodowego monitoringu hydrogeologicznego. Łącznie, dwa razy do roku, monitorowanych jest około 160 piezometrów, z czego trzy punkty pomiarowe są wspólne dla sieci monitoringu polsko-czeskiego i polsko-niemieckiego. Liczba monitorowanych piezometrów ulega nieznacznym wahaniom wskutek ich awarii (kolmatacja, utrata szczelności) oraz budowie nowych. Roczne zmiany w liczbie opomiarowanych piezometrów w ramach wspólnego międzynarodowego monitoringu nie przekraczają kilku procent.

Odnośnie uwag dotyczących konieczności prowadzenia szczegółowego monitoringu wpływu inwestycji na wody podziemne zlokalizowane na terytorium Republiki Czeskiej stwierdzić należy, że zgodnie z ustaleniami z konsultacji eksperckich ze stroną czeską, które odbyły się 3-4 października 2019 r., obie strony uznały za zasadne włącznie do polsko-czeskiej sieci monitoringu wód podziemnych 6 już istniejących piezometrów: HP-25w/48, HP-10w/66, ZAP-1, HPSw-2, HPz-15w/61,5/l, HPz-20w/58, HP 13w/61, na południowo-wschodnim przedpolu Kopalni Turów, wzdłuż cieku Jasienica, które były użyte do stworzenia hydroizohips zwierciadła wody podziemnej przy przygotowywaniu modelu hydraulicznego w 2015 r. Strony uzgodniły, że Strona polska niezwłocznie złoży wniosek do polsko-czeskiej grupy HyP o rozszerzenie wspomnianej sieci monitoringowej o wyżej wymienione punkty pomiarowe wód podziemnych. W związku z powyższym Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wystąpił, w piśmie z dnia 6 grudnia 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.45/PSz, do Przewodniczącego Polsko-Czeskiej Komisji ds. Wód Granicznych Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej o podjęcie właściwych działań w ww. celu. Ponadto, jak wspomniano, prowadzony będzie monitoring na terenie Kopalni, projektowanego ekranu przeciwfiltracyjnego (punkty pomiarowe przed i za ekranem), którego wyniki będą regularnie (zgodnie z warunkami wymienionymi w sentencji niniejszej decyzji) przekazywane Stronie czeskiej.

Odnośnie uwag dotyczących niewystarczającego monitoringu wód podziemnych i konieczności rozszerzenia systemu prowadzonego monitoringu poziomów wód podziemnych na terenie Republiki Czeskiej organ informuje, że monitoring ten jest, jak już wspomniano, prowadzony w sieci polsko-czeskiej od 1997 r. w ramach Komisji ds. Współpracy na Wodach Granicznych. Jest to grupa ekspertów hydrogeologów, która wspólnie ustalała zakres tego monitoringu i lokalizację otworów pomiarowych. Potrzeba rozszerzenia obecnie prowadzonego monitoringu została wykazana dla kolejnych punktów pomiarowych, w związku z czym Strona polska podjęła odpowiednie kroki celem ich włączenia do sieci monitoringu, o czym mowa powyżej.

Odnośnie uwag dotyczących ustalenia konkretnej wielkości poziomu zwierciadła wody podziemnej, którą obie Strony (polska i czeska) uważałyby za krytyczną organ wyjaśnia, że oddziaływanie Kopalni w ww. zakresie jest już monitorowane i oceniane przez wspomniany wcześniej Zespół Ekspertów Hydrogeologów ds. oddziaływania Kopalni na teren Republiki Czeskiej. W związku z powyższym ww. Zespół będzie, dysponując danymi pomiarowymi z lat poprzednich, najbardziej kompetentny do oceny zachodzących zmian w poziomach wodonośnych uwzględniając także czynniki niezależne od Kopalni.

Odnosząc się do uwagi dotyczącej zobowiązania Inwestora do publikowania rocznych raportów o wpływie przedsięwzięcia na jakość powietrza tutejszy organ wyjaśnia, że jakość powietrza w sąsiedztwie inwestycji jest stale monitorowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu poprzez zlokalizowaną na osiedlu Działoszyn (poza terenem Kopalni) stację pomiarową, w której prowadzony jest w sposób ciągły pomiar próbek gazowych i dzięki ich bezpośredniej analizie możliwe jest na bieżąco uzyskiwanie wyników pomiarowych.

Nawiązując do wniosku o włączenie do akt sprawy Programu Ochrony Powietrza (opracowanego przez Inwestora na własne potrzeby), organ wyjaśnia, że z uwagi na przedstawienie w Raporcie konkretnych działań ograniczających emisje pyłów z Kopalni oraz przedłożenie modelu, który udowadnia skuteczność zastosowanych rozwiązań, tutejszy organ uznał ww. informacje za kompletne do oceny oddziaływania inwestycji na jakość powietrza i nie widzi zasadności przedkładania dodatkowo przez Inwestora Programu Ochrony Powietrza.

Kontynuacja eksploatacji węgla spowoduje trwałą i nieodwracalną ingerencję w struktury geologiczne południowego i południowo-wschodniego przedpola odkrywki. Jak wcześniej wspomniano, w ramach kontynuacji eksploatacji złoża objętej niniejszym postępowaniem zostanie przekształconych około 4 km² terenu. Ponadto, na skutek eksploatacji, odwodnienia i likwidacji wyrobiska, wystąpią deformacje powierzchni terenu wykraczające poza granice przedsięwzięcia. W Raporcie przedstawiono prognozę przebiegu procesu deformacji terenu sporządzoną dla południowej części odkrywki (części gdzie będą prowadzone najintensywniejsze roboty górnicze) w siedmiu przekrojach geologicznych zboczy eksploatacyjnych.

Jak wskazano w Raporcie, Kopalnia posiada rozwinięty system monitoringu geologiczno-inżynierskiego. Obejmuje on monitoring ciśnień porowych, przemieszczeń wgłębnych i powierzchniowych górotworu oraz mas zwałowych. Monitoringowi podlega odkrywka, zwałowiska wewnętrzne, przedpole i tereny przyległe. System jest przebudowywany i rozbudowywany w miarę postępu frontów eksploatacyjnych i zwałowych. Dział Mierniczy w Kopalni wykonuje pomiary określające wpływ robót górniczych na powierzchnię terenu górniczego. Osnowę dla tych prac stanowi geodezyjna sieć przestrzenna wykorzystywana do pomiarów deformacji oraz sieć niwelacji precyzyjnej obejmująca około 350 reperów. Prace miernicze prowadzone są z użyciem nowoczesnych technologii zapewniających spełnienie wysokich rygorów dokładnościowych. Na obszarze południowego przedpola wyrobiska wgłębne odwodnienie górotworu powoduje osiadanie podłoża. Na tym obszarze znajduje się około 146 reperów o historii pomiarów przekraczającej 10 lat, które służą do kontroli przemieszczeń pionowych powierzchni terenu. We wrześniu 2018 roku w Kopalni zaczął funkcjonować system oparty o pomiary tachymetryczne i GPS z wykorzystaniem technologii GeoMoS, który przeznaczony jest do ciągłego i automatycznego monitoringu przemieszczeń powierzchniowych. W październiku 2018 roku metodą lotniczego skaningu laserowego, w ramach testu skaningu dalekiego zasięgu, który umożliwił szybkie wykonywanie precyzyjnych modeli przestrzennych dla całego zboczy, wykonano pomiar bazowy. Ze względu na dużą zmienność zboczy na odkrywce i na zwałach w przyszłości modele przestrzenne wykonywane będą na podstawie fotogrametrii lotniczej. Ponadto, w cyklach dwuletnich, realizowana jest niwelacja precyzyjna otoczenia Kopalni. W Kopalni uruchomiono także automatyczny pomiar przemieszczeń wewnątrz górotworu. Pomiary prowadzone są z minimalną częstotliwością 1 raz na dobę z możliwością dostosowania do aktualnych potrzeb i sytuacji techniczno-ruchowej.

Wyniki wymienionego powyżej prowadzonego od lat monitoringu zostały wykorzystane do modelu osiadań. Model ten uwzględnił przemieszczania pionowe wywołane przemieszczaniem mas ziemnych w miarę prowadzenia planowanej eksploatacji i przesuwania się krawędzi odkrywki (określone za pomocą metody elementów skończonych) oraz osiadania i wzniosy terenu zachodzące w wyniku aktualnie prowadzonego odwodnienia i rozwojem związanego z nim leja depresji (określone za pomocą modelu geodezyjnego wykorzystującego wyniki pomiarów wysokości wybranych reperów oraz równania teoretycznych krzywych osiadań). Powyższą prognozę sporządzono dla trzech wariantów inwestycji, a wyniki zostały przedstawione w Raporcie w sposób graficzny. Wynika z niej, że największe sumaryczne przemieszczenia pionowe powierzchni ziemi, do czasu utworzenia skarp końcowych, wystąpią (poza zakresem przedsięwzięcia) od strony Białopola (maksymalnie około 60 mm) i Opolna-Zdroju (maksymalnie 50 mm). Podobne przemieszczenia pionowe wystąpią na etapie likwidacji inwestycji, maksymalnie 70 mm w okolicy Białopola, natomiast w okolicy Opolna maksymalnie 50 mm.

Odnosząc się do uwag dotyczących oddziaływania inwestycji na stabilność skał oraz pionowych przemieszczeń powierzchni terenu i ich wpływu na obiekty budowlane organ informuje, że Raport opisuje sytuacje awaryjne, jakie mogą wystąpić podczas eksploatacji inwestycji. W Raporcie wskazano także, że w celu wyeliminowania tych zagrożeń, zbocza stałe odkrywki zaprojektowane są w nachyleniach i kształcie spełniającym przyjęte w górnictwie odkrywkowym wymogi bezpieczeństwa w zakresie stateczności. Przeciwdziałanie temu zagrożeniu wynika wprost z wymagań prawnych stawianych kopalniom odkrywkowym, odbywa się zgodnie ze sztuką górnictwą, poprzez odpowiednie, bezpieczne kształtowanie skarp odkrywki oraz prowadzone odwadnianie wgłębne. Działania te są stale kontrolowane przez Urząd Górniczy we Wrocławiu. Będzie to także przedmiotem analiz w dokumentacji technicznej do wniosku o przedłużenie koncesji – w Projekcie Zagospodarowania Złoza. Oznacza to więc, że osuwiska są zjawiskiem mogącym potencjalnie wystąpić na terenie odkrywki, jednakże technologia stosowana w Kopalni wystarczająco minimalizuje prawdopodobieństwo tego zdarzenia.

Opowiadając na uwagi odnoszące się do danych przedstawionych na Rysunku 11 pt.: *Sieć reperów wysokościowych monitorowanych przez KWB Turów z zaznaczonymi izoliniami osiadań pionowych z okresu 1980-2014 r.* zawartego w Raporcie, który wskazuje na wystąpienie na przestrzeni ww. lat osiadań pionowych po Polskiej stronie wzdłuż granicy z Republiką Czeską o około 10 cm w ciągu 34 lat, należy zauważyć, że w tych latach postęp prac wydobywczych odbywał się w kierunku południowym, a obecnie mierzone przemieszczenia gruntów wskazują na wygaszanie zjawiska w tym rejonie. Kontynuacja eksploatacji będzie prowadzona w obszarach położonych na południowy wschód, w kierunku miejscowości Opolno-Zdrój. Wyniki analiz dotyczących osiadań przedstawiono w Raporcie i wskazują one, że na terenie Republiki Czeskiej mogą wystąpić niewielkie deformacje terenu: osiadania od 5 do 15 mm oraz wzniosy od 5 do 10 mm i będą dotyczyły obszarów zagospodarowanych rolniczo, bez żadnych obiektów kubaturowych, zwłaszcza domów mieszkalnych i budynków gospodarczych. Tym samym deformacje te nie będą miały znaczącego oddziaływania na dobra materialne w Republice Czeskiej. Warto zauważyć, że służby czeskie nie zainstalowały żadnych reperów (punktów pomiarowych) służących pomiarom deformacji terenu i nie prowadzą takich pomiarów. Może to pośrednio świadczyć o braku takich problemów występujących w tym rejonie.

Dodatkowo kwestia osiadań i przemieszczeń gruntu była szeroko dyskutowana podczas konsultacji eksperckich ze Stroną czeską, które odbyły się w dniach 3-4 października 2019 r. Podczas spotkania autor Raportu omówił przedmiotowe zagadnienie oraz udzielał szczegółowych wyjaśnień na pytania ekspertów Strony czeskiej. W wyniku konsultacji strony ustaliły i zapisały w protokole ze spotkania następujące wnioski: „Inwestor na podstawie danych źródłowych udostępnionych przez Stronę czeską oraz danych z własnych pomiarów przedstawi co dwa lata analizę osiadania terenu. Jeżeli analiza wykaże znaczące negatywne oddziaływanie Inwestor podejmie działania naprawcze i oceni ich efektywność. Z uwagi na fakt, iż nie udowodniono znaczącego oddziaływania na terytorium Republiki Czeskiej ww. kwestie związane z analizą osiadania terenu nie wejdą z zakresu wymagań ustalonych dla Inwestora w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach”.

Odpowiadając na uwagi odnoszące się do tymczasowego wpływu inwestycji na powierzchnię ziemi, w tym tymczasowych obniżek terenu (zaobserwowanych samodzielnie lub przytaczanych z danych monitoringowych), organ wyjaśnia, iż procedura ocen oddziaływania na środowisko ma na celu zbadanie i ocenienie możliwego przyszłego oddziaływania przedsięwzięcia, natomiast istniejące oddziaływanie i ewentualne

rekompensaty czy zadośćuczynienie za zaistniałe szkody nie jest przedmiotem niniejszego postępowania.

Po przeanalizowaniu uwag dotyczących możliwego oddziaływania w zakresie prognozowanych osiadań na teren Republiki Federalnej Niemiec należy podkreślić, że z wyników modelu jednoznacznie wynika brak możliwości wystąpienia istotnych oddziaływań działalności Kopalni na deformacje terenu po stronie niemieckiej, także w miejscowości Zittau. Wyniki analiz zawartych w Raporcie wskazują, że na terenie Republiki Federalnej Niemiec mogą wystąpić jedynie niewielkie deformacje terenu do 5 mm.

Odnosząc się na uwag dotyczących przewidywanego wzniosu terenu podczas napełniania zbiornika poeksploatacyjnego wodą organ wyjaśnić należy, że oddziaływanie etapu rekultywacji końcowej wyrobiska na środowisko będzie przedmiotem analiz i odrębnych opracowań, które będą realizowane za około 20 lat. Proponowany w Raporcie nowy ekran przeciwfiltracyjny zostanie zlokalizowany w trzeciorzędowym poziomie międzywęglowym (Mw), a działanie ekranu przeciwfiltracyjnego wzdłuż Nisy Łużyckiej monitorowane jest od wielu lat w piezometrach wspólnej polsko-niemieckiej sieci monitoringu. Jak wyjaśniono powyżej, działalność prowadzona przez Kopalnię powoduje odwodnienie nieciągłych warstw trzeciorzędowych, a nie czwartorzędowych. Tym samym wpływ zarówno odwadniania, jak i po zakończeniu wydobywania zalewania wyrobiska na deformacje terenu po stronie niemieckiej nie może być istotny. Analogicznie jak działalność wydobywcza oraz zalanie kopalni w rejonie Zittau nie miało wpływu na deformacje terenu po stronie polskiej - kopalnie te położone są w obszarze o zbliżonej geologii i warunkach hydrogeologicznych (Niecka Żytawska).

Odpowiadając na uwagi dotyczące zagrożenia dla stabilności filara Nisy Łużyckiej na skutek pionowych przemieszczeń powierzchni terenu uwarunkowanych działalnością górniczą, organ wyjaśnia, że, jak wynika z dokumentacji, stabilność filara Nisy Łużyckiej została zagrożona na skutek zinteresyfikowania przepływów wód podziemnych na końcówce filara w rejonie miejscowości Drausendorf. Było to związane z budową geologiczną Niecki Żytawskiej w tym miejscu, a w szczególności ze znacznym nachyleniem skał podłoża w kierunku odkrywki. Dla usunięcia zagrożenia zrezygnowano z eksploatacji pokładu węgla w pasie szerokości 500 m wzdłuż filara Nisy Łużyckiej wprowadzając w to miejsce wcześniej niż planowano pierwotnie zwałowisko wewnętrzne.

Ponadto w ramach planowanego przedsięwzięcia, wskutek przesunięcia się eksploatacji i zwałowania nadkładu w kierunku wschodnim zagrożenie dla szczelności i stabilności ekranu przeciwfiltracyjnego wzdłuż Nisy Łużyckiej będzie minimalne.

Odnosząc się do uwag dotyczących oddziaływania inwestycji związanego z wstrząsami organ wyjaśnia, iż z uwagi na brak stosowania w Kopalni prac strzałowych, prawdopodobieństwo wystąpienia znaczącego oddziaływania w ww. zakresie jest minimalne.

Ponadto, mając na uwadze obawy społeczeństwa i stron w zakresie oddziaływania Kopalni w przypadku awarii, organ wyjaśnia, iż podczas eksploatacji złoża „Turów” mogą mieć miejsce zdarzenia naturalne lub antropogeniczne, charakterystyczne dla kopalni odkrywkowych, które mogą stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi oraz maszyn i urządzeń. Należą do nich zagrożenia: geotechniczne, pożarami endogenicznymi, powodzią lub zalewami wód powierzchniowych oraz zagrożenia związane ze zmianami klimatu. Zgodnie z wymogami prawa, Kopalnia posiada procedury bezpieczeństwa (opisane między innymi w Planie Ruchu Zakładu Górniczego, w Planie Ratownictwa, Planie Zapewnienia Ciągłości Działania oraz w Regulaminie Ochrony Przeciwpożarowej), w których określone są działania mające na celu ograniczenie negatywnych skutków sytuacji nadzwyczajnych.

W Kopalni prowadzone jest i będzie także odwadnianie powierzchniowe odkrywki, które opiera się o pracę trzech pompowni. Spływ wód powierzchniowych z przedpola do wyrobiska odkrywkowego jest ograniczony przez następujące odbiorniki powierzchniowe:

- od zachodu przez rzekę Nysę Łużycką - rzeka Nysa Łużycka jest odbiornikiem wód nadmiarowych z pompowni, wód z odwodnienia filara ochronnego oraz dopływów z oczyszczalni wód kopalnianych,
- od wschodu przez rzekę Miedziankę i potok Ślad, przy czym rzeka Miedzianka odcina dopływ wód powierzchniowych do odkrywki od strony wschodniej, a potok Ślad - częściowo obetonowany i ubezpieczony faszyną (a także obwałowany), pełni następujące funkcje: odcina dopływ wód z przedpola odkrywki, a także jest odbiornikiem wód z oczyszczalni wód kopalnianych, z pompowni. Odbiera on także wody nadmiarowe z ZbR-6 ,
- od południowego wschodu przez rów RA,
- od południa przez potok Biedrzychówka - koryto betonowe przełożonego potoku stanowi zabezpieczenie przed spływem wód powierzchniowych do odkrywki, a także jest odbiornikiem wód z oczyszczalni wód kopalnianych i z pompowni.,
- od południowego zachodu przez rów R-1 odbierającego wody nadmiarowe z pompowni głównej T-6.

Wody powierzchniowe pochodzące z opadów atmosferycznych, wody wypływające ze ścian wyrobiska i poziomów roboczych oraz wody ze studni drenażowych doprowadzane są rowami opaskowymi i doprowadzalnikami do pompowni pomocniczych, pomocniczych stanowisk pomp i pompowni spągowych, a następnie do pompowni głównej bądź bezpośrednio do zbiorników przy pompowniach głównych.

Wody z pompowni głównych tłoczone są do oczyszczalni, a w przypadku wód nadmiarowych (po gwałtownych opadach lub roztopań), bezpośrednio do odbiorników powierzchniowych. Obecnie Kopalnia eksploatuje trzy mechaniczno-chemiczne oczyszczalnie wód kopalnianych: nad Nysą Łużycką, nad potokiem Ślad, oraz nad potokiem Biedrzychówka. Oczyszczalnie nad Potokiem Ślad i Potokiem Biedrzychówka wyposażone są w technologię oczyszczania Actiflo przyspieszającą i zwiększającą skuteczność oczyszczania z zawiesiny. Odbiornikami zewnętrznymi wód z odwodnienia Kopalni są Nysa Łużycka, rów R-1 i potok Biedrzychówka - prawobrzeżne dopływy Nysy Łużyckiej oraz potok Ślad (Jaśnica) - lewobrzeżny dopływ Miedzianki. Opisany wyżej system odprowadzania wód z odwodnienia to system istniejący, w ramach inwestycji objętej niniejszym postępowaniem Inwestor nie planuje ani utworzenia nowych miejsc zrzutu tych wód ani zwiększenia ilości odprowadzanych wód. Kopalnia prowadzi odwadnianie na podstawie wydanych pozwoleń wodnoprawnych (po ich wygaśnięciu, w trakcie kontynuacji eksploatacji, Inwestor będzie musiał sukcesywnie uzyskiwać nowe pozwolenia), pozwolenia te dopuszczają następujące parametry ścieków:

- zawiesina ogólna $\leq 35 \text{ mg/dm}^3$,
 $\leq 100 \text{ mg/dm}^3$ (dla wód opadowych),
- odczyn pH 6,5-9,0,
- suma chlorków i siarczanów $\leq 1500 \text{ mg/dm}^3$,
- węglowodory ropopochodne $\leq 15 \text{ mg/l}$ (dla wód opadowych).

Zgodnie z uzyskanymi pozwoleniami wodnoprawnymi Kopalnia prowadzi monitoring jakości wód, z którego wyniki wskazano w Raporcie.

W związku z wspomnianym zrzutem wód kopalnianych do cieków należało przeanalizować oddziaływanie planowanej inwestycji na wody powierzchniowe, także w kontekście RDW, a uściślając aktów prawa polskiego ją implementujących, tj. ustawy

prawo wodne wraz z rozporządzeniami wykonawczymi w tym zakresie oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. poz. 1967), dalej PGW.

Planowane przedsięwzięcie umiejscowione jest oraz będzie oddziaływać (bezpośrednio lub pośrednio) na następujące jednolite części wód powierzchniowych (dalej JCWP):

- Graniczną polsko-niemiecką część wód: Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki (PLRW60008174159), której odpowiada Lausitzer Neisse-4 (DE_RW_DESN_674-4), jest to silnie zmieniona część wód, monitorowana, o aktualnie złym stanie i zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, m.in. z uwagi na zanieczyszczenia: azot amonowy, azot azotynowy, amoniak i fosfor całkowity oraz substancje priorytetowe (rtęć i WWA, fluoranten), którymi są dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny oraz możliwość migracji organizmów wodnych w obrębie JCWP. Wyżej wymienione zanieczyszczenia, ze względu na ich rodzaj, nie mogą być powiązane z oddziaływaniem Kopalni, nie ma ona także wpływu na możliwość migracji organizmów wodnych. W obowiązujących PGW przewidziano dla niej derogacje do 2027 r. z uwagi na brak możliwości technicznych osiągnięcia celów środowiskowych.
- Graniczną polsko-niemiecką część wód: Nysa Łużycka od Miedzianki do Pliessnitz (PLRW60001017431), której odpowiada Lausitzer Neisse-5 (DE_RW_DESN_674-5), jest to naturalna część wód, monitorowana, o aktualnie złym stanie i zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, m.in. ze względu na zanieczyszczenia: azot amonowy, azot azotynowy i fosfor całkowity oraz substancje priorytetowe (rtęć i WWA, bromowany di-fenyloteter, fluoranten), którymi są dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny oraz możliwość migracji organizmów wodnych w obrębie JCWP. Wyżej wymienione zanieczyszczenia nie są powiązane z oddziaływaniem Kopalni, nie ma ona także wpływu na możliwość migracji organizmów wodnych. W obowiązujących PGW przewidziano dla niej derogacje do 2027 r. z uwagi na brak możliwości technicznych osiągnięcia celów środowiskowych.
- Dopływ z wyrobiska Turoszów (kod PLRW60000174156), jest to sztuczna część wód, niemonitorowana, o aktualnie złym stanie i zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych (derogacje w obowiązującym PGW do 2021 ze względu na brak możliwości technicznych i dysproporcjonalny koszt), którymi są dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny. Dopływ ten prowadzi okazjonalnie wody nadmiarowe z pompowni T-6 Kopalni, które zrzucane są w przypadku, jeśli zdarzają się nawalne opady (średnio kilka razy w roku) oraz wody opadowe ze zrehabilitowanych części skarp odkrywki. W pozostałych okresach czasu ciek ten jest suchy, stąd nie ma możliwości, aby było możliwe jego zasiedlenie przez siedliska i gatunki wodozależne.
- Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej (PLRW60004174169) z ciekim Jaśnica (Ślad), monitorowana, jest to silnie zmieniona część wód, o aktualnie złym stanie i zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, którymi są dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny. W obowiązującym PGW derogacje do 2021 r. z uwagi na: „Brak możliwości technicznych (...). Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód

powierzchniowych". Zapisy te wyraźnie wskazują na występujący podstawowy problem analizowanej JCWP, który związany jest z hydromorfologią rzeki. To samo zostało wskazane w Raporcie jako problem związany z oddziaływaniem skumulowanym, i na który kontynuacja eksploatacji nie ma wpływu z uwagi na fakt, że jest to sytuacja zastana związana z przekształceniami rzeki na wielu odcinkach, a do renaturalizacji prac konieczne jest inne ukształtowanie terenów wzdłuż rzeki. Jednocześnie w PGW wskazano odpowiedzialność w tym zakresie, która należy do organów administracji krajowej, a nie do Inwestora. Wskazanie ewentualnie dalszych odstępstw od osiągnięcia celów w tym zakresie i ich przyczyn zostanie przedstawione w kolejnej aktualizacji PGW, która będzie obowiązywała w latach 2022-2027. W przypadku, gdyby uzasadnieniem do konieczności przedłużenia derogacji miała być m.in. kontynuacja eksploatacji złoża Turów z uwagi na wskazane w Raporcie uwarunkowania skumulowane i możliwość wykonania pełnej renaturyzacji cieku i przywrócenia właściwych parametrów hydromorfologicznych cieku, co może nastąpić po likwidacji kompleksu energetycznego, wskazano w nim także uzasadnienie do celowości stosowania odstępstw.

Wyniki badania tej JCWP przeprowadzone w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w latach 2013-2015 (ostatnie pełne badania) wskazują na dobry potencjał ekologiczny, stanu chemicznego nie badano. Jak wskazano w Raporcie, w latach 2015-2016 na zlecenie Kopalni zostały wykonane badania jakości wód rzeki Miedzianki w dwóch punktach pomiarowych: przy granicy Państwa z Republiką Czeską – w górnym biegu względem oddziaływań Kopalni (potencjał ekologiczny określono jako słaby, stan chemiczny – nie badano, elementy fizykochemiczne wskazujące na stan poniżej dobrego to: odczyn, pH, chlorki i siarczany) oraz w punkcie przy ujściu Miedzianki do Nysy Łużyckiej (potencjał ekologiczny słaby, stan chemiczny – nie badano, elementy fizykochemiczne wskazujące na stan poniżej dobrego to: zawiesina ogólna, chlorki i siarczany). Biorąc pod uwagę system Actiflo oczyszczania ścieków z Kopalni i wyniki badań monitoringowych wskazane w rozdziale 9.2 Raportu, jest mało prawdopodobne, aby stan poniżej dobrego w zakresie zawiesiny był pochodną odwadniania Kopalni. Podobnie, analizując wyniki badań monitoringowych powyżej zrzutu z Kopalni i 15 m poniżej tego zrzutu należy zauważyć wysokie tło w zakresie sumy chlorków i siarczanów w potoku Miedzianka (200 m powyżej ujścia potoku Ślad) oraz zaznaczający się poniżej zrzutu z oczyszczalni ścieków kopalnianych raz pozytywny wpływ tych ścieków, a raz negatywny wpływ na jakość wody w rzece, co jest uzależnione od ilości opadów i tym samym ilości wody w rzece.

Jak wskazano w Raporcie (rozdział 9.2) nie ma możliwości poprawy parametrów hydromorfologicznych rzeki Miedzianki w sposób w pełni zapewniający możliwość powrotu ryb i makrofitów bez nieproporcjonalnie dużego nakładu finansowego. Poprawę warunków morfologicznych, w tym likwidację istniejących progów lub udroźnienie rzeki w celu poprawy wskaźników biologicznych, może wykonać właściciel cieku. Biorąc pod uwagę skanalizowanie cieku na znacznym przebiegu przez teren miejscowości Bogatynia, następnie pomiędzy drogą wojewódzką a terenem Kopalni, wzdłuż linii kolejowej i przez zabudowę mieszkaniową Zatonia i Trzcienca Dolnego – znacząca poprawa warunków hydromorfologicznych na dłuższym odcinku cieku może zostać wykonana po zakończeniu eksploatacji złoża i likwidacji części zabudowy przemysłowej Kopalni lub innych firm rozwijających się na jej zapleczu i zapleczu Elektrowni oraz likwidacji części zabudowy Elektrowni (w rejonie oczyszczalni ścieków). Tym samym zmiana morfologii rzeki Miedzianki nie należy do działań jakie mogą być nałożone na Inwestora. Natomiast dopóki nie nastąpi poprawa wskaźników hydromorfologicznych nie ma możliwości poprawienia wskaźników

biologicznych. W przypadku fizyko-chemicznych elementów wspierających ocenę stanu należy także zauważyć, że jakość wód Miedzianki w zakresie chlorków i siarczanów powinna ulec znaczącej poprawie wskutek działań podejmowanych przez Elektrownię (budowy nowych modułów w oczyszczalni ścieków, reorganizacji gospodarki ściekowej) związanych z dostosowaniem jej do *Konkluzji BAT z dnia 17 sierpnia 2017 r. opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej (L212) dotyczące najlepszych dostępnych technik (BAT) w odniesieniu do dużych obiektów energetycznego spalania zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE*. Na potrzeby budowy tej oczyszczalni wydana została decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach z dnia 19 sierpnia 2019 r., znak: IO.6220.7.2019.KG, nr 9.2019 Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia. Ponadto poprawa jakości wód w Miedziance następuje sukcesywnie po zakończeniu rekultywacji zwałowiska zewnętrznego Kopalni (od 2006 r.), które zostało przekazane w zarząd Państwowemu Gospodarstwu Leśnemu Lasy Państwowe oraz sukcesywnej rekultywacji zwałowiska wewnętrznego w odkrywce, która przekłada się na niższe wartości zawiesiny (np. dla zlewni oczyszczalni nad Nysą Łużycką nie ma potrzeby budowy systemu Actiflo). W pozostałych dwóch oczyszczalniach ścieków kopalnianych system ten został zamontowany, co pozwala na uzyskanie jakości ścieków znacznie poniżej wartości dopuszczalnych. Podczyszczanie ścieków kopalnianych przed wpływem do oczyszczalni następuje także w zbiornikach retencyjnych na terenie Kopalni – zgodnie ze schematem funkcjonowania odwodnienia powierzchniowego w Kopalni. W kolejnych latach należy się więc spodziewać dalszej poprawy wspierających ocenę wskaźników fizyko-chemicznych rzeki Miedzianki.

Graniczna polsko-czeska część wód: Witka=Smeda od Rasnice do zb. Niedów (PLRW60008174239), której odpowiada Smědá od toku Sloupský potok po státní hranici (LNO_0280), z transgranicznymi dopływami: Oklešna = Višňiovský Potok, Ziębówka = Saňský Potok i Minkowski Potok = Minkovický Potok, jest to naturalna część wód, monitorowana, o aktualnie złym stanie i zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, którymi są dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny. W obowiązującym PGW przewidziano dla niej derogację do 2027 r. ze względu na brak możliwości technicznych osiągnięcia celów środowiskowych. Jakość wód tej JCWP nie jest związana z oddziaływaniem wód mogących pochodzić z odwadniania Kopalni, z uwagi na brak jakichkolwiek zrzutów wód kopalnianych do tego ciek. Wyniki wykonanych w ramach czeskich i polskich badań stanu środowiska wskazują na:

- stan ekologiczny umiarkowany w punkcie pomiarowo-kontrolnym zlokalizowanym w m. Ves u Černous, a stan chemiczny jako zły ze względu na substancje priorytetowe: WWA, fluoranten, benzo(a)piren, benzo(b)fluoranten),
- stan ekologiczny słaby w ppk Witka – Černousy – Zawidów, a stan chemiczny poniżej dobrego ze względu na substancje priorytetowe: benzo(g,h,i)perylene, indeno(1,2,3-cd)piren.

Odwodnienie wgłębne Kopalni nie ma także wpływu na stan ilościowy wód w analizowanych JCWP z uwagi na brak bezpośredniego wpływu Kopalni na poziom wód czwartorzędowych. Ze względu na specyficzną budowę geologiczną Niecki Żytawskiej jest on bowiem izolowany od głębszych, trzeciorzędowych warstw wodonośnych, które są odwadniane przez Kopalnię. W przypadku granicznej polsko-czeskiej części wód (PLRW60008174239) dodatkowo należy zauważyć, że prawie w całości jest ona położona poza granicami Niecki Żytawskiej będącej zapadliskiem tektonicznym, co tym samym powoduje, że odwadnianie wgłębne Kopalni nie sięga do zlewni tej JCWP.

W ramach zgłaszanych uwag i wniosków, m.in. ze strony czeskiej, podnoszono także wpływ odwadniania Kopalni w trakcie kontynuacji jej pracy na stan jakościowy i ilościowy

wód w potokach zlokalizowanych na południe od Kopalni (jak m.in.: Oldřichovský potok, Václavický potok). Ze względu na brak zrzutów wód kopalnianych w tych kierunkach nie ma możliwości dalszego występowania oddziaływania w zakresie stanu jakościowego, natomiast z uwagi na kontakty warstw wodonośnych czwartorzędowych i trzeciorzędowych w rejonie brzeżnym Niecki Żytawskiej (szczególnie w rejonie ujęcia wód Uhelná) nie można wykluczyć możliwego oddziaływania wynikającego z odwodnienia wglębnego Kopalni na ilość wód w tych ciekach. Może ono mieć miejsce wskutek przesiąków wód z warstwy czwartorzędowej do odwadnianych warstw trzeciorzędowych, a środkiem zapobiegającym możliwości występowania tego oddziaływania będzie ekran przeciwiłtracyjny w poziomie międzywęglowym. Środek ten zaproponowany przez Inwestora spowoduje podniesienie zwierciadła wód w poziomach trzeciorzędowych co tym samym zahamuje odpływ z czwartorzędu do tych warstw. Należy jednak zauważyć, że może to nie wystarczyć do powrotu wód w górne biegi tych potoków ze względu na oddziaływanie leja depresji spowodowanego przez ujęcie Uhelná (przedstawione w Raporcie, rozdz. 7.4 zaprognozowany na podstawie danych o poborach wód udostępnionych przez Stronę czeską) oraz ewentualnie inne głębsze studnie zlokalizowane w tym rejonie na terenie Republiki Czeskiej. Poziom wód czwartorzędowych jest bezpośrednio zależny od ilości opadów atmosferycznych, w przypadku więc suchych lat, spadek zwierciadła wód czwartorzędowych w rzekach i płytkich studniach gospodarskich będzie także spowodowany warunkami klimatycznymi, a nie działalnością Kopalni. Zostało to potwierdzone w stanowisku strony czeskiej z dnia 15 listopada 2019 r., w którym stwierdzono, iż „Na terytorium czeskim instytut badań gospodarki wodnej Výzkumný ústav vodohospodářský TGM, v.v.i. skonstruował w 2019 r. model hydrogeologiczny dla terenów przygranicznych cypla frydlańskiego oraz miejscowości Hrádek nad Niskou w Kraju Libereckim. W trakcie prac nad modelem została sporządzona analiza sieci celowej wód powierzchniowych, która zawierała pomiary przeprowadzone w ciekach Václavický potok, Oldřichovský potok/Lubota (z pomiarów wynika, że potok Oldřichovský jest przez większość czasu suchy) oraz potokach Vítkovský, Višňovský, Minkovický i Saňský. Mimo względnie krótkiego okresu monitoringu 1997–2018 nie wykazano w przypadku wyżej wymienionych cieków zmian wielkości odpływów. Z analizy trendów wielkości bilansowych i z modelowania bilansu hydrologicznego dorzeczy, które zamykają stacje pomiarowe Czeskiego Instytutu Hydrometeorologicznego z długookresowym monitoringiem na obszarze przygranicznym miejscowości Hrádek nad Niskou oraz cypla Frydlańskiego, wynika, że wahania i zmiany odpływu, które już wystąpiły odpowiadają przeważnie zmianom ilości opadów oraz wzrastającej temperaturze powietrza.”

W Raporcie rozważano także możliwy wpływ na graniczną polsko-niemiecką część wód: Nysa Łużycka od Pfaffenbach Hartau do Mandau (PLRW60008174139), której odpowiada Lausitzer Neisse-3 (DE_RW_DESN_674-3). Jest to silnie zmieniona część wód, monitorowana, o aktualnie złym stanie i zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, którymi są dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny oraz możliwość migracji organizmów wodnych na istotnym odcinku cieku – Nysa Łużycka od Mandau do ujścia Luboty. Z uwagi na lokalizację ww. JCWP położona jest powyżej możliwego oddziaływania Kopalni, natomiast płynące z niej wody mają wpływ na jakość wód niżej położonych JCWP.

Konieczność ewentualnych kolejnych działań w zlewniach analizowanych JCWP zostanie ustalona w PGW na lata 2022-2027 oraz po wykonaniu i opracowaniu kolejnych wyników badań w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska zrealizowanych zgodnie z obowiązującym na ten czas prawem. Istotny jest także fakt, że cele środowiskowe dla

granicznych JCWP ustalane są wspólnie w ramach prac Międzynarodowej Komisji ds. Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem i włączane do opracowywanych przez poszczególne kraje PGW. Gdyby nastąpiła potrzeba rewizji wydanych dla Kopalni pozwoleń wodnoprawnych z uwagi na konieczność dostosowania do nowych wymagań PGW na lata 2022-2027, został przewidziany mechanizm wprowadzony w obowiązującej ustawie prawo wodne (art. 416 ust 2). Jest to już jednakże proces poza procedurą uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla omawianego przedsięwzięcia.

W wyniku działalności Kopalni do wód powierzchniowych odprowadzane są wody kopalniane, wody opadowe i roztopowe oraz ścieki, które przed wprowadzeniem do odbiornika są oczyszczane. Badania jakości wody w Nysie Łużyckiej w punkcie powyżej i poniżej miejsc zrzutów z systemu oczyszczania wód i ścieków z Kopalni wykazują, że jakość wody nie ulega istotnym zmianom w wyniku zrzutów z Kopalni. Z przedstawionych w Raporcie danych wynika, że w Nysie Łużyckiej poniżej oddziaływań Kopalni chlorki i siarczany występują w stężeniach odpowiadających klasie II (wyznaczającej stan dobry), zatem substancje odprowadzane do wód powierzchniowych przez Kopalnię nie wpływają na pogorszenie stanu wód.

Odpowiadając na uwagi dotyczące awaryjnych zrzutów wody, skutków powodzi dla ekosystemu Nysy Łużyckiej w tym w odniesieniu do spełnienia celów RDW, a także odpowiadając na wniosek o udostępnienie informacji dotyczących częstotliwości takich zdarzeń w przeszłości oraz informacji dotyczących prognozowanych częstotliwości takich zrzutów w związku ze wzrostem częstotliwości gwałtownych zjawisk pogodowych (powodzie) oraz odpowiadając na zarzut dotyczący braku analiz wpływu inwestycji na lewostronne dopływy Nysy Łużyckiej na terytorium Niemiec organ wyjaśnia, że – jak wskazano w Raporcie – Kopalnia odprowadza wody opadowe i roztopowe po ich poprzednim podczyszczeniu w oczyszczalniach ścieków. W sytuacji małych przepływów w ciekach odprowadzane są także małe ilości wód z terenu Kopalni, a w przypadku większych przepływów odpowiednio większe. Inwestor w odpowiedzi na powyższe kwestie wskazał, że warunki dotyczące zrzutów awaryjnych wód regulują pozwolenia wodnoprawne, w oparciu o które działa Kopalnia. Zgodnie z treścią tych dokumentów zrzut taki jest możliwy po uprzednim podczyszczeniu wody w zbiornikach-osadnikach. Określono w nich również możliwe ilości i jakość zrucanych wód (w tym w odniesieniu do jakości wody w cieku) lub liczbę dni w roku, kiedy możliwy jest zrzut tego typu. Nie przewiduje się zwiększenia częstotliwości zrzutów awaryjnych w przyszłości. Jednakże, gdyby taka potrzeba zaistniała, możliwe jest zwiększenie objętości zbiorników retencyjnych wewnątrz wyrobiska Kopalni, do których trafia woda opadowa przed oczyszczeniem w oczyszczalniach i odprowadzeniem do cieków. Pozwoli to ograniczyć częstotliwość zrzutów awaryjnych. Jednocześnie należy zaznaczyć, że powodzie są zjawiskiem wyjątkowym i ocena ich wpływu na ekosystemy rzeczne nie leży w zakresie ustaleń RDW. W trakcie zjawisk powodziowych nie są pobierane także próby wód w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska lub wyniki pochodzące z takich okresów są odrzucane jako niemiarodajne. Analizy jakości i ocenę wpływu wykonuje się w oparciu o dane uśrednione. Zjawisko powodzi, które miało wpływ na funkcjonowanie Kopalni (mające również charakter sytuacji awaryjnej) opisano w Raporcie (w rozdziale 2.5.4.) Wyrobisko Kopalni w tym przypadku funkcjonowało jako zbiornik retencyjny przyjmując duże ilości wód powodziowych i ograniczając skutki powodzi poniżej.

W Raporcie wykonano analizę wpływu zrzutu wód z oczyszczalni wód kopalnianych na stan ilościowy i jakościowy Nysy Łużyckiej – wskazują one na brak możliwości wpływu na ich stan (rozdz. 9). Jakość wód w Nysie Łużyckiej powyżej oddziaływań Kopalni wynika przede wszystkim z presji z terenów Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec.

Jakość wód Nysy Łużyckiej na wysokości Kopalni jest na tym samym poziomie, natomiast poniżej oddziaływań Kopalni jest o jedną klasę wyższa. Wskazuje to na neutralne lub dodatnie oddziaływanie wód z odwodnienia odkrywki na potencjał ekologiczny Nysy Łużyckiej – co związane jest z dużą redukcją zawiesin w oczyszczalniach ścieków kopalnianych.

Wpływ na cieki wynikający z odwodnienia wgłębnego przeanalizowano w rozdziale 9.1. Raportu. Wyniki analizy wskazują, iż nie przewiduje się oddziaływania na wody powierzchniowe w tym zakresie. Zjawisko takie byłoby zagrożeniem dla ludzi i maszyn, więc w interesie Kopalni jest wdrażać takie rozwiązania, które zminimalizują lub zapobiegą możliwemu oddziaływaniu w tym zakresie. W związku z powyższym należy uznać (zgodnie z informacjami zawartymi w Raporcie), że lewostronne doptywy Nysy Łużyckiej zlokalizowane na terytorium Niemiec nie podlegają potencjalnym oddziaływaniom planowanego przedsięwzięcia.

Odnosząc się do zarzutów braku przedstawienia miejsc wprowadzania do cieków powierzchniowych wód kopalnianych organ wyjaśnia, iż wymienione miejsca odprowadzania wód kopalnianych zostały opisane i zaznaczone na mapach przedstawionych w Raporcie.

Odpowiadając na uwagi dotyczące braku w Raporcie planów lub propozycji rozbudowy urządzeń odwadniających, organ wyjaśnia, że w Raporcie przedstawiono sposoby i techniki odwodnienia podziemnego i powierzchniowego. Ponadto w Raporcie nie wskazano, że planowana jest rozbudowa systemu tych urządzeń odwadniających. W przypadku wystąpienia takiej potrzeby w przyszłości, Inwestor pozyska stosowne decyzje administracyjne, zgodnie z obowiązującym na ten czas prawem.

Podczas eksploatacji przedsięwzięcia dochodzić będzie do emisji pyłu oraz innych zanieczyszczeń. Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie Kopalni stanowią źródła zorganizowane oraz niezorganizowane. Emisja zorganizowana następuje poprzez istniejące instalacje (źródła). Inwestor posiada pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza zgodnie z decyzją Marszałka Województwa Dolnośląskiego znak DOW-S-IV.7221.5.2017.AKI z dnia 1 września 2017 roku. Ponadto emisja zorganizowana stanowi mały ułamek oddziaływania w stosunku do emisji niezorganizowanej.

Źródłami emisji niezorganizowanej są:

- prace wydobywcze obejmujące eksploatację złożeń, zwałowanie nadkładu i transport urobku,
- sortowanie i składowanie węgla, a także związana z tym sprzedaż,
- transport kołowy - zarówno wewnętrzny (na terenie zakładu) jak i związany ze sprzedażą węgla (hurtową i detaliczną),
- porywanie materiału z powierzchni otwartych, związane głównie z zasobnikiem węglowym.

Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, jedynym istotnym zanieczyszczeniem generowanym w powyższych procesach jest pył, w szczególności normowane w powietrzu pył PM10 oraz pył PM 2,5. Dlatego też, zgodnie z postanowieniem z dnia 20 lipca 2015 r. nr WOOŚ.4235.2.2015.AN.2 o zakresie Raportu, analiza rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu została ukierunkowana na pył PM10 oraz pył PM 2,5.

Zmiany emisji zanieczyszczeń do powietrza w zakładanych latach kontynuacji eksploatacji, czyli 2020–2044, będą wynikały przede wszystkim z przemieszczania frontów wydobywania węgla, zwałowania nadkładu, a także zmian intensywności wydobywania węgla i zwałowania nadkładu.

Obliczenia wykonano dla następujących lat:

- rok bazowy – rok 2018,
- rok 2020,
- rok 2030,
- rok 2040 – planowany rok zmniejszenia wydobycia z Kopalni,
- rok 2044 – ostatni rok eksploatacji.

Inwestor dokonał szczegółowej inwentaryzacji prac i procesów prowadzonych w ramach przedsięwzięcia w roku bazowym (tj. istniejących) oraz w poszczególnych latach analizy (m.in. eksploatacji, zwałowania, zasobnika węglowego z punktem przesypowym, sortowni węgla, placu sprzedaży detalicznej, transportu kołowego). Inwentaryzacja obejmowała również emisje z kopalni Turów (49 emitorów oraz emisja niezorganizowana z placu buforowego), emisje lokalne z terenów gminy Bogatynia (punktową, tj. źródła energetyczne i przemysłowe, niska emisja komunalna z ogrzewania indywidualnego, z lokalnego transportu kołowego), emisję lokalną z terenów Czech i Niemiec (na podstawie inwentaryzacji emisji zamieszczonych na publicznych stronach internetowych) oraz napływ zanieczyszczeń spoza obszaru opracowania. Powyższe oznacza, że zostały uwzględnione wszystkie istotne źródła emisji, jakie mają wpływ na stężenie zanieczyszczeń w powietrzu w obszarze opracowania, a oddziaływanie zostało wykazane również w ujęciu skumulowanym.

Inwestor dokonał ponadto wyznaczenia wskaźnika emisji pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 z prac w wyrobisku KWB Turów opracowując metodykę wyznaczenia wskaźnika emisji pyłu wykorzystującą pomiary stężeń pyłów PM10 i PM2,5 wykonywanych w bliskim sąsiedztwie Kopalni w latach 2014-2018 (obejmujące stężenia zanieczyszczeń oraz parametry meteorologiczne) oraz modelowanie dyspersji zanieczyszczeń w wysokiej rozdzielczości.

Wskaźniki opracowano dla dwóch obszarów: zwałowania nadkładu oraz eksploatacji. Obszary te znacząco różnią się ilością emitowanego pyłu, dlatego wymagały określenia odrębnych wskaźników. Ponadto wraz ze zmianą frontu robót zmieniają się obszary, z których następować będzie emisja. Zważywszy, że udział zwałowania i eksploatacji w emisji pyłu PM10 w planowanych latach eksploatacji wynosi od 95 do 99% (w tym 19-24% z eksploatacji i 71-79% ze zwałowania), wyznaczenie wskaźnika emisji z głównych źródeł emisji pyłu na podstawie dostępnych pomiarów i modelowania w opinii organu w sposób znaczący przyczynia się do odzwierciedlenia rzeczywistego oddziaływania przedsięwzięcia na powietrze, z uwagi na zastosowanie wskaźnika, dedykowanego dla konkretnego rodzaju prac i właściwości materiału (parametry emisyjne materiałów wydobywczych i nadkładowych mogą się różnić zależnie od pochodzenia).

Zasięg obszaru analizy objął tereny przygraniczne Republiki Federalnej Niemieckiej i Republiki Czeskiej w rozpiętości około 15 km od Kopalni. Określono siatkę meteorologiczną o wymiarach 35 x 35 km. Podstawowa rozdzielczość siatki meteorologicznej wynosiła 1 x 1 km, natomiast, na obszarze Worka Turosszowskiego zagęszczona została ona do 0,5 x 0,5 km. W obrębie siatki meteorologicznej rozmieszczono receptory dyskretne bazujące na siatkach w dwóch rozdzielczościach:

- 0,25 km x 0,25 km – na obszarze gminy Bogatynia,
- 1 km x 1 km – dla reszty analizowanego obszaru.

Z uwagi na ogromną powierzchnię samego przedsięwzięcia oraz obszar analizy, organ uznaje przyjętą rozdzielczość za dobraną prawidłowo do okoliczności. Przyjęta sieć receptorów dyskretnych pozwoliła na szczegółowe oszacowanie stężeń zarówno na terenie pobliskich miejscowości w Czechach i Niemczech, jak i w Polsce.

Inwestor w analizie dla roku bazowego uwzględnił szczegółowe informacje o polach meteorologicznych zmiennych w czasie i przestrzeni, uwzględniając takie parametry jak: prędkość i kierunek wiatru, temperatura, opady atmosferyczne, wilgotność względna oraz klasa równowagi atmosfery.

Dane o analogicznym stopniu szczegółowości nie są dostępne dla lat 2020-2044, co wynika z faktu, że nie jest możliwe, przy obecnym stanie wiedzy, dokładne przewidzenie „pogody” na najbliższe 24 lata.

Ze względu na brak informacji o polach meteorologicznych dla lat prognozy, Inwestor wybrał taki rok (z ostatniego 10-lecia), dla którego dane meteorologiczne (w szczególności temperatura i opad) będą najbardziej zbliżone do stanu prognozowanego z uwzględnieniem tendencji zmian klimatycznych, takich jak wzrost temperatury powietrza o 1,5 °C w latach 2041–2050 w stosunku do wielolecia 1971–2000 oraz wyraźna tendencja wydłużenia termicznego okresu wegetacyjnego. Dane pozyskano z projektu zmian klimatu przygotowanego i opracowanego przez NASA (National Aeronautics and Space Administration), która udostępniła zmienne w czasie i w przestrzeni wyniki symulacji parametrów meteorologicznych dla lat 2015-2100.

Analizę podobieństwa przeprowadzono dla najbardziej odległej prognozy, czyli dla roku 2044. Natomiast na potrzebę modelowania stężeń zanieczyszczeń w latach 2020-2040 wybrano takie same dane meteorologiczne jak dla roku 2044, ze względu na zachowanie porównywalności uzyskanych wyników.

Z uwagi na powyższe, uznaje się, że Inwestor uwzględnił zarówno dane meteorologiczne, jak i wpływ zmian klimatu w sposób prawidłowy.

Zarówno w fazie wyznaczania wskaźnika emisji, jak i w fazie oceny, wykorzystano model CALMET/CALPUFF, opracowany przez Sigma Research Corporation (SRC), stanowiącą część Earth Tech. Inc. z Kalifornii. Model CALPUFF (Scire i in., 2000b, Earth Tech, 2006c).

Co do zasady, w polskim systemie prawnym metodykę modelowania poziomów substancji w powietrzu określa *rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz. 87)*.

Z uwagi jednak na bardzo duży obszar analizy (obejmujący obszar całej gminy Bogatynia oraz przyległe tereny Czech i Niemiec, w sumie ok. 1125 km²), określony ze względu na analizę oddziaływań skumulowanych oraz specyfikę źródeł emisji – są to źródła niezorganizowane, wykazujące dużą zmienność w czasie, Inwestor zdecydował się na dokonanie analizy rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń za pomocą metodyki innej niż referencyjna.

Zgodne z art. 12 p.o.ś. Podmioty korzystające ze środowiska oraz organy administracji są obowiązane do stosowania metodyk referencyjnych, jeżeli metodyki takie zostały określone na podstawie ustaw. Jeżeli na podstawie ustawy wprowadzono obowiązek korzystania z metodyki referencyjnej, jest dopuszczalne stosowanie innej metodyki, pod warunkiem, że umożliwi ona uzyskanie dokładniejszych wyników, a uzasadnieniem jej zastosowania są zjawiska meteorologiczne, mechanizmy fizyczne i procesy chemiczne, jakim podlegają substancje lub energie.

Z postanowień art. 12 ust. 1 p.o.ś. wynika obowiązek stosowania metodyk referencyjnych określonych na podstawie ustawy. Obowiązek stosowania metodyk referencyjnych może być jednak w wielu przypadkach wyłączony, bez konieczności zmiany obowiązujących przepisów prawa. Zgodnie z art. 12 ust. 2 pkt 1 p.o.ś. można pominąć przepis art. 12 ust. 1 p.o.ś. i uwzględnić osiągnięcia nauki pozwalające na uzyskanie

dokładniejszych wyników. Niewątpliwie chodzi tutaj o osiągnięcia nauki nie tylko w kraju, ale także osiągnięcia nauki na świecie.

Organ nie ma wątpliwości, że w badanej sprawie konieczne było – kierując się usytuowaniem, charakterem i skalą oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko – uwzględnienie aktualnej wiedzy i metod badań z zastosowaniem metod nowszych, bardziej dokładnych w stosunku do mniej dokładnej metody referencyjnej, choć nadal niewątpliwie obowiązującej.

Możliwość stosowania silnika CALMET/CALPUFF, jako dokładniejszej metody modelowania emisji, potwierdza również orzecznictwo sądów administracyjnych np. wyrok WSA we Wrocławiu, z dnia 25 października 2017 r., sygn. II SA/Wr 468/17, jak i praktyka administracyjna (model taki stosowany był z powodzeniem w innych postępowaniach w sprawie wydania decyzji środowiskowej).

Z uwagi na powyższe, organ uznał, że analiza rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu została sporządzona w sposób prawidłowy, kompletny i wiarygodny, skrupulatnie i w bardzo dużym stopniu szczegółowości.

Z powołanych w Raporcie analiz wynika, że wpływ inwestycji na powietrze atmosferyczne będzie się stopniowo zmniejszał, wraz z wdrożeniem kolejnych środków minimalizujących oraz zmniejszeniem wydobycia i nie przekroczy wartości dopuszczalnych w żadnym roku analizy.

Inwestor w Raporcie wykazał szereg działań minimalizujących, takich jak:

- bieżąca konserwacja i natychmiastowe naprawy awaryjne istniejących systemów ograniczania pylenia, czyli systemów mgły wodnej, zraszania dróg, które zrealizowano na terenie zasobnika, sortowni i przenośników węglowych oraz przenośników nakładowych,
- zraszanie dróg i utrzymanie ich w czystości,
- wyposażenie nowo budowanych przenośników w system zraszania przesypów oraz zapewnienie szczelności tych przesypów,
- do 2020 roku zabudowanie lekką konstrukcją punktu przesypowego TZ 2.5 na TW 1.4 i TW 2.4 (od strony Zatonia), ograniczającą wydostawanie się z niego zanieczyszczeń pyłowych,
- poprawa jakości nawierzchni drogi węglowej (wyrównanie jej lub zmianę nawierzchni) – poruszanie się pojazdów ciężkich po istniejącej nawierzchni z płyt betonowych powoduje zarówno pylenie, jak i znaczną emisję hałasu,
- ograniczenie ruchu samochodów ciężarowych na drodze węglowej o 50% od 2020 roku. Obecnie w okresie największego zapotrzebowania załadowywanych jest dziennie 30 samochodów. Ze względu na zaprzestanie sprzedaży węgla brunatnego odbiorcom indywidualnym korzystającym z transportu samochodowego naturalnym następstwem będzie jego ograniczenie,
- zabezpieczenie tej części wierzchołki zwałowiska wewnętrznego, która będzie podlegała redepozycji lub ponownemu zwałowaniu nakładu. Obszar ten musi zostać zabezpieczony przed pyleniem. Jedną z metod może być zadarnienie tej powierzchni przy użyciu humusu pozyskiwanego na przedpolu odkrywki w powiązaniu z innymi zabiegami agrotechnicznymi zmierzającymi do poprawy struktury utworów zwałowiskowych umożliwiających utrzymanie roślinności. Taki sposób zabezpieczenia przed pyleniem będzie miał niewątpliwie dodatkowy efekt w postaci poprawy walorów widokowych. Będzie on również funkcjonował jako zielony filtr zapobiegający rozprzestrzenianiu pyłu z wyrobiska. Przed redepozycją zadarnionej części zwałowiska wewnętrznego lub ponownym zwałowaniem nakładu na tej powierzchni należy zebrać

warstwę o poprawionych parametrach glebowych i użyć jej na powierzchniach przeznaczonych do rekultywacji końcowej,

- ograniczanie wysokości swobodnego spadania materiału pyłącego w procesach technologicznych,
- zamontowanie na terenie zasobnika węglowego półprzepustowych ekranów, które będą miały na celu zmniejszenie prędkości wiatru w rejonie zasobnika, co z kolei ograniczy porywanie zanieczyszczeń pyłowych. Dobór parametrów ekranu powinien zostać poprzedzony analizami dotyczącymi profili oraz pola wiatru (najlepiej z pomiarów), wykonaniem koncepcji systemu, a następnie jego projektu bo chodziło o to, aby dobrać ekran tak, żeby uniknąć turbulencji, które mogą się tworzyć w przypadku wykonania niewłaściwej wysokości barierę. Przewiduje się redukcję emisji o około 70–80%
- budowa nowych ciągów popiołowych – likwidacja oddziaływania placu buforowego odpadów paleniskowych,
- likwidacja sprzedaży węgla brunatnego krajowym odbiorcom detalicznym – redukcji emisji z tego obszaru.

Dodatkowo Inwestor w 2020 r. planuje wprowadzić system opomiarowania pracą zasobnika węglowego. System ten, w zależności od warunków atmosferycznych i stężenia zapylenia powietrza generującego możliwość przekroczenia poziomów dopuszczalnych poza terenem przedsięwzięcia, sygnalizuje operatorowi (Dyspozytorowi Ruchu Kopalni) konieczność reakcji poprzez podjęcie działań minimalizujących oddziaływanie, takich jak: obniżenie wysokości zrzutu węgla, włączenie systemu zraszania armatkami wodnymi, a w sytuacjach ekstremalnych zatrzymanie pracy poszczególnych elementów układu zasobnika. System powinien obejmować instalację co najmniej 2 czujników mierzących stężenie pyłu PM 2,5 i PM10 w sposób optyczny w pobliżu zasobnika węglowego, który będzie kalibrowany wynikami stacji meteorologicznej monitorującej temperaturę, wilgotność oraz kierunek i prędkość wiatru. Do kalibracji systemu mogą być również wykorzystywane wskazania z istniejących w sąsiedztwie stacji meteorologicznych lub w ramach koncepcji systemu należy wykonać dobór lokalizacji, a zainstalować dedykowaną stację meteorologiczną. Z uwagi na to, że działanie systemu nie zostało uwzględnione w analizie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń pyłowych, a sam system jest w fazie testów, nałożono warunek, jak w pkt. 1.2.9.

Ponadto Raport uwzględnia środki, które zostały zrealizowane. Ograniczono m.in. emisję niezorganizowaną z dróg technicznych w obrębie zasobnika węglowego poprzez zabudowę systemu zraszania oraz systematyczne ich czyszczenie. Skuteczność tego rozwiązania to 50-60%. Zainstalowano ponadto instalację mgły wodnej w węzłach przesypowych, co pozwala na ograniczenie niezorganizowanej emisji pyłu węglowego z terenu zasobnika węgla, sortowni i placu załadunku węgla o 50–90%. Systematycznie stosuje się armatki zraszające poziomy robocze. Skuteczność tego rozwiązania szacuje się na 50%. Równocześnie realizowany jest system zraszania poziomów roboczych. Skuteczność tego rozwiązania szacuje się na 60%. Obudowano wybrane odcinki taśmociągów. Skuteczność tego rozwiązania szacuje się na 70-85%. Ogranicza się wysokość swobodnego spadania materiału (obniżenie wysokości o 50% przekłada się na redukcję emisji o około 60%). Zabezpiecza się części wierzchołki zwałowiska wewnętrznego, która będzie podlegała redepozycji lub ponownemu zwałowaniu nadkładu. Skuteczność rozwiązania zależy od stopnia pokrycia terenu (redukcja emisji do 100%).

W odniesieniu do wniosków dowodowych w kontekście powołania biegłego na okoliczność wiarygodności Raportu w zakresie, w jakim analizuje i ocenia przewidywane oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na powietrze, organ wyjaśnia, że art. 84 §1

k.p.a. wskazuje, że „gdy w sprawie wymagane są wiadomości specjalne, organ administracji publicznej może zwrócić się do biegłego lub biegłych o wydanie opinii.”

Na wstępie należy wskazać, że zgodnie z powołanym powyżej przepisem powołanie biegłego jest fakultatywne. Organ dysponuje niezbędną wiedzą merytoryczną potrzebną do ustalenia stanu faktycznego oraz oceny wiarygodności Raportu. Zgodnie z wyrokiem NSA z dnia 15 stycznia 2019 r., sygn. II OSK 2667/17, rozstrzygnięcie sprawy wymaga wiadomości specjalnych wtedy, gdy przy jej rozpoznaniu wyłoni się zagadnienie mające znaczenie dla rozstrzygnięcia, którego wyjaśnienie przekracza zakres wiadomości i doświadczenia osób je wydających.

Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem (np. wyrok WSA w Kielcach sygn. II SA/Ke 490/18, wyrok NSA z 22 listopada 2016 r., II GSK 1017/15), opinii biegłego nie można przyjmować bezkrytycznie, a organ administracji nie jest tą opinią związany. Opinia biegłego jest dla organu tylko materiałem, który powinien pomóc organowi w ustaleniu określonej kwestii faktycznej. Organ nie może ograniczyć się w swojej decyzji do powołania się na konkluzję zawartą w opinii biegłego, ale ma obowiązek sprawdzić, na jakich przesłankach biegły oparł swoją konkluzję i skontrolować prawidłowość rozumowania biegłego. Powyższe oznacza, że w niniejszym przypadku, wnioskowana opinia biegłego podlegałaby dokładnie takiej samej analizie, jak Raport. Organ może uwzględnić opinię biegłego, jeśli uzna ją za trafną, ale może ją całkowicie lub częściowo zdyskwalifikować i przyjąć odmienną, własną opartą na nauce lub doświadczeniu, zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 80 k.p.a.

Okoliczność wiarygodności Raportu w zakresie, w jakim analizuje i ocenia on przewidywane oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na powietrze, nie stanowi elementu stanu faktycznego. Powołana wyżej ocena należy do obowiązków organu, który w toku postępowania decyduje, jak ocenić dany dowód i czy przyznać mu przymiot wiarygodności. Mając na uwadze powyższe, powołanie biegłego na okoliczność wskazywaną m.in. przez Fundację Frak Bold należy uznać za redundantne, gdyż organ dokonał własnych ustaleń co do wiarygodności Raportu opartych na niezbędnej, posiadanej wiedzy i doświadczeniu.

Ponadto nie bez znaczenia jest fakt, że metodologia wskazana w Raporcie z 2019 r. i w Raporcie z 2018 r. jest, co do zasady, taka sama. Wykorzystano ten sam model statystyczny (Calmet/Calpuff - Gaussowski Model Obłoku II generacji) i analogiczne dane meteorologiczne pochodzące z tych samych źródeł.

Zarzucana „drastyczna” zmiana stanowiska autorów Raportu w zakresie wyników modelowania dla roku 2020 była przedmiotem wyjaśnień Inwestora

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że Raport z 2019 r. powstał w odpowiedzi na liczne uwagi, jakie miały zarówno strony postępowania, społeczeństwo, jak i sam organ, a które omawiane są szczegółowo w innej części tej decyzji. Uwzględniając część uwag Inwestor zaproponował szereg dodatkowych środków minimalizujących, których skutek wdrożenia uwzględnia Raport z 2019 r., m.in. takich jak: zabudowanie lekką konstrukcją punktu przesypowego TZ 2.5 na TW 1.4 i TW 2.4, organizacja systemu sterowania pracą zasobnika w zależności od warunków atmosferycznych, zamontowanie półprzepustowych ekranów, które będą miały na celu zmniejszenie prędkości wiatru w rejonie zasobnika czy skutki wdrożenia tzw. uchwały antysmogowej (*Uchwały nr XLII/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem Gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego z 2017 r., poz. 5155)*). Oprócz tego

ujednolicony Raport uwzględnia środki, które już zostały wdrożone, w szczególności jest to rozbudowa systemu zraszania dróg, stosowanie armatek zraszających czy zabudowa odcinków taśmociągów.

Ponadto zmiana w wynikach modelowania jest rezultatem zmiany roku bazowego dla analizy (w Raporcie z 2018 r. był to rok 2016, a w Raporcie z 2019 r. był to rok 2018).

Co do zasady przyjęcie do modelu pojedynczego roku bazowego umożliwia otrzymanie dokładniejszych wyników, a także pozwala na walidację modelu poprzez porównanie danych uzyskanych dzięki symulacji z rzeczywistymi danymi pomiarowymi z danego roku.

Zmiana roku bazowego powodowana była w szczególności faktem, że w 2016 roku na terenie Kopalni miała miejsce awaria, której skutki zaburzały wyniki symulacji oraz utrudniały walidację modelu. Do 2017 r. skutki awarii zostały w całości usunięte. Rok 2018 był rokiem normalnej pracy Kopalni. Ponadto 2018 r. w porównaniu z 2016 r. był rokiem suchszym i cieplejszym. Według danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy pochodzących z publikacji Biuletyn Monitoringu Klimatu Polski na lata 2016 i 2018 średnia roczna temperatura w regionie Bogatyni w 2018 r. wynosiła o 1 stopień więcej niż w roku 2016, a roczne sumy opadów atmosferycznych w rejonie Bogatyni były o 200-250 mm wyższe niż w roku 2016. Przyjęcie roku suchszego i cieplejszego powoduje, że uwzględniane są warunki bardziej niekorzystne pod względem rozprzestrzeniania się pyłów (im mniejsza wilgotność powietrza, tym większe prawdopodobieństwo pylenia).

Kolejnym powodem zmiany w wynikach modelowania było przyjęcie przez Inwestora dokładniejszych danych dotyczących emisji. W dużym uproszeniu można wskazać, że w Raporcie z 2018 r. lokalizacja emitorów zastępczych dla wyrobiska i zwałowiska wewnętrznego jest wskazana orientacyjnie, jako jedna zwarta powierzchnia, obejmująca duży obszar (rys. 234-237), natomiast w Raporcie z 2019 r. bardziej szczegółowo (rys. 253-256), z uwzględnieniem lokalizacji poszczególnych poziomów roboczych.

Powyższe zmiany założeń i roku bazowego w ocenie organu są uzasadnione i prowadzą do bardziej precyzyjnego opisu oddziaływania Kopalni na środowisko. Powyższe wnioski potwierdza również walidacja wyników modelowania w Raporcie. Zgodnie z tabelą 3 załącznika 1 do *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2018 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. poz. 1119)* niepewność metod modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu definiowana jako maksymalne odchylenie wartości stężeń zmierzonych od obliczonych, dla 90% stanowisk pomiarowych, w okresie uśredniania przyjętym dla poziomu dopuszczalnego, poziomu docelowego lub poziomu celu długoterminowego, bez uwzględniania czasu wystąpienia poszczególnych zdarzeń dla stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM_{2,5} i pyłu zawieszonego PM₁₀, nie może być większa niż 50%. Wyniki walidacji przedstawione przez Inwestora wskazują, że maksymalny błąd względny dla wartości średniorocznych pyłu zawieszonego PM₁₀, tj. różnica pomiędzy wartością wynikającą z pomiarów a wynikiem modelowania, wynosi 32% (stacja Działoszyn), a w niektórych przypadkach nie przekracza on 10%, co wskazuje na poprawne i adekwatne wykonanie modelu. Odnośnie uwag dotyczących danych pomiarowych w miejscowościach na terenie Niemiec wskazuje się, że wartość pomiaru emisji pokazuje, jaka jest jakość powietrza w konkretnym miejscu. Zawartość pyłu zawieszonego w granicach miasta nigdy nie będzie zależała tylko i wyłącznie od jednego źródła, na jakość powietrza w Żytawie (ale także wszystkich innych okolicznych miejscowościach) składają się, emisje napływowe, z rolnictwa, ogrzewania indywidualnego, transportu, przemysłu (innego niż kopalnia), elektrowni Turów oraz emisje z Kopalni – zasobnika węglowego, zwałowania i eksploatacji.

Wpływ na wartość emisji w konkretnym miejscu mają także warunki meteorologiczne, takie jak prędkość i kierunek wiatru, zdolność przewietrzania i mieszania, ukształtowanie terenu. Inwestor przeanalizował udział poszczególnych źródeł na terenie okolicznych miejscowości. Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że w mieście Żytawa nie dominują wpływy Kopalni, a znaczny udział w ogólnej kondycji powietrza mają również emisje z transportu i ogrzewania indywidualnego.

Ponadto organ wskazuje, że zgodnie z zapisami *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031) oraz *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy* (Dz. Urz. UE L 152 z 11.06.2008, str. 1) dopuszczalna częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ (50 µg/m³) w roku kalendarzowym dla okresu uśredniania wyników pomiarów wynoszącym 24 godziny wynosi 35 razy/rok.

Wymienione wcześniej procesy technologiczne mające na celu udostępnienie złoża węgla brunatnego, jego eksploatację, transport nadkładu i kopaliny, zwałowanie nadkładu, a także inne, towarzyszące działania (transport pojazdów, prace rekultywacyjne), będą powodowały powstanie znaczącego oddziaływania akustycznego. Do istotnych źródeł hałasu decydujących o stanie środowiska akustycznego na terenach wokół Kopalni należą i należeć będą, podczas kontynuacji eksploatacji złoża, elementy układu koparka-taśmociąg-zwałowarka w obrębie wyrobiska górniczego (maszyny górnicze – koparki, zwałowarki i przeładowarki, przenośniki taśmowe i ich stacje napędowe) oraz maszyny i przenośniki zasobnika węglowego zlokalizowane w części północnej terenu Kopalni. W Raporcie przeprowadzono analizę oddziaływania inwestycji na klimat akustyczny uwzględniającą formę zagospodarowania terenów stanowiących otoczenie Kopalni oraz obowiązujące dla nich dopuszczalne poziomy dźwięku określone zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 112). Klasyfikacji terenów dokonano w oparciu o obowiązujące zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia (*uchwała nr XLVIII/347/2002 Rady Gminy i Miasta w Bogatyni z dnia 5 sierpnia 2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia*), a także o rys historyczny kwalifikacji tych terenów do poszczególnych klas standardów akustycznych oraz rzeczywiste zagospodarowanie terenu. W Raporcie posłkowano się także decyzjami administracyjnymi: decyzją Wojewody Dolnośląskiego z dnia 24 stycznia 2006 r., znak: SR.III.6611/12/GI/05/06, ustalającą dopuszczalne poziomy hałasu przenikającego z Kopalni, dla terenów mieszkalnych położonych przy ul. Konrada i ul. Mickiewicza w Bogatyni, na poziomie 55 dB w porze dnia i 45 dB w porze nocy oraz decyzją Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 22 grudnia 2010 r., znak: DM-S.IV.7652-6/10, ustalającą dopuszczalne poziomy hałasu przenikającego z Kopalni, dla terenów przy ul. Włókienniczej i ul. Turowskiej w Bogatyni. W Raporcie wskazano klasyfikację poszczególnych terenów chronionych akustycznie i uzasadniono na jakiej podstawie dokonano tej klasyfikacji. Lokalizację i klasę akustyczną przedstawiono także na załącznikach graficznych.

Przedstawiony model rozprzestrzeniania się hałasu uwzględniał również położenie terenów chronionych akustycznie na terenie Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec.

Po stronie Republiki Czeskiej w najbliższej odległości od Kopalni znajdują się miejscowości Uhelná oraz Oldrichow na Hranicich. W Raporcie określono najwyższe dopuszczalne poziomy hałasu na terenie ww. miejscowości w oparciu o obowiązujące

na terenie Republiki Czeskiej rozporządzenie Rady Ministrów Republiki Czeskiej nr 272/2011 (*Nařízení vlády č. 272/2011 Sb. o ochranę zdraví před nepřiznivými účinky hluku a vibrací*). Zgodnie z ww. aktem prawnym dopuszczalne poziomy hałasu przemysłowego na zewnątrz budynków mieszkalnych w Republice Czeskiej wynoszą: 50 dB dla pory dnia oraz 40 dB dla pory nocy.

Po stronie Republiki Federalnej Niemiec dopuszczalne poziomy hałasu występującego w środowisku określa instrukcja techniczna do Federalnej ustawy o kontroli emisji - *TA Lärm - 1998 Sechste Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Bundes-Immissionsschutzgesetz (Technische Anleitung zum Schutz gegen Lärm - TA Lärm)*, Vom 26. August 1998. Zgodnie z ww. instrukcją w Raporcie określono dopuszczalne poziomu hałasu dla miejscowości znajdujących się najbliższej inwestycji, tj. Drausendorf (60 dB w porze dnia i 45 w porze nocnej) oraz Hirschfelde (55 dB w porze dnia i 40 w porze nocnej).

Analizę akustycznego oddziaływania Kopalni w Raporcie sporządzono na podstawie przeprowadzonej pomiarowej inwentaryzacji znaczących źródeł hałasu, pracujących na terenie Kopalni. Jak przedstawiono w Raporcie, do opracowania oceny akustycznego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wykorzystano również wykonane w latach 2008–2018, przez Zakład Ochrony Środowiska DECYBEL w Jeleniej Górze, analizy rozprzestrzeniania hałasu oraz pomiary równoważnego poziomu hałasu w środowisku i pomiary parametrów akustycznych źródeł zainstalowanych na terenie Kopalni.

W celu określenia parametrów akustycznych znaczących źródeł hałasu dokonano pomiarów poziomu dźwięku emitowanego przez te źródła lub ich części elementarne, stanowiące istotne z punktu widzenia poziomu emisji hałasu urządzenia. W przypadku źródeł hałasu zlokalizowanych na poziomie terenów podlegających ochronie akustycznej oraz najwyższych poziomach eksploatacji, pomiary obejmowały wszystkie przenośniki, ich stacje napędowe oraz w przypadku poziomów eksploatacyjnych również koparki i zwałowarki. Oprócz pomiarów poziomu dźwięku A w bezpośrednim otoczeniu źródeł hałasu, w trakcie ich akustycznej identyfikacji wykonywano również pomiary w punktach kalibracyjnych, zlokalizowanych w ustalonych odległościach od pojedynczych źródeł hałasu lub grup źródeł. Pomiary te realizowane były metodą próbkowania w celu umożliwienia przeprowadzenia poprawnej kalibracji modelu akustycznego (jego fragmentu) w rejonie lokalizacji poszczególnych źródeł hałasu. Do kalibracji modelu posłużyło około 150 punktów, zlokalizowanych w sposób pozwalający na identyfikację oddziaływania tak pojedynczych źródeł hałasu, jak i zespołów źródeł.

Określenie wpływu Kopalni na jakość klimatu akustycznego terenów podlegających ochronie akustycznej na terenie Polski i terenów przygranicznych Republiki Czech i Republiki Federalnej Niemiec dla zadanych horyzontów czasowych i postępu eksploatacji złoże wykonano w oparciu o instrukcję ITB nr 338 oraz program komputerowy „Cadna A 4.4” – moduł do obliczeń poziomu dźwięku A hałasu emitowanego przez zakłady przemysłowe do środowiska, zgodnie z obowiązującą w Polsce metodyką obliczeniową rozprzestrzeniania hałasu (PN ISO 9613-2). Rozprzestrzenianie się dźwięku w przestrzeni jest uzależnione od warunków atmosferycznych, w szczególności wiatru (kierunek, prędkość) oraz wilgotności i temperatury powietrza. Wzory i algorytmy do obliczeń rozprzestrzeniania się hałasu opisane w powyższej normie bazują na założeniu korzystnych dla propagacji dźwięku warunków atmosferycznych (propagacja zgodnie z kierunkiem wiatru o prędkości 1 m/s do 5 m/s lub wyraźne wykształconej umiarkowanej inwersji temperatury przy gruncie). Przyjęcie takich warunków w modelu jednocześnie gwarantuje założenie najbardziej niekorzystnych warunków meteorologicznych, pogodowych, rozwiewając obiekty społeczeństwa w ww. zakresie. Przy konstrukcji modelu autorzy Raportu wykorzystali Numeryczny Model

Terenu (NMT) pozyskany od Inwestora (aktualny na 28 lutego 2019 roku) oraz Bazę Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k) pozyskane z Centralnego Urzędu Geodezji i Kartografii w Warszawie. Sprowadzone do Państwowego Układu Współrzędnych Geodezyjnych 2000, PL-2000 (PUWG 2000) dane odwzorowujące teren Kopalni i jej otoczenie, uwzględniające budynki, tereny leśne i inne zdefiniowane w Bazie danych obiektów topograficznych obiekty i obszary zostały zaimplementowane do programu CadnaA i uzupełnione o lokalizację poszczególnych źródeł hałasu.

Obliczenia rozprzestrzeniania się hałasu emitowanego z Kopalni wykonane dla pory dziennej i nocnej, dla wszystkich wariantów pracy Kopalni i wszystkich horyzontów czasowych eksploatacji złoża, zostały wykonane dla najmniej korzystnego wariantu emisji hałasu do środowiska, tj. przy założeniu pracy maszyn górniczych (koparki, zwałowarki) charakteryzujących się najwyższymi poziomami mocy akustycznej. Analiza oddziaływania akustycznego przedstawiona w Raporcie obejmuje opracowanie modeli obliczeniowych dla projektowanych warunków funkcjonowania Kopalni na koniec lat 2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2044. Model ukształtowania terenu wyrobiska oraz układ przenośników zbiorczych i poziomowych modyfikowano dla każdego horyzontu czasowego. W raporcie dokonano także oszacowania niepewności wyników obliczeń przeprowadzonych przy wykorzystaniu modelu akustycznego, która warunkowana jest wielkością niepewności danych wejściowych oraz niepewnością przyjętej metody obliczeniowej. Niepewność danych wejściowych odnosi się do uzyskanych w wyniku pomiarów i obliczeń wartości poziomu mocy akustycznej poszczególnych źródeł hałasu i ich ewentualnych zastępczych wersji. Można przyjąć, że dla metod inżynierskich szacowania poziomu mocy akustycznej jest ona nie mniejsza niż 5 dB. Dodatkowym czynnikiem niepewności jest zmienność wartości LWA i LWAO maszyn i przenośników, wynikająca ze zmienności warunków pracy. Zgodnie z podstawową zasadą obowiązującą w analizach dotyczących ochrony środowiska, do obliczeń przyjmowano wartości mniej korzystne. Wykorzystana do obliczeń propagacji dźwięku metoda obliczeniowa podana w normie PN ISO 9613-2:2002 bazuje na modelu propagacji hałasu nad powierzchnią o małym lub umiarkowanym poziomie zmienności jej wysokości. Niepewność zależna jest od wysokości lokalizacji źródeł hałasu oraz od odległości od źródła do punktu odbioru i wynosi, jak wskazano w Raporcie, maksymalnie 3 dB. W Raporcie wskazano także, że obliczenia propagacji dźwięku od źródeł zlokalizowanych na poziomie terenów podlegających ochronie akustycznej na terenie Opolna, Bogatyni czy obszarów otaczających odkrywkę będą mieścić się w przedziale niepewności 3 dB, jednakże propagacja od źródeł zlokalizowanych w odkrywce będzie obciążona niepewnością większą ze względu na ich lokalizację na poziomie o znaczącej różnicy w porównaniu z wysokością lokalizacji terenów chronionych. Nie mniej jednak, ze względu na ekranujący charakter ścian poziomów eksploatacyjnych oraz odległość źródeł hałasu od terenów chronionych, ich wpływ na poziom emisji będzie mniejszy niż źródeł usytuowanych na powierzchni Kopalni i składowa niepewności od nich będzie również mniejsza.

Wyniki modelowania zostały w Raporcie przedstawione dla poszczególnych horyzontów czasowych (lat 2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2044) w sposób opisowy oraz na załącznikach graficznych, na których naniesiono między innymi rozkład izofon, punkty receptorowe, tereny chronione akustycznie, tereny roślinności oraz istniejące i projektowane obiekty ekranujące. Wymienione powyżej etapy przygotowania modelu oddziaływania akustycznego, jego konstrukcja, w tym wysoki stopień szczegółowości, przeprowadzenie rzetelnej kalibracji, jak też precyzyjne przedstawienie otrzymanych wyników predysponują uznanie powyższego modelu za wiarygodny.

Przeprowadzona analiza akustycznego oddziaływania na środowisko Kopalni dla układu pracy, przewidywanego na 2020 rok wykazała, że po zrealizowaniu nałożonych w warunkach nr I.2.12 – I.2.14 działań oraz przy założeniu maksymalnego obciążenia (praca ośmiu koparek nadkładowych i czterech zwałowarek wraz z układem transportu nadkładu oraz praca dwóch koparek węglowych oraz układu transportu węgla bezpośrednio do Elektrowni oraz do zasobnika węgla nr 2, a także poboru węgla z zasobnika) na terenach podlegających ochronie akustycznej, niezależnie od warunków pracy Kopalni, spełnione będą wymagania w zakresie obowiązujących wartości dopuszczalnych równoważnego poziomu hałasu w porze dnia.

Dla dotrzymania dopuszczalnego poziomu dźwięku na terenach chronionych akustycznie zlokalizowanych po wschodniej i północno-wschodniej stronie Kopalni w porze nocnej konieczne jest dodatkowo zmniejszenie prędkości przenośników na, wskazanych w warunku nr I.2.13, ciągach transportowych węgla.

Ponadto w trakcie eksploatacji przenośników wyposażonych już w krążniki cichobieżne, konieczne są działania służące utrzymaniu w dobrym stanie technicznym tych przenośników. Działania te polegają na systematycznej kontroli krążników na trasach przenośników i ich niezwłocznej wymianie w przypadku stwierdzenia podwyższonej emisji hałasu, do czego zobowiązano Inwestora w warunku nr I.2.15

Wszystkie założone dla modelu na 2020 rok rozwiązania ograniczające emisje hałasu muszą być utrzymane i kontynuowane również w horyzoncie czasowym dla 2025 r. Nie dotyczy to jedynie zwałowarki Z-49 i ciągów przenośników dostarczających do niej nadkład, ponieważ będzie ona pracowała już w innym miejscu i wobec tego nie było konieczności nakładania ograniczeń w jej czasie pracy. Dodatkowo konieczne jest zastosowanie rozwiązań służących ochronie środowiska w postaci wykonania ekranów akustycznych, które stanowiąc będą przede wszystkim ochronę akustyczną mieszkańców Bogatyni przed hałasem obwodnicy nadkładowej. Utrzymanie obowiązujących standardów akustycznych na obszarach chronionych na terenie Bogatyni wymaga również zastosowania na ciągach przenośników transportowych obwodnicy nadkładowej oraz ciągach C1, C2 oraz C4 zestawów krążników cichobieżnych (warunek nr I.2.16).

Po wykonaniu wyżej wymienionych środków minimalizujących oddziaływanie akustyczne praca Kopalni (przy założeniu pracy siedmioma koparkami nadkładowymi i czterema zwałowarkami oraz praca dwiema koparkami węglowymi oraz układu transportu węgla bezpośrednio do elektrowni oraz do zasobnika węgla nr 2, a także poboru węgla z zasobnika nr 2 i transport do elektrowni) nie będzie powodowała przekroczeń dopuszczalnego poziomu dźwięku na terenach chronionych akustycznie położonych na terenie Polski, jak i Republiki Czeskiej.

Z modelu sporządzonego dla horyzontu czasowego 2025 dla pory nocy wynikało, że na granicy zabudowy mieszkaniowej miejscowości Drausendorf wartości równoważnego poziomu hałasu prognozowanego będą wynosiły 39 dB w punkcie receptorowym P37 i 42 dB w punkcie P38. W toku prowadzonych konsultacji transgranicznych, w piśmie z dnia 12 września 2019 r., Miasta Powiatowego Żytawa (Große Kreisstadt Zittau), w którym określono dopuszczalne poziomy dźwięku dla miejscowości Drausendorf wskazano, że dla części zachodniej dopuszczalny poziom hałasu w nocy wynosi 35 dB(A), a dla części wschodniej - 40 dB(A). W celu wyeliminowania możliwości przekroczenia obowiązujących, dopuszczalnych poziomów hałasu na terenie ww. miejscowości Inwestor zaproponował rozwiązania techniczne ograniczające emisję hałasu z Kopalni. Skuteczność zaproponowanych rozwiązań została potwierdzona poprzez przeprowadzenie ponownego modelowania z ich uwzględnieniem. Przeprowadzona analiza udziałów poszczególnych

źródeł hałasu w kształtowaniu poziomu sumarycznego hałasu na terenie miejscowości Drausendorf wykazała, że dla konfiguracji pracy Kopalni, przewidywanej na 2025 rok, głównym źródłem hałasu jest pracująca na zwałowisku północnym zwałowarka Z49. Przy uwzględnieniu jej elementarnych źródeł hałasu, dominujący jest przenośnik III zwałowarki, który zlokalizowany jest najwyżej i wykracza poza krawędź zwałowiska. Dodatkowo analiza histograficzna wykazała również udział końcowej części przenośnika Z11.01. Mając na uwadze powyższe, w warunkach nr I.2.23 i I.2.24 zostały na Inwestora nałożone obowiązki wykonania tych działań w celu ograniczenia transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Przeprowadzona analiza na 2030 rok wykazała, że przy założeniu pracy ośmiu koparek nadkładowych i czterech zwałowarek wraz z układem transportu nadkładu oraz pracy dwóch koparek węglowych oraz układu transportu węgla bezpośrednio do elektrowni oraz do zasobnika węgla nr 2, a także poboru węgla z zasobnika, konieczne jest utrzymanie rozwiązań ograniczających emisję hałasu zaplanowanych dla horyzontów czasowych 2020 i 2025. Ponadto konieczne jest zastosowanie kolejnego rozwiązania, tj. nałożonego w warunku nr I.2.17 ekranu akustycznego, który będzie zlokalizowany od strony Opolna-Zdroju, chroniąc mieszkańców przed oddziaływaniem akustycznym związanym z postępującym frontem wydobywczym (przede wszystkim przed hałasem emitowanym przez koparki pracujące w rejonie dwóch najwyższych poziomów urabiania oraz przez przenośniki przebiegające po tych poziomach).

Należy przy tym zwrócić uwagę, iż część uwag społeczeństwa zgłaszana do Raportu (podczas tzw. pierwszego udziału społeczeństwa) dotyczyła planowanego wału ziemnego od strony miejscowości Opolno-Zdrój. Uwagi te zostały przez Inwestora rozważone, a rozwiązania zaproponowane w Raporcie zmodyfikowano zgodnie z uwagami społeczeństwa (wał ziemny został zamieniony na ekran akustyczny). Dzięki zmianie rozwiązania nie będą przez mieszkańców Opolna-Zdroju odczuwane skutki wielomiesięcznej budowy wału ziemnego i pracy ciężkiego sprzętu budowlanego w bezpośrednim sąsiedztwie budynków mieszkalnych.

Przeprowadzona analiza oddziaływania akustycznego na 2035 rok wykazała, że przy założeniu pracy pięciu koparek nadkładowych i czterech zwałowarek wraz z układem transportu nadkładu oraz pracy jednej koparki węglowej oraz układu transportu węgla (bezpośrednio do elektrowni lub do zasobnika węgla nr 2 i stąd do elektrowni, w zależności od stanu napełnienia zbiorników elektrowni) utrzymanie rozwiązań ograniczających emisję hałasu, zaplanowanych dla horyzontów czasowych 2020, 2025 i 2030, będzie wystarczające do dotrzymania dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach podlegających ochronie akustycznej. Podobne wyniki wykazano w analizie akustycznej wykonanej dla roku 2040, gdzie założono pracę trzech koparek nadkładowych, zwałowarki wraz z ciągiem transportowym nadkładu oraz pracy jednej koparki węglowej wraz z układem transportu węgla. W roku 2044, czyli na końcowym etapie prowadzonej eksploatacji, założono pracę dwiema koparkami nadkładowymi i jedną zwałowarką wraz z ciągiem transportu nadkładu oraz pracę jednej koparki węglowej wraz z transportem węgla analogicznym jak dla roku 2040. Przy zachowaniu rozwiązań chroniących środowisko nałożonych dla horyzontów czasowych 2020, 2025 i 2030, dopuszczalne poziomy hałasu na terenach chronionych akustycznie nie będą przekroczone.

Należy podkreślić, że w przypadku omawianego przedsięwzięcia mamy do czynienia z licznymi źródłami hałasu, które z czasem zmieniają swoją lokalizację. Mogą przemieszczać się po terenie odkrywki (w poziomie), ale także będą znajdować się na zmiennej głębokości względem powierzchni terenu (w pionie). Zmienne w czasie będą także obiekty ekranujące,

czyli zbocza wyrobiska. W przedstawionym w Raporcie modelu oddziaływania akustycznego założono pewne racjonalne lokalizacje urządzeń oraz wymiary skarp wyrobiska, niemniej jednak należy mieć na uwadze, że rzeczywiste warunki mogą nieco odbiegać od założonych w modelu. Mając powyższe na uwadze tutejszy organ nałożył na Inwestora obowiązek monitorowania oddziaływania akustycznego we wskazanych, w warunku nr II.1, punktach pomiarowych. Należy zauważyć, że nałożony na Inwestora obowiązek monitoringu przewiduje także punkt pomiarowy od strony Republiki Czeskiej (na wysokości miejscowości Uhelná położonej najbliżej planowanego frontu odkrywki), przez co wnioski społeczeństwa w zakresie rozszerzenia monitoringu hałasu na Stronę czeską zostały uwzględnione. Prowadzony monitoring pozwoli na poznanie rzeczywistego oddziaływania Kopalni i podjęcie ewentualnych dodatkowych kroków w przypadku wystąpienia ponadnormatywnego oddziaływania. Ponadto, zgodnie z warunkiem nr II.5 sentencji niniejszej decyzji, dane monitoringowe z punktu pomiarowego GC2 będą przekazywane Stronie czeskiej. Ponadto w celu zweryfikowania skuteczności środków minimalizujących nałożono na Inwestora (w warunkach nr III.1 – III.4) obowiązek przedłożenia analizy porealizacyjnej po wykonaniu każdego z zaplanowanych działań minimalizujących. Analiza będzie miała na celu dokonanie porównania ustaleń zawartych w Raporcie i w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach z rzeczywistym oddziaływaniem.

W Raporcie przeanalizowano także oddziaływanie skumulowane emisji hałasu. Z uwagi na lokalizację inwestycji, istotne dla oceny oddziaływania skumulowanego są źródła przemysłowe zlokalizowane w niedalekiej odległości od Kopalni, tj. źródła hałasu związane z eksploatacją Elektrowni węglowej zlokalizowanej na północ od wyrobiska. Pomiedzy Kopalnią a Elektrownią zlokalizowana jest zabudowa mieszkaniowa (tereny chronione akustycznie) osiedli Trzcinec i Zatonie. Co prawda na potrzeby Raportu z 2019 r. niesporządzono jednego modelu dla Elektrowni i Kopalni, niemniej jednak posługując się porównaniem analiz akustycznych wykonanych dla tych inwestycji osobno omówiono ryzyko skumulowanego oddziaływania akustycznego na ww. tereny. Niezasadna zatem była uwaga społeczeństwa co do braku analizy oddziaływania skumulowanego w zakresie hałasu. Ocena oddziaływania skumulowanego dotyczyła sytuacji po 2020 roku, po rozbudowie Elektrowni i kontynuacji eksploatacji złoża Turów. Założono, że zarówno Kopalnia, jak i Elektrownia funkcjonują w ruchu ciągłym, przez 24 godziny 7 dni w tygodniu, stąd okresem krytycznym ze względu na oddziaływanie hałasu okazała się pora nocy. Oddziaływanie hałasu emitowanego z terenu Kopalni będzie występować przede wszystkim na południowych obrzeżach osiedli, natomiast hałas emitowany z terenu Elektrowni dominować będzie w północnej części osiedli. Poziom hałasu emitowanego z terenu każdego z zakładów oddzielnie w porze dziennej, który występuje na wspólnych obszarach oddziaływania na terenach zabudowy mieszkaniowej, zawiera się w przedziale poziomów od 40 do 45 dB. W Raporcie wysnuto zatem wniosek, że akustyczne oddziaływanie Kopalni i Elektrowni skumuluje się w stopniu nie przekraczającym poziomu 55 dB, co tutejszy organ uznaje za racjonalne.

Dla pory nocnej oddziaływanie skumulowane, określone na podstawie porównania zasięgów akustycznego oddziaływania każdego z zakładów, nie przekracza w przypadku poziomu wypadkowego wartości 45 dB. Obszary, które narażone są na hałas od Kopalni o poziomie od 43 do 45 dB (rejon ul. Konrada), objęte są oddziaływaniem Elektrowni na poziomie od 35 do 40 dB, z tym, że wartości 35 dB występują najbliżej Kopalni i kumulując się z wartościami około 44-45 dB, nie powinny przekroczyć tego ostatniego poziomu. Podobne zjawisko ma miejsce w rejonach sąsiadujących z Elektrownią, gdzie

poziom hałasu rzędu 40 dB kumuluje się z hałasem o poziomie około 38 do 40 dB od Kopalni, co daje sumarycznie poziom wypadkowy około 40 do 42 dB.

Oddziaływanie skumulowane Kopalni i Elektrowni może sięgać także poza granicę państwa, tj. na terytorium Republiki Federalnej Niemiec na wysokości miejscowości Hirschfelde. Z analizy przedstawionej w Raporcie z 2019 r., prognozowanych zasięgów oddziaływania hałasu każdego z zakładów oddzielnie wynika, że wypadkowy poziom hałasu nie przekroczy na terenach zabudowy mieszkaniowej miejscowości Hirschfelde wartości 40 dB. Zatem przyjmując założenie obowiązującego na terenie akustycznie chronionym miejscowości Hirschfelde w porze nocnej poziomu hałasu w wysokości 45 dB, wypadkowy poziom hałasu emitowanego z terenu Polski będzie mniejszy od niego. W porze dziennej wartość sumarycznego poziomu hałasu emitowanego na stronę niemiecką z terenu polski wynosić będzie również około 40–42 dB, można więc uznać to oddziaływanie za mało znaczące.

Mając na uwadze obawy społeczeństwa polskiego, czeskiego i niemieckiego co do możliwego wpływu inwestycji na środowisko akustyczne, wyrażone podczas udziału społeczeństwa przeprowadzonego dla Raportu z roku 2018, zaproponowano nowe rozwiązania chroniące środowisko akustyczne (ekrany akustyczne, krążniki cichobieżne itp.). Skuteczność tych rozwiązań, jak wspomniano powyżej, potwierdzono poprzez uwzględnienie ich w modelu oddziaływania akustycznego, a następnie zaprezentowano w Raporcie z roku 2019. Ponadto rzeczywista skuteczność zaproponowanych rozwiązań zostanie zweryfikowana w analizie porealizacyjnej. Przeprowadzone modelowanie oddziaływania akustycznego inwestycji jednoznacznie wykazało, że przy zastosowaniu działań nałożonych na Inwestora w sentencji decyzji, dotrzymane będą dopuszczalne poziomy dźwięku na obszarach chronionych akustycznie w otoczeniu Kopalni.

Odpowiadając na uwagi dotyczące oddziaływania akustycznego na terytorium Republiki Czeskiej należy podkreślić, że przeprowadzona analiza akustycznego oddziaływania na środowisko wykazała, że praca Kopalni we wszystkich horyzontach czasowych, przy maksymalnym, możliwym technologicznie obciążeniu, nie powoduje przekroczeń obowiązujących standardów akustycznych w porze dziennej i nocnej określonych w *rozporządzeniu rady Ministrów Republiki Czeskiej (Nařízení vlády ze dne 24. srpna 2011 o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací)*. Zgodnie z ww. rozporządzeniem dopuszczalne poziomy hałasu przemysłowego na zewnątrz budynków mieszkalnych wynoszą: dla pory dziennej 50 dB i dla pory nocnej 40 dB. Brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu dotyczy także terenów zabudowy mieszkaniowej miejscowości Uhelná, Václavice, Oldřichovie czy Hrádku nad Nysą. Poziom hałasu emitowanego przez Kopalnię do najbliższej położonej miejscowości Uhelná nie przekracza na jej terenie wartości 35 dB w porze nocnej (okresie, w którym wartości dopuszczalne są najniższe). Obrazują to mapy akustyczne przedstawione w Raporcie stanowiące graficzny obraz oddziaływania akustycznego Kopalni. Poziom hałasu emitowanego przez Kopalnię do punktu P30 (punkt reprezentacyjny dla najbliższej zabudowy mieszkaniowej po czeskiej stronie granicy – miejscowość Uhelná) w żadnym z horyzontów czasowych nie przekracza poziomu tła akustycznego. Tym samym nie ma możliwości, aby oddziaływanie to mogło wystąpić w miejscowościach położonych na terenie Republiki Czeskiej po stronie wschodniej Kopalni (tj. m.in. w miejscowościach Bulovka, Višňová). Co więcej, poza ogólnymi stwierdzeniami o odczuwalnym (ponadnormatywnym według części osób zgłaszających uwagi) hałasie po stronie czeskiej, nie przedstawiono tutajszemu organowi dowodów (choćby wyników przeprowadzonych pomiarów) na potwierdzenie tego stanu. Model akustyczny sporządzony został zgodnie z obowiązującą w Polsce metodyką obliczeniową

rozprzestrzeniania hałasu. Model ten, tworzony dla każdego z horyzontów czasowych eksploatacji złoża, uwzględnia najbardziej niekorzystne dla środowiska położenia maszyn górniczych oraz możliwą do osiągnięcia intensywność eksploatacji, aktualne dla danego horyzontu ukształtowanie poszczególnych poziomów wydobywczych i zwałowych oraz zagospodarowanie terenu. W ocenie tutejszego organu, model ten jest wykonany rzetelnie i wiarygodnie, co potwierdza fakt, że podczas konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów (w trybie art. 5 *Konwencji z Espoo*), przeprowadzonych w ramach niniejszego postępowania, żaden z organów krajów narażonych nie podważał przedstawionego w raporcie modelu, który został szczegółowo zaprezentowany i omówiony na ww. spotkaniach, w tym danych wejściowych, sposobu dokonania kalibracji oraz uzyskanych wyników modelu.

Odnosząc się do zarzutów braku analizy oddziaływania skumulowanego hałasu na terytorium Republiki Czeskiej należy zaznaczyć, że ramach analiz oddziaływania Kopalni na klimat akustyczny uwzględniono łączny hałas generowany przez całą Kopalnię (nie tylko związany z jej poszerzeniem). Co więcej, oddziaływanie skumulowane dotyczy oddziaływania Kopalni oraz innych źródeł przemysłowych, które mogą się kumulować. Do takich źródeł zalicza się Elektrownia Turów położona na północ od odkrywki i kumulacja oddziaływania Kopalni i Elektrowni nie ma wpływu na tereny Republiki Czeskiej.

Oddziaływanie planowanej kontynuacji eksploatacji złoża „Turów” na środowisko akustyczne terenów położonych po stronie niemieckiej będzie dotyczyło w zasadzie dwóch miejscowości: Hirschfelde i Drausendorf. Kontynuacja eksploatacji złoża i postęp prac górniczych w kierunku południowo-wschodnim nie wpłyną na poziom hałasu w rejonie miejscowości Hirschfelde, gdzie – jak wspomniano wcześniej – będą dotrzymane dopuszczalne poziomy dźwięku (nawet uwzględniając oddziaływanie skumulowane z Elektrownią). Natomiast poziom hałasu na granicy polsko-niemieckiej, na wysokości miejscowości Drausendorf, będzie się nieznacznie zmieniać w związku z przesuwaniem się frontu robót oraz zmianą funkcjonujących układów koparka-taśmociąg-zwałowarka. Dla ograniczenia oddziaływania na ww. miejscowość w okresie newralgicznym, tj. po 2025 r., zobowiązano Inwestora do podjęcia dodatkowych środków minimalizujących (wymienionych w sentencji niniejszej decyzji), tym samym uwzględniając uwagi niemieckiego społeczeństwa dotyczące oddziaływania akustycznego inwestycji.

Odpowiadając na uwagi dotyczące możliwego negatywnego oddziaływania inwestycji na środowisko akustyczne dla mieszkańców Opolna-Zdroju zamieszkałych na terenach przeznaczonych pod eksploatację, ale jeszcze nie wykupionych przez Kopalnię, organ wyjaśnia, że między innymi dla zapobieżenia ww. sytuacji nałożono na Inwestora obowiązek monitorowania oddziaływania akustycznego. Punkt pomiarowy od strony Opolna-Zdroju (zgodnie z warunkiem zawartym w sentencji niniejszej decyzji) będzie zmieniał lokalizację na bieżąco, w ślad za postępem prac górniczych.

Co więcej, oddziaływanie inwestycji pod względem emisji hałasu będzie monitorowane zgodnie z warunkami nałożonymi w sentencji decyzji. Biorąc powyższe pod uwagę organ uznał, iż przedstawione środki minimalizujące w pełni uwzględniają wnioski społeczeństwa o minimalizację oddziaływania kontynuacji eksploatacji węgla brunatnego pod względem hałasu. Należy przy tym dodać, że nałożone na Inwestora środki minimalizujące dotyczą także istniejącej części Kopalni (instalacji, które obecnie pracują w Kopalni i powodują zwiększoną emisję hałasu), zatem ich realizacja spowoduje zmniejszenie już istniejących uciążliwości akustycznych (poprawę środowiska akustycznego w otoczeniu Kopalni). Stanowi to także odpowiedź na uwagi społeczeństwa dotyczące obecnego oddziaływania Kopalni. Jednocześnie można uznać za nieuzasadnione obawy

społeczeństwa o zwiększenie skali oddziaływania akustycznego inwestycji w związku z kontynuacją eksploatacji po roku 2020.

Planowane przedsięwzięcie zlokalizowane jest poza granicami obszarów chronionych wymienionych w art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 55). Najbliżej położone obszary chronione to: obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066 znajdujący się w odległości ok. 600 m oraz rezerwat przyrody „Grądy koło Posady” zlokalizowany w odległości ok. 6 km. W projektowanym zasięgu wydobycia węgla brunatnego znajdują się miejscowości Opolno-Zdrój i Białopole, grunty rolne i obszary leśne. Na potrzeby sporządzenia Raportu została wykonana inwentaryzacja przyrodnicza. Badania terenowe prowadzone były w okresie od marca do października 2015 roku oraz od listopada 2017 r. do marca 2018 r. i swoim zakresem obejmowały obszar Niecki Żytawskiej położonej na terenie Polski, Czech i Niemiec. Przeprowadzona inwentaryzacja przyrodnicza objęła następujące elementy środowiska przyrodniczego: siedliska przyrodnicze, rośliny (w tym mszaki), grzyby (w tym porosty), bezkręgowce, ryby, płazy, gady, ptaki, ssaki (w tym nietoperze).

Na badanym terenie zinwentaryzowano pięć siedlisk przyrodniczych wymienionych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. 2014 r., poz. 1713), tj. 6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*), 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*), 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*), 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*) i 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe. W Raporcie wskazano, że z uwagi na intensywne i długotrwałe zagospodarowanie, silne przekształcenia antropogeniczne oraz wtórny charakter siedlisk, stan ich zachowania w większości jest zły.

Ponadto na przedmiotowym terenie zinwentaryzowano stanowisko 1 gatunku rośliny objętej ochroną ścisłą na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. poz. 1409), tj. lilii złotogłów *Lilium martagon*, 4 gatunków roślin oraz 2 gatunków mszaków objętych ochroną częściową na mocy ww. rozporządzenia – tysiącznika pospolitego *Centaureum erythraea*, orlika pospolitego *Aquilegia vulgaris*, wiciokrzewu pomorskiego *Lonicera periclymenum*, wawrzynka wileczelyko *Daphne mezereum*, widłoząbu miotłowego *Dicranum scoparium* i rokietnika pospolitego *Pleurozium schreberi*.

Dodatkowo na zinwentaryzowanym terenie stwierdzono występowanie 2 gatunków objętych ochroną ścisłą na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. poz. 1408), tj. przylepiczki wytwornej *Melanohalea elegantula* i biedronecznika *Jeckera Pontelia jeckeri* oraz 7 gatunków porostów objętych ochroną częściową na mocy ww. rozporządzenia – włostki brązowej *Bryoria fuscescens*, żółtlicy chropowatej *Flavoparmelia caperta*, brodaczki kępkowej *Usnea hirta*, brązowniczki zielonawej *Tuckermannopsis chlorophylla* i złotolinki jaskrawej *Vulpicida pinastri*, płucnicy islandzkiej *Cetraria islandica* oraz pustułki rurkowej *Hypogymnia tubulosa*, a także 2 gatunków grzybów objętych ochroną częściową na mocy powyższego rozporządzenia, tj. ozořka dębowego *Fistulina hepatica* i włóknouszka ukośnego *Inonotus obliquus*.

Analiza Raportu wykazała, że z ww. gatunków chronionych gatunków roślin i mszaków realizacja przedsięwzięcia przyczyni się jedynie do zniszczenia stanowisk dwóch gatunków objętych ochroną częściową na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej roślin, tj. widłozęba miotłowego oraz współwystępującego z nim rokitnika pospolitego na łącznej powierzchni ok. 20 ha (stanowi to ok 18% powierzchni zajętej przez ich stanowiska w otoczeniu planowanej inwestycji), jednakże ww. gatunki mszaków masowo występują w ubogich i prześwietlonych borach sosnowych pochodzenia antropogenicznego i tym samym strata ta nie będzie znacząca w skali regionu.

Ponadto realizacja przedsięwzięcia doprowadzi do zniszczenia niewielkiego, 0,2 ha, fragmentu płatu siedliska przyrodniczego 6510, który, jak większość łąk tego typu występujących poza doliną Nysy Łużyckiej, nie jest obecnie koszony i ulega sukcesji w wyniku zarastania przez drzewa i krzewy oraz gatunki inwazyjne, takie jak np.: nawłóć kanadyjska *Solidago canadensis*, nawłóć późna *Solidago gigantea* oraz rdestowce *Reynoutria*. W związku z powyższym strata ta nie będzie znacząca w skali regionu.

Z przedłożonego Raportu wynika, że odwodnienie wyrobiska i rozwój leja depresji może w sposób wtórny wpływać na zbiorowiska roślinne poprzez przyspieszony odpływ wód opadowych i wysychanie zbiorowisk leśnych, uzależnionych od wilgotności gleby. W przyszłości powyższe zagrożenie może zatem dotyczyć m.in. fragmentu lasu łęgowego o powierzchni 1,3 ha, ośmiu fragmentów lasów łąkowych o łącznej powierzchni 35,7 ha i trzech stanowisk wawrzynka wilczelyko. Autorzy Raportu wskazali jednak, że powstawanie leja depresji na podłożach skalnych, typowych dla Sudetów, jest bardziej złożone niż na terenach niżowych, a występujące tu siedliska przyrodnicze są mniej na te oddziaływania wrażliwe (za wyjątkiem siedliska lasów łęgowych). Ponadto wskazali, że wykonanie ekranu przeciwfiltracyjnego zabezpieczy dalsze pogłębianie leja depresji. Dodatkowo zwrócono uwagę, iż zinwentaryzowane siedliska przyrodnicze (w tym siedliska łąkowe) są w większości w złym stanie zachowania.

Podczas inwentaryzacji zoologicznej na badanym terenie stwierdzono występowanie wielu gatunków chronionych zwierząt na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. (Dz. U. poz. 2183).

Realizacja planowanego przedsięwzięcia przyczyni się do zniszczenia stanowisk motyli: modraszka nausitiusa *Phengaris nausithous* (*Maculinea nausithous*), i modraszka telejusa *Phengaris telejus* (*Maculinea telejus*) – gatunków objętych ochroną ścisłą na mocy ww. rozporządzenia Ministra Środowiska, jednakże – jak wynika z przedłożonego Raportu - znaczna część ich siedlisk ma charakter synantropijny i zlokalizowana jest wzdłuż przydrożnych pasów zieleni oraz rowów melioracyjnych.

Na terenie planowanej eksploatacji stwierdzono także występowanie trzech objętych ochroną ścisłą gatunków ptaków, tj. lerki *Lullula arborea*, derkacza *Crex crex* i białorzytki *Oenanthe oenanthe*. W wyniku planowanej kontynuacji eksploatacji złoża Turów zagrożone jest wprawdzie jedno z trzech stanowisk lerki (na południowym skraju obecnego zasięgu odkrywki), jednak w trakcie prac terenowych stwierdzono, że poza bezpośrednim oddziaływaniem przedsięwzięcia znajdują się liczne siedliska, które stanowić mogą potencjalne siedliska.

W południowej części docelowego obszaru wydobywania zinwentaryzowano jednego osobnika derkacza, jednakże planowana inwestycja nie stanowi istotnego zagrożenia dla tego gatunku z uwagi na wysoką dostępność jego potencjalnych siedlisk. Natomiast białorzytka została zinwentaryzowana na dwóch stanowiskach na północnym skraju obecnego zasięgu odkrywki, a z uwagi na dostępność licznych odpowiednich siedlisk dla tego gatunku inwestycja nie powinna znacząco wpływać na ten gatunek.

Spośród stwierdzonych w trakcie inwentaryzacji przyrodniczej 12 gatunków nietoperzy objętych ochroną ścisłą na mocy ww. rozporządzenia Ministra Środowiska, 4 gatunki występują na obszarze planowanego przedsięwzięcia (są to: borowiec wielki *Nyctalus noctula*, gacek brunatny *Plecotus auritus*, karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus* i mopek *Barbastella barbastellus*).

Z analizy Raportu wynika, że realizacja planowanej inwestycji przyczyni się do zniszczenia niewielkich fragmentów żerowisk oraz potencjalnych schronień dziennych/kolonii rozrodczych nietoperzy na etapie wycinki drzew prowadzonej w ramach przygotowania terenu pod eksploatację węgla brunatnego, a także może doprowadzić do zniszczenia potencjalnych schronień i miejsc kolonii rozrodczych nietoperzy w trakcie wyburzania budynków w ramach przygotowania przedpola odkrywki.

Ponadto analiza wpływu inwestycji na gatunki ssaków (z wyłączeniem nietoperzy) wykazała, że na terenie planowanego obszaru wydobywania występują pospolite w skali całego kraju gatunki ssaków objętych ochroną częściową na mocy ww. rozporządzenia Ministra Środowiska, tj. m.in. ryjówka aksamitna *Sorex araneus*, ryjówka malutka *Sorex minutus*, kret *Talpa europaea* i wydra *Lutra lutra*. Gatunki te charakteryzują się wysoką plastycznością pod kątem przystosowania się do terenów przekształconych przez człowieka. Zatem planowane wpływ inwestycji na ww. gatunki ssaków będzie niewielki.

Wyniki przeprowadzonych inwentaryzacji przyrodniczych nie wykazały obecności chronionych gatunków ryb w ciekach w obrębie planowanej kontynuacji eksploatacji złoża węgla brunatnego Turów. Ponadto przeprowadzone badania nie wykazały bytowania płazów i gadów na terenie przeznaczonym pod planowane przedsięwzięcie.

Realizacja planowanych prac będzie wiązała się z koniecznością wycinki 47 ha lasów zlokalizowanych na terenie przeznaczonym pod planowane poszerzenie eksploatacji węgla brunatnego. Przedmiotowe tereny leśne charakteryzują się złym stanem zachowania, m.in. w wyniku intensywnego i długotrwałego użytkowania, silnych przekształceń antropogenicznych oraz ich wtórnego charakteru i tym samym nie przedstawiają znacznej wartości przyrodniczej. Ponadto należy zauważyć, że z analizy przedłożonej dokumentacji wynika, że w ramach prowadzonej rekultywacji terenów pokopalnianych powierzchnia zrekultywowana w kierunku leśnym obejmie około 840 ha zwałowiska wewnętrznego, a odlesieniem objętych zostanie w sumie około 300 ha, z czego 47 ha w okresie planowanego przedsięwzięcia. Powyższe nasadzenia pozwolą więc na zrekompensowanie strat powstałych na skutek wycinki terenów leśnych.

Planowane przedsięwzięcie realizowane będzie w odległości około 600 m od granic obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066 i w jego granicach nie będzie prowadzona eksploatacja węgla brunatnego. Z analizy Raportu wynika, że kontynuacja eksploatacji złoża nie wpłynie na zmianę gospodarowania wodami kopalnianymi ani na zmianę wielkości ładunku zanieczyszczeń, które są odprowadzane do Nysy Łużyckiej i tym samym planowane przedsięwzięcie nie powinno znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej.

Ponadto, z uwagi na fakt, że rezerwat przyrody „Grądy koło Posady” znajduje się w odległości ok. 6 km od planowanej kontynuacji eksploatacji węgla brunatnego, nie powinna ona negatywnie wpływać na cele ochrony powyższego rezerwatu przyrody.

W przedłożonym raporcie przeanalizowano również wpływ planowanej inwestycji na obszary chronione położone na terytorium Czech i Niemiec.

Na analizowanym obszarze na terytorium Czech zidentyfikowano użytek ekologiczny Meander Smědě oraz Obszar Natura 2000 Smědá CZ0513256. Z Raportu wynika, że ww.

obszary chronione znajdują się poza bezpośrednim oddziaływaniem planowanego poszerzenia wydobywania węgla oraz poza strefą oddziaływania zanieczyszczeń pyłowych, które mogą być generowane przez eksploatację węgla, a także poza zasięgiem potencjalnego wpływu odwodnienia na wody podziemne.

Na terytorium Niemiec zidentyfikowano poniższe formy obszary chronione:

- obszary Natura 2000: Neißgebiet DE4454302, Neißetal DE4454451, Mandautal DE5054301 i Eichgrabener Feuchtgebiet DE5154301,
- obszar chronionego krajobrazu Landschaftschutzgebiet Neißetal und Klosterwald,
- obszar chronionego krajobrazu Gór Żytawskich - Landschaftschutzgebiet Zittauer Gebirge, Mandautal - Landschaftschutzgebiet Mandautal,
- Park Krajobrazowy Gór Żytawskich - Naturpark Zittauer Gebirge.

Z analizy Raportu wynika, że nie przewiduje się bezpośredniego oddziaływania planowanego poszerzenia terenu wydobywania na ww. obszary chronione występujące na terytorium Niemiec, gdyż inwestycja w całości będzie realizowana na terytorium Polski. Dodatkowo wskazano, że ww. formy ochrony przyrody znajdują się poza strefą oddziaływania zanieczyszczeń pyłowych, które mogą być generowane przez eksploatację węgla, a także poza zasięgiem potencjalnego wpływu zmian stosunków wodnych.

W celu zminimalizowania i zrekompensowania oddziaływania planowanej inwestycji na środowisko przyrodnicze, w rozstrzygnięciu niniejszej decyzji określono warunki dotyczące realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia.

Warunek nr I.2.18 nałożono, aby zminimalizować negatywne oddziaływania związane z prowadzeniem wycinki drzew i krzewów na zwierzęta (w szczególności ptaki) w trakcie okresu rozrodczego. Prawie wszystkie gatunki ptaków przebywające na terytorium Polski podlegają ochronie gatunkowej w myśl *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt*, w stosunku do których obowiązują określone zakazy, m.in. zakaz niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania.

Z uwagi na fakt, iż kontynuacja eksploatacji węgla brunatnego planowana jest przez okres 24 lat i będzie prowadzona sukcesywnie, a tereny przeznaczone pod wydobywanie mogą w przyszłości stanowić miejsca występowania chronionych gatunków grzybów, roślin i zwierząt, nałożono warunek nr I.2.19. Dodatkowo warunek ten ma na celu zagwarantowanie, że prace związane z przygotowaniem przedpola odkrywki realizowane będą z uwzględnieniem aktualnych uwarunkowań przyrodniczych i zostaną wykonane w sposób minimalizujący szkody na stanowiskach i siedliskach chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów. Obecność ww. specjalistów ma zapewnić także właściwą reakcję w przypadku sytuacji nagłych, nieprzewidzianych na etapie realizacji inwestycji, co zminimalizuje ryzyko negatywnego oddziaływania na ww. elementy środowiska przyrodniczego.

Warunek pkt. I.2.20 nałożono z uwagi na fakt, iż realizacja planowanego przedsięwzięcia przyczyni się do zniszczenia stanowisk motyli: modraszka nausitiusa i modraszka telejusa gatunków owadów wymienionych w *rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt*. Wypełnienie powyższego warunku ma na celu niedopuszczenie do rozwoju roślin żywicielskich powyższych gatunków owadów, co pozwoli na uniknięcie zasiedlenia tego terenu przez motyle, a tym samym w trakcie realizacji inwestycji nie dojdzie do ich uśmiercania. Poprzez to działanie owady będą miały możliwość znalezienia innych dogodnych miejsc do rozwoju poza terenem objętym planowanym przedsięwzięciem.

Zapis warunku nr I.3.1 nałożono z uwagi na wodno-leśny kierunek rekultywacji. Warunek ten ma na celu niedopuszczenie do wprowadzenia do środowiska i rozprzestrzeniania się w nim obcych gatunków roślin, będących często gatunkami ekspansywnymi. Ponadto nasadzenia pozwolą na odtworzenie walorów przyrodniczo-krajobrazowych terenu górniczego po zakończeniu wydobywania węgla brunatnego.

W odniesieniu do uwag, dotyczących wpływu przedmiotowego przedsięwzięcia na formy ochrony przyrody zlokalizowane na terytorium Niemiec, w tym siedliska zależne od wody, organ wyjaśnia, iż w Raporcie wskazano wymienione wyżej obszary chronione. Z analizy Raportu wynika, że nie przewiduje się bezpośredniego oddziaływania planowanego poszerzenia terenu wydobywania na ww. obszary chronione występujące na terytorium Niemiec, gdyż inwestycja w całości będzie realizowana na terytorium Polski. Dodatkowo wskazano, że ww. obszary chronione znajdują się poza strefą oddziaływania zanieczyszczeń pyłowych, które mogą być generowane przez eksploatację węgla. Ponadto założenia i wyniki modelu hydrogeologicznego wykazały brak znaczącego zagrożenia dla ww. obszarów chronionych oraz siedlisk przyrodniczych zależnych od wód.

Należy również zauważyć, że nawodnienie siedlisk przyrodniczych w dolinie Nysy Łużyckiej jest w głównej mierze uzależnione od opadów atmosferycznych oraz od występowania okresowych zalewów, a na te elementy działalność Kopalni nie ma wpływu. Lej depresji spowodowany eksploatacją rozwija się natomiast w warstwach trzeciorzędowych. Dodatkowo należy mieć na uwadze, że odpływ wód z Nysy Łużyckiej do wyrobiska Kopalni został zahamowany dzięki budowie ekranu przeciwniecki, który powstawał sukcesywnie wzdłuż Nysy Łużyckiej w miarę postępu eksploatacji. Jego skuteczność oraz wpływ leja depresji w poszczególnych warstwach wodonośnych, w tym w czwartorzędzie, jest monitorowana wspólnymi pomiarami polsko-niemieckimi, które trwają od 1997 r.

W wyniku działalności Kopalni do wód powierzchniowych odprowadzane są wody kopalniane, wody opadowe i roztopowe oraz ścieki, które przed wprowadzeniem do odbiornika są oczyszczane. Badania jakości wody w Nysie Łużyckiej w punkcie powyżej i poniżej miejsc zrzutów z systemu oczyszczania wód i ścieków z Kopalni wykazują, że jakość wody nie ulega istotnym zmianom w wyniku zrzutów z Kopalni. Z przedstawionych w Raporcie danych wynika, że w Nysie Łużyckiej poniżej oddziaływań Kopalni chlorki i siarczany występują w stężeniach odpowiadających klasie II (wyznaczającej stan dobry), zatem substancje odprowadzane do wód powierzchniowych przez Kopalnię nie wpływają na pogorszenie stanu wód poniżej dobrego.

Odpowiadając na uwagi w sprawie ponownego zbadania wpływu przedsięwzięcia na obszary chronione na terenie Republiki Federalnej Niemiec z uwagi na wątpliwości co do wiarygodności modelu hydrogeologicznego (w tym dokonanych błędnych założeń modelu) organ przeanalizował przedłożony model i - jak wskazano powyżej - uznał za wiarygodne wprowadzone założenia i nie ma wątpliwości co do wiarygodności przeprowadzonego modelowania.

Odnosząc uwagi dotyczące oceny oddziaływania na siedliska przyrodnicze obszaru Natura 2000 E4454302 organ wyjaśnia, iż w Raporcie, wskazując obszary chronione zlokalizowane w otoczeniu planowanego przedsięwzięcia, także uwzględniono ww. obszar i stwierdzono, że przedmiotowa inwestycja nie powinna na niego oddziaływać. Jak już wspomniano, według autorów Raportu nie przewiduje się bezpośredniego oddziaływania planowanego poszerzenia terenu wydobywania na ww. obszary chronione występujące na terytorium Niemiec, gdyż inwestycja w całości będzie realizowana na terytorium Polski. Dodatkowo wskazano, że ww. obszary chronione znajdują się poza strefą oddziaływania

zanieczyszczeń pyłowych, które mogą być generowane przez eksploatację węgla. Ponadto założenia i wyniki modelu hydrogeologicznego wykazały brak znaczącego zagrożenia dla ww. obszarów chronionych oraz siedlisk przyrodniczych zależnych od wód.

W odniesieniu do uwagi w zakresie wpływu zanieczyszczenia światłem na Izerski Park Ciemnego Nieba oraz faunę należy wyjaśnić, co następuje.

Izerski Park Ciemnego Nieba nie jest formą ochrony przyrody w myśl art. 6 *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, w związku z czym nie podlega on ochronie w trybie przepisów tej ustawy. Niezależnie od tego, z uwagi na fakt, iż znajduje się on w odległości ok. 30 km od kopalni Turów, ocenia się, iż emitowane przez Kopalnię oświetlenie nie oddziałuje na ten Park.

Organ wyjaśnia ponadto, w ślad za autorami Raportu, że na oświetlenie terenów znajdujących się w tym rejonie wpływa nie tylko oświetlenie kopalni Turów, ale jest to oddziaływanie skumulowane, wynikające dodatkowo m.in. z oświetlenia Elektrowni Turów, szklarni Citronexu, poszczególnych miejscowości oraz terenów przemysłowych znajdujących się w Republice Czeskiej i w Niemczech. Tym samym ograniczenie oświetlenia tych terenów nie jest uzależnione wyłącznie od działań Inwestora. Ponadto Kopalnia może ograniczyć emisję światła na swoim terenie jedynie w zakresie, który nie wpłynie na bezpieczeństwo eksploatacji, ludzi i maszyn górniczych. Jednocześnie Inwestor podejmuje działania mające na celu zminimalizowanie zanieczyszczenia światłem, np. w zakresie oświetlenia maszyn podstawowych typu KWK 1500, KWK 1200, KWK 910, SchRs 1200 – dokonano weryfikacji oświetlenia i pilotażowo wprowadzono na koparce KWK 1500 oświetlenie w postaci reflektorów LED, co przyczyni się do obniżenia zanieczyszczenia światłem w obrębie odkrywki.

Odnosząc się do wpływu światła emitowanego przez Kopalnię na faunę należy zauważyć, że Kopalnia działa od kilkudziesięciu lat, w związku z czym występujące na tym terenie zwierzęta przyzwyczały się do jej funkcjonowania, o czym świadczy występowanie w obrębie Kopalni gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą na mocy *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt*, m.in. lerki *Lullula arborea*, białorzytki *Oenanthe oenanthe* i karlika malutkiego *Pipistrellus pipistrellus*. Ponadto ww. gatunki zostały stwierdzone w trakcie przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej na potrzeby sporządzenia Raportu.

Odnosząc się do uwag, iż planowane przedsięwzięcie jest nie do pogodzenia z wymaganiami europejskiego prawa w zakresie ochrony przyrody informuję, iż na potrzeby sporządzenia Raportu o oddziaływaniu na środowisko została wykonana inwentaryzacja przyrodnicza. Badania terenowe prowadzone były w okresie od marca do października 2015 r. oraz od listopada 2017 r. do marca 2018 r. i swoim zakresem obejmowały obszar Niecki Żytawskiej położonej na terenie Polski, Czech i Niemiec. W Raporcie przeanalizowano oddziaływanie przedsięwzięcia na zinwentaryzowane gatunki grzybów, roślin i zwierząt, siedliska przyrodnicze i obszary chronione i stwierdzono, że kontynuacja eksploatacji nie będzie w sposób znaczących wpływać negatywnie na środowisko przyrodnicze.

W stosunku do środowiska przyrodniczego zidentyfikowano trzy potencjalne źródła oddziaływań: zajęcie terenu i zniszczenie siedlisk lub stanowisk roślin, zwierząt i grzybów (oddziaływanie bezpośrednie); emisja pyłu powodująca zaburzenia fotosyntezy i wymiany gazowej; rozwój leja depresji i zmiana warunków wilgotnościowych siedlisk przyrodniczych, jednak żadne z wymienionych oddziaływań nie będzie powodować negatywnego wpływu na elementy środowiska przyrodniczego na terenie Niemiec. Należy mieć na uwadze,

że zasięg wydobycia i konieczne zajęcie nowych terenów dotyczy wyłącznie terytorium Polski.

W dotychczasowej działalności Kopalni nie zaobserwowano negatywnego wpływu zapylenia na szatę roślinną. Utrzymanie właściwego stanu nawodnienia siedlisk hydrogenicznym zależy jest od poziomu wód podziemnych piętra czwartorzędowego, w szczególności płytkich poziomów wodonośnych. Jak już wielokrotnie wspomniano, prowadzone w ramach eksploatacji węgla brunatnego odwodnienie wgłębne dotyczy warstw trzeciorzędowych i nie ma obecnie istotnego wpływu na wody czwartorzędowe. Dodatkowo stwierdzono, że emisja hałasu i światła nie będzie znacząco wpływać na środowisko przyrodnicze.

W odniesieniu do uwagi dotyczącej wpływu planowanego przedsięwzięcia na gatunki związane ze środowiskiem wodnym, w tym gatunek owada trzeplę zieloną *Ophiogomphus cecilia* i tym samym konieczności właściwego oczyszczania wód kopalnianych, należy wskazać, iż w trakcie całego okresu eksploatacji węgla brunatnego prowadzony będzie monitoring zrzutu wód z oczyszczalni wód kopalnianych. Należy mieć na uwadze, że dotychczasowe badania jakości wody w Nysie Łużyckiej w punkcie powyżej i poniżej miejsc zrzutów z systemu oczyszczania wód i ścieków z Kopalni wykazują, że jakość wody nie ulega istotnym zmianom w wyniku zrzutów wód z Kopalni.

Odnosząc się do zagrożenia dotyczącego wody ze zwałowisk zewnętrznych, które mogą być odprowadzane w wyniku spływu powierzchniowego do Nysy Łużyckiej, należy wskazać, że zagrożenie to jest mało prawdopodobne, ponieważ zlewnia zwałowiska została zrehabilitowana w kierunku leśnym. Wody z zwałowiska wewnętrznego Kopalni są oczyszczane w zbiornikach retencyjnych z zawiesziny i dopiero potem przechodzą przez system oczyszczania w oczyszczalni i są zrzucane do Nysy Łużyckiej.

Odnosząc się do uwagi o konieczności zapobieganiu zmianom morfologii terenu, w tym stabilności drzew, a także możliwości podniesienia się powierzchni do 5 cm w Dolinie Nysy Łużyckiej na wysokości terenu przemysłowego Zittau, organ wyjaśnia, iż na stronie 132 Raportu przetłumaczonego na język niemiecki, w wyniku błędu pisarskiego, błędnie wskazano jednostkę (5 mm, a powinno być 5 cm). Powyższa wartość wynika z obliczeń i nie ma ona znaczenia dla stabilności drzew na słabo nachylonych powierzchniach, jakie występują w Dolinie Nysy Łużyckiej.

W odniesieniu do uwagi, iż Raport nierzetelnie analizuje wpływ planowanego przedsięwzięcia na obszary chronione, w tym m.in. w zakresie powierzchni siedlisk przyrodniczych oraz pośredniego oddziaływania na walory przyrodnicze, należy zwrócić uwagę na fakt, że w ocenie wpływu planowanego przedsięwzięcia na walory przyrodnicze, w tym obszary chronione, brano był pod uwagę oddziaływania bezpośrednie, pośrednie i wtórne oraz skumulowane – przede wszystkim wskutek presji związanych z działalnością całego kompleksu energetycznego. Analizowano także wpływ na chronione gatunki roślin, grzybów i zwierząt oraz siedliska przyrodnicze. Stan środowiska przyrodniczego był określany na podstawie danych i dokumentów dotyczących poszczególnych obszarów chronionych oraz cennych przyrodniczo. Stan środowiska przyrodniczego zweryfikowano podczas inwentaryzacji przyrodniczej, dzięki której doprecyzowano miejsca występowania chronionych gatunków i siedlisk przyrodniczych. Teren badań był również analizowany pod kątem występowania żerowisk, miejsc rozrodu, a także szlaków migracyjnych zwierząt.

W związku ze stwierdzeniem braku oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na obszary chronione, w tym obszary Natura 2000, różnice w wykazanych powierzchniach siedlisk przyrodniczych nie wpływają na ostateczną ocenę wpływu planowanego przedsięwzięcia na środowisko przyrodnicze.

Dodatkowo, z uwagi na fakt, iż planowane przedsięwzięcie realizowane będzie poza granicami Obszarów Specjalnej Ochrony ptaków Natura 2000 nie powinno ono wpływać na przedmioty ochrony tych obszarów. Wprawdzie ptaki mogą bytować na terenie przeznaczonym pod planowane przedsięwzięcie, ale z przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej wynika, że są nie są to tereny istotne dla populacji ptaków.

W odniesieniu do uwagi, iż w celu zmniejszenia wpływu oddziaływania inwestycji na gatunki ryb i gospodarkę wodną należy ograniczyć wprowadzanie nieoczyszczonych wód do Nysy Łużyckiej oraz przesiąkania wód z rzeki do kopalni należy wyjaśnić, że przesiąkanie wód z poziomów czwartorzędowych w kierunku Kopalni jest zahamowane dzięki ekranowi przeciwfiltracyjnemu zbudowanemu na filarze Nysy Łużyckiej, a planowany rozwój eksploatacji w kierunku południowo-wschodnim nie zagraża temu filarowi. Ponadto należy mieć na uwadze, że w wyniku działalności Kopalni do wód powierzchniowych odprowadzane są (na podstawie posiadanych pozwoleń wodnoprawnych) wody kopalniane, wody opadowe i roztopowe oraz ścieki, które przed wprowadzeniem do odbiornika są oczyszczane łącznie ze stosowaniem nowych technologii oczyszczania ścieków do wartości poniżej 35 g/m³.

W odniesieniu do uwagi, iż zmiana poziomu wód podziemnych będzie negatywnie wpływać na środowisko przyrodnicze oraz przyczyni się do obniżenia plonów w rolnictwie organ wyjaśnia, że z punktu widzenia wpływu na elementy środowiska przyrodniczego znaczenie mają zmiany stosunków wodnych w poziomie czwartorzędowym, które decydują m.in. o nawodnieniu siedlisk podmokłych, a wraz z opadami zapewniają dostępność wody dla systemu korzeniowego roślin. Do określenia zasięgu oddziaływania odwodnienia na środowisko przyrodnicze wykorzystano zasięg przewidywanego leja depresji uzyskany w wyniku obliczeń przeprowadzonych w modelu hydrogeologicznym. Model ten obejmował kilka poziomów wodonośnych, w tym wykorzystano obliczenia dla poziomu czwartorzędowego. Wyniki obliczeń wskazują, że nie przewiduje się oddziaływania na wody poziomu czwartorzędowego na terytorium Niemiec, zatem planowane przedsięwzięcie nie powinno znacząco wpływać na walory przyrodnicze oraz przyczynić się do zmniejszenia plonów w rolnictwie.

W odniesieniu do uwagi dotyczącej negatywnego wpływu planowanego przedsięwzięcia na obszar łąkowy zlokalizowany na działce nr 1513/14 będący własnością Gminy Gródek nad Nysą organ wyjaśnia, co następuje. W załączniku nr 6 do przedmiotowego zgłoszenia z dnia 30 grudnia 2019 r. wskazano, że na działce nr 1513/14 znajdują się siedliska przyrodnicze, tj. 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe, 9130 żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*), 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*) i 9180 jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*). Ponadto zawarto uwagę, że dane z mapowania siedlisk nie dostarczają odpowiednio wyczerpujących informacji na temat roślinności i aby uzyskać bardziej szczegółowe informacje, konieczne jest znalezienie źródeł danych (Agencja Ochrony Przyrody i Ochrony Krajobrazu Republiki Czeskiej) i wykonanie stosownej opinii botanika.

Wskazać należy, że – jak wynika z Raportu – inwentaryzacja przyrodnicza obejmowała ww. działkę i w jej granicach nie zinwentaryzowano siedlisk przyrodniczych. Jednocześnie autorzy Raportu wskazali, że aktualnie prowadzone odwodnienie wgłębne przede wszystkim warstw trzeciorzędowych i w obrębie południowego przedpola może mieć tylko pośredni wpływ na kształtowanie płytkiego (czwartorzędowego) poziomu, z powodu przesączania się wód czwartorzędowych do niżej zalegającego i silnie odwadnianego poziomu międzywęglowego. Zatem, aby zapobiec dalszemu drenażowi tego poziomu,

zaprojektowano wykonanie ekranu przeciwfiltracyjnego, który zabezpieczy przed skutkami odwodnienia i pośrednio zabezpieczy poziom czwartorzędowy przed drenażem. Tym samym wykonanie ekranu przeciwfiltracyjnego zabezpieczy siedliska zależne od wód przed negatywnym wpływem inwestycji.

Odnosząc się do uwagi, iż prace rekultywacyjne mogą spowodować zniszczenie siedlisk lub zabicie osobników należących do gatunków chronionych, w tym m.in. nietoperzy mogących zasiedlać podziemne elementy Kopalni organ wyjaśnia, iż w niniejszej decyzji zostało zawarte działanie minimalizujące wpływ przedsięwzięcia na chronione gatunki poprzez wskazanie warunku nr I.3.4, aby na etapie przygotowania wyrobiska do rekultywacji końcowej przy udziale specjalistów ornitologa, chiropterologa i herpetologa dokonać oglądu terenu, w szczególności czaszy, skarp i podziemnych elementów Kopalni, pod kątem występowania chronionych gatunków płazów, gadów, ptaków i nietoperzy, a w przypadku stwierdzenia ich występowania zakres i terminy planowanych prac należy zaplanować przy udziale ww. specjalistów. Obecność ww. specjalistów ma zapewnić właściwą reakcję w przypadku sytuacji nagłych, nieprzewidzianych na etapie przygotowania wyrobiska do rekultywacji końcowej, co zminimalizuje ryzyko negatywnego oddziaływania na chronione gatunki fauny.

Odnosząc się do sprzeczności konkluzji Raportu z Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Przełomowa Dolna Nysy Łużyckiej organ wyjaśnia, co następuje.

Zgodnie z zapisami zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 29 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066 (Dz. Urz. Woj. Dol. poz. 4021 ze zm.), jednym z zidentyfikowanych istniejących zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculon fluitantis*), stanowiącego przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066, jest m.in. zanieczyszczenie wód powierzchniowych z zakładów przemysłowych (kod H01.01) - zanieczyszczenie drobnocząsteczkowe między innymi z wód kopalnianych zmniejszające znacznie przejrzystość wody i uniemożliwiające rozwijanie się roślinności ze związku *Ranunculon fluitantis*. Należy jednak zauważyć, że w opisie ww. zagrożenia wskazano, że na obecnym etapie brak jest możliwości zalecenia dodatkowych działań mających na celu poprawę stanu wód Nysy Łużyckiej.

W Raporcie w tabeli pn. Macierz rozpoznania dla obszarów Natura 2000 na terytorium Polski - opis obszaru Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066 w kryterium oceny - zmian w kluczowych wskaźnikach wartości ochronnej (jakość wody) przedstawiono, że badania prowadzone na Nysie Łużyckiej w zakresie oceny stanu elementów biologicznych, hydromorfologicznych i stanu jakości wody wykazały, iż odprowadzane do rzeki oczyszczone wody kopalniane nie mają istotnego wpływu na ogólną ocenę stanu ekologicznego Nysy Łużyckiej jako siedliska organizmów żywych. Ponadto, jak wynika z ww. dokumentacji, morfologia koryta Nysy Łużyckiej jest na tyle zmieniona, że dostępność dogodnych siedlisk m.in. dla roślinności jest w znacznym stopniu ograniczona.

Autorzy Raportu wskazali, że spośród najważniejszych zidentyfikowanych zagrożeń dla utrzymania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej tylko zanieczyszczenie wód może potencjalnie pochodzić z działalności Kopalni. Należy jednak podkreślić, że kontynuacja eksploatacji złoża nie wpłynie na zmianę gospodarowania wodami kopalnianymi ani na zmianę

wielkości ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do Nysy Łużyckiej. Zatem kontynuacja wydobywania nie zwiększy stopnia oddziaływania na ww. obszar Natura 2000.

Odnosząc się do zarzutu, iż zrzut wód kopalnianych nieoczyszczonych (nadmiarowych), np. w wyniku intensywnych opadów lub roztopach może negatywnie oddziaływać na ww. obszar Natura 2000, należy zwrócić uwagę na fakt, że – jak wskazano w Raporcie – Kopalnia odprowadza wody opadowe i roztopowe po ich poprzednim podczyszczeniu w oczyszczalniach ścieków. W sytuacji małych przepływów w ciekach odprowadzane są także małe ilości wód z terenu Kopalni, a w przypadku większych przepływów odpowiednio większe. Autorzy Raportu wskazali, że warunki dotyczące zrzutów nadmiarowych (awaryjnych) wód regulują pozwolenia wodnoprawne, w oparciu o które działa Kopalnia. Zgodnie z treścią tych dokumentów zrzut taki jest możliwy po uprzednim podczyszczeniu wody w zbiornikach-osadnikach. Określono w nich również możliwe ilości i jakość zrzucanych wód (w tym w odniesieniu do jakości wody w cieku) lub liczbę dni w roku, kiedy możliwy jest zrzut tego typu. Jak wskazują autorzy Raportu, nie przewiduje się zwiększenia częstotliwości zrzutów awaryjnych w przyszłości, jednakże gdyby była taka potrzeba, możliwe jest zwiększenie objętości zbiorników retencyjnych wewnątrz wyrobiska Kopalni, do których trafia wodą opadową przed oczyszczeniem w oczyszczalniach i odprowadzeniem do cieków.

Należy przy tym zauważyć, że zrzuty wód nadmiarowych w wyniku intensywnych opadów lub roztopów występują rzadko i nieregularnie, a ponadto rzeka Nysa Łużycka ma źródła w Górach Izerskich i tym samym charakteryzuje się okresowymi intensywnymi przepływami wód, które w takich przypadkach transportują zawiesiny już z górnej części rzeki.

Ponadto należy podkreślić, iż pomimo funkcjonowania Kopalni od kilkudziesięciu lat, w Dolinie Nysy Łużyckiej wykształciły się walory przyrodnicze, które były podstawą do wyznaczenia obszaru Natura 2000 Przelomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066.

W odniesieniu do uwagi o braku uzasadnienia wyboru obszarów chronionych do oceny oddziaływania planowanego przedsięwzięcia organ wyjaśnia, że w Raporcie, na załączniku graficznym, przedstawiono lokalizację obszarów chronionych w otoczeniu Kopalni, na terytorium Polski, Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec, w tym obszarów chronionych w obrębie Gór Izerskich. Za granicę strefy potencjalnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze i obszary chronione – o potencjalnie najszerszym zasięgu wynikającym ze zmiany stosunków wodnych na skutek prowadzonego odwadniania – przyjęto granicę Niecki Żytawskiej. W jej obrębie stworzono model hydrogeologiczny symulujący przyszłe, ewentualne zmiany depresji wód podziemnych poszczególnych poziomów wodonośnych, w tym poziomem czwartorzędowego - mającego znaczenie dla środowiska przyrodniczego oraz obszarów chronionych. Obszary chronione w obrębie Gór Izerskich na terenie Republiki Czeskiej są jednak położone w odległości kilku kilometrów od granic Niecki Żytawskiej i pozostają poza zasięgiem potencjalnego wpływu zmiany stosunków wodnych, wobec czego nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań na te formy ochrony przyrody.

Odnosząc do braku oceny oddziaływania kontynuacji wydobywania na klimat lokalny i globalny w kontekście wpływu na obszary chronione należy zwrócić uwagę na fakt, że w Raporcie wskazano, że cyrkulacja lokalna powstaje wskutek nierównomiernego nagrzewania się powierzchni o zróżnicowanej ekspozycji, nachyleniu i pokryciu terenu. Lokalna cyrkulacja występująca na terenie odkrywki przyczynia się do warstwowego ułożenia mas powietrza, z najchłodniejszym powietrzem na dnie wyrobiska oraz najcieplejszymi masami zalegającymi w górnych partiach.

Zauważyć należy, że przeprowadzona rekultywacja leśna zwałowiska zewnętrznego i rozwój roślinności wpływają korzystnie na łagodzenie kontrastów termicznych wynikających z nierównomiernego nagrzewania się stoków o różnych ekspozycjach. Zmiany te dotyczą jednak skali lokalnej i koncentrują się przede wszystkim w obrębie wyrobiska oraz w mniejszym stopniu w obrębie zrekultywowanego już całkowicie zwałowiska zewnętrznego i nie są odczuwane na terenach państw sąsiadujących, w szczególności na obszarach chronionych położonych w Górach Izerskich.

Odnosnie braku oceny oddziaływania przedsięwzięcia na ekosystemy na obszarach zagrożonych utratą wody organ informuje, że autorzy Raportu wskazali, że aktualnie prowadzone odwodnienie wgłębne dotyczy przede wszystkim warstw trzeciorzędowych i w obrębie południowego przedpoła może mieć tylko pośredni wpływ na kształtowanie płytkiego (czwartorzędowego) poziomu, z powodu przesączania się wód czwartorzędowych do niżej zalegającego i silnie odwadnianego poziomu międzywęglowego. Zatem, aby zapobiec dalszemu drenażowi tego poziomu zaprojektowano wykonanie ekranu przeciwiłtracyjnego, który zabezpieczy przed skutkami odwodnienia i pośrednio zabezpieczy poziom czwartorzędowy przed drenażem.

Jak wskazują autorzy Raportu, w wyniku działania ekranu przeciwiłtracyjnego prognozuje się podniesienie zwierciadła wód podziemnych poziomu czwartorzędowego od 1 do ponad 3 m i tym samym można wręcz spodziewać się poprawy stosunków wodnych w położonych na terytorium Republiki Czeskiej w rejonach źródliskowych potoku Jaśnica, Vaclawickiego Potoku, Dolnovitkovskiego potoku. Ponadto z Raportu wynika, że Vaclavicki Potok płynie w całości w obszarze znajdującym się poza granicami Niecki Żytawskiej, co sprawia, że w jego podłożu poza osadami czwartorzędowymi o małej miąższości występują skały krystaliczne niestanowiące kompleksu wodonośnego. W takiej sytuacji oddziaływanie związane z odwadnianiem kopalni Turów na ten obszar nie będzie znaczące. Wykonanie planowanego ekranu przeciwiłtracyjnego wyeliminuje natomiast w całości to oddziaływanie.

Odnosząc się do braku oceny wpływu Elektrowni Turów na środowisko przyrodnicze organ wyjaśnia, że kwestie związane z jej funkcjonowaniem nie wchodzą w zakres planowanego przedsięwzięcia polegającego na kontynuacji wydobycia węgla brunatnego. Należy nadmienić, że te kwestie były przedmiotem analiz na etapie oceny oddziaływania na środowisko budowy bloku nr 11 w Elektrowni Turów, w którym uczestniczyła Strona czeska. Obecnie toczy się postępowanie w sprawie pozwolenia zintegrowanego dla elektrowni, w którym także udział bierze Republika Czeska.

W odniesieniu do uwag dotyczących negatywnego wpływu planowanego przedsięwzięcia na środowisko przyrodnicze na terenie Republiki Czeskiej wskazać należy, że w Raporcie przeanalizowano oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na środowisko przyrodnicze, w tym na chronione gatunki, siedliska przyrodnicze oraz obszary chronione. Z analiz tych wynika, że kontynuacja eksploatacji węgla brunatnego nie będzie znacząco negatywnie wpływać na elementy środowiska przyrodniczego oraz obszary chronione na terenie Republiki Czeskiej.

Należy mieć na uwadze, że do utrzymania odpowiedniego stanu nawodnienia siedlisk hydrogeniczných istotny jest poziom wód czwartorzędowych, szczególnie płytkich poziomów wodonośnych. Prowadzone odwodnienie wgłębne dotyczy warstw trzeciorzędowych i może mieć pośredni wpływ na kształtowanie płytkiego (czwartorzędowego) poziomu z powodu przesączania się wód czwartorzędowych do niżej zalegającego i silnie odwadnianego poziomu trzeciorzędowego. Dlatego też zaprojektowano wykonanie ekranu przeciwiłtracyjnego w poziomie międzywęglowym, który zabezpieczy ten poziom przed skutkami odwodnienia i pośrednio zabezpieczy poziom czwartorzędowy przed drenażem.

Poprawi to sytuację względem stanu aktualnego i zabezpieczy przed niekorzystnymi zmianami w trakcie dalszej eksploatacji. Na stan wód poziomu czwartorzędowego wpływ mają również warunki zasilania opadami oraz ewentualnie zalewy wód powodziowych, na co działalność Kopalni nie ma wpływu. W analizie oddziaływań na walory przyrodnicze analizowano także inne potencjalne stresory, jak chociażby emisję światła, hałasu — nie stwierdzono jednak możliwości znaczącego oddziaływania.

W odniesieniu do uwagi, że poszerzenie odkrywki będzie oddziaływać na obszary Natura 2000 (np. w okolicy wzgórza Vyhledy) organ wyjaśnia, że — jak wyżej wspomniano — w Raporcie dokonano oceny oddziaływania na obszary chronione i stwierdzono, że planowana kontynuacja wydobywania węgla brunatnego nie będzie powodować negatywnego wpływu na formy ochrony przyrody. Jednocześnie tutaj organ ustalił (na podstawie strony internetowej Czeskiej Agencji Ochrony Przyrody <https://aopkcr.maps.arcgis.com/home/index.html> i Europejskiej Agencji Środowiska <https://natura2000.eea.europa.eu>), że na dzień wydania niniejszej decyzji w okolicy wzgórza Vyhledy nie został formalnie wyznaczony obszar Natura 2000.

Odnosząc się do uwag dotyczących oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na obszary leśne oraz gospodarkę leśną i rolną na terenie Republiki Czeskiej należy stwierdzić, co następuje. Zgodnie z wynikami analizy wpływu istniejącej Kopalni na mikroklimat nie przewiduje się, aby zmiany mikroklimatu w skali lokalnej w bezpośrednim otoczeniu odkrywki mogły w sposób istotny zmienić regionalne warunki cyrkulacji powietrza i rozkład opadów, a tym samym wpłynąć na ekosystemy leśne. Ponadto wykonanie ekranu przeciwfiltracyjnego zabezpieczy teren przed skutkami odwodnienia i tym samym ograniczy wpływ na tereny leśne i rolnicze.

W kwestii obciążenia roślinności zanieczyszczeniami pyłowymi, należy podkreślić, że — jak wskazują autorzy Raportu — eksploatacja jest źródłem przede wszystkim pyłu mineralnego dużych frakcji (udział ziaren o średnicy $<10\ \mu\text{m}$ jest niewielki), a prace wydobywcze na terenie Kopalni odbywają się znacznie poniżej poziomu gruntu. Powoduje to, że rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń z nimi związanych jest mocno ograniczone, a stężenie pyłu szybko maleje wraz z odległością od źródła emisji i tym samym wpływ kontynuacji eksploatacji węgla brunatnego na gospodarkę leśną i rolną na terenie Republiki Czeskiej nie będzie istotny. W związku z powyższym nie ma konieczności proponowania dodatkowych środków łagodzących lub kompensujących wpływ przedmiotowego przedsięwzięcia na obszary leśne i grunty rolne na terenie Republiki Czeskiej.

Raport określa oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na dobra materialne i zabytki. Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że w zasięgu oddziaływania (bezpośredniego i pośredniego) przedsięwzięcia, znajdują się obiekty budowlane wpisane do rejestru zabytków (w Opolnie-Zdroju i Sienawce) oraz do gminnej ewidencji zabytków (w Opolnie-Zdroju). W zasięgu oddziaływania znajdują się także 3 stanowiska archeologiczne (1 na terenie Opolna-Zdrój i 2 na terenie miejscowości Białopole), ponadto obszar Opolna-Zdroju podlega ochronie jako historyczny układ ruralistyczny wsi — strefa obserwacji archeologicznej miejscowości o wczesnej metryce historycznej.

Zgodnie z art. 62 ust. 1, pkt 1 lit. c ustawy ooś, w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko określa się, analizuje oraz ocenia bezpośredni i pośredni wpływ danego przedsięwzięcia na zabytki, a zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 3 raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać informacje umożliwiające analizę kryteriów wymienionych w art. 62 ust. 1 oraz zawierać opis istniejących w sąsiedztwie lub w bezpośrednim zasięgu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia zabytków chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Zgodnie z art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy ooś, w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wydawanej po przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, właściwy organ określa istotne warunki korzystania ze środowiska w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich.

Przedsięwzięcie będzie miało jednoznacznie negatywny wpływ na zabytki – przewiduje się, że stanowiska archeologiczne znajdujące się w zasięgu planowanej odkrywki zostaną zniszczone – w każdym wariantcie przedsięwzięcia. W wariantcie 1 i 2 przewiduje się rozbiórkę lub przeniesienie około 14 zabytków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, a w wariantcie 3 około 50 obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków oraz 1 obiektu wpisanego do rejestru zabytków. Ponadto przewiduje się wpływ na pozostałe zabytki, gdzie może nastąpić zjawisko przemieszczeń pionowych gruntu (osiadania i wzniosów) i istnieje ryzyko pęknięcia konstrukcji budowlanych.

W tym przedmiocie należy wskazać, że Inwestor prowadzi monitoring geologiczno-inżynierski obejmujący przemieszczenia gruntów w sieci obserwacyjnej 350 reperów oraz system tachimetryczny i GPS (ciągły automatyczny monitoring przemieszczeń powierzchniowych), automatyczny pomiar przemieszczeń wgłębnych a także lotniczy skaning laserowy pozwalający na szybkie wykonanie modeli przestrzennych. Monitoring ten będzie rozszerzany w kolejnych latach pracy Kopalni.

Ewentualne roszczenia właścicieli zabytków, które uległyby uszkodzeniu w wyniku działalności Inwestora, powinny zostać rozstrzygnięte na zasadach określonych w prawie geologicznym i górnictwym i zasadach ogólnych wnikających z prawa cywilnego.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytki nieruchome, w tym układ ruralistyczny, podlegają ochronie i opiece bez względu na stan jego zachowania, jednakże – jak wynika z treści art. 80 ust. 1 pkt 1-4 ustawy ooś – jeżeli w sprawie była przeprowadzona ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, właściwy organ wydaje decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, biorąc pod uwagę: wyniki uzgodnień i opinii, o których mowa w art. 77 ust. 1, ustalenia zawarte w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, wyniki postępowania z udziałem społeczeństwa, wyniki postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli w sprawie zostało przeprowadzone. Nie przewiduje się zatem w takim przypadku zasięgania opinii konserwatora zabytków przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Podkreślenia wymaga jednak fakt, że na podstawie odrębnych przepisów wszelkie prace dotyczące zabytków powinny być podjęte po uzgodnieniu z właściwym organem ochrony zabytków. Ponadto zaleca się także wykonanie szczegółowej dokumentacji (pomiarowej i fotograficznej) również obiektów poddawanych rozbiórce, a niewpisanych do rejestru zabytków bądź ewidencji zabytków.

Zgodnie z art. 39 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane* (Dz. U. z 2019 r., poz. 1186 ze zm.) prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym, w tym rozbiórka obiektu objętego ochroną zabytków, wymaga uzyskania zgody lub uzgodnienia z właściwym organem ochrony zabytków. Wprawdzie zgodnie z art. 2 ust. 1 ww. ustawy przepisu tego nie stosuje się do wyrobisk górniczych, jednak zgodnie z definicją zawartą w art. 6 ust. 1 pkt 17 ustawy *prawo geologiczne i górnicze* wyrobiskiem górniczym - jest przestrzeń w nieruchomości gruntowej lub górotworze powstała w wyniku robót górniczych. Oznacza to, że rozbiórka obiektów budowlanych, w tym zabytkowych, które obecnie znajdują się poza wyrobiskiem górniczym, będzie musiała być poprzedzona procedurą zgodną z prawem budowlanym.

Na podstawie tylko decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach Inwestor nie może rozpocząć żadnych robót ani prac przygotowawczych. Stwierdza ona jedynie warunki i wymogi, jakie powinny zostać zachowane przy realizacji, eksploatacji i likwidacji inwestycji. Decyzja ta, jako kolejny etap procesu inwestycyjnego daje Inwestorowi prawo do wystąpienia do organu koncesyjnego, lub ewentualnie architektoniczno-budowlanego. Nie stanowi jednak ona aktu, który dawałby podstawę do rozpoczęcia robót budowlanych i realizacji planowanej inwestycji, a w szczególności nie uprawnia do rozbiórki bądź przeniesienia obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków bądź gminnej ewidencji zabytków.

Ponadto, jak wskazał NSA w wyroku z dnia 5 września 2019 r. II OSK 2433/17, *„Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia nie jest decyzją uznaniową, ma natomiast charakter związany, co oznacza, że odmowa ustalenia środowiskowych uwarunkowań może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie. Organ właściwy do wydania tej decyzji winien przeprowadzić postępowanie przewidziane przepisami powołanej ustawy i wydać decyzję, jeżeli inwestor spełni wymagania określone przepisami ustawy.”* W związku z powyższym, analiza nadrzędnego interesu publicznego w przedmiocie ocalenia integralnego kompleksu ruralistycznego Opolna-Zdroju i znajdujących się w jego obrębie zabytków, nad celem publicznym, jakim jest wydobywanie kopalin objętych własnością górnictwem, jako ewentualnej odmowy wydania decyzji, również pozostaje poza zakresem kognicji organu. W istniejącym stanie prawnym organ może jedynie nałożyć warunki eksploatacji przedsięwzięcia służące do realizacji celu postępowania, którym jest możliwie najlepsze zabezpieczenie środowiska przed negatywnym oddziaływaniem inwestycji. Warunki dotyczące ochrony obiektów zabytkowych zostały uwzględnione w warunku nr I.2.25 decyzji.

Odnosząc się do postulatów dotyczących ograniczenia zakresu wniosku, należy wskazać, że organ związany jest treścią wniosku Inwestora.

Ponadto analiza możliwości utworzenia tzw. skansenu w miejscowości Opolno-Zdrój oraz finansowanie ochrony zabytków w województwie dolnośląskim również pozostaje poza zakresem kognicji tutejszego organu.

Kopalnia jest i będzie źródłem powstawania odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych. W czasie działalności powstają i postawać będą między innymi metale żelazne i nieżelazne, zużyte opony, trociny, wióry i ścinki drewna, urządzenia oraz odpady opakowaniowe, a także osady z osadników wód kopalnianych, skratki, ustabilizowane komunalne osady ściekowe i zawartość piaskowników. Z odpadów niebezpiecznych Kopalnia wytwarza i wytwarzać będzie w szczególności: zużyte oleje hydrauliczne, silnikowe i smary, odpadowe emulsje i roztwory, sorbenty oraz opakowania zawierające ich pozostałości, a także odpady zawierające ropę naftową lub jej produkty. Z uwagi na fakt, że przedmiotowa inwestycja polega na kontynuacji istniejącej inwestycji, Kopalnia prowadzi już gospodarkę odpadami na podstawie obowiązujących wymagań prawnych. Jak wskazano w Raporcie, Inwestor posiada (nadane decyzją Marszałka Województwa Dolnośląskiego z 15 grudnia 2017 r. ze zm., znak: DOW-S-V.7221.56.2017.KM) pozwolenie na wytwarzanie odpadów powstających w wyniku eksploatacji instalacji zlokalizowanych na terenie Kopalni.

W Raporcie wskazano rodzaje i ilości wytwarzanych odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych oraz miejsca ich wytwarzania ujęte w ww. decyzji (takich, jak instalacja do wydobywania i transportu kopaliny wraz z nadkładem i zwałowania nadkładu, oczyszczalnie ścieków socjalno-bytowych, oczyszczalnie wód kopalnianych, stacjonarne urządzenia i maszyny do obróbki elementów drewnianych, stacjonarne urządzenia i stanowiska spawalnicze, stacjonarne urządzenia i maszyny do obróbki metali, myjnia krążników oraz stacja paliw). Odpady niezwiązane z eksploatacją instalacji (mimo, iż nieujęte

w ww. pozwoleniu) zagospodarowane są w sposób analogiczny, ponieważ na terenie Kopalni obowiązuje jeden system postępowania z odpadami, zgodny z wymaganiami ochrony środowiska w tym zakresie.

Odpady na terenie Kopalni magazynowane są selektywnie w sposób zależny od rodzaju odpadu, np. oleje odpadowe magazynowane są w odpowiednio oznakowanych, szczelnych pojemnikach, beczkach, cysternach lub stalowych zbiornikach, wykonanych z materiałów co najmniej trudno żpalnych, odpornych na działanie olejów odpadowych, odprowadzających ładunki elektryczności statycznej, wyposażonych w szczelne zamknięcia i zabezpieczonych przed stłuczeniem. Odpady, szczególnie niebezpieczne, przechowywane są w wydzielonych stanowiskach na terenie Kopalni w Magazynie Paliw i Olejów oraz w Magazynie Głównym. Odpady inne niż niebezpieczne magazynowane są w kontenerach, pojemnikach, grubych workach z tworzywa sztucznego lub luzem w sposób uporządkowany.

Magazyn Paliw i Olejów znajduje się na terenie stacji paliw, jest to stanowisko do zbiórki i magazynowania odpadowych olejów. Stanowisko jest zadaszone, pojemniki stoją w wannie odciekowej. Na stanowisku znajdują się cztery zbiorniki dwupłaszczowe, posiadające sygnalizację napełnienia. W każdym zbiorniku znajduje się inny rodzaj odpadowych olejów przyjmowanych z poszczególnych oddziałów Kopalni. Magazyn Główny Odpadów składa się z dwóch hali magazynowych oraz utwardzonego placu betonowego. Obie hale stanowią zamknięte pomieszczenia o konstrukcji stalowej zadaszonej. Wstęp do nich posiadają tylko uprawnieni pracownicy.

Osady z osadników wód kopalnianych i ustabilizowane komunalne osady ściekowe, zgodnie z decyzją, magazynowane są w wyznaczonych miejscach na terenie wyrobiska, pod wiatą osadową oraz w poletkach osadowych na terenie oczyszczalni ścieków. Skratki i zawartość piaskowników magazynowana jest w wyznaczonym miejscu, także na terenie oczyszczalni ścieków. Wytworzone odpady przekazywane są do zagospodarowywania uprawnionym odbiorcom lub dla części z nich prowadzony jest ich odzysk na terenie Kopalni.

W Kopalni prowadzony jest odzysk w procesie R-5 (w oparciu o decyzję nr O 87/2014 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 21 listopada 2014 r. ze zm., znak: DOW-S-V.7244.49.2014.MK) na przetwarzanie odpadów w procesie polegającym na wypełnieniu odpadami innymi niż niebezpieczne terenów niekorzystnie przekształconych (wyrobiska Kopalni). Zgodnie z warunkami określonymi w ww. decyzji Kopalnia prowadzi odzysk odpadów budowlanych z grupy 17 oraz odpadów o kodach ex 10 01 80 i ex 10 01 82.

W Kopalni prowadzony jest także odzysk odpadów o kodzie ex 19 08 99 (odpady z osadników kopalnianych). Odbywa się on poprzez recykling lub odzysk innych materiałów nieorganicznych wykorzystywanych następnie w profilaktyce przeciwpożarowej, budowie korków izolacyjnych oraz wzmacnianiu i stabilizacji wyrobiska poprzez ich wprowadzenie. Warunki te określa decyzja Starosty Zgorzeleckiego z dnia 28 lipca 2016 r. (znak sprawy: BS.6233.13.2016.3). Zdefiniowano w niej także warunki odzysku odpadów o kodach: 02 07 01 (odpady z gospodarki leśnej) i ex 03 01 05 (trociny, wióry, ścinki, drewno, inne niż wymienione w 03 01 04) oraz 19 08 05 (ustabilizowane odpady komunalne) w procesie R-10, polegającym na obróbce na powierzchni ziemi przynoszącej korzyści dla rolnictwa lub poprawę stanu środowiska. Po przetworzeniu odpady te wykorzystywane są do rekultywacji zwałowiska wewnętrznego Kopalni.

Z uwagi na powyższe usystematyzowane gospodarowanie odpadami oraz brak wytwarzania znaczącej ilości odpadów (w stosunku do skali całego przedsięwzięcia), tutejszy organ nie przewiduje wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania w powyższym zakresie.

Ponadto warto jeszcze zaznaczyć, iż zgodnie z art. 2 pkt 11 *ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 701 ze zm.)* do odpadów nie zalicza się mas ziemnych lub skalnych przemieszczanych w związku z wydobywaniem kopalin ze złóż, jeżeli koncesja na wydobywanie kopalin ze złóż lub plan ruchu zakładu górniczego zatwierdzony decyzją, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* lub miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego określają warunki i sposób ich zagospodarowania (jak jest między innymi dla niniejszego przedsięwzięcia).

Odpowiadając na zgłoszone obawy dotyczące prowadzonego odzysku odpadów na terenie Kopalni organ wyjaśnia, że na zwałowisku wewnętrznym Kopalni prowadzony jest, zgodnie z ustawą o odpadach, odzysk odpadów paleniskowych z Elektrowni Turów w procesie R-5, polegający na „wypełnieniu mieszaniną nadkładu i produktów paleniskowych terenów niekorzystnie przekształconych”. Są to odpady niezawierające substancji niebezpiecznych. Tym niemniej przewiduje się, że w momencie przystępowania do rekultywacji końcowej czasza wyrobiska będzie uszczelniona przed jej napełnieniem, by zapobiec przedostawaniu się substancji ze zwałowiska do wód zbiornika.

Zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 7 w brzmieniu ustawy o oś z dnia składania przedmiotowego wniosku (marzec 2015 r.) Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać uzasadnienie proponowanego przez wnioskodawcę wariantu, ze wskazaniem jego oddziaływania na środowisko, w szczególności na: (...) powierzchnię ziemi, z uwzględnieniem ruchów masowych ziemi, klimat i krajobraz. Pomimo tego Inwestor w Raporcie, oprócz powyższych informacji, wskazał ryzyko dla przedsięwzięcia związane ze zmianą klimatu, przedstawił pogłębiony opis klimatu w okolicy przedsięwzięcia wraz z wyjaśnieniem wpływu kopalni na klimat lokalny, analizę śladu węglowego przedsięwzięcia, a także opis metod prognozowania z uwzględnieniem zmian klimatu.

Zgodnie z encyklopedią PWN, „*klimat*” to „*charakterystyczny dla danego obszaru zespół zjawisk i procesów atmosferycznych (warunków pogodowych), kształtujący się pod wpływem właściwości fizycznych i geograficznych tego obszaru, określony na podstawie wyników wieloletnich obserwacji i pomiarów meteorologicznych*”.

Powyższe oznacza, że jakkolwiek całość wyrobiska wpływa na lokalną cyrkulację powietrza – w porównaniu z terenami poza kopalnią sam obszar wyrobiska ma większą amplitudę zmian temperatury i wilgotności powietrza w dolnej części odkrywki oraz lokalną cyrkulację w czasie występowania antycyklonalnych (radiacyjnych) typów pogody – to jednak należy zauważyć, że odkrywka na terenie kopalni Turów prowadzona jest nieprzerwanie od początku XX wieku – czyli ponad 100 lat, a wyrobisko odkrywkowe wraz ze zwałowiskiem wewnętrznym zajmuje aktualnie powierzchnię około 26 km². W ramach planowanego przedsięwzięcia powierzchnia przekształcona robotami odkrywkowymi wyniesie około 30 km². Oznacza to, że powierzchnia odkrywki po realizacji przedsięwzięcia wzrośnie o ok. 15%.

W Raporcie wykorzystano wiarygodne źródła informacji dotyczących prognozowanych zmian klimatu w ujęciu lokalnym (m.in. projekt „*Lausitzer Neiße/ Nysa Łużycka – modelowanie klimatyczne i hydrologiczne, analiza i prognoza*” realizowany przez Saksoński Urząd Krajowy ds. Środowiska, Rolnictwa i Geologii oraz Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy, Oddział we Wrocławiu, a także projekt KLIMADA koordynowany przez Ministerstwo Środowiska). Wpływ zmian klimatu na funkcjonowanie Kopalni został uwzględniony, zgodnie ze stanem obecnej wiedzy oraz możliwości prognostycznych.

W Raporcie dokonano ponadto porównania bezpośredniego oddziaływania wariantów przedsięwzięcia ze względu na wpływ na klimat, poprzez obliczenie śladu węglowego poszczególnych wariantów w przeliczeniu na dwutlenek węgla ekwiwalentny (dalej: CO_{2eq}). Zgodnie z danymi podanymi w Raporcie najkorzystniejszym wariantem z uwagi na emisję CO_{2eq}, biorąc pod uwagę wszystkie etapy realizacji przedsięwzięcia jest wariant 2 (inwestorski).

Odnosnie przestrzegania przez Inwestora zapisów bądź zastosowania przez organ aktów prawnych takich jak: *Porozumienie Paryskie do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r., przyjęte w Paryżu dnia 12 grudnia 2015 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 36)*, organ wskazuje, że zgodnie art. 6 k.p.a. organ działa w na podstawie i w granicach prawa. Oznacza to, że co do zasady jest obowiązany stosować również ratyfikowane umowy międzynarodowe (jaką jest niniejsze ww. Porozumienie), o ile możliwe jest odkodowanie normy, która w sposób bezpośredni (nie w sposób dorozumiany) dotyczyłaby niniejszej sprawy. W niniejszym przypadku, analogicznie do Konwencji z Aarhus, normy sformułowane są bardzo ogólnie i wymagają konkretyzacji w systemach prawnych państw, które podpisały Porozumienie Paryskie.

Ponadto należy wskazać, że brak jest możliwości oceny, jak duża emisja CO_{2eq} ma istotny wpływ na klimat. Ustawodawca nie dostarczył narzędzi do oceny takiego wpływu inwestycji w sposób kwantyfikowalny. Niezależnie w jaki sposób emisja CO_{2eq} została ustalona, nie jest możliwe dokonanie jednoznacznej oceny, czy wpływ tej emisji jest znaczący, jeżeli chodzi o przyczynienie się do zjawiska zmiany globalnego klimatu.

Z tego samego powodu organ nie wzywał Inwestora do oszacowania kosztów społecznych, gdyż nie jest to informacja, która miałaby wpływ na wydanie decyzji.

Należy odróżnić bezpośredni skutek, jaki przedsięwzięcie ma na środowisko od skutków pośrednich, które wynikają z przyjętej polityki Państwa. Globalne zmiany klimatu są zwalczane poprzez konkretne dokumenty planistyczne (takie jak Polityka Ekologiczna Państwa, Krajowy Program Ochrony Powietrza czy Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu), jak i konkretne rozwiązania legislacyjne tworzone na szczeblu Państwowym, które następnie mogą się bezpośrednio odnosić do niniejszego przedsięwzięcia. W szczególności, kluczowym mechanizmem służącym zwalczaniu zmiany klimatu jest unijny system handlu uprawnieniami do emisji, który bezpośrednio odnosi się do emisji dwutlenku węgla w ujęciu ogólnokrajowym i unijnym czy ustawa z dnia 15 maja 2015 r. *o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2158)*. Co do zasady, organ nie jest uprawniony do odmowy zastosowania przepisu uznanego za niezgodny z aktem normatywnym wyższego rzędu. Organ, przestrzegając zasady praworządności, nie może odmawiać stosowania obowiązujących przepisów, nawet wówczas, gdy dostrzega ich niezgodność z ratyfikowaną umową międzynarodową, bowiem w przeciwieństwie do sądów nie korzysta z przymiotu niezawisłości. Takie stanowisko potwierdza również wyrok NSA z dnia 13 czerwca 2013 r. sygn. I OSK 15/12. Odnosząc powyższe do stanu faktycznego niniejszej sprawy, organ nie może odmówić wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach z uwagi na to, że przedsięwzięcie nie jest zgodne z ogólną polityką klimatyczną ustaloną na szczeblu międzynarodowym. Dotyczy to zresztą wszystkich aktów prawnych lub umów międzynarodowych, w których adresatem normy (bądź stroną umowy) nie jest bezpośrednio organ lub inwestor, a przykładowo Państwo Polskie lub inne podmioty. Odnosząc się do uwag dotyczących wpływu rekultywacji końcowej na klimat oraz zmian klimatu na rekultywację końcową, organ wyjaśnia, że pozostaje to poza zakresem

niniejszego wniosku. Etap rekultywacji będzie wszak obejmował swoim zakresem całość Kopalni (30 km²) i będzie wymagał uzyskania osobnych decyzji.

W Kopalni prowadzone są sukcesywnie prace rekultywacyjne na wszystkich terenach, na których zakończono eksploatację górniczą. W ramach planowanego przedsięwzięcia będą one prowadzone w obrębie tych części zwałowiska wewnętrznego, które osiągnęły docelowe rzędne i zakończono na nich prace zwałowe. Po wyeksploatowaniu zasobów złoża Kopalnia oraz związane z nią tereny pogórnice będą podlegały likwidacji, rekultywacji końcowej, a na ostatnim etapie nowemu zagospodarowaniu, nadającym terenom nowe formy i funkcje zagospodarowania przestrzennego. Zagadnienie rekultywacji końcowej wyrobiska pogórnicego nie wchodzi w zakres przedmiotowego przedsięwzięcia. W Raporcie został zasygnalizowany kierunek rekultywacji i jego podstawowe założenia, gdyż ma to związek ze sposobem kształtowania wyrobiska jeszcze na etapie eksploatacji. Kwestie analiz ilości i jakości wód podziemnych oraz kierunków przepływu w kontekście planowanej rekultywacji końcowej i utworzenia zbiornika będą przedmiotem odrębnego opracowania i oceny, która będzie realizowana za około 30 lat.

Jako etap likwidacji planowanego przedsięwzięcia w zakresie inwestycji będącej przedmiotem niniejszego postępowania przyjęto te działania, które prowadzą do przygotowania terenu do rekultywacji końcowej. Prowadzone prace przygotowawcze będą musiały być prowadzone w sposób określony w sentencji decyzji, ponadto będą wymagały dalszego odwadniania obszaru przedsięwzięcia w zakresie odpowiednim do aktualnie prowadzonych robót. Po zakończeniu tych działań, podobnie jak to miało miejsce w innych zlikwidowanych już kopalniach odkrywkowych węgla brunatnego, w tym czeskich i niemieckich, zaplanowano, że wyrobisko końcowe Kopalni Turów zostanie wypełnione wodą do rzędnej ok. 225 m n.p.m. (rekultywacja wodna), natomiast tereny położone powyżej zostaną zrehabilitowane głównie w kierunku leśnym. Dlatego w Raporcie wskazano tylko orientacyjne dane na temat planowanego zbiornika wodnego, podkreślając jednocześnie, iż wykonanie samego zbiornika wodnego wyłączone jest z zakresu przedsięwzięcia ocenionego w dokumentacji.

Zgodnie dyspozycją ustawową art. 129 *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze* w przypadku likwidacji zakładu górniczego, w całości lub w części, przedsiębiorca jest obowiązany zabezpieczyć lub zlikwidować wyrobiska górnicze oraz urządzenia, instalacje i obiekty zakładu górniczego oraz przedsięwziąć niezbędne środki chroniące sąsiednie złoża kopalin. Ponadto przedsiębiorca zobowiązany jest przedsięwziąć niezbędne środki, między innymi w celu ochrony środowiska oraz rekultywacji gruntów po działalności górniczej. Zgodnie z ww. ustawą do rekultywacji gruntów po działalności górniczej stosuje się odpowiednio przepisy *ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1161)*. Na potrzeby likwidacji Kopalni, zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami, Inwestor sporządza opracowanie – Plan Ruchu Likwidowanego (Likwidowanej Oznaczonej Części) Odkrywkowego Zakładu Górniczego – zgodnie z załącznikiem nr 10 do *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2017 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych (Dz. U. poz. 2293 ze zm.)*. Zgodnie z ww. załącznikiem Inwestor musi, w Planie Ruchu Likwidowanego Zakładu Górniczego przedstawić także charakterystykę geologiczną i hydrogeologiczną złoża, zmiany warunków hydrogeologicznych przewidywane podczas likwidacji, z uwzględnieniem wpływów na warunki hydrogeologiczne wód podziemnych i powierzchniowych, w tym ujęć wód wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Co więcej, Inwestor zobowiązany jest z mocy prawa do wskazania w ww. Planie Ruchu zamierzeń w zakresie ograniczania i usuwania ujemnych wpływów działalności górniczej,

w szczególności obejmujące: profilaktykę górniczą i budowlaną oraz usuwanie szkód wyrządzonych ruchem zakładu górniczego, rekultywację gruntów po działalności górniczej, sposoby przeciwdziałania zmianom stosunków wodnych, gospodarkę odpadami oraz masami ziemnymi lub skalnymi powstałymi w związku z prowadzoną likwidacją zakładu górniczego, gospodarkę wodno-ściekową, środki techniczne, ochronę oraz oczyszczanie i wykorzystanie wód, ochronę powietrza przed zanieczyszczeniem (urządzenia i środki ochrony powietrza, zamierzenia w zakresie ograniczenia emisji substancji wprowadzanych do powietrza w sposób zorganizowany i niezorganizowany), ochronę przed hałasem i wibracjami (urządzenia ochronne, zamierzenia w zakresie ograniczenia hałasu i wibracji przenikających do środowiska).

Powyższe zapisy jasno wskazują, że ustawodawca wprowadził mechanizmy zabezpieczające przed samowolnym (niebezpiecznym dla środowiska) zamykaniem Kopalni odkrywkowych. Poza tym samo utworzenie zbiornika o projektowanej pojemności około 1 500 000 000 m³, czy wykonanie odpowiedniej infrastruktury umożliwiającej pobór wód z cieków mogą wymagać (w zależności od brzmienia przepisów obowiązujących na dzień uzyskiwania potrzebnych do rekultywacji końcowej decyzji administracyjnych) decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w ramach której wpływ tych działań będzie szczegółowo przeanalizowany. Mając na uwadze fakt, iż kierunek, dokładny zakres i sposoby rekultywacji końcowej zostaną określone w odrębnych decyzjach administracyjnych wydanych na podstawie obowiązujących za ponad 20 lat przepisów oraz zgodnie z aktualną na dany czas wiedzą o środowisku i postępem technologicznym, tutejszy organ uznał za zasadne wyłączenie przez Inwestora końcowego etapu rekultywacji (utworzenie zbiornika wodnego) z zakresu inwestycji.

Odpowiadając na uwagi dotyczące środków na rekultywację Kopalni, organ wyjaśnia, że obowiązki i warunki likwidacji zakładu górniczego reguluje *ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze*. Zgodnie z art. 128 ww. ustawy przedsiębiorca, który uzyskał koncesję na działalność wydobywczą ma obowiązek utworzenia funduszu likwidacji zakładu górniczego. Środki w ramach tego funduszu, o równowartości nie mniej niż 10 % należnej opłaty eksploatacyjnej gromadzone są corocznie na wyodrębnionym rachunku bankowym.

Analizując oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na zdrowie ludzi (w tym mieszkańców Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec) można stwierdzić, iż w Raporcie ww. ocena została wykonana z uwzględnieniem zarówno oddziaływań normowanych, jak zanieczyszczenia pyłem, czy hałasem, jak również oddziaływań nienormowanych, dotyczących np. poczucia bezpieczeństwa. Z analiz wynika, iż po zastosowaniu rozwiązań chroniących środowisko wymienionych w sentencji niniejszej decyzji, inwestycja nie będzie powodowała ponadnormatywnego oddziaływania w zakresie zanieczyszczeń powietrza czy przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu. Dodatkowo wskazane w niniejszej decyzji monitoring i analizy porealizacyjne zweryfikują skuteczność wykonanych środków minimalizujących.

Odnosząc się do uwag dotyczących wpływu inwestycji na bezpieczeństwo, warunki życia ludzi mieszkających w sąsiedztwie inwestycji, zjawisko pułapki socjalnej, rozwoju gospodarczego organ wyjaśnia, że powyższe kwestie są subiektywną oceną jednostki. Podkreślić natomiast należy, że w procedurze ocen oddziaływania na środowisko ocenie podlega wpływ inwestycji na środowisko, w tym zdrowie i życie człowieka, w kontekście norm i standardów jakości środowiska.

Odnosnie uwag dotyczących dotychczasowego oddziaływania inwestycji należy zauważyć, że wszystkie analizy w Raporcie dotyczą realizacji planowanego przedsięwzięcia

polegającego na kontynuacji eksploatacji udokumentowanego złoża, ponieważ jest to przedmiotem niniejszego postępowania. Należy jednak zauważyć, że analizy te odnoszą się do stanu istniejącego m.in. spowodowanego długotrwałym wydobywaniem węgla w tym złożu. Stan ten jest, zgodnie ze sztuką, traktowany jako punkt wyjściowy do analizy oddziaływania planowanego przedsięwzięcia i w odniesieniu do całej Kopalni.

Odnosząc się do zarzutów, iż realizacja inwestycji spowoduje zwiększenie skali już występujących oddziaływań a zaniechanie inwestycji spowodowałoby stopniowe ich zanikanie należy zwrócić uwagę na fakt, że nałożone na Inwestora obowiązki dotyczące zrealizowania działań wymienionych w sentencji niniejszej decyzji spowodują znaczne zmniejszenie oddziaływania akustycznego, oddziaływania związanego z emisją pyłów oraz oddziaływania na wody podziemne. Nie można więc twierdzić, że realizacja inwestycji spowoduje zwiększenie istniejących oddziaływań. Ponadto likwidacja przedsięwzięcia nie stanowi jednego z wariantów przedstawionych w Raporcie.

Odpowiadając na uwagi dotyczące wniosku o zamieszczenie map hydroizopiez, na podkreślenie zasługuje fakt, iż zagadnienia związane z modelem hydrogeologicznym oraz sposobem przedstawiania danych były szeroko dyskutowane podczas dwudniowych konsultacji eksperckich w dniach 3 i 4 października 2019 r. we Wrocławiu. Na tym spotkaniu obecni byli również przedstawiciele Kraju Libereckiego. Podczas konsultacji Strona czeska zadawała pytania oraz zgłaszała swoje wątpliwości, które na bieżąco były wyjaśniane przez Inwestora oraz autorów Raportu. W wyniku konsultacji sporządzono protokół określający ustalenia oraz zobowiązania obu stron odnośnie przekazywania danych oraz opracowania przez Inwestora i przekazania Stronie czeskiej dodatkowych analiz (m.in. bilansu wód podziemnych). Część z tych zobowiązań dotyczyło modelu hydrogeologicznego, jednakże zobowiązania te nie odnosiły się do przekazania wnioskowanych map hydroizopiez. W związku z powyższym tutejszy organ uznaje, iż kwestia ta została wyjaśniona podczas konsultacji eksperckich.

Odpowiadając na uwagi dotyczące uwzględnienia transformacji regionu gminy Bogatyni po zakończeniu wydobywania, w tym zaangażowania Inwestora w transformację energetyczną regionu po okresie realizacji przedsięwzięcia, organ zwraca uwagę, że ww. zagadnienia nie znajdują się w zakresie przedmiotowej inwestycji.

Odpowiadając na wnioski o wskazanie przebiegu nowych granic terenu i obszaru górniczego, także wnioski o wskazanie granic obszaru i terenu górniczego wyznaczanego w obszarze Opolna-Zdroju organ informuje, że obszar górniczy nie będzie wykraczać poza wskazaną w Raporcie oraz w załącznikach do wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, granicę planowanego przedsięwzięcia. Przebieg granicy planowanego przedsięwzięcia wyznaczają współrzędne geograficzne punktów jej załamania wskazane w „Charakterystyce przedsięwzięcia”, stanowiącą załącznik do niniejszej decyzji. Jak wspomniano powyżej, granica obszaru górniczego nie może wykraczać poza granicę planowanego przedsięwzięcia i zostanie ona określona w Projekcie Zagospodarowania Złoża (PZZ), a następnie zostanie określona w koncesji na wydobywanie węgla, którą wyda Minister Środowiska. W procedurze oceny oddziaływania na środowisko istotna jest natomiast granica planowanego przedsięwzięcia, czyli w tym przypadku kontynuacji eksploatacji złoża. Granica ta została naniesiona na szeregu map w Raporcie (m.in. na rysunkach 1 i 2). Granica wyrobiska w stosunku do granicy planowanego przedsięwzięcia będzie musiała uwzględniać bezpieczeństwo eksploatacji (odpowiednie nachylenie skarp zbocza eksploatacyjnego) zarówno z punktu widzenia przeciwdziałania potencjalnym osuwiskom tego zbocza (bezpieczeństwo obiektów i mieszkańców Opolna-Zdroju), jak i z punktu widzenia bezpieczeństwa pracowników Kopalni, maszyn i urządzeń górniczych.

W celu lepszego zobrazowania przebiegu granicy planowanego przedsięwzięcia w stosunku do zabudowy Opolna-Zdroju w Raporcie o przedstawiono poglądowo przebieg skarp eksploatacyjnych z projektu zagospodarowania złoża z 2016 r. Zostaną one odpowiednio dopracowane i skorygowane w nowym projekcie.

Odnosząc się do uwag społeczeństwa, w których proponowano zrezygnowanie z wydobywania węgla brunatnego na rzecz zainwestowania w odnawialne źródła energii organ wyjaśnia, iż w ramach decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach organ analizuje i ocenia oddziaływanie inwestycji – projektu przedsięwzięcia przedłożonego przez wnioskodawcę i jest związany zakresem wniosku.

Odnosząc się do uwag i zarzutów stron dotyczących dostępu do niepełnego tłumaczenia Raportu na języki krajów narażonych wskazać należy, iż Strony narażone otrzymały przetłumaczone fragmenty Raportu dotyczące tych elementów, co do których zidentyfikowano oddziaływania potencjalnie znaczące dla danego kraju oraz streszczenie w języku nietechnicznym całości raportu. Kraje te otrzymały ponadto cały raport w języku polskim. Powyższe wynika wprost z przepisów krajowych, które jasno określają, iż tłumaczeniu podlega (zgodnie z art. 110 ust. 4 pkt 4 ustawy ooś) część raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, która umożliwi państwu, na którego terytorium planowane przedsięwzięcie może oddziaływać, ocenę możliwego znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Odnosząc się do uwag społeczeństwa, zarówno polskiego, niemieckiego oraz czeskiego, które dotyczyły oddziaływania Elektrowni Turów organ przypomina, że kwestie funkcjonowania Elektrowni Turów nie wchodzą w zakres przedsięwzięcia i co za tym idzie nie było wymogu oceny tego oddziaływania w Raporcie. Organ jedynie na marginesie wyjaśnia, że kwestie te były przedmiotem odrębnej oceny oddziaływania na środowisko dla bloku 11 elektrowni (obecnie bloku 7) oraz są przedmiotem analizy w ramach prowadzonego przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego postępowania zintegrowanego.

Odnosząc się do uwag dotyczących wpływu inwestycji na przebieg i funkcjonowanie trasy rowerowej Euroregionalny szlak rowerowy ER 2, należy wyjaśnić, że w Raporcie wskazano, że po ustabilizowaniu się nowych dróg i ścieżek możliwe będzie wyznaczenie nowego szlaku rowowego, jednak nie zostało to objęte zakresem przedmiotowej inwestycji. Jednocześnie należy zaznaczyć, że wytyczenie nowej trasy rowerowej poza terenem, do którego Inwestor posiada tytuł prawny wykracza poza możliwości i kompetencje tutejszego organu w toku prowadzonego postępowania.

Odpowiadając na zarzut dotyczący zweryfikowania zgodności z prawem robót prowadzonych w chwili obecnej w kierunku rozszerzenia wydobywania należy zauważyć, iż, jak wynika z posiadanych przez tutejszy organ informacji, wszystkie prace w obrębie złoża prowadzone są na podstawie aktualnej koncesji na wydobywanie z kopalni Turów i nie wykraczają poza obręb zatwierdzonego obszaru górniczego. Ponadto, jak wynika z informacji przedłożonych przez Inwestora, zarówno obecna eksploatacja, jak i prace związane z przygotowaniem gruntu do dalszej eksploatacji (w tym wycinka drzew) prowadzone są na podstawie uzyskanych decyzji administracyjnych.

Odpowiadając na uwagi dotyczące powodowania przez Kopalnię emisji pierwiastków niebezpiecznych, w tym pierwiastków promieniotwórczych, rtęci i kadmu, wskazujące na zwiększone wartości tych pierwiastków w dopływie Nysy po stronie czeskiej, organ wyjaśnia, że węgiel brunatny w Turowie zawiera śladowe ilości pierwiastków, takie jak: kadm czy rtęć, co potwierdzają wyniki badań w ogólnodostępnych publikacjach jak: „*Bielowicz B., 2013 r., Występowanie wybranych pierwiastków szkodliwych w polskim węglu brunatnym*” i inne, jednakże należy wskazać, że co do zasady, w litosferze występują one naturalnie

w śladowych ilościach. Pierwiastki promieniotwórcze naturalnie występujące środowisku charakteryzują się z kolei długimi okresami półtrwania, co ogranicza ich wpływ na środowisko.

Odnosząc się do wniosku o podjęcie odpowiednich działań towarzyszących, np. przekształcenie terenów uprawnych położonych na północ od Uhelnej na tereny leśne z ochroną ujęcia leżącego w okolicach Uhelnej należy zaznaczyć, iż za wszelkie działania związane z przekształceniem gruntów po stronie Republiki Czeskiej odpowiadają właściwe organy/służby Republiki Czeskiej, zgodnie z posiadanymi kompetencjami. Tutejszy organ w toku prowadzonego postępowania nie ma podstaw ani kompetencji do obligowania Inwestora do podjęcia działań w ww. zakresie. Wszelkie działania, wykraczające poza zakres procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko mogą być podejmowane na mocy porozumień międzynarodowych.

Odnosząc się do uwag dotyczących ubezpieczenia Kopalni na wypadek szkód spowodowanych przedsięwzięciem, tutejszy organ wyjaśnia, że kwestie te nie są przedmiotem niniejszej procedury. Zabezpieczenia środków finansowych na pokrycie kosztów naprawy skutków działalności górniczej określa *ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze*. Zgodnie z art. 28 ww. ustawy jeżeli przemawia za tym szczególnie ważny interes państwa lub szczególnie ważny interes publiczny związany w szczególności z ochroną środowiska lub gospodarką kraju, koncesja na działalność górniczą może zostać udzielona pod warunkiem ustanowienia zabezpieczenia roszczeń mogących powstać wskutek wykonywania objętej nią działalności.

Odnosząc się do uwag oraz obaw dotyczących oddziaływania inwestycji w związku ze zbliżającymi się frontami wydobywczymi organ wyjaśnia, że działania minimalizujące przewidziane do zrealizowania będą wprowadzane w kolejnych latach zgodnie z sentencją niniejszej decyzji. W przypadku zidentyfikowania (np. w wyniku prowadzonego monitoringu) oddziaływań będących skutkiem funkcjonowania Kopalni możliwe będzie wprowadzenie dodatkowych środków minimalizujących lub ograniczających oddziaływanie (np. w zakresie zabezpieczeń budynków przed osiadaniem lub ograniczenia emisji hałasu). W przypadku, gdyby realizacja działań dotyczyła obszaru znajdującego się poza terenem Inwestora, działania takie będą prowadzone w porozumieniu z samorządem i mieszkańcami.

W nawiązaniu do żądań przekazywania informacji dotyczących postępowań o udzielenie pozwolenia, które następować będą po wydaniu niniejszej decyzji, między innymi do Urzędu Kraju Libereckiego, w celu jego skutecznego włączenia się do takich postępowań organ informuje, że udział w tych postępowaniach regulują przepisy odrębne, które określają sposób udziału stron narażonych.

Odnosząc się do uwag, w których porównywano oddziaływanie Kopalni z innymi kopalniami zlokalizowanymi na obszarze Łużyc (w tym w ramach zgłaszanych wątpliwości, czy rejon miejscowość Uhelná jest jedynym, gdzie różne warstwy wodonośne pozostają w kontakcie) organ wyjaśnia, że budowa geologiczna i warunki hydrogeologiczne złóż węgla brunatnego w obszarze Łużyc są całkowicie nieporównywalne do złoża Turów. Jak wskazano w dokumentacji, złoża łużyckie są typu pokładowego i zostały zdeponowane w górotworze o dużym udziale dobrze przepuszczalnych utworów kenozoicznych, zarówno w nadkładzie, jak i w podłożu. Warunki hydrogeologiczne w ich obrębie zdeteminowane są obecnością głębokich rynien erozyjnych decydujących o istnieniu tzw. okien hydrogeologicznych. Odwadnianie tych złóż powoduje rozległe leje depresji i wiąże się z bardzo dużymi dopływami. Złoże Turów zlokalizowane jest w głębokiej niecce tektonicznej o niewielkim rozprzestrzenieniu ograniczającym możliwości rozwoju lejów depresji do granic niecki. W budowie geologicznej złoża przeważają utwory nieprzepuszczalne lub

słaboprzepuszczalne (pokłady węgla, gliny, ropy, pyły, mułki), o czym już wcześniej wspomniano.

Odnosząc się do wniosku o ograniczenie inwestycji poprzez zachowanie odległości minimum 1 km pomiędzy granicą odkrywki a miejscowością Uhelná organ wyjaśnia, iż w toku postępowania nie wykazano znaczącego oddziaływania na terytorium Republiki Czeskiej, zarówno w zakresie emisji hałasu, jak i zapylenia, nie ma więc podstaw do ograniczania zakresu przedsięwzięcia od strony Republiki Czeskiej. Ponadto organ przypomina, że w niniejszej decyzji nałożono na Inwestora szereg działań minimalizujących oddziaływanie na środowisko.

Uwzględniając wnioski o utworzenie lasów na północ od miejscowości Uhelná organ wyjaśnia, iż zgodnie z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przewidywany jest wodno-leśny kierunek rekultywacji terenów pokopalnianych.

Odnosząc się do wniosku o podjęcie działań w postaci: wzniesienia (wzdłuż południowej granicy kopalni) naturalnego wału o wysokości nie mniejszej niż 30 m oraz posadzenia lasu gospodarczego (pomiędzy ww. wałem a granicą państwa), w celu ograniczenia możliwych oddziaływań (zapylenia, hałasu, oddziaływania na krajobraz), organ wskazuje, że z uwagi na brak ryzyka wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na terytorium Republiki Czeskiej (przy uwzględnieniu wskazanych w sentencji niniejszej decyzji działań minimalizujących), brak jest przesłanek do ograniczenia przestrzennego zakresu inwestycji oraz do zobowiązania Inwestora do wykonania ww. wału czy też posadzenia lasu gospodarczego. Ponadto rozwiązania chroniące środowisko na terytorium Republiki Czeskiej były wspólnie omawiane na konsultacjach transgranicznych w formie spotkania ekspertów w trybie art. 5 *Konwencji z Espoo*, na których byli także przedstawiciele Kraju Libereckiego. Podczas ww. konsultacji Strona czeska zaakceptowała zaproponowane przez Stronę polską działania i – jak wynika z treści protokołu – nie wniosła uwag do zakresu tych działań, ani nie wskazała na konieczność zastosowania dodatkowych środków minimalizujących.

Odnosząc się do uwag dotyczących wpływu inwestycji na krajobraz (między innymi widok na poszerzoną odkrywkę z Uhelnej), a w konsekwencji spadek wartości nieruchomości m.in. położonych w miejscowości Uhelná, a także ogólnie niekorzystny wpływ na walory krajobrazowe, należy zaznaczyć, że zakładane poszerzenie wyrobiska planowane jest w obrębie istniejącej Kopalni Turów i nie wpłynie w sposób znaczący na krajobraz i walory widokowe w stosunku do stanu istniejącego. Kontynuacja eksploatacji złoża „Turów” spowoduje zwiększenie istniejącego wyrobiska jedynie o około 15%. Kontynuacja przedsięwzięcia będąca przedmiotem niniejszego postępowania nie przewiduje znaczącej rozbudowy obiektów kubaturowych zlokalizowanych poza wyrobiskiem, które mogłyby w sposób znaczący wpłynąć na krajobraz.

Ustosunkowując się do kwestii określenia ewentualnych rekompensat finansowych z tytułu między innymi:

- spadku wartości nieruchomości położonych w sąsiedztwie Kopalni,
- negatywnego wpływu na statykę nieruchomości w sąsiedztwie inwestycji,
- poniesionych kosztów związanych zaopatrzeniem w wodę (w tym z dystrybucją wody) Hrádka nad Nisou,
- poniesionych kosztów na urządzenia do monitoringu powietrza, poniesionych kosztów społecznych związanych z emisjami CO₂ przez Kopalnię i Elektrownię Turów, które powinny zawierać obliczenie wartości obniżenia się produkcji rolnej,

- wpływu na zdrowie ludzi,
- uszkodzenia majątku,
- ryzyka wystąpienia powodzi,
- skutków zmian klimatu

oraz zobowiązania Inwestora do ich wypłacenia mieszkańcom Republiki Czeskiej należy zaznaczyć, że powyższe żądania wykraczają poza procedurę oceny oddziaływania na środowisko prowadzoną w toku postępowania w sprawie wydania niniejszej decyzji.

W nawiązaniu do wniosków o przeprowadzenie wizji terenowej należy wskazać, że zgodnie z art. 85 § 1 k.p.a. organ administracji publicznej może, w razie potrzeby, przeprowadzić oględziny. Jak wynika z powyższego przepisu przeprowadzenie oględzin ma charakter fakultatywny i pozostaje w ocenie organu, czy istnieje konieczność zastosowania takiego środka dowodowego.

Należy wyjaśnić, że oględziny, jako środek dowodowy mający na celu ustalenie rzeczywistego wpływu Kopalni na warunki życia w Opolnie-Zdroju, nie znajdują uzasadnienia. Wprawdzie, co do zasady, organ powinien zbadać, zgodnie z art. 61 ust. 1, pkt 1 lit. a ustawy o oś bezpośredni i pośredni wpływ danego przedsięwzięcia na środowisko oraz ludność, w tym zdrowie i warunki życia ludzi, ustawodawca nie określił jednak szczegółowych metodyk czy kryteriów określania wpływu na warunki życia. Zgodnie z utrwaloną praktyką rozstrzygania spraw, ocena taka odbywa się przez pryzmat całokształtu wpływu przedsięwzięcia na środowisko (a co za tym idzie także na zdrowie ludzi). Oceniany wpływ przybiera postaci kwantyfikowalne, mierzalne, np. w zakresie przekroczeń hałasu czy oddziaływania na powietrze atmosferyczne. Wskazać należy, że organ nie posiada kompetencji w zakresie pomiarów hałasu czy pomiarów immisji, co zresztą nie byłoby możliwe w czasie oględzin, z uwagi na metodykę pomiarów ww. wartości, charakteryzującą się koniecznością prowadzenia pomiarów przez długi czas. Kompleksową analizę oddziaływań zawiera Raport.

Zgodnie z wyrokiem NSA z dnia 18 października 2017 r., sygn. I OSK 618/17, oględziny, co do zasady, nie są obowiązkowe i nie zamykają możliwości ustalenia danej okoliczności faktycznej za pomocą innego środka dowodowego, co z kolei może spowodować, iż nie wystąpi potrzeba, o której mowa w art. 85 § 1 k.p.a. Wyjątek w rozpatrywanym zakresie, przełamujący fakultatywny charakter omawianego środka dowodowego, musi wynikać z wyraźnego przepisu prawa.

Z uwagi na powyższe, należy wskazać, że organ ma możliwość ustalenia warunków życia w Opolnie-Zdroju, Uhelnej oraz w każdej innej okolicznej miejscowości za pomocą innych środków dowodowych, co z kolei powoduje, iż nie występuje potrzeba, o której mowa w art. 85 § 1 k.p.a.

Złożony przez Inwestora Raport, zdaniem organu, zawiera wszystkie elementy określone w art. 66 ust. 1 ustawy o oś, z uwzględnieniem faktu, że wniosek został złożony 2 marca 2015 r., a postanowienie o zakresie raportu zostało wydane 20 lipca 2015 r., tj. przed wejściem w życie zmian wprowadzonych:

- a. *ustawą z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r., poz. 774)* (ustawa nie zawiera jednak przepisów przejściowych – Raport powinien uwzględniać zmiany z niej wynikające, tj. opis krajobrazu, w którym dane przedsięwzięcie ma być zlokalizowane (str. 211-233 Raportu oraz wpływ wariantu inwestorskiego na krajobraz str. 510-516 Raportu),
- b. *ustawą z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz*

- o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1936)*, zgodnie z art. 6 ust. 2 powyższej ustawy do spraw wszczętych na podstawie ustawy zmienianej w art. 1, dla których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przedłożono raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub wydano postanowienie określające zakres raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, stosuje się przepisy dotychczasowe,
- c. *ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. ustawy prawo wodne, zgodnie z art. 545 ust. 1 (oraz a contrario ust. 2) Do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy dotyczących decyzji o środowiskowych (...), stosuje się przepisy obowiązujące przed dniem 1 stycznia 2018 r.,*
 - d. *ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1712) zgodnie z art. 4 ust 1 (oraz a contrario ust. 2) do spraw wszczętych na podstawie ustaw zmienianych w art. 1 oraz w art. 3 i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe*
 - e. *Zmiany wynikającej z art. 14 ustawy z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1815) organ nie bierze pod uwagę, gdyż nie ma ona zastosowania do niniejszego postępowania.*

Raport zawiera: opis planowanego przedsięwzięcia (str. 14-64) i elementów przyrodniczych środowiska objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko (str. 79-210 i 234-246) oraz opis istniejących w sąsiedztwie zabytków chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (str. 501-509). W Raporcie przedstawiono analizowane warianty (str. 72-79 i 786-788), a także przewidywane skutki dla środowiska w przypadku niepodejmowania przedsięwzięcia (str. 267-272). Określono przewidywane oddziaływanie na środowisko powyższych wariantów, w tym również w przypadku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (str. 273-526). W raporcie uzasadniono proponowany przez wnioskodawcę wariant i wskazano jego oddziaływanie na środowisko (str. 273-526 i 786-788). W dokumencie tym zawarto również opis metod prognozowania zastosowanych przez wnioskodawcę (str. 569-785) i opis przewidywanych znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko, obejmujący bezpośrednio, pośrednio, wtórne, skumulowane, krótko-, średnio- i długoterminowe, stałe i chwilowe oddziaływania na środowisko (str. 527-532 oraz w poszczególnych rozdziałach dotyczących wpływu na komponenty środowiska), a także opisano przewidywane działania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko (str. 553-564). Stwierdzono w nim również, że dla planowanego przedsięwzięcia nie jest konieczne ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania w rozumieniu przepisów ustawy p.o.ś. (str. 565) oraz dokonano porównania proponowanej technologii z technologią spełniającą wymagania, o których mowa w art. 143 ustawy p.o.ś. (str. 64-71). Ponadto poddano analizie możliwe konflikty społeczne, związane z planowanym przedsięwzięciem (str. 523-526) i przedstawiono propozycje monitoringu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia (str. 566-568). Autorzy Raportu wykazali się transparentnością, wskazując napotkane trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy (str. 784-785). W Raporcie znajduje się ponadto streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w Raporcie, podano źródła informacji stanowiących podstawę do sporządzenia Raportu i przedstawiono zagadnienia w formie graficznej i kartograficznej. Podano również

nazwiska osób sporządzających Raport. W Raporcie uwzględniono również wszelkie istotne oddziaływania w ujęciu transgranicznym.

Ponadto organ pragnie wskazać, że zgodnie z szeroko ugruntowaną linią orzecniczą (wyrok WSA w Białymstoku sygn. II SA/Bk 832/17, wyrok WSA w Olsztynie sygn. II SA/Ol 732/17, wyrok WSA w Poznaniu sygn. IV SA/Po 501/17, wyrok NSA sygn. II OSK 3/16, wyrok WSA w Krakowie, sygn. II SA/Kr 729/17, wyrok NSA z dnia 20 marca 2014 r., sygn. II OSK 2564/12, wyrok NSA z dnia 5 marca 2019 r., sygn. II OSK 965/17) raport oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko jest, co do zasady, podstawowym dowodem w sprawach dotyczących ustalenia środowiskowych uwarunkowań dla danego przedsięwzięcia. Raport jest dokumentem prywatnym, opracowywanym na zlecenie Inwestora, przysługuje mu jednak szczególna wartość dowodowa, która wynika z kompleksowego charakteru analizy planowanego do realizacji przedsięwzięcia.

Zastrzeżenia stron wobec ustaleń Raportu nie mogą być gołosłowne, tylko powinny być w zakresie wiadomości wymagających wiedzy specjalistycznej poparte np. ekspertyzą, która w sposób udokumentowany wskaże wady danego raportu. Podważanie treści Raportu nie może opierać się na zarzutach natury ogólnej czy też przypuszczeniach nieopartych na odpowiednich ocenach (badaniach) specjalistycznych. Wnioski raportu o oddziaływaniu inwestycji na środowisko sporządzonego przez osoby legitymujące się odpowiednią wiedzą nie mogą być zwalczane jedynie za pomocą samej negacji, nieopartej żadnymi konkretnymi argumentami, gdyż taki sposób argumentowania pozbawia spór charakteru jurydycznego.

W związku z powyższym zarzuty dotyczące braku wiarygodności Raportu, nieoparte dowodami opartymi na wiedzy specjalistycznej, a jedynie ograniczające się do zacytowania poszczególnych fragmentu Raportu i wyrażenia sprzeciwu, nie mogą mieć wartości dowodowej równej z twierdzeniami Raportu.

W związku z powyższym, w ocenie tutejszego organu, uwzględniając uwarunkowania określone w art. 82 ust. 2 ustawy o oś, posiadane na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dane na temat przedsięwzięcia, pozwalają w sposób wyczerpujący i wszechstronny ocenić oddziaływanie przedsięwzięcia na środowisko oraz pozwalają na nałożenie adekwatnych środków minimalizujących oddziaływanie przedsięwzięcia na środowisko.

Na podstawie przedłożonej dokumentacji, w której uwzględniono analizę oddziaływań i potencjalnych zagrożeń środowiskowych związanych z realizacją i eksploatacją inwestycji oraz wskazano szereg działań niezbędnych do podjęcia celem zabezpieczenia i zminimalizowania potencjalnych negatywnych oddziaływań, organ zdecydował o nałożeniu warunków realizacji przedsięwzięcia wymienionych w sentencji niniejszej decyzji.

W toku prowadzonego postępowania w sprawie wydania przedmiotowej decyzji organ ochrony środowiska jako dowód dopuścił wszystko, co mogło przyczynić się do właściwego rozstrzygnięcia sprawy, co do istoty, a podstawą do jej rozstrzygnięcia była ocena całego materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania, czym organ spełnił warunki art. 75 § 1 i art. 80 k.p.a.

W przypadku kolizji planowanego przedsięwzięcia ze stanowiskami gatunków roślin, zwierząt lub grzybów chronionych na mocy *rozporządzeń Ministra Środowiska: z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U., poz. 1409), z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183) oraz z dnia 16 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U., poz. 1408)*, w stosunku do których obowiązują zakazy określone w ww. rozporządzeniach, przed

rozpoczęciem prac Inwestor winien uzyskać odrębne zezwolenie właściwego organu na czynności zakazane w stosunku do tych gatunków, zgodnie z art. 56, w związku z art. 51 ust.1 i art. 52 ust.1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 55), a w przypadku uzyskania takiego zezwolenia - prace prowadzić z uwzględnieniem warunków wynikających z zezwolenia.

Biorąc powyższe pod uwagę orzeczono jak w sentencji decyzji.

Pouczenie

Od niniejszej decyzji przysługuje stronom odwołanie do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, wniesione za pośrednictwem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu, w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia.

Regionalny Dyrektor Ochrony
Środowiska we Wrocławiu

Wojciech Rejman

Dokonano opłaty skarbowej za wydanie niniejszej decyzji w wysokości 205 PLN oraz opłaty od każdego pełnomocnictwa w wysokości 17 PLN na konto Urzędu Miejskiego Wrocławia nr 821020 522260000610204177895.

Otrzymują:

1. PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna Spółka Akcyjna z siedzibą w Bełchatowie, ul. Węglowa 5, 97-400 Bełchatów
reprezentowana przez:
Sławomir Wochna,
Oddział Kopalni Węgla Brunatnego Turów, ul. Górników Turowa 1, 59-916 Bogatynia
2. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, ul. Wawelska 52-54, 00-922 Warszawa
3. Pozostałe strony postępowania poprzez obwieszczenie zgodnie z art. 49 k.p.a.

REGIONALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA WE WROCŁAWIU

AL. JANA MATEJKI 6
50-333 WROCŁAW

Załącznik do decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu, znak: WOOŚ.4235.1.2015.53 z dnia 21 stycznia 2020 r. o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia polegającego na kontynuacji eksploatacji złoża węgla brunatnego „Turów”, realizowanego w gminie Bogatynia, w woj. dolnośląskim.

CHARAKTERYSTYKA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Planowane przedsięwzięcie będzie polegało na kontynuacji wydobycia pozostałej części złoża węgla brunatnego „Turów” położonej w obrębie granic istniejącego obszaru górniczego. Obszar planowanej kontynuacji eksploatacji złoża węgla brunatnego „Turów” położony jest w całości w granicach administracyjnych gminy Bogatynia, w woj. dolnośląskim.

Wydobycie będzie odbywało się, jak to ma miejsce obecnie, w ciągłym i połączonym układzie technologicznym koparka – taśmociąg – zwałowarka w obrębie projektowanego obszaru górniczego o łącznej powierzchni około 30,9 km².

Lokalizację inwestycji określają współrzędne punktów załamania granic planowanego przedsięwzięcia (lokalizacja w układzie współrzędnych: EPSG:2176. ETRS89 / Poland CS2000 zone 5), określone poniżej:

L.P.	Położenie X	Położenie Y
1	5491087.1833	5643009.7294
2	5491081.4827	5643143.6903
3	5491095.6827	5642809.9892
4	5491080.4229	5642774.9065
5	5491090.5272	5642800.0498
6	5491076.1588	5643268.8232
7	5491236.5354	5643569.1356
8	5491247.2864	5643591.0561
9	5491119.2929	5643392.1549
10	5491086.4759	5643316.0139
11	5491109.4175	5643380.7080
12	5491082.8515	5642741.7166
13	5491020.3044	5642562.7721
14	5491034.3839	5642571.3563
15	5491002.9455	5642559.3226
16	5490958.6822	5642591.4037
17	5490990.7855	5642562.9316
18	5491047.4108	5642590.5120
19	5491065.5308	5642696.9136
20	5491078.2040	5642719.4463
21	5491062.6182	5642656.0380

L.P.	Położenie X	Położenie Y
22	5491055.3048	5642605.9681
23	5491062.8533	5642627.7714
24	5491252.3698	5643601.3970
25	5492055.1786	5644176.6674
26	5492078.6227	5644186.9779
27	5492027.9616	5644170.8013
28	5491768.2129	5644133.0776
29	5491911.6049	5644152.5341
30	5492168.8140	5644215.7594
31	5492346.7476	5644310.0630
32	5492383.5000	5644338.0735
33	5492308.5935	5644285.5403
34	5492275.2088	5644246.1929
35	5492296.6184	5644281.7551
36	5491755.1647	5644132.7037
37	5491316.0543	5643839.8033
38	5491322.7682	5643870.5436
39	5491310.1650	5643799.1061
40	5491278.6135	5643689.6179
41	5491294.1753	5643692.2026
42	5491323.2393	5643922.0480

L.P.	Położenie X	Położenie Y
43	5491590.9618	5644103.0850
44	5491731.8820	5644125.0102
45	5491567.6582	5644118.7736
46	5491376.2439	5644017.3541
47	5491450.4982	5644084.5511
48	5489775.5087	5641662.7010
49	5489783.6426	5641652.6807
50	5489761.3447	5641655.9286
51	5489724.4852	5641638.2610
52	5489754.9541	5641652.8639
53	5489793.2433	5641659.3026
54	5489847.6715	5641698.2266
55	5489901.9921	5641708.2407
56	5489807.2296	5641678.4193
57	5489788.4778	5641669.2269
58	5489807.1285	5641678.3613
59	5489714.8134	5641633.6206
60	5489448.3189	5641131.5294
61	5489515.4342	5641342.4749
62	5489337.4343	5641036.9395
63	5489371.7497	5640685.5711
64	5489355.0872	5640769.5641
65	5489584.9341	5641464.4983
66	5489633.1544	5641576.4095
67	5489665.0234	5641598.6555
68	5489547.8556	5641505.9691
69	5489582.6122	5641467.4641
70	5489569.1625	5641482.8092
71	5489965.6289	5641737.3830
72	5490414.7387	5642191.1678
73	5490603.7518	5642252.3138
74	5490414.7183	5642191.1482
75	5490284.8433	5642122.0614
76	5490414.7185	5642191.1582
77	5490702.0937	5642310.6586
78	5490934.9245	5642565.1182
79	5490939.5657	5642570.2575
80	5490928.2528	5642559.9588
81	5490706.2478	5642316.4576
82	5490772.3542	5642377.6850
83	5490217.5582	5642065.4878
84	5490107.7588	5641869.7903
85	5490140.3112	5641913.6040
86	5490052.2302	5641807.9269
87	5490023.9742	5641773.5996
88	5490042.6051	5641797.0052
89	5490181.3273	5641950.9512

L.P.	Położenie X	Położenie Y
90	5490177.2233	5642001.1950
91	5490175.6080	5642009.0773
92	5490185.6025	5641972.5987
93	5490176.1312	5641962.8839
94	5490180.9469	5641968.2498
95	5496315.9550	5641240.4242
96	5496311.8167	5641249.1860
97	5496331.3887	5641213.0493
98	5496321.7350	5641150.2344
99	5496333.1816	5641166.3208
100	5496326.6397	5641266.0962
101	5496421.0001	5641347.2895
102	5496413.8418	5641307.1572
103	5496410.9170	5641337.9968
104	5496351.3344	5641290.7031
105	5496387.1055	5641321.7031
106	5496222.4150	5641481.7374
107	5496160.0990	5642241.1323
108	5496139.8995	5642388.4691
109	5496161.9244	5642228.1555
110	5496149.2137	5642180.7817
111	5496157.3688	5642211.0737
112	5496168.0875	5642388.7758
113	5496227.5889	5641556.2910
114	5496222.4736	5641489.8168
115	5496227.6558	5641557.1498
116	5496268.4372	5642081.1943
117	5496253.6825	5641891.4911
118	5496417.6336	5641306.7228
119	5496451.6743	5640713.6732
120	5496396.6560	5640666.0699
121	5496500.1602	5640788.1766
122	5496508.9251	5640954.4661
123	5496524.4495	5640906.7481
124	5496387.2089	5640656.0646
125	5496275.2430	5640527.2835
126	5496310.8391	5640994.0874
127	5496305.1911	5640555.6076
128	5496373.7471	5640632.5873
129	5496338.3957	5640594.9486
130	5496525.7346	5640954.8862
131	5496495.8030	5641159.1880
132	5496493.7617	5641155.5678
133	5496426.5094	5641265.2156
134	5496419.4299	5641282.5858
135	5496420.6208	5641278.0421
136	5496530.3198	5641103.8866

L.P.	Położenie X	Położenie Y
137	5496554.9215	5641047.8497
138	5496547.6468	5641010.9600
139	5496552.6816	5641063.1448
140	5496524.7724	5641096.9050
141	5496544.5886	5641079.8348
142	5493225.1526	5645253.2050
143	5493294.6406	5645257.4412
144	5493176.3151	5645254.5238
145	5493157.1043	5645204.6274
146	5493172.4163	5645254.0903
147	5493372.9302	5645259.1844
148	5493492.4330	5645239.0372
149	5493640.4441	5645212.0798
150	5493448.8719	5645250.8531
151	5493401.1168	5645258.9111
152	5493416.1396	5645256.9661
153	5493068.0424	5645138.1111
154	5492574.9267	5644643.8969
155	5492605.6829	5644702.6872
156	5492568.0689	5644629.7705
157	5492448.2533	5644409.8373
158	5492505.9745	5644501.9006
159	5492621.3815	5644703.0690
160	5493097.6595	5644623.3238
161	5493038.6850	5644753.2106
162	5492846.9514	5644636.0363
163	5492678.8033	5644704.9920
164	5492767.2018	5644660.2835
165	5493718.0597	5645194.2649
166	5496060.4483	5641588.9747
167	5496072.2167	5641693.7605
168	5496060.0007	5641585.0232
169	5496055.1458	5641530.2847
170	5496055.1098	5641540.1661
171	5496110.8482	5641691.1520
172	5496150.4816	5642151.6347
173	5496149.2848	5642172.6897
174	5496153.7027	5642115.5089
175	5496138.5578	5641920.6930
176	5496156.1113	5642073.1486
177	5496057.2395	5641503.4617
178	5496200.0608	5641208.5270
179	5496200.2423	5641166.8305
180	5496208.1289	5641299.0850
181	5493709.3634	5645278.0315
182	5496212.3200	5641385.2288
183	5496031.7227	5641219.4123

L.P.	Położenie X	Położenie Y
184	5496060.4496	5641462.1857
185	5496057.9824	5641493.9264
186	5496060.9722	5641449.0645
187	5496017.5986	5641240.6510
188	5496060.6130	5641444.5212
189	5489373.6405	5640675.4133
190	5496333.6057	5642137.9491
191	5496356.9540	5642113.3291
192	5496321.3145	5642157.2918
193	5496253.9907	5642364.1778
194	5496313.0903	5642175.4445
195	5496379.3451	5642092.9282
196	5496382.1310	5642003.0473
197	5496379.7600	5642003.0038
198	5496390.8314	5642019.8477
199	5496383.3984	5642087.9883
200	5496384.7630	5642075.4806
201	5496199.8027	5642544.3239
202	5495361.0629	5643371.0364
203	5495455.3286	5643339.4137
204	5495329.9140	5643381.8987
205	5495002.2478	5643491.7484
206	5495308.0543	5643393.1986
207	5495474.3058	5643333.6008
208	5496045.1387	5642916.6048
209	5496101.6279	5642872.0428
210	5495925.8307	5643013.9040
211	5495548.0087	5643306.4921
212	5495580.8171	5643295.5972
213	5496336.3985	5642002.0549
214	5495517.8042	5639812.2922
215	5495492.9695	5639810.6096
216	5495567.8291	5640037.0059
217	5495666.4628	5640145.3472
218	5495596.5094	5640165.7919
219	5495472.4276	5639525.8330
220	5495237.5305	5639145.7280
221	5495184.3630	5639091.5280
222	5495285.2796	5639194.4240
223	5495443.3351	5639492.1818
224	5495399.8493	5639425.3008
225	5495755.4027	5640176.6135
226	5496270.6645	5641017.9377
227	5496247.4772	5640686.5297
228	5496276.9981	5641113.3600
229	5496307.0783	5641554.4303
230	5496290.1928	5641311.7249

L.P.	Położenie X	Położenie Y
231	5496235.4250	5640484.2321
232	5495865.9130	5640069.2865
233	5495809.8257	5640127.6817
234	5495967.6184	5640199.0892
235	5496208.7123	5640460.7549
236	5496113.8123	5640362.7809
237	5493800.5085	5645227.0287
238	5493798.7497	5645177.6798
239	5493783.4749	5645236.5838
240	5493783.5440	5645251.3134
241	5493783.1676	5645239.2700
242	5493798.2859	5645164.7480
243	5494076.3753	5644486.1411
244	5494237.6525	5644122.2303
245	5494004.2698	5644664.4292
246	5493800.5594	5645152.6925
247	5493832.6608	5645071.1366
248	5493783.7270	5645254.5201
249	5493796.6645	5645542.6962
250	5493802.3728	5645604.2284
251	5493789.7610	5645447.2751
252	5493775.3621	5645241.0533
253	5493777.8616	5645282.2871
254	5493803.7418	5645625.5730
255	5493792.0628	5645366.8643
256	5493787.0096	5645293.3583
257	5493793.6799	5645385.0538
258	5493811.0013	5645623.9904
259	5493809.8059	5645602.8324
260	5494367.2790	5643829.7260
261	5494799.4730	5643572.7045
262	5494831.5340	5643571.1150
263	5494779.9144	5643576.9187
264	5494739.2106	5643600.2993
265	5494756.1885	5643588.4152
266	5494858.9064	5643574.1979
267	5494888.8505	5643539.6577
268	5494954.6345	5643513.1446
269	5494878.6837	5643546.9878
270	5494857.5529	5643566.3839
271	5494861.5331	5643560.2654
272	5494736.3382	5643602.2258
273	5494446.6407	5643764.8437
274	5494485.2028	5643743.4253
275	5494436.2453	5643780.3988
276	5494436.6931	5643789.9607
277	5494434.5123	5643785.3432

L.P.	Położenie X	Położenie Y
278	5494488.6381	5643748.2682
279	5494699.3510	5643649.3651
280	5494716.3180	5643623.1703
281	5494690.7042	5643644.4645
282	5494501.4676	5643740.5558
283	5494507.3830	5643749.4703
284	5490742.4438	5639457.2696
285	5490731.5829	5639464.3933
286	5491032.2821	5639266.6363
287	5491293.5749	5639094.6750
288	5491199.3356	5639156.6893
289	5490675.7822	5639495.1207
290	5490615.4026	5639533.0486
291	5490602.0943	5639534.7099
292	5490642.0511	5639525.7450
293	5490657.0899	5639502.7082
294	5490656.5813	5639521.6295
295	5491323.0548	5639082.8455
296	5491495.1332	5638968.5498
297	5491486.8023	5638967.5132
298	5491500.1751	5638964.0405
299	5491515.3885	5638953.4611
300	5491501.1091	5638963.2221
301	5491473.5328	5638976.2443
302	5491369.5786	5639044.6696
303	5491343.0640	5639066.9416
304	5491416.0923	5639014.1245
305	5491473.4142	5638976.3166
306	5491462.3561	5638983.5842
307	5490563.5695	5639537.1463
308	5489749.9871	5639692.7180
309	5489646.3940	5639714.3230
310	5489902.6575	5639673.8596
311	5490079.3706	5639648.9389
312	5489958.5780	5639668.0815
313	5489605.1001	5639778.9681
314	5489482.0149	5640219.2944
315	5489422.0656	5640427.9056
316	5489505.8137	5640159.0331
317	5489589.7141	5639836.7941
318	5489567.8879	5639920.6083
319	5490080.9876	5639583.5726
320	5490340.3158	5639528.0579
321	5490314.3320	5639528.4680
322	5490437.8519	5639526.5032
323	5490553.7161	5639535.4796
324	5490456.9773	5639526.1978

L.P.	Położenie X	Położenie Y
325	5490240.3560	5639546.2514
326	5490190.9656	5639558.1219
327	5490177.0159	5639559.7158
328	5490206.0652	5639554.4852
329	5490223.8427	5639550.2159
330	5490223.7731	5639550.2373
331	5493671.9893	5637800.7889
332	5493378.9208	5637851.8866
333	5493988.0408	5637745.6898
334	5493933.5585	5637852.2468
335	5494019.8753	5637820.1800
336	5493132.1694	5637894.9327
337	5492962.6889	5637924.4907
338	5492914.1050	5637934.6349
339	5493004.9867	5637917.1101
340	5493134.5063	5637979.3225
341	5493003.6541	5637990.8412
342	5494335.4759	5637790.0321
343	5494941.4018	5638753.5441
344	5494933.6720	5638739.8249
345	5494955.0587	5638777.7876
346	5495161.3057	5639053.5380
347	5495034.6025	5638913.7256
348	5494898.2974	5638677.0549
349	5494511.5103	5638008.1715
350	5494466.9245	5637954.0330
351	5494613.7867	5638245.5202

L.P.	Położenie X	Położenie Y
352	5494803.5504	5638508.9232
353	5494777.2318	5638462.2166
354	5492904.9376	5637936.8350
355	5491728.4260	5638744.2149
356	5491728.3282	5638744.3268
357	5491792.0016	5638672.9520
358	5491995.2954	5638426.8646
359	5491921.5723	5638522.2383
360	5491675.4001	5638810.3303
361	5491600.9309	5638892.1477
362	5491531.6780	5638942.6806
363	5491624.8904	5638867.0757
364	5491652.8345	5638838.1452
365	5491641.2992	5638850.1424
366	5492109.8490	5638288.0664
367	5492425.4080	5638069.8868
368	5492374.5933	5638092.2358
369	5492461.3798	5638056.6097
370	5492820.7876	5637955.9579
371	5492784.8400	5637969.4444
372	5492343.0882	5638108.3854
373	5492139.4032	5638261.1744
374	5492128.6277	5638267.5564
375	5492186.4438	5638215.1878
376	5492309.9052	5638128.7282
377	5492260.4576	5638159.0810

Dalsza eksploatacja złoża węgla brunatnego „Turów” będzie prowadzona na terenach zajętych już pod wyrobisko i zwalowiska wewnętrzne oraz we fragmencie złoża udokumentowanego na południe i południowy-wschód od aktualnych granic wyrobiska. Zasięgi eksploatacji zostały zaprojektowane wzdłuż granic bilansowych złoża z uwzględnieniem przebiegu koryta potoku Biedzychówka, drogi Sieniawka – Opolno-Zdrój oraz granicy państwa z Republiką Czeską. W projektowanym docelowym zasięgu wyrobiska zlokalizowane są miejscowości Opolno-Zdrój i Białopole. Wydobycie węgla będzie prowadzone do 11 500 000 Mg/rok w latach 2020-2038 r. oraz 7 000 000 Mg/rok w latach 2039-2044 r. Eksploatacja złoża węgla brunatnego prowadzona będzie do rzędnej 30 m p.p.m.

Eksploatacja złoża „Turów” będzie wymagała, tak jak dotychczas, jego ciągłego odwadniania. Odbiornikami zewnętrznymi wód z odwodnienia Kopalni są Nysa Łużycka, rów R-1 i potok Biedzychówka - prawobrzeżne dopływy Nysy Łużyckiej oraz potok Ślad (Jaśnica) - lewobrzeżny dopływ Miedzianki.

Regionalny Dyrektor Ochrony
Środowiska we Wrocławiu

Wojciech Rejman

